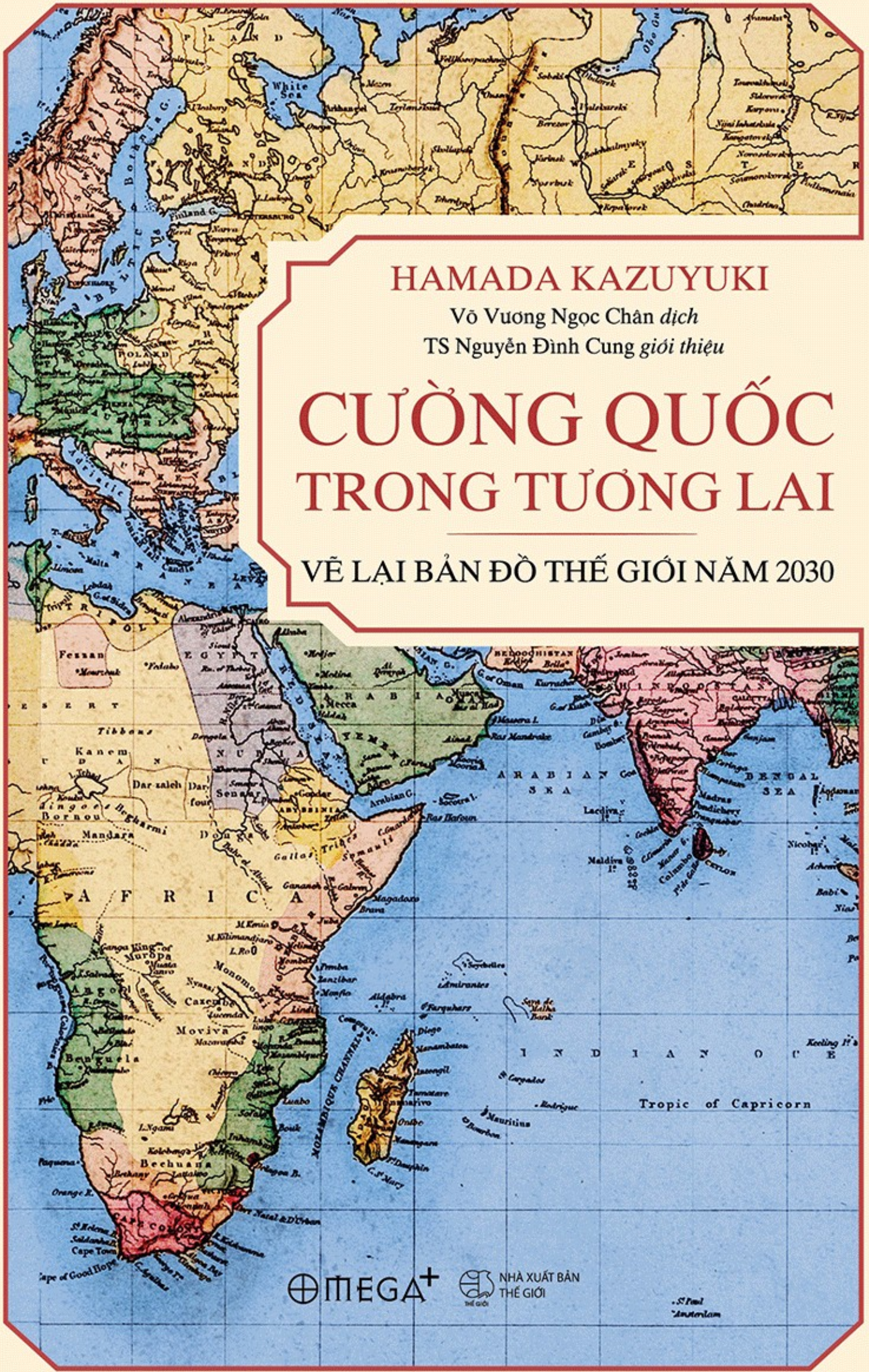

HAMADA KAZUYUKI

Võ Vương Ngọc Chân dịch

TS Nguyễn Đình Cung giới thiệu

CƯỜNG QUỐC TRONG TƯƠNG LAI

VỀ LẠI BẢN ĐỒ THẾ GIỚI NĂM 2030

⊕ MEGA⁺

NHÀ XUẤT BẢN
THẾ GIỚI

S. Paul
Amsterdam

CƯỜNG QUỐC TRONG TƯƠNG LAI

VỀ LẠI BẢN ĐỒ THẾ GIỚI NĂM 2030

未来の大国

© 2019 by 浜田和幸

Vietnamese Edition © 2020 by Viet Nam Omega Books Joint Stock Company

CƯỜNG QUỐC TRONG TƯƠNG LAI - VẼ LẠI BẢN ĐỒ THẾ GIỚI NĂM 2030

Tác giả: 浜田和幸 (Hamada Kazuyuki)

Bản quyền tiếng Việt © Công ty Cổ phần Sách Omega Việt Nam, 2020

Bản tiếng Việt được xuất bản theo thỏa thuận nhượng quyền

với 浜田和幸 (Hamada Kazuyuki) thông qua ông Nguyễn Đình Cung

Bản dịch tiếng Việt © Công ty Cổ phần Sách Omega Việt Nam, 2020

Công ty Cổ phần Sách Omega Việt Nam xuất bản, bìa mềm, 2020

Không phần nào trong xuất bản phẩm này được phép sao chép, lưu trữ trong hệ thống truy xuất hoặc truyền đi dưới bất kỳ hình thức nào hoặc bằng bất kỳ phương tiện nào gồm điện tử, cơ khí, sao chụp, ghi âm hoặc mọi hình thức và phương tiện khác mà không có sự cho phép trước bằng văn bản của Công ty Cổ phần Sách Omega Việt Nam.

Chúng tôi luôn mong muốn nhận được những ý kiến đóng góp của quý vị độc giả để sách ngày càng hoàn thiện hơn.

Biên mục trên xuất bản phẩm của Thư viện Quốc gia Việt Nam

Hamada Kazuyuki

Cường quốc trong tương lai - Vẽ lại bản đồ thế giới năm 2030 / Hamada Kazuyuki ; Võ Vương Ngọc Chân dịch. - H. : Thế giới ; Công ty sách Omega Việt Nam, 2020. - 280tr. ; 21cm
ISBN 9786047778553

1. Kinh tế thế giới 2. Dự báo
338.910910112 - dc23

TGF0348p-CIP

Góp ý về sách, liên hệ về bản thảo và bản dịch: info@omegaplus.vn

Liên hệ ebooks, hợp tác xuất bản & truyền thông trên sách: hoptac@omegaplus.vn

Liên hệ dịch vụ bản quyền, xuất bản, ký gửi và phát hành: dichvu@omegaplus.vn

Hamada Kazuyuki

CƯỜNG QUỐC TRONG TƯƠNG LAI

VỀ LẠI BẢN ĐỒ THẾ GIỚI NĂM 2030

Võ Vương Ngọc Chân *dịch*

TS Nguyễn Đình Cung *giới thiệu*

NHÀ XUẤT BẢN THẾ GIỚI

HỘI ĐỒNG XUẤT BẢN

TS Nguyễn Ngọc Anh; TS Nguyễn Tuệ Anh; Nguyễn Cảnh Bình;
PGS TS Nguyễn Tuấn Cường; Vũ Trọng Đại; TS Phạm Sỹ Thành; TS Trần Toàn Thắng;
ThS Đậu Anh Tuấn; PGS TS Lê Anh Vinh; TS Trương Minh Huy Vũ

ĐƠN VỊ HỢP TÁC

TRUNG TÂM KINH TẾ
CHÂU Á - THÁI BÌNH DƯƠNG

<https://www.vapc.org.vn/>

VIỆN NGHIÊN CỨU QUẢN LÝ
KINH TẾ TRUNG ƯƠNG

<http://www.ciem.org.vn/>

VIỆN LÃNH ĐẠO ABG

ABG
LEADERSHIP INSTITUTE

<https://www.abg.edu.vn/>
<https://www.facebook.com/abg.edu.vn/>

MỤC LỤC

LỜI GIỚI THIỆU	15
LỜI NGỎ	21
DẪN NHẬP	
THẾ NÀO LÀ MỘT “CƯỜNG QUỐC TRONG TƯƠNG LAI”?	25
Tuần gặp gỡ thân mật với chính quyền Donald Trump có mang tới sự phát triển bền vững cho Nhật Bản?	25
Ý nghĩa của việc đoán định “các cường quốc trong thời đại mới”	28
Từ các cường quốc truyền thống đến các cường quốc trong tương lai	29
Kết hợp sức mạnh của đô thị, doanh nghiệp và con người vượt qua khỏi ranh giới quốc gia	32
Quyền lực theo lối truyền thống e ngại trước các “công nghệ mới”	35
Sử dụng linh hoạt, an toàn các công nghệ mới	38
Năm cột trụ chính để chống đỡ một “cường quốc trong tương lai”	40

CHƯƠNG 1

CÁC CƯỜNG QUỐC TRONG TƯƠNG LAI 43

**1. BẮC TRIỀU TIÊN - NƠI TIỀM TÀNG
NGUỒN TÀI NGUYÊN
TRONG LÒNG ĐẤT LỚN NHẤT THẾ GIỚI 44**

Lý do Mỹ không sử dụng các biện pháp
quân sự với Bắc Triều Tiên 44

Kho báu kim loại quý hiếm 46

Dữ liệu tài nguyên dưới lòng đất
mà Nhật Bản đã điều tra triệt để 49

Bắc Triều Tiên thực sự ưu tú
về công nghệ Blockchain 52

Nhật Bản dẫn đo
trước công nghệ tài chính mới 54

Mỹ và Bắc Triều Tiên tiến hành đàm phán
mà không màng Trung Quốc 56

Động thái của Bắc Triều Tiên
nhìn từ việc thu gặt ngoại tệ 59

Mối quan hệ hòa hợp của hai nhà lãnh đạo
đứng đầu Mỹ và Bắc Triều Tiên 61

Quốc gia có khả năng thay đổi cục diện
tại các cuộc hội nghị cấp cao 64

Lá bài đàm phán bất ngờ tiếp cận
nhà lãnh đạo tối cao 67

Làm thế nào để đặt trong “lòng bàn tay” của chúng ta?	70
2. VIỆT NAM - QUỐC GIA THÂN NHẬT ĐANG CÓ TỐC ĐỘ PHÁT TRIỂN KINH TẾ CAO	72
Dân số bùng phát cùng với tầng lớp thượng lưu gia tăng	72
Ra đời dòng xe hơi Việt đầu tiên	74
Tinh thần biến đau thương thành sức mạnh	77
Chiến lược ngoại giao khôn khéo với Trung Quốc	80
Lý do Hội nghị Thượng đỉnh Mỹ - Triều được tổ chức tại Hà Nội	83
Ảnh hưởng của Liên Xô cũ và Nga	84
Chiến lược “Trung Quốc + 1”	88
Sự tăng trưởng kinh tế và các ngành dịch vụ mới	90
Chiến lược quốc gia nhắm đến vị trí số một thế giới bằng lĩnh vực công nghệ cao	93
Nhật Bản cần thắt chặt mối quan hệ với Việt Nam như thế nào?	96

3. INDONESIA - MỤC TIÊU TRỞ THÀNH CƯỜNG QUỐC KINH TẾ THỨ TƯ TRÊN THẾ GIỚI VÀO NĂM 2050	98
Quốc gia tiến bộ nhanh nhất thế giới trong lĩnh vực công nghệ thông tin	98
Sự qua đời đột ngột của vị bộ trưởng đề xuất sử dụng tàu siêu tốc	101
Khả năng ngoại giao mà cả Trung Quốc cũng trông cậy	103
Chuyển dời thủ đô và kế hoạch xin đăng cai Olympic	105
Nhật Bản hỗ trợ công tác phòng chống thiên tai	107
4. ISRAEL - XÂY DỰNG QUỐC GIA SIÊU KỸ THUẬT NHỜ VÀO BỘ ÓC	108
Lý do Israel sản sinh ra nhiều nhân tài ưu tú	108
Tuy là đất nước sa mạc nhưng lại giải quyết được vấn đề nước sạch	111
Chuyển đổi kỹ thuật quân sự trình độ cao vào dân sự	113
Từ không đến một	117
Mỹ vận hành tiền Israel	120

5. IRAN - CƯỜNG QUỐC TẬP HỢP NHIỀU GIÁ TRỊ QUAN KHÁC NHAU	124
Nhật Bản là quốc gia chủ nghĩa tự do duy nhất có mối quan hệ tốt với Iran	124
Tại sao hiện nay Iran lại có quan hệ căng thẳng với Mỹ đến vậy?	127
Liên kết với Trung Quốc, Nga, Ấn Độ	129
Quốc gia không khuất phục Mỹ	131
Chống lại hành động và âm mưu của Mỹ	133
Nhật Bản sẽ chuyển hướng như thế nào?	136
6. OMAN - TRUNG QUỐC ĐANG ĐẦU TƯ VÀO CÁC ĐẶC KHU KINH TẾ	137
Tầm quan trọng của vị trí chiến lược ngày càng cao	137
Đáng cứu thế xuất hiện	140
Vùng kinh tế mới mà Mỹ không tạo được ảnh hưởng	143
Nhật Bản vương phải rào cản, hành động chậm chạp	144
7. LIÊN MINH CHÂU PHI - VÙNG ĐẤT CHƯA KHAI PHÁ CUỐI CÙNG CỦA THẾ KỶ XXI	146

Nhật Bản dần khẳng định tầm quan trọng của châu Phi	146
Học tập EU, AU đi vào hoạt động	148
Thái độ hoài nghi đối với châu Âu và Trung Quốc, mong chờ vào Nhật Bản	150
Đứng cùng phe châu Phi trong quan điểm chiến lược	153
NHỮNG ỨNG VIÊN DỰ BỊ $+\alpha$ CHO VỊ TRÍ CƯỜNG QUỐC TRONG TƯƠNG LAI	155
Bahamas - Kho báu ngủ yên cùng các con tàu đắm	155
Tầm nhìn của chính phủ hướng tới tương lai	157
Tuvalu - “hòn đảo có nguy cơ biến mất” tư duy không theo lối mòn	161
Ả Rập Saudi - Biển cát sa mạc thành năng lượng	163

CHƯƠNG 2

QUYỀN BÁ CHỦ THỂ GIỚI - CÁC CƯỜNG QUỐC HIỆN NAY

Mỹ đang mất dần tư cách của một cường quốc	167
Châm dứt “sức mạnh của đồng đô-la”	170
Giáo dục bị bỏ bê	173

Nhóm doanh nghiệp của “siêu cường quốc”	174
Luật thuế quốc tế lỗi thời	176
Các “cường quốc hiện nay” có xu hướng muốn kiểm soát công nghệ thông tin	178
Mối liên kết giữa các cá nhân và tổ chức phi chính phủ chính là chìa khóa	181
Trung Quốc đặt mục tiêu đứng “số một thế giới” vào năm 2049 nhân kỷ niệm 100 năm ngày Quốc khánh	182
Điểm yếu của “Made in China 2025”	186
Ngập mình trong những lời chỉ trích về “bẫy nợ”	188
Nhật Bản bổ khuyết vào điểm yếu của Trung Quốc	190
An ninh kém, tình hình chính trị bất ổn tạo khoảng cách giàu nghèo	193
Dù tài chính bí bách vẫn không dừng tăng cường sức mạnh quân sự	196
Trung - Nga chịu sự trừng phạt kinh tế bởi Mỹ	198
Ý tưởng “tiếp nối” của Nga và Trung Quốc	200
Tổng thống Putin cùng giấc mơ khôi phục Liên Xô cũ	203
Hiện trạng vấn đề Lãnh thổ phương Bắc	205

Thực chất Nga vẫn chưa tin tưởng Trung Quốc	208
“Ý tưởng đảo sông bài Kunashir” của Tổng thống Trump	211
Tấn công mạng trong cuộc bầu cử tổng thống Mỹ	213
Ấn Độ - “Quốc gia trẻ nhất thế giới” đang phát triển	215
Tình cảm thân thiết với Nhật đã được gây dựng từ lâu trong lịch sử	217
Nghiên cứu phát triển vượt qua Huawei	220
Phát huy sự khôn ngoan, nhạy bén trong chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương	222

CHƯƠNG 3

TIỀM NĂNG CỦA NHẬT BẢN	225
Nhật Bản dưới góc nhìn là đất nước tài nguyên	225
Công nghệ thì có nhưng kinh doanh lại kém	227
Hướng đến việc phát triển kinh doanh nước ra nước ngoài	230
Phong cách sống của Nhật Bản “cường quốc của nước”	232

Trung Quốc có nguy cơ bị “huỷ hoại” vì nước	234
Nguồn tài nguyên dưới đáy biển của Nhật Bản	236
1. Methane hydrate	236
2. Bùn chứa đất hiếm	239
Con đường đi đến “chiến lược cường quốc tài nguyên biển” của Nhật Bản	242
Nhanh chóng trang bị hệ thống quản lý quốc tế	245
Cường quốc sống trong ý thức của từng cá nhân	246
KẾT LUẬN:	
THỜI ĐẠI CỦA CÁC SIÊU QUỐC GIA	251
Quốc gia giả tưởng Liberland	251
Thời đại 65 triệu dân tị nạn, quốc gia không thể ứng phó nổi	254
Chiến tranh giành quyền thống trị của cường quốc đã không còn ý nghĩa	255
Chọn đất nước, tạo dựng đất nước	258
NIÊN BIỂU TƯƠNG LAI ĐẾN NĂM 2100	260
THÔNG TIN TÁC GIẢ HAMADA KAZUYUKI	277

VIỆT NAM Ở ĐÂU TRONG BẢN ĐỒ CƯỜNG QUỐC TƯƠNG LAI? CÁI NHÌN TỪ MỘT HỌC GIẢ VÀ CHÍNH KHÁCH NHẬT BẢN

Trong niên biểu tương lai đến năm 2100, ở cuối cuốn sách *Cường quốc trong tương lai - Vẽ lại bản đồ thế giới năm 2030*, ông Hamada Kazuyuki cho rằng: Đến 2048, Việt Nam sẽ nằm trong top 20 của thế giới về quy mô kinh tế.

Dự báo này không thể coi thường, bởi ngài Hamada Kazuyuki, một chính khách Nhật Bản từng đảm nhiệm nhiều vị trí quan trọng ở tuyến đầu của hoạt động ngoại giao như Thứ trưởng Bộ Nội vụ và Truyền thông, Thứ trưởng Bộ Ngoại giao, Thượng Nghị sĩ Nhật Bản, đồng thời cũng là một học giả kinh tế chính trị uy tín, lấy bằng

Tiến sĩ chính trị học tại Đại học George Washington – Mỹ và Chủ tịch Viện Nghiên cứu Khoa học Tương lai Quốc tế. Tuy nhiên, thay vì lấy đó để khuếch trương niềm tự hào dân tộc, hẳn sẽ hữu ích hơn để tìm hiểu xem lý do gì vị chính khách năng động với kinh nghiệm tiếp xúc rộng rãi với các quốc gia, người vừa có con mắt của một chính trị gia Nhật vừa có nhãn quan và hiểu biết của một học giả, lại đưa Việt Nam vào bản đồ của các cường quốc tương lai?

Để đi đến những điểm trên, hãy quay lại bối cảnh, mục đích mà ngài Hamada Kazuyuki đặt ra khi viết cuốn sách này, năm 2019. Ta còn nhớ cuộc chiến thương mại Mỹ - Trung mùa hè năm ngoái khi các đòn trừng phạt từ hai phía liên tục leo thang làm rung chuyển nền kinh tế thế giới, mà Nhật Bản đương nhiên không ngoại lệ. Quan sát các diễn biến của hai siêu cường hiện tại (G2), mà người Mỹ gọi là Chimerica, tác giả Hamada đưa ra một phân tích sắc sảo: Tại sao Mỹ lại thể hiện sự thù nghịch với Trung Quốc như vậy? Bởi vì Mỹ đang cảm thấy vị thế siêu cường của mình lung lay mạnh mẽ mà Trung Quốc là hiển thị của nỗi lo đó. Nhìn rộng ra, ông cho rằng, thời đại của thể chế lưỡng cực G2 (Mỹ - Trung) đang dần thay đổi, bởi hai quốc gia này đang bộc lộ những khuyết điểm nền tảng, trong khi BRICS lại đang phát triển mạnh, đầy tiềm năng để trở thành các “Cường quốc trong tương lai”, và cùng với nó là các quốc gia khác đang bắt đầu trỗi dậy tạo nên một cục diện mới, thay đổi hoàn toàn bản đồ cường quốc của thế giới trong vòng mấy chục năm tới đây.

Trong bối cảnh đó, tác giả phê phán “ảo tưởng” của Nhật ở hai khía cạnh: quan niệm Mỹ như một “cường quốc” mãi mãi, và cho rằng Mỹ sẽ hết sức giúp đỡ, thậm chí sẵn sàng đổ máu để bảo vệ Nhật. Ông cho rằng, chính quyền của ông Donald Trump đã lợi dụng “ảo tưởng” đó để đạt được những thỏa thuận có lợi cho nước Mỹ. Với góc nhìn của một chính khách Nhật, đứng từ phương diện lợi ích quốc gia của Nhật Bản, ông cho rằng, nước Nhật cần phải nhìn nhận xem các cường quốc trong tương lai là những quốc gia nào, và họ cần định hình mình trong bản đồ mới, với tầm nhìn 30 năm, và thậm chí xa hơn, đến 100 năm tới, như thế nào?

Để đi đến bức tranh đó, ông đưa ra một định nghĩa mới về “cường quốc” trong bối cảnh hiện tại, bởi ông cho rằng những yếu tố làm nên một cường quốc trong thế giới cũ đã không còn phù hợp với hiện tại, với sự góp mặt của các yếu tố công nghệ làm biến đổi mạnh mẽ từ trong nền tảng nhiều khía cạnh kinh tế chính trị và quan hệ quốc tế. Ông đưa ra 5 cột trụ để tạo nên một cường quốc: Mức độ hài lòng của cư dân sinh sống trong quốc gia đó; khoan dung với tính đa dạng, các công nghệ và ý tưởng mới dễ dàng ra đời và phát triển; có thể tiếp nhận, vận dụng an toàn và sử dụng linh hoạt các công nghệ mới; đưa ra các giá trị quan mang tính phổ biến có thể thu hút nhiều người trên thế giới “muốn thành công dân của nước đó”; có nguồn tài nguyên để trở nên giàu có (bao gồm tài nguyên nhân

lực, du lịch...). Với 5 cột trụ đó, ông nêu tên 7 quốc gia và liên minh mà ông cho rằng sẽ có mặt trong bản đồ cường quốc, lần lượt gồm: Bắc Triều Tiên, Việt Nam, Indonesia, Israel, Iran, Oman và Liên minh châu Phi.

Quay trở lại, các lý do để Việt Nam được đưa vào danh sách này bao gồm: Việt Nam là một nước đông dân, tầng lớp thượng lưu giàu có ngày càng tăng; dân số trẻ, thị trường tự do cởi mở, gần gũi với Nhật; tinh thần dân tộc mạnh mẽ đi kèm với một đường lối ứng xử linh hoạt với Trung Quốc, mà ông đánh giá là “Việt Nam đang có chiến lược đối ngoại vô cùng khôn ngoan”. Hamada cho rằng, với một chính quyền ổn định, hiện Việt Nam đang thu hút rất nhiều nước trên thế giới qua chiến lược “Trung Quốc +1” nhằm chuyển hướng đầu tư sang một nước khác ngoài Trung Quốc. Những yếu tố được đánh giá cao khác bao gồm: Việt Nam có một lớp người trẻ năng động, có tinh thần thách thức, yêu thích khám phá cái mới, là môi trường cởi mở cho việc áp dụng công nghệ và phát triển các ngành dịch vụ mới. Trên những phân tích đó, ông nêu một số đường hướng thắt chặt thêm mối quan hệ giữa Nhật Bản và Việt Nam, mà theo ông vốn đã có một nền tảng tốt đẹp.

Phải nhìn nhận các phân tích của ngài Hamada Kazuyuki xuất phát từ lợi ích tương lai của nước Nhật. Đây đương nhiên chỉ là một cái nhìn, một quan điểm để ta tham khảo. Tuy nhiên, cũng là một dịp để ta nhìn lại

các tiềm năng, cơ hội hiện tại, cũng như các vấn đề mà đất nước đang đối mặt để có thể bứt phá đến một viễn cảnh cường quốc. Thời điểm cuốn sách tiếng Nhật xuất bản, thế giới chưa đối mặt với những biến động lớn mà đại dịch Covid-19 gây ra. Nhưng qua biến cố nằm ngoài dự báo đó, Việt Nam dường như củng cố thêm vị thế của mình trên trường quốc tế, bằng sự khống chế dịch bệnh song song phát triển kinh tế thành công cho đến thời điểm này. Đất nước đang trong một giai đoạn lịch sử, đứng trước cánh cửa của những cơ hội lớn, xin dẫn lời tác giả cuốn sách, hẳn là dành cho lớp người trẻ Nhật Bản, thay cho lời nhắn nhủ đến người trẻ Việt: “Tuy nhiên, tương lai có lẽ sẽ là thời đại của sự chọn lựa tùy cơ ứng biến. Sẽ không còn các siêu cường quốc và năng lực của từng cá nhân sẽ được phát huy tối ưu. Giờ đây chúng ta đang đứng trước cửa ngõ để bước vào thời đại đó. Phải chăng chúng ta nên thử lấy dũng khí, mở cánh cửa ấy, đặt chân vào thế giới mới. Lúc đó, chắc hẳn quý vị sẽ có trong tay tấm hộ chiếu đến các cường quốc trong tương lai”.

Xin trân trọng giới thiệu!

Hà Nội, tháng 7/2020

TS Nguyễn Đình Cung

Nguyên Viện trưởng Viện Nghiên cứu

Quản lý Kinh tế Trung ương

LỜI NGỎ

Mùa hè năm 2019, chạm trán thương mại Mỹ - Trung leo thang thành những trận chiến về mặt chế tài cùng hành động ăn miếng trả miếng đã làm rung chuyển toàn bộ nền kinh tế thế giới. Mỗi khi hai bên thông cáo biện pháp trả đũa thì giá cổ phiếu trên thị trường thế giới sụt giảm mạnh, lãi suất và tỷ giá hối đoái cũng biến động dữ dội. Nhật Bản cũng không phải ngoại lệ. Chỉ số Nikkei 225¹ từng rớt đến mức gần 20.000 yên. Trước tình trạng đó, giới truyền thông không gọi quan hệ hai nước Mỹ - Trung là “chạm trán thương mại” nữa mà đã gọi nó là “chiến tranh thương mại”.

¹ Chỉ số giá bình quân gia quyền của 225 loại cổ phiếu lớn nhất tại Tokyo.
(Chú thích của người dịch - ND)

Cuộc “chiến tranh thương mại Mỹ - Trung” lần này khiến chúng ta phảng phất nhớ về Chiến tranh Lạnh giữa Mỹ và Liên Xô năm xưa, bởi trong thế giới hiện đại, hai siêu cường quốc Mỹ và Trung nắm quyền chủ đạo trên phương diện chính trị, kinh tế, ngoại giao (quân sự). Ở Mỹ gọi thể chế lưỡng cực Mỹ - Trung này là G2 hay Chimerica¹. G trong G2 này là viết tắt của Great Power, nghĩa là sức mạnh to lớn, khác với G trong Hội nghị Thượng đỉnh G20 (Group of Twenty).

Tuy nhiên, thời đại Mỹ - Trung chia đôi thế giới sẽ kết thúc. Bởi cùng với việc cả Mỹ và Trung Quốc đều mang trong mình những khuyết điểm thì rõ ràng nhóm các nước mới nổi BRICS (Brazil, Nga, Ấn Độ, Trung Quốc, Nam Phi) đang phát triển đáng kể. Nhóm nước mới nổi này ẩn chứa tiềm năng trở thành các “cường quốc trong tương lai”. Thế giới đang chuyển dịch từ thời đại G2 sang G0.

Hơn nữa, dường như ngay cả khái niệm quốc gia cũng đang dần thay đổi. Quan niệm xưa nay cho rằng ba điều kiện để cấu thành nên quốc gia bao gồm: lãnh thổ, công dân, bộ máy nhà nước. Thế nhưng thế giới từ nay về sau là thời đại mà người dân (cư dân, người tiêu dùng, cử tri) đã có thể tự mình lựa chọn sống trong một thế giới như thế nào, ở

¹ Ghép tên China (Trung Quốc) và America (Mỹ). (ND)

thành phố nào, quốc gia nào. Như quyển sách này có đề cập, Bill Gates đang hô hào xây dựng quốc gia trên không gian giả tưởng, thực ra từ năm 2015 đã có một quốc gia theo chế độ dân chủ trực tiếp mang tên Cộng hòa tự do Liberland, nơi người ta có thể xin được quyền công dân qua mạng. Thời đại của các “siêu quốc gia” sắp đến.

Nhật Bản nên giao thiệp với các “cường quốc trong tương lai” như thế nào? Và thế giới sẽ thay đổi ra sao? Quyển sách này sẽ là “tập bản đồ thế giới tương lai” dự đoán về một thế giới sắp đến.

Tháng 9 năm 2019

Hamada Kazuyuki

DẪN NHẬP

THẾ NÀO LÀ MỘT “CƯỜNG QUỐC TRONG TƯƠNG LAI”?

Tuần gặp gỡ thân mật với chính quyền Donald Trump có mang tới sự phát triển bền vững cho Nhật Bản?

Tháng 5 năm 2019, Tổng thống Mỹ Donald Trump đã có chuyến viếng thăm Nhật Bản với tư cách là vị khách nhà nước đầu tiên trong thời đại Lệnh Hòa. Nhật Bản, hay nói đúng hơn là Thủ tướng Shinzo Abe đã thể hiện sự tiếp đón nồng hậu chưa từng có qua các hoạt động đánh golf, xem đấu vật sumo. Giữa Tổng thống Trump và Thủ tướng Abe cũng có mối quan hệ cá nhân thân thiết và trông khá hợp ý khi họ cùng nhau dành nhiều thời gian cho cả những bữa ăn tối bình thường.

Dù đây là tuần lễ nhằm thể hiện mối quan hệ thân thiết giữa hai nước, thế nhưng việc nó có tạo ra được sợi dây kết nối thúc đẩy mối quan hệ Nhật - Mỹ đi theo chiều hướng tốt đẹp hay không thì tôi cho là không đơn giản như vậy.

Vào tháng Sáu sau đó, Thủ tướng Abe đã có chuyến công du đến Iran với mục đích “Làm cầu nối hàn gắn mối quan hệ đang trở nên tồi tệ giữa Mỹ và Iran”. Đây là chuyến viếng thăm Iran của một Thủ tướng Nhật Bản sau 41 năm, nhưng nó lại được cho là thực hiện theo yêu cầu của Tổng thống Trump nhằm truyền đạt thông điệp “không muốn xảy ra chiến tranh với Iran”. Với một nước có quan hệ hữu hảo lâu năm với Iran như Nhật Bản thì đây cũng là hành động tránh cho Nhật Bản bị nhìn nhận là đã “thay đổi chính sách thân Mỹ”.

Giữa lúc Thủ tướng Abe đang hội đàm với Lãnh tụ tinh thần tối cao Ayatollah Khamenei, đã xảy ra vụ việc tàu chở dầu của Công ty Vận tải Biển Nhật Bản bị tấn công gần eo biển Hormuz.

Mỹ ngay lập tức cáo buộc: “Đây là hành động của Vệ binh Cách mạng Hồi giáo Iran (tổ chức tinh nhuệ được tổ chức riêng biệt với Quân đội Iran). Có nhiều hình ảnh chứng minh điều đó.” Thế nhưng, đứng ở lập trường của Iran, không có lý do gì họ lại tấn công một tàu chở dầu

mang quốc tịch Nhật Bản, đất nước mà họ có mối gắn kết lịch sử lâu đời, đúng thời điểm Thủ tướng Nhật đến thăm.

Nếu thế, sẽ khá hợp logic khi cho rằng một quốc gia nào đó, có thể là Ả Rập Saudi hay Israel, đã ngầm ngầm ra tay với ý đồ lợi dụng sự đối lập giữa Mỹ và Iran nhằm nhân dịp này hạ gục Iran. Dù vậy, phía Nhật Bản vẫn chưa đưa ra lập trường của mình.

Nhật Bản luôn xem trọng chế độ bảo hộ của Mỹ đối với Nhật, với ảo tưởng rằng “khi nảy sinh tình thế nguy hiểm về mặt bảo an thì nhất định Mỹ sẽ đến, chiến đấu hết mình thậm chí đổ máu, để bảo vệ Nhật Bản”. Mối quan hệ với Mỹ là tiền đề đưa đến những nhận định sâu hơn nữa nhưng quả thực như thế đã đủ hay chưa?

Nếu nhìn vào thực trạng của chính quyền Trump hiện tại một cách khách quan nhất, rõ ràng chúng ta sẽ nhận thấy bằng việc khéo léo lợi dụng sự ảo tưởng đó của người Nhật mà gia đình ông Trump đang đạt được những thỏa thuận có lợi, hơn cả có lợi cho Mỹ.

Dù vậy, cả chính phủ lẫn truyền thông vẫn giữ vững quan niệm rằng: “Mỹ là một đồng minh lớn, là cộng sự quan trọng đối với Nhật Bản” và hết sức tận tụy để làm sao không làm phật lòng Mỹ.

Ý nghĩa của việc đoán định “các cường quốc trong thời đại mới”

Tuy Nhật Bản vẫn luôn cho rằng siêu cường quốc trên thế giới vẫn mãi là Mỹ và quyết tâm “núp dưới bóng cây đại thụ” đó nhưng có một sự thật ai cũng biết, đó là Trung Quốc đang bắt đầu cạnh tranh với Mỹ.

Về mặt này, Mỹ cũng không giấu ý thù nghịch qua những phát ngôn như “Trung Quốc sử dụng những thủ đoạn bất hợp pháp nhằm xâm hại quyền sở hữu trí tuệ, dùng gián điệp để ăn cắp công nghệ tiên tiến của Mỹ”.

Cả Tổng thống Trump và Phó Tổng thống Pence đều nghĩ rằng đến bây giờ họ vẫn có thể áp chế được Trung Quốc. Thế nhưng nếu phân tích tình thế của Mỹ hiện tại thì rất có thể kết quả sẽ hoàn toàn trái ngược.

Tức là, Mỹ cũng đang sợ rằng, có khả năng sau năm năm nữa họ sẽ không bằng Trung Quốc, đặc biệt là khi các công nghệ tiên tiến đi đầu là 5G được ứng dụng vào quân sự, dù là AI hay máy bay không người lái, cho đến cả các công nghệ khoa học vũ trụ với mục đích chiến tranh vũ trụ, Mỹ cũng không còn chiếm ưu thế và khó có thể thắng Trung Quốc một cách dễ dàng.

Thời kỳ Chiến tranh Lạnh kéo dài từ những năm 1960 đến đầu những năm 1990, việc thuộc phe chủ nghĩa tự do

do Mỹ làm trung tâm hay phe xã hội chủ nghĩa do Liên Xô dẫn đầu là một điều cần thiết về mặt bảo an. Vậy thì sau sự sụp đổ của cơ cấu trên, việc Nhật vẫn dựa vào siêu cường quốc duy nhất là Mỹ lại là chuyện cần xem xét lại, bởi Mỹ đã sớm không còn gánh nổi trách nhiệm đó nữa.

Dù vậy, liệu có đúng đắn không khi chúng ta tìm kiếm “người bảo hộ” thay thế để bảo vệ mình trong thời đại kế tiếp? Tôi không nghĩ vậy, và chắc chắn cũng nhiều người đồng ý với tôi.

Vậy thì chúng ta nên làm như thế nào đây? Tôi cho rằng việc chúng ta cần làm đó là xây dựng mối quan hệ hữu hảo, độc lập với các nước đồng quan điểm, không chỉ có Mỹ mà là các nước có thể tạo ảnh hưởng với nước khác. Đó chính là sự bảo hộ trong thời đại sắp tới bao gồm cả tài nguyên thiên nhiên, đứng đầu là năng lượng, lương thực, nhân lực,...

Theo tôi, để Nhật Bản phát triển giàu mạnh trong tương lai, chúng ta cần chú trọng đến các “cường quốc trong thời đại mới” từ bây giờ, đầu tư hơn nữa, xây dựng mối quan hệ nhiều hơn nữa.

Từ các cường quốc truyền thống đến các cường quốc trong tương lai

Định nghĩa về cường quốc từ trước đến nay thường được nêu ra kèm các điều kiện diện tích quốc gia rộng lớn, dân số đông đúc, tiềm năng kinh tế và quân sự hùng mạnh

và có tầm ảnh hưởng chính trị lớn. Như tôi đã đề cập ở trên, trong thời kỳ Chiến tranh Lạnh, hai cường quốc Mỹ và Liên Xô tranh nhau vị trí số một thế giới, nhưng sau sự sụp đổ của Liên Xô, xu thế thế giới đã chuyển sang đa cực hóa. Bảy nước phát triển G7 là Pháp, Mỹ, Anh, Đức, Nhật, Ý, Canada được xếp ở vị trí cường quốc nhưng Mỹ vẫn duy trì vị thế cao nhất.

Tuy nhiên, khi nhìn vào tình hình hiện tại của Mỹ và mối quan hệ quyền lực trên thế giới trong tương lai gần, chúng tôi nhận ra rằng nếu chỉ có lãnh thổ rộng lớn, dân số đông đảo thì không đủ cho định nghĩa về cường quốc.

Có vẻ chúng ta cần thêm điều kiện về “quốc gia có mức độ hài lòng của người dân cao”. Tức là “quốc gia mà ở đó người dân có mức độ thỏa mãn, mức độ hạnh phúc cao, người dân cảm thấy viên mãn khi được sinh ra, sống và làm việc tại quốc gia đó”.

Nước Mỹ trước đây từng là một nơi như thế. Nó thu hút các cư dân từ khắp nơi trên thế giới “*muốn trở thành công dân Mỹ*”. Nó đáp ứng sự tự do, dân chủ và giàu có về kinh tế cho những người đến từ các quốc gia khác. Xét theo ý nghĩa đó tôi cho rằng cũng có thể gọi Mỹ là cường quốc thực thụ. Nhưng nước Mỹ bây giờ thì thế nào?

Nó đã trở thành một quốc gia cực kỳ hẹp hòi, bài xích những người có tôn giáo khác, có quan điểm sống khác như

“Dân nhập cư là những tên khùng bổ ngằm”, “Du học sinh là gián điệp ngằm”.

Tôi đã sống ở Mỹ gần tám năm để làm việc và lấy bằng tiến sĩ. Đến nay đó cũng là chuyện của 30 năm trước. Thời đó, họ vẫn còn chào đón du học sinh từ các nước Hồi giáo Trung Đông, vì thế có cả những du học sinh đến từ Iran, Yemen. Họ cũng tiếp nhận nhiều du học sinh từ châu Phi. Còn giờ đây họ gắng sức tuyên truyền phong trào “America First”¹, bài xích những phần tử bên ngoài.

Hơn thế, nội bộ nước Mỹ cũng đang phân hóa một cách cực đoan. Nói rằng ở đó có 1% người giàu và 99% cùng dân thì có phần thái quá nhưng theo thời gian sự chênh lệch giàu nghèo cũng đang trở nên gay gắt gần đến mức độ đó. Một bên là nhóm người đại diện bởi Tổng thống Trump, đạt được công danh và thành đạt nhờ đầu tư và kinh doanh, còn một bên là những người khốn khó với cuộc sống hằng ngày ở dưới đáy xã hội. Đảng Dân chủ Mỹ hiện đang có những hành động nhằm tập hợp người nghèo khổ đó bằng chính sách xã hội chủ nghĩa.

Một nước Mỹ với tình trạng phân hóa hai cực cánh tả, cánh hữu như thế thì hình ảnh của một quốc gia cũng đã nhạt đi, chứ chưa nói đến vị thế cường quốc.

¹ Nước Mỹ trước tiên. Ưu tiên người Mỹ, nước Mỹ trước hết. (ND)

Chính vì lãnh thổ rộng lớn nên tình hình thực tế ở từng quận, thậm chí từng thành phố cũng hoàn toàn khác nhau. Do đó vùng vành đai công nghiệp yếu kém “Rust Belt” trải dài từ miền Trung Tây đến miền Đông Bắc chủ yếu sản xuất sắt thép, than đá, xe hơi lại có sự chênh lệch với độ giàu có bởi công nghệ cao và công nghiệp năng lượng của bang California hay Texas đến mức ta không thể nghĩ chúng lại thuộc cùng một quốc gia.

Chúng ta thường biết rằng Mỹ là một quốc gia thống nhất, hoàn chỉnh nhưng không phải thế. Sự khôn khéo của chiến lược truyền thông và những di sản từ quá khứ đã hòa trộn khéo léo với nhau, nên đến bây giờ sự tin cậy và lòng trông đợi đối với nước Mỹ vẫn cao nhưng nếu chúng ta đánh giá một cách khách quan thì những quan điểm về giá trị mà Mỹ đã hô hào sẽ nhanh chóng sụp đổ mà thôi.

Kết hợp sức mạnh của đô thị, doanh nghiệp và con người vượt qua khỏi ranh giới quốc gia

Đương nhiên Nhật Bản cũng nên nhắm đến vị thế “cường quốc trong tương lai”. Để đạt được điều đó chúng ta cần suy ngẫm trước 10, 20 năm về “cường quốc trong tương lai” là như thế nào và để trở thành một cường quốc trong tương lai thì cần những yếu tố gì.

Đây là thời đại mà các linh kiện cho xe hơi hay smartphone đều do các công ty hợp tác ở nước ngoài cung ứng. Là thời đại

cho và nhận thông qua chuỗi cung ứng toàn cầu, các sản phẩm sẽ được bán ra nước ngoài nên dù là quốc gia nào cũng không thể tự giàu một mình được. Và chỉ một quốc gia không thể thay đổi dòng chảy của thế giới.

Mặt khác, trong các công ty đa quốc gia cũng thể hiện được tầm ảnh hưởng ngang hàng các cường quốc lâu đời (hoặc hơn thế nữa). Chính vì thế, chúng ta cần thay đổi các ý tưởng.

Cụ thể tôi cho rằng đây là thời đại mà chúng ta cần lên ý tưởng, nắm bắt các mối quan hệ quốc tế và đánh giá xem nó có thể đạt được hiệu quả đến đâu khi phối hợp sức mạnh của các quốc gia, các thành phố, các doanh nghiệp, các cá nhân và làm sao để tối đa hóa việc phát huy sức mạnh của các bên.

Ví dụ như GAFA, nhóm bốn công ty IT hàng đầu Mỹ là Google, Apple, Facebook, Amazon sở hữu lượng vốn khổng lồ vượt xa ngân sách quốc gia của các nước phát triển ở châu Âu, đạt quy mô mà các nước công nghiệp mới ở mức trung bình hay các nước đang phát triển không thể đưa lên bàn cân. Hơn nữa, bốn công ty này còn có sức ảnh hưởng ngoài sức tưởng tượng khi các dịch vụ của họ thay đổi đến tận gốc rễ từ các quy tắc kinh doanh cho đến cuộc sống hằng ngày của chúng ta.

Các công ty cung ứng nền tảng kỹ thuật số (công ty cung cấp dịch vụ mạng quy mô lớn) đại diện bởi GAFA, thu thập khối lượng lớn thông tin về việc người dùng cá nhân có

mỗi quan tâm đến lĩnh vực nào, mua gì trên mạng, tìm kiếm những thông tin nào, đi tắt đón đầu sát sao trong việc người dân đang mưu cầu một cuộc sống như thế nào và cung cấp cho họ các thông tin, dịch vụ cần thiết.

Cơ chế này cũng hữu dụng trong chính trị. Bởi nắm bắt chính xác mỗi quan tâm, nỗi lo lắng của người dân sống ở quốc gia hay thành phố và có đối sách chuẩn xác với những vấn đề đó là yếu tố quan trọng của chính trị.

Với ý nghĩa như vậy, tôi cho rằng việc chính trị được xây dựng dựa trên các kiến thức của GAFA sẽ càng có giá trị. (Tất nhiên cũng không được để chuyển biến sang kiểu xã hội Dystopia¹, rò rỉ tất cả hành động, tư tưởng sang nước khác như trong cuốn tiểu thuyết 1984 của George Orwell đã miêu tả).

Tuy vậy, hiện nay chính phủ các nước đều trong tâm thế cho rằng GAFA “kiếm món hời lớn nhờ lượng thông tin của người dùng”, “tăng lợi nhuận khổng lồ qua các khoản quảng cáo nhưng không có ý định hoàn trả”, “lại còn đặt các trụ sở chính trên mặt danh nghĩa ở các nước có chế độ thuế lỏng lẻo nhằm không phải trả thuế cho quốc gia mà họ đang kiếm bộn tiền”, “không thể tha thứ. Không thể chấp nhận được”.

¹ Phản địa đàng. Từ gốc Hy Lạp, dùng để chỉ các xã hội, các thế giới phát triển theo hướng tiêu cực hoặc đáng sợ. (ND)

Động thái mới là người ta chuyển sang quá trình hạn chế hoặc dè bẹp nó.

Chúng ta cần bình tĩnh tự hỏi lại mình rằng điều này có hợp lý không? Nó có đóng cánh cửa tương lai của chúng ta lại hay không?

Quyền lực theo lối truyền thống e ngại trước các “công nghệ mới”

Facebook, thành viên của GAFA, từng đối mặt với khủng hoảng rò rỉ thông tin cá nhân của 50 triệu người dùng. Dù vậy 2,4 tỷ người dùng trên thế giới vẫn không ngưng sử dụng nó. Facebook kết nối lượng user nhiều hơn hẳn tổng dân số của Mỹ và Trung Quốc. Họ đang nắm giữ sức mạnh lớn như thế.

Tháng 6 năm 2019, Mark Zuckerberg nhà sáng lập, Chủ tịch kiêm CEO Facebook đã phát biểu từ năm 2020 họ sẽ cho ra mắt Libra, loại đồng tiền mã hóa mới (tiền ảo). Mục đích của loại tiền này là nhằm giúp việc chuyển tiền và thanh toán trên thế giới trở nên vô cùng đơn giản, an toàn và ít tốn chi phí nhất. Zuckerberg nói rõ: “Tôi muốn mọi người có thể chuyển tiền với cảm giác như mình gửi một bức ảnh vậy”.

Số người tị nạn trên thế giới là 60 - 70 triệu người, số người không có tài khoản ngân hàng là 1,7 tỷ. Đối với

những người đó, nếu có thể giao dịch tiền thông qua điện thoại cầm tay, smartphone trong nháy mắt lại hầu như không mất phí thì loại đồng tiền này của Facebook chắc chắn sẽ vô cùng tiện lợi. Do đó, Zuckerberg cho rằng hình thức này vừa có nhu cầu, lại vừa có ích cho nhiều người. Đó là lý do họ đề xướng cơ chế thanh toán mới sử dụng mạng lưới dịch vụ thông tin mà Facebook đã xây dựng, thế nhưng chính vì đó là dịch vụ có khả năng thay đổi xã hội nên nó đã tạo ra làn sóng rất rộng lớn.

Sau phát biểu này, ở Mỹ nhanh chóng xuất hiện các bình luận của Ủy ban ngân hàng của Hạ viện “Điều này rất nguy hiểm. Rủi ro cao, lợi nhuận cao” (High risk - High return). Và loại tiền ảo này cũng phải đối mặt với việc cạnh tranh với đồng đô-la.

Trước năm 1971, Mỹ áp dụng chế độ bản vị vàng (Hệ thống Bretton Woods), với thị trường ổn định lúc nào người ta có thể đổi 1 ounce (3,2 gam) vàng với 35 đô-la. Có nghĩa là giá trị của đồng đô-la được vàng bảo chứng, nhưng vì các nguyên nhân như tăng phí quân sự cho cuộc chiến tranh ở Việt Nam khiến nền tài chính Mỹ trở nên xấu đi rồi dừng trao đổi tiền và vàng vào thời Tổng thống Nixon, mọi người gọi đó là “Cú sốc Nixon”. Để duy trì giá trị đồng đô-la đã mất sự bảo chứng của vàng, Mỹ phải ra sức đảm bảo uy tín quốc gia của mình.

Xây dựng hệ thống thanh toán tiền tệ quốc tế, cả giao dịch dầu mỏ, nguồn năng lượng thế giới cũng buộc phải thanh toán bằng đô-la, Mỹ được xưng tụng là siêu cường quốc đứng đầu thế giới. Và biểu tượng đó được thể hiện qua sức mạnh của đồng đô-la, thế nhưng giá trị đó liệu có được tin nhiệm bởi uy tín của nước Mỹ hay không. Vì nó không phải là một thước đo cụ thể như hệ thống bản vị vàng nên Chính phủ Mỹ khá miễn cảm với những điều có khả năng đe dọa giá trị tiền đô-la.

Libra của Facebook khác với nhiều loại tiền ảo khác, nó là cơ chế tài sản được tiền đô-la bảo chứng, nên sẽ không nảy sinh tình trạng biến đổi giá cả gay gắt. Tuy nhiên, Ngân hàng Trung ương FRB (Cục Dự trữ Liên bang Mỹ), cả Chính phủ và Quốc hội của Mỹ cũng trong tư thế sẵn sàng rằng “Libra” có thể sẽ “cạnh tranh thay thế đồng đô-la”. Sắp tới đây ắt sẽ diễn ra cuộc chiến khốc liệt nhằm hạ gục “Libra”.

Chính phủ Nhật Bản lẫn Ngân hàng Nhật Bản cũng không giấu thái độ cảnh giác khi tiếp nhận phát biểu này từ Facebook. Thậm chí các cơ quan tài chính lớn của Nhật Bản sẽ bị đặt vào hoàn cảnh khó khăn. Lãi biên của tiền tiết kiệm tụt giảm vì chính sách lãi suất âm của Ngân hàng Nhật Bản, các ngân hàng không có lợi nhuận. Các công ty chứng khoán với hình thức kinh doanh kiếm tiền thông qua phí giao dịch cổ phiếu hay công cụ tài chính cũng dần

trở nên khó khăn. Ngân hàng điện tử và chứng khoán điện tử trở nên phổ cập và nhiều khả năng sẽ mất đi thị trường mà chúng ta cho là thành trì vững chắc từ xưa đến nay.

Thế nên trong tình hình đó, khi Facebook - kẻ nắm trong tay 2,4 tỷ người dùng tham gia vào giới tài chính, tiền tệ thì các cơ quan tài chính Nhật Bản cũng không thể lơ là. Trước sau họ luôn đưa ra những bình luận mang tính phê phán như “Facebook là nguy hiểm”, “Họ không sâu sát trong việc quản lý thông tin nên mới để rò rỉ thông tin cá nhân của 50 triệu người dùng”, “Chẳng biết họ có thật sự tìm ra đối sách cho tương lai hay không?”

Sử dụng linh hoạt, an toàn các công nghệ mới

Với sự thay đổi nhanh chóng của thời đại hiện nay, việc hình dung ra thế giới sau 10, 20 năm sau là điều hết sức khó khăn. Tuy nhiên, những việc đang xảy ra ở hiện tại thì cũng từng là điều hiển nhiên vào 10, 20 năm trước phải không? Hai mươi năm trước là thời kỳ sơ khai của hình thức bán hàng qua mạng nhưng thời đó vẫn chưa phải là smartphone mà chỉ là những chiếc điện thoại cầm tay có tính năng chụp hình và người ta có thể gửi mail hay hình ảnh. Tôi cho rằng những người từng là nhân viên vào thời đó, như vào những năm cuối thập niên 30, giờ đã bước sang tuổi nghỉ hưu, đã không nghĩ điện toán đám mây

(cloud service) lại phổ cập và thay đổi hoàn toàn cách tiến hành công việc trong môi trường kinh doanh đến vậy.

Có nghĩa là “xu thế thế giới đã thay đổi theo chiều hướng tiện lợi và dễ dàng hơn. Và tốc độ thay đổi của nó cũng vượt xa trí tưởng tượng của chúng ta”. Xu thế đó, dù ta có vận dụng bao nhiêu “thường thức truyền thống” cũng không thể ngăn nó lại.

Đằng sau sự ra đời của loại tiền tệ mới như Libra là sự tiến bộ của công nghệ thông tin mới tên là Blockchain. Tôi sẽ trình bày về Blockchain trong một chương khác, nhưng nói chung Blockchain là một cơ chế đồng sở hữu thông tin thông qua smartphone hay máy tính có kết nối mạng và có khả năng cao sẽ thay đổi hoàn toàn xã hội.

Tôi cho rằng việc có vận dụng an toàn và sử dụng linh hoạt công nghệ mới như Blockchain hay không cũng là điều kiện cần thiết của một cường quốc trong tương lai. Vùng đất vừa xem trọng sự khác biệt của bối cảnh văn hóa, vừa tranh biện để tạo ra những thứ tốt đẹp hơn cũng là điều cần thiết. Sau rốt chúng ta vẫn khó mà gọi quốc gia nào đó là một cường quốc nếu quốc gia đó không có sự rộng lượng tiếp nhận tính đa dạng.

Trước đây Mỹ không ngừng cung cấp những công nghệ mới, những giá trị quan mới nhằm tạo nên chuẩn mực của thế giới. Đó cũng là minh chứng về một “cường quốc”.

Chính vì thế nhiều người từ khắp nơi trên thế giới mới nhắm đến Hợp chúng quốc Hoa Kỳ với kỳ vọng “muốn trở thành công dân Mỹ”.

Dù là Bill Gates của Microsoft hay Jeff Bezos của Amazon cũng dễ dàng tập hợp được những người ở các chủng tộc khác nhau, mang trong mình những hệ tư tưởng khác nhau từ khắp nơi trên thế giới, để xây dựng nên các tập đoàn IT khổng lồ. Khi đến tham quan những công ty IT tiên tiến nhất ở thung lũng Silicon, nhìn qua bạn sẽ thấy có người Trung Quốc, người Ấn Độ,... theo đó bạn sẽ hiểu ngay rằng có nhiều người đến từ khắp nơi trên thế giới đang làm việc tại đó.

Năm cột trụ chính để chống đỡ một “cường quốc trong tương lai”

Tôi xin điểm lại những điều kiện để trở thành một “cường quốc trong tương lai”. Sau khi sắp xếp lại những nội dung chúng ta đã tiếp cận ở trên, tôi cho rằng có năm cột trụ chính như sau:

- Đạt mức độ hài lòng cao của cư dân đang sinh sống tại đó.
- Khoan dung với tính đa dạng, các công nghệ và ý tưởng mới dễ dàng ra đời và phát triển.

- Có thể tiếp nhận, vận dụng an toàn và sử dụng linh hoạt các công nghệ mới.
- Đưa ra những giá trị quan mang tính phổ biến để nhiều người trên thế giới “muốn trở thành công dân nước đó”.
- Có nguồn tài nguyên để trở nên “giàu có” (không chỉ các nguồn tài nguyên dưới lòng đất mà còn có nguồn tài nguyên về nhân lực, tài nguyên du lịch,...)

Các cường quốc hiện nay nếu muốn duy trì vị thế cường quốc trong tương lai cũng cần có năm điều kiện trên. Trong trường hợp “thiếu một điều kiện nào đó” chắc chắn ít nhiều cũng sẽ làm giảm mất sức ảnh hưởng hơn hiện tại.

Với ý nghĩa đó, tuy Mỹ và Trung Quốc đang trong mối quan hệ cạnh tranh, tôi cũng không cho rằng sẽ có lúc hình thành thời đại “G2” mà khi ấy hai quốc gia này sẽ phân đôi thế giới với vai trò siêu cường quốc. Như tôi đã trình bày trong Lời ngỏ.

Như tôi đã trình bày ở trên, nội bộ nước Mỹ đang có sự chia rẽ sâu sắc, dần lún sâu vào tình trạng không mang dáng dấp của một quốc gia. Với các vấn đề mang tính toàn cầu như môi trường cũng không thấy hình ảnh Mỹ phát huy vai trò lãnh đạo trong việc khắc phục các vấn đề môi trường đang tồn tại. Họ cũng không có ý giấu giếm những

mục tiêu hướng nội “Dù sao cũng chỉ cần vấn đề việc làm ở Mỹ được đảm bảo, kinh tế phát triển là được.”

Vậy còn Trung Quốc thì sao? Đúng là họ đứng đầu thế giới về dân số, và chắc chắn rằng họ cũng có thị trường khổng lồ. Tuy nhiên, nếu xét về tình hình chính trị thì có nhiều vấn đề chưa thể được gọi là dân chủ. Xét về nhiều hiện trạng còn tồn tại thì chưa thể nói rằng Trung Quốc đã tạo ra được một quan niệm rằng, nhiều người trên thế giới “muốn trở thành công dân” một nước như vậy.

Hai nước này hay các nước G7, liệu có thể duy trì là cường quốc trong tương lai hay không? Và nếu xuất hiện những cường quốc mới thì đó là những quốc gia như thế nào?

Ở chương tiếp theo, từ năm quan điểm này, tôi xin giới thiệu những quốc gia có khả năng trở thành các “cường quốc trong tương lai”.

CHƯƠNG 1

CÁC CƯỜNG QUỐC TRONG TƯƠNG LAI

Như đã trình bày trong phần kết của phần Dẫn nhập, chương này tôi sẽ giới thiệu toàn bộ về các “cường quốc trong tương lai” mà tôi quan tâm chú ý. Tôi muốn nói về tham vọng, tầm nhìn và năng lực chuyển mình thành cường quốc của bảy quốc gia mới nổi đang thách thức các cường quốc hiện tại.

1. BẮC TRIỀU TIÊN - NƠI TIỀM TÀNG NGUỒN TÀI NGUYÊN TRONG LÒNG ĐẤT LỚN NHẤT THẾ GIỚI

Lý do Mỹ không sử dụng các biện pháp quân sự với Bắc Triều Tiên

Có lẽ bạn sẽ bất ngờ khi quốc gia tôi đề xướng đầu tiên là Bắc Triều Tiên.

Ấn tượng chung của chúng ta về Bắc Triều Tiên hẳn là một “quốc gia đặc biệt” dưới chế độ của Chủ tịch Kim Jong-un, thể hệ thứ ba truyền nối quyền lãnh đạo tối cao của Bắc Triều Tiên. Đây là một đất nước dù phải chịu các biện pháp trừng phạt kinh tế của thế giới và gần 20 triệu người dân sống trong cảnh nghèo đói nhưng vẫn không ngừng phát triển vũ khí hạt nhân”.

Đất nước này còn bị mang tiếng xoay quanh các vấn đề nhân quyền nghiêm trọng, điển hình là các vụ bắt cóc công dân Nhật Bản¹. Sự thật về việc nhân dân Bắc Triều Tiên sống trong hoàn cảnh khắc nghiệt như thế khá rõ ràng trong các báo cáo của Liên Hiệp Quốc.

¹ Từ năm 1977 đến 1983 các điệp viên của Bắc Triều Tiên đã bắt cóc 17 người Nhật (con số chính thức được Nhật Bản công nhận). Bắc Triều Tiên công nhận 13 người, cấp giấy chứng tử cho tám người năm 2002 và trả năm người hồi hương vào năm 2004. (ND)

Tuy nhiên, chính quyền Kim Jong-un chắc hẳn sẽ phải thay đổi. Khác với ngày xưa, hiện nay ở Bắc Triều Tiên đã có một lượng người nhất định sử dụng smartphone, xem và nghe tin tức thông qua Trung Quốc. Dù gia tăng kiểm soát và áp chế đến mức nào, họ cũng không thể bít được hoàn toàn các thông tin bất lợi, thế nên chắc hẳn người dân Bắc Triều Tiên cũng sẽ hy vọng một cuộc sống tốt đẹp hơn. Tới một lúc nào đó nhất định họ sẽ cảm thấy không bằng lòng với tình trạng này. Bất kể là chính phủ sẽ tồn tại như vậy hay cải cách ôn hòa, trong tương lai không xa, chắc chắn sự thay đổi sẽ xảy ra.

Khi đó, cần giả định về khả năng thay máu toàn bộ đất nước. Và tiềm năng trở thành một cường quốc trong tương lai gần của Bắc Triều Tiên hãy còn chưa hé mở.

Chủ tịch Kim Jong-un chỉ mới 35 tuổi, vẫn còn khá trẻ. Nhưng cho đến nay, ông đã ba lần tham dự Hội nghị Thượng đỉnh Mỹ - Triều cùng Tổng thống Mỹ Donald Trump. Hội nghị lần thứ nhất được tổ chức vào tháng 6 năm 2018 tại Singapore, lần thứ hai vào tháng 2 năm 2019 tại Hà Nội, Việt Nam, và lần thứ ba vào tháng 6 năm 2019 tại Bàn Môn Điếm (Panmunjeom), khu phi quân sự bán đảo Triều Tiên (KDZ). Có lẽ tôi cũng không cần giải thích thêm về mục đích khéo léo tận dụng mối quan hệ ngoại giao với

Trung Quốc và Nga, cũng như thông qua thương thảo với Mỹ nhằm duy trì thể chế của đất nước này.

Bởi Bắc Triều Tiên bỏ qua thông điệp của những tổ chức quốc tế kêu gọi họ chấm dứt và từ bỏ các chương trình phát triển vũ khí hạt nhân và tên lửa đạn đạo liên lục địa, liên tục thử nghiệm dưới các hình thức phá hoại, nên việc Mỹ có một động thái nào đó là hiển nhiên. Song, Mỹ lại không thể dễ dàng đưa ra các biện pháp mạnh.

Lý do được đưa ra là Mỹ quan ngại Hàn Quốc và Nhật Bản sẽ chịu thiệt hại nghiêm trọng nếu tấn công bằng vũ lực. Tuy nhiên, tôi nghĩ một lý do quan trọng nữa là Mỹ cũng do dự về những ảnh hưởng “sau chiến tranh”. Vì sao? Là vì Bắc Triều Tiên đang sở hữu nguồn tài nguyên dưới lòng đất cực lớn chưa được khai thác và công nghệ mạng lưới phân tán mang tên Blockchain.

Kho báu kim loại quý hiếm

Từ thế kỷ XIX đến thế kỷ XX là thời kỳ người ta xem sản lượng sắt là sức mạnh quốc gia. Chắc nhiều bạn đọc cũng biết cụm từ “sắt và máu”¹ của Thủ tướng Vương quốc

¹ Thủ tướng Otto von Bismarck là người có công thống nhất nước Đức đưa nó thành một thế lực lớn ở châu Âu và có ảnh hưởng chính trường thế giới. Cụm từ này được ông dùng để phát biểu trước Hạ viện nhằm tăng ngân sách quân sự. “Những vấn đề lớn của thời đại không giải quyết bằng lời nói và nghị quyết, mà

Phổ (Đức) Bismarck. Ngay cả ngày nay, sản lượng sắt thép vẫn là một tiêu chí quan trọng để đánh giá sức mạnh công nghiệp và tiềm lực kinh tế của một quốc gia.

Tuy nhiên, ở các quốc gia hiện đại, đặc biệt là Nhật Bản, các nguồn nguyên liệu quý hiếm là “rare metal” và “rare earth” cũng có tầm quan trọng tương tự như sắt, không thể thiếu trong nền công nghiệp hiện đại. Chúng được dịch ra là “kim loại quý hiếm” và “đất hiếm”.

Kim loại quý hiếm là những kim loại có trữ lượng rất ít trên Trái đất hoặc khó khai thác và tinh luyện nhưng lại được sử dụng trong vô vàn lĩnh vực, từ vật liệu xây dựng cho đến nguyên liệu điện tử và từ học (tức việc hút và đẩy của chất và các chất được gây ra bởi từ tính của chúng). Mặt khác, đất hiếm là tập hợp 17 nguyên tố như neodymi và dysprosi, thành phần thiết yếu để chế tạo nam châm vĩnh cửu, và yttri, nguyên tố được ứng dụng trong laser thể rắn hay chất huỳnh quang.

Nhật Bản được cho là nước chiếm phân nửa nhu cầu về đất hiếm của thế giới nhưng lại chủ yếu dựa vào nhập khẩu, nên việc bảo đảm ổn định nguồn nguyên liệu trở nên vô cùng quan trọng. Hẳn mọi người còn nhớ sự kiện va chạm với thuyền cá Trung Quốc xảy ra gần quần đảo

phải bằng hành động, nếu cần thì bằng sắt và máu.” (ND)

Senkaku¹ hồi tháng 9 năm 2010 dẫn đến việc Trung Quốc ngừng xuất khẩu đất hiếm sang Nhật Bản. Trung Quốc được thiên nhiên ưu ái về tài nguyên khi chiếm tới 97% tổng sản lượng đất hiếm, thế nên, đối với các nước tiên tiến, việc bảo đảm ổn định lượng đất hiếm đã trở thành một vấn đề quan trọng không chỉ dừng lại ở chính sách công nghiệp mà cả với mục đích an ninh.

Quốc gia nắm rõ nhất việc Bắc Triều Tiên là một kho báu về kim loại hiếm, đặc biệt là tiềm tàng trữ lượng tài nguyên trong lòng đất khổng lồ ở vùng giáp ranh biên giới với Trung Quốc chính là Nhật Bản. Tôi sẽ nói rõ ở phần sau, nhưng đó là kết quả của quá trình thực địa, điều tra sát sao vào giai đoạn Nhật Bản sáp nhập bán đảo Triều Tiên.

Thời đó, kim loại được chú ý là vonfram. Ngoài việc ứng dụng thêm vonfram vào thép để có được thép gió với độ cứng cao, dùng chế tạo dụng cụ cắt gọt thì nó còn là thành phần không thể thiếu trong nền công nghiệp quân sự như đạn pháo và khoảng phân nửa trữ lượng trên toàn thế giới được cho là nằm ở Bắc Triều Tiên.

¹ Quần đảo Senkaku hay còn gọi là đảo Điếu Ngư là quần đảo không người ở phía Tây Okinawa, đang nằm trong vòng tranh chấp giữa Trung Quốc và Nhật Bản. Xung quanh quần đảo này được cho là có nhiều dầu khí và thủy hải sản. Mối quan hệ tranh chấp trở nên căng thẳng từ năm 2012. (ND)

Ngoài ra còn các kim loại hiếm như niken, molybden, mangan, coban... được sử dụng rộng rãi từ các máy móc điện tử gia dụng cho đến ứng dụng hải dương hay hàng không vũ trụ, hơn nữa trữ lượng vàng và urani cũng vô cùng khổng lồ. Tạm tính nguồn tài nguyên có tổng giá trị vượt quá 7.000 tỷ đô-la (khoảng 750.000 tỷ yên) đang ngủ yên.

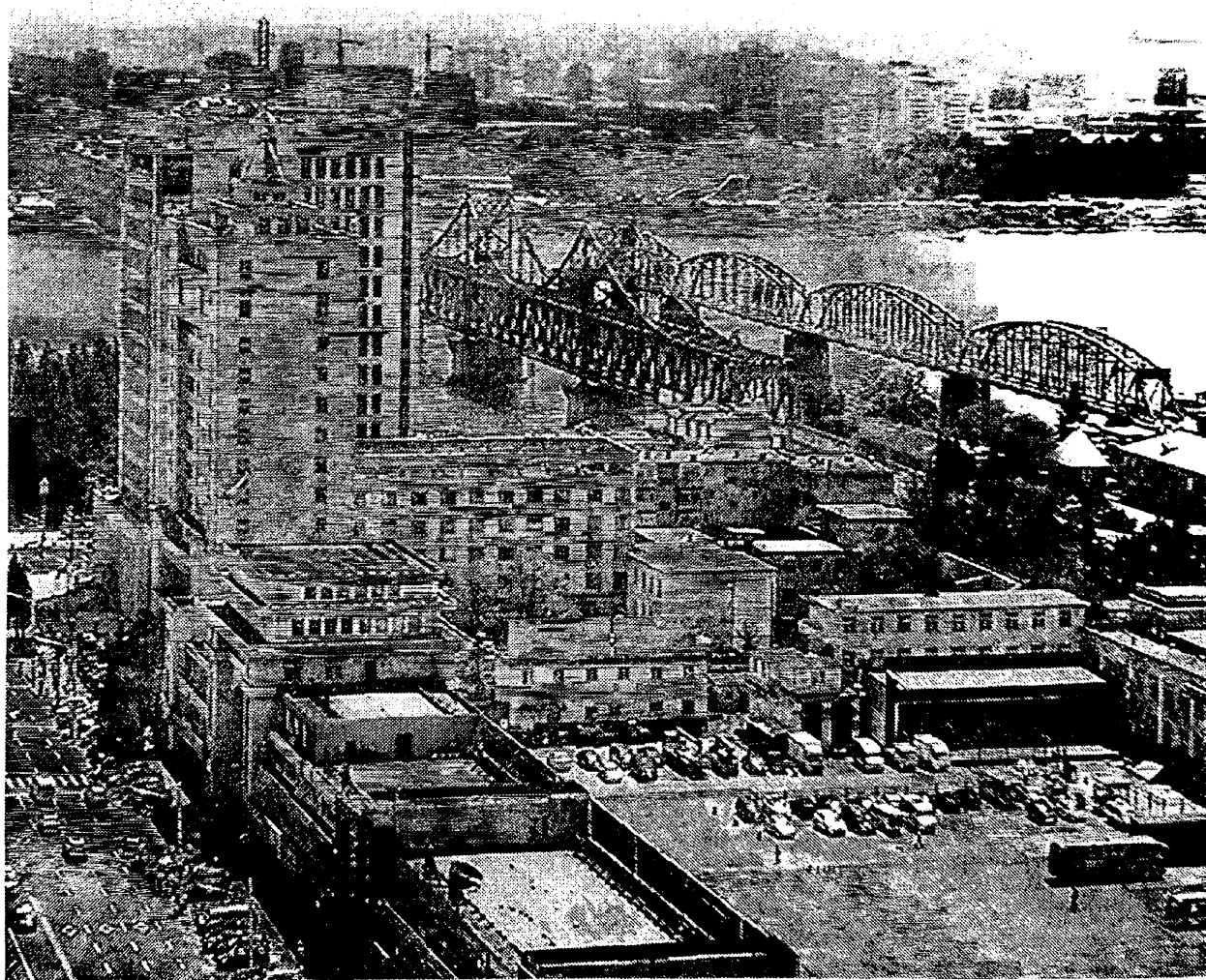
Dữ liệu tài nguyên dưới lòng đất mà Nhật Bản đã điều tra triệt để

Mỹ cũng đang điều tra về nguồn tài nguyên dưới lòng đất của Bắc Triều Tiên. Hiệp hội Khai thác mỏ Quốc gia của Mỹ¹ nhận tiền đầu tư từ Rockefeller Foundation, nhiều lần phái đoàn khảo sát thực địa đến Bắc Triều Tiên, năm 1998 họ đã chi trước 500 triệu đô-la để lấy được quyền thăm dò khoáng sản ở Bắc Triều Tiên. Tuy vậy, họ không hẳn đã điều tra được hết ngọn ngành. Dù sử dụng cả vệ tinh trinh sát, vệ tinh viễn thám tài nguyên Trái đất và nắm thông tin sơ bộ là chỗ nào có kim loại hiếm còn chôn vùi, nhưng đó chưa phải là thông tin chi tiết cuối cùng.

Người nắm những dữ liệu đó là các doanh nghiệp Nhật Bản như tập đoàn Mitsubishi. Những thông tin đó được

¹ National Mining Association (NMA) thành lập năm 1995, gồm 300 thành viên nhằm “tạo ra và duy trì một cơ sở hỗ trợ chính trị rộng rãi cho ngành khai thác mỏ, giúp quốc gia nhận ra lợi ích an ninh kinh tế và khả năng khai thác của nước Mỹ.” (ND)

thu thập từ quá trình điền dã cả bán đảo Triều Tiên vào thời Nhật Bản cai trị. Cơ quan khảo sát chính thời đó là Công ty Đường sắt Nam Mãn Châu, hay còn gọi là Mantetsu. Mantetsu thành lập năm Minh Trị thứ 39 (năm 1906), sau đó bốn năm thì Nhật Bản sáp nhập Triều Tiên. Để xây dựng hệ thống đường ray, qua nhiều quá trình điều tra khảo sát địa chất, họ đã phát hiện ra kho tàng tài nguyên dưới lòng đất.

Từ thành phố Đan Đông, Trung Quốc
nhìn qua sông Áp Lục sang Triều Tiên.

Tại đây, các nhà tài phiệt lớn như Mitsubishi, Mitsui đã tham gia vào dự án này. Chính phủ Nhật Bản cũng nhận ra rằng nếu có thể phát triển dự án thì sẽ tạo được sức mạnh to lớn trong việc kinh doanh thuộc địa, nên đã cho điều tra sát sao với sự hợp sức của tất cả ban ngành trên cả nước. Đây được cho là thông tin đáng tin cậy nhất cho đến nay.

Mỹ cũng thường xuyên thăm dò việc Nhật Bản có những dữ liệu chi tiết về nguồn tài nguyên trên, nên viện đủ mọi cố, tranh thủ mọi thời gian gấp mặt, phía Mỹ cũng đề xuất Chính phủ Nhật Bản chia sẻ thông tin, nhưng cho đến bây giờ Nhật Bản vẫn lắc đầu.

Việc bề ngoài Mỹ buộc Bắc Triều Tiên thay đổi chế độ thông qua các biện pháp chế tài kinh tế cũng là vì muốn có trong tay nguồn lợi từ tài nguyên dưới lòng đất.

Hiệp hội Khai thác mỏ Quốc gia của Mỹ hoạt động thăm dò mạnh mẽ ở Bắc Triều Tiên vào những năm 1990, nhưng Tổng thống Trump hiển nhiên cũng biết về lợi ích to lớn này. Do vậy, nếu mỗi căng thẳng hiện nay của Mỹ và Bắc Triều Tiên được cải thiện thì Mỹ hoàn toàn có thể nắm trong tay quyền lợi to lớn mà trước nay chưa từng có.

Ngay trước Hội nghị Thượng đỉnh Mỹ - Triều lần thứ ba, sau đúng một năm từ Hội nghị Thượng đỉnh lần đầu tiên, Tổng thống Trump đã gửi một bức thư thân tình đến

Chủ tịch Kim Jong-un. Chủ tịch Kim Jong-un cũng tự hào, chia sẻ nội dung cuộc trao đổi rằng: “Tổng thống Trump đã gửi đến một bức thư có nội dung tuyệt vời. Ông ấy có một đề xuất tuyệt vời với ý nghĩa sâu sắc, tôi sẽ suy nghĩ nghiêm túc về điều này.”

Tuy tình hình thực tế như vậy vẫn chưa thể hiện ra bên ngoài nhưng giữa Mỹ và Bắc Triều Tiên đang dần đạt đến thỏa thuận.

Đối với Nhật Bản, vấn đề lớn nhất mang tính toàn dân là cứu những công dân trong vụ bắt cóc của Bắc Triều Tiên, nhưng từ sau tháng 5 năm 2019, Thủ tướng Shinzo Abe đã tuyên bố: “Tôi sẵn sàng gặp Chủ tịch Kim Jong-un mà không đặt điều kiện tiên quyết nào.” Như vậy, tình thế đã hoàn toàn thay đổi. Nếu không có chứng cứ đáng tin cậy thì không thể dễ dàng thay đổi phương châm với vấn đề liên quan đến sinh mạng người Nhật. Đằng sau việc thay đổi phương châm hẳn nhiên ẩn chứa một thông điệp nào đó. Tôi xin giải thích về việc này sau.

Bắc Triều Tiên thực sự ưu tú về công nghệ Blockchain

Cùng với nguồn tài nguyên khổng lồ dưới lòng đất, còn có một lý do khác khiến Bắc Triều Tiên có khả năng trở thành một cường quốc trong tương lai, đó là vì công nghệ Blockchain mà họ nắm giữ.

Những năm gần đây, Fintech - nền công nghiệp mới kết hợp tài chính và công nghệ cũng thu hút sự chú ý ở cả Nhật Bản. Một đại diện tiêu biểu cho nó là loại tiền mã hóa (tiền ảo, tài sản mã hóa), nổi bật là đồng Bitcoin. Và công nghệ vô cùng quan trọng để những tín hiệu điện tử trên smartphone hay máy tính có kết nối mạng thực hiện được chức năng “tiền tệ” là Blockchain.

Blockchain còn được gọi là “sổ cái phân tán” với cơ cấu tất cả người dùng sẽ phân tán và cùng quản lý các dữ liệu giao dịch mà không cần thông qua cơ quan tài chính. Nói một cách dễ hiểu hơn thì nó là cơ chế sử dụng dung lượng trống của tất cả các máy tính có sổ cái công khai và giám sát lẫn nhau. Đây là một công nghệ cần thiết cho ngành tài chính trong tương lai gần khi có sử dụng công nghệ mã hóa với tính năng bảo mật tinh vi hơn.

Khối (block) dù có bị phá, có bị sửa thì do vẫn kết nối với nhau trong mạng nên một khi các khối khác vẫn còn, nó cũng sẽ không mất hay thay đổi. Việc truy xuất nguồn gốc chính xác là điểm mạnh của Blockchain.

Thực sự mà nói, Bắc Triều Tiên thuộc top đi đầu trong lĩnh vực này cũng không phải là quá lời. Cả nước tập trung cho lĩnh vực này và phái cử những nhân tài ưu tú ra nước ngoài một cách có chủ đích. Họ cử những nhân tài ưu tú đến các nước châu Âu như Thụy Sĩ, Na Uy, Đức,... nhằm xúc tiến phát triển nghiên cứu công nghệ Blockchain.

Hơn phân nửa bằng sáng chế công nghệ liên quan đến Blockchain là thuộc về Trung Quốc. Công nghệ Hoa Vi (Huawei), công ty thiết bị viễn thông hàng đầu Trung Quốc, cuối năm 2018 đã cho thấy những động thái đầu tiên trên thế giới như xây dựng các đặc khu Blockchain mới tại Thâm Quyển, Hong Kong, Macau. Và dĩ nhiên, Bắc Triều Tiên cũng đang phái nhiều nhà nghiên cứu đến Trung Quốc.

Việc Bắc Triều Tiên đổ công sức cho sức mạnh quân sự với nền tảng là công nghệ máy tính và mạng máy tính là một bí mật đã được công khai nên việc họ phát triển công nghệ Blockchain cũng không có gì kỳ lạ.

Nhật Bản dẫn đầu trước công nghệ tài chính mới

Như vậy, việc Bắc Triều Tiên lấy công nghệ cao và nhân tài mình có trong tay làm đòn bẩy để tổ chức Hội nghị quốc tế về Blockchain đang được biết đến. Năm 2018, hội nghị quốc tế được tổ chức tại Bình Nhưỡng đã tập trung nhiều nhà nghiên cứu và kỹ sư đến từ khắp nơi trên thế giới. Tháng 4 năm 2019, Bắc Triều Tiên cũng đã tổ chức hội nghị quốc tế lần hai. Theo lời vị chủ tọa hội nghị cho rằng “vì họ không cần học hỏi gì từ phía Nhật Bản nên họ từ chối sự tham gia của Nhật”. Điều đó có nghĩa là họ đang rất tự tin về công nghệ Blockchain.

Chịu sự trừng phạt kinh tế của Mỹ, Bắc Triều Tiên không thể thanh toán bằng đồng đô-la. Iran cũng gặp vấn đề tương tự.

Đối với những nước này, tiền mã hóa sẽ trở thành tiền tệ thanh toán không phụ thuộc đồng đô-la vì thế họ đổ công sức nhằm phát triển công nghệ Blockchain - công nghệ làm nền tảng cho tiền ảo.

Bắc Triều Tiên ngao ngán với các biện pháp trừng phạt kinh tế do Mỹ chủ trương cũng vượt qua khó khăn bằng các phương thức như làm giả tiền đô-la, hack ngân hàng Bangladesh nhưng họ vẫn bảo đảm một phương phức chính thống để dẫn đầu thế giới.

Trái lại, Nhật Bản tỏ ra dấn đo trước công nghệ tài chính mới như tiền mã hóa. Mà lựa chọn phương thức truyền thông rằng nó là một thứ đáng ngờ “nguy hiểm cao, lợi nhuận cao” như “giá đồng Bitcoin tụt giảm mạnh”, “Coincheck¹ bị hack (trộm)”. Vì thế nhiều chuyên gia trên thế giới nhận định công nghệ Blockchain sẽ không phổ cập nhanh chóng ở Nhật Bản.

Điều này không may lại mang ý nghĩa rằng Nhật Bản sẽ bị bỏ lại khỏi trào lưu tài chính mới của thế giới. Khi nhận ra thì cả Mỹ, cả Trung Quốc, cả châu Âu đều thịnh hành hệ thống tài chính mới sử dụng Blockchain. Điều đó là hoàn toàn có khả năng.

¹ Sàn giao dịch tiền điện tử hàng đầu Nhật Bản. (ND)

Người Nhật chúng ta cũng cần hiểu rõ và nhanh chóng tìm ra đối sách cho việc khôi kinh tế không phụ thuộc đồng đô-la được cấu thành từ thế giới Cyber (tổng thể của máy tính và mạng máy tính).

Mỹ và Bắc Triều Tiên tiến hành đàm phán mà không màng Trung Quốc

Từ trước đến nay, cả Mỹ lẫn Nhật Bản đều cho rằng quốc gia có thể tạo sức ảnh hưởng lớn nhất lên Bắc Triều Tiên là Trung Quốc. Trung Quốc tiếp giáp với Bắc Triều Tiên, những vật tư cần thiết cho sự sinh tồn ở Bắc Triều Tiên như dầu khí, lương thực hơn phân nửa là được đưa từ Trung Quốc vào. Đến mức 80% kinh tế quốc nội của Bắc Triều Tiên được cho là phụ thuộc Trung Quốc.

Hơn nữa, ngay cả đến việc phát triển hạt nhân ở Bắc Triều Tiên cũng được cho là có liên quan sâu sắc tới Trung Quốc nên những thỏa thuận giữa Mỹ, Nhật đối với Bắc Triều Tiên đều trông cậy vào vai trò của Trung Quốc.

Cho đến cuối tháng 6 năm 2019, Chủ tịch Kim Jong-un đã bốn lần thăm Trung Quốc, hội đàm với Chủ tịch Tập Cận Bình.

Lần đầu thăm Trung Quốc là vào tháng 3 năm 2018 nhằm bàn về việc tổ chức Hội nghị Thượng đỉnh Mỹ - Triều, trước và sau Hội nghị Thượng đỉnh lần thứ nhất tại

Singapore và vào trước Hội nghị Thượng đỉnh Mỹ - Triều lần thứ hai tại Hà Nội là bốn lần. Không khó để hình dung rằng trước cuộc gặp mặt Tổng thống Donald Trump, Kim Jong-un có bàn bạc với Chủ tịch Tập Cận Bình xem sẽ nói gì và sẽ thông tin lại sau hội nghị.

Tuy nhiên tại Hội nghị Thượng đỉnh lần hai tại Hà Nội, dù ông Kim đã đến thăm Trung Quốc trước thềm hội nghị nhưng lại không tới đó thông tin lại sau khi hội nghị kết thúc. Hẳn là Trung Quốc sẽ thắc mắc “tại sao lần này Chủ tịch Kim lại không tới?”

Trước tình hình đó, tháng 6 năm 2019 Chủ tịch Tập Cận Bình đã đích thân đến thăm Bình Nhưỡng. Sự kiện này, đứng từ vị trí của Trung Quốc mà nói, e là Trung Quốc đã thấy mất thể diện. Kim Jong-un là một thanh niên 35 tuổi, đối với Tập Cận Bình mà nói thì Kim Jong-un chỉ như một người cháu. Hơn nữa, cái suy nghĩ “Trung Quốc chúng ta đang nắm quyền sinh sát với Bắc Triều Tiên như vậy mà không đến thông báo tình hình Hội nghị Thượng đỉnh, thì thật khó có thể bỏ qua” khiến ông Tập Cận Bình thể hiện thái độ không hài lòng thì cũng không có gì là lạ.

Đáng lý ra phải mời Kim Jong-un qua, đối lại lần này Trung Quốc sang thăm Bắc Triều Tiên. Tập Cận Bình nhận được sự tiếp đón nồng hậu, trước mắt là đám đông được huy động lên đến 30.000 người, ắt đã để lại ấn tượng

sâu sắc nhưng đương nhiên cũng không hẳn nhằm mục đích tiếp đón nồng hậu để khắc sâu mỗi giao hảo.

Việc Tập Cận Bình cất công đến Bắc Triều Tiên là vì giữa Mỹ và Bắc Triều Tiên đang xúc tiến những thỏa thuận gạt Trung Quốc ra bên lề. Bất kỳ ai hiểu rõ tình hình kinh tế chính trị quốc tế đương nhiên sẽ nhìn ra được điều đó.

Vậy thì “những thỏa thuận” đó là gì?

Thứ nhất là nguồn tài nguyên khổng lồ dưới lòng đất như tôi đã nói trên. Ở Bắc Triều Tiên có một nguồn tài nguyên 7.000 tỷ đô-la đang ngủ yên. Một thỏa thuận nữa là bàn về chuyện xây dựng khách sạn của ông Trump tại thành phố Wonsan nằm gần biển Nhật Bản.

Wonsan là dự án kêu gọi đầu tư resort ven biển mà Kim Jong-un đang tiến hành nhắm vào nguồn thu ngoại hối nhờ du lịch. Tổng thống Trump gợi ý chuyện xây dựng resort sông bài, lĩnh vực mà ông cho là mình giỏi nhất, Chủ tịch Kim cũng là một tay lão luyện.

Về sức hút tiềm ẩn của Bắc Triều Tiên, Mỹ đang canh chừng để không bị Nga và Trung Quốc lấy đi, dĩ nhiên cũng không để Nhật Bản đi trước một bước. Cần hiểu rõ động thái đó và thực tế là Trung Quốc cũng đã nghĩ như vậy.

Động thái của Bắc Triều Tiên nhìn từ việc thu gặt ngoại tệ

Đến thời điểm hiện tại, Bắc Triều Tiên đang bán cả sức lao động của đất nước mình để có nguồn thu ngoại tệ. Tại vùng Lãnh thổ phương Bắc¹, nơi tranh chấp giữa Nhật Bản và Nga, nhiều người Trung Quốc, Hàn Quốc, Bắc Triều Tiên đang làm công việc xây dựng, vận hành trong các xưởng chế biến cá hay các cơ sở phát điện tư nhân. Tôi cũng thường đến Trung Đông, ở đó tôi cũng nhìn thấy những người lao động Bắc Triều Tiên.

Ví dụ như tại Qatar, quốc gia đang cai tổ chức giải bóng đá World Cup 2022, người ta đang tiến hành xây dựng các sân thi đấu, chuẩn bị cơ sở hạ tầng. Ban đầu phần lớn người lao động là người Ấn Độ, Pakistan hoặc người Philippines. Tuy nhiên, dưới cái nóng khắc nghiệt mà ngay cả người Ấn Độ cũng kinh hãi, nhiệt độ trong ngày là 40 độ, khi cao điểm lên đến gần 50 độ, những người này đã không thể chịu đựng được lâu.

Thế nhưng, người lao động Bắc Triều Tiên lại không hề buông lời ca thán trước môi trường khắc nghiệt như vậy nên họ rất được coi trọng. Gần đây, vì Mỹ siết chặt các biện pháp trừng phạt kinh tế nên nhiều người lao động Bắc Triều Tiên

¹ Quần đảo Kuril. (ND)

cũng bị đưa về nước, việc thu ngoại hối thông qua người lao động như từ trước đến nay cũng trở nên khó khăn.

Cần sa cũng được sử dụng làm phương thức thu ngoại hối. Cần sa được xem là dược phẩm sử dụng trong y tế nên nó vẫn hợp pháp ở Mỹ và Nhật Bản. Cần sa do Bắc Triều Tiên sản xuất được xuất hiện trên thị trường Mỹ thông qua con đường Trung Quốc.

Thế nhưng hiện tại cuộc chạm trán thương mại Mỹ - Trung đang trở nên khốc liệt, Mỹ lại tăng cường hạn chế, bó hẹp các sản phẩm nhập khẩu từ Trung Quốc. Vì thế Bắc Triều Tiên có ý định thương thảo xuất khẩu trực tiếp một cách hợp pháp vào Mỹ mà không thông qua Trung Quốc.

Mọi người cho rằng Mỹ vốn kêu gọi trừng phạt kinh tế Bắc Triều Tiên thì có khả năng Mỹ sẽ không chấp thuận những giao dịch như thế, nhưng với chính quyền Trump, đây lại là một mối làm ăn lớn. Và cũng không có gì bất ngờ nếu họ có đưa ra logic rằng “Cần sa dùng trong y tế thì được ngoại lệ”.

Và lại, một trong những lĩnh vực chống đỡ chính quyền Trump là Tổ hợp quân sự và công nghiệp. Thì các doanh nghiệp lớn đại diện cho một nước Mỹ hùng mạnh như nhà thầu tên lửa đạn đạo lớn nhất thế giới Raytheon hay hãng sản xuất hàng không vũ trụ Boeing lại đang cố tình đẩy

mối hiểm nguy lên cao khi cho rằng nào là “Bắc Triều Tiên là một mối đe dọa”, nào là “Không biết Trung Quốc và Nga có hành động gì đây”, từ đó Nhật Bản sẽ mua của Mỹ hệ thống phòng thủ tên lửa đạn đạo Aegis lên đến 240 tỷ yên và các máy bay tàng hình F-35 với giá khoảng 10 tỷ yên một chiếc. Những chuyện đó rất có lợi cho họ.

Tương tự như vậy, với ngành dược phẩm của Mỹ, cần sa của Bắc Triều Tiên là một món hàng có giá trị cao. Có điều Nhật Bản là khách hàng hào phóng đối với ngành công nghiệp quốc phòng Mỹ, còn trong ngành dược phẩm thì người dân Mỹ lại là những khách hàng hào phóng. Với vai trò tổng thống, Trump sẽ chọn tăng số người ủng hộ khả năng kiếm lời trong ngành dược phẩm.

Mối quan hệ hòa hợp của hai nhà lãnh đạo đứng đầu Mỹ và Bắc Triều Tiên

Tôi cho rằng Chủ tịch Kim Jong-un là một người khôn ngoan. Bảo vệ chính quyền của mình là mục đích lớn nhất của ông ấy nhưng ông ấy còn có năng lực của một thiên tài trong việc phân tích động thái của Mỹ, Nga, Trung Quốc, Nhật Bản và nhận định được điểm hấp dẫn (cả những điều gây sợ hãi) của đất nước mình bán được giá cao như thế nào.

Tài năng lãnh đạo của ông ấy khác với những gì chúng ta biết được qua truyền thông đại chúng. Tổng thống Trump cũng nhìn ra được điểm này.

Hình tượng Tổng thống Trump thì như thế nào? Có một thời gian ông đăng trên Twitter rằng “Nếu giải quyết được tình hình căng thẳng với Triều Tiên thì tôi có thể đoạt giải Nobel Hòa bình” hay “Thủ tướng Shinzo Abe đã gửi bức thư đề cử tôi đến Ủy ban Giải Nobel Hòa bình”. Như vậy chúng ta chẳng còn nghi ngờ gì về việc ông ấy là một người rất đổi vui mừng trước việc bản thân được đề cao.

Tổng thống Trump vô cùng ưu ái FOX News, hãng tin ủng hộ đảng Cộng hòa, thúc đẩy chủ nghĩa ái quốc. Ngược lại, ông cho rằng CNN, New York Time là *fake new* (tin vịt), Washington Post cũng toàn tin vịt. Đến mức đã xảy ra cả tình trạng đuổi những phóng viên của các báo đài đó ra ngoài trong cuộc họp báo. Vì hãng tin FOX News luôn tâng bốc ông nên khi công du nước ngoài ông ấy sẽ không nghỉ tại khách sạn nào mà không thể xem tin từ hãng này.

Tháng 5 năm 2019, Tổng thống Trump đến Nhật Bản với tư cách là khách nhà nước và nghỉ tại Palace Hotel Tokyo của khu thương mại Otemachi. Khách nhà nước thường sẽ được sắp xếp ở tại nhà khách quốc gia, trong trường hợp cần bảo vệ,

canh phòng nghiêm ngặt chống khủng bố thì chắc hẳn sẽ ở tòa nhà của Đại sứ quán Mỹ. Thế tại sao ông ấy lại ở Palace Hotel Tokyo? Tuy vẫn chưa biết thực hư như thế nào nhưng người ta nói đó là vì ở đó có thể xem FOX News 24/24.

Tổng thống Trump rất để tâm đến việc bản thân ông ta được đưa tin như thế nào. Ngoài việc trông mong được “đánh giá tốt”, “đưa tin tốt”, ông còn thường để ý xem “bản thân có được đánh giá cao hay không, được thế giới tín nhiệm ra sao”.

Nhu cầu thể hiện bản thân mạnh mẽ và xem mình là trung tâm thế giới của Tổng thống Trump là những điều Chủ tịch Kim Jong-un nắm rõ trong suốt quá trình trưởng thành của mình.

Do đó, hai người khá hợp nhau. Vì thế mới có thể xảy ra những chuyện vượt xa các phán đoán của những chuyên gia hay những thường thức xưa nay.

Chủ tịch Kim Jong-un thì khéo léo tận dụng sức mạnh của Mỹ, mong muốn lôi kéo vốn đầu tư và công nghệ từ Nhật Bản, với tham vọng thông qua việc đó để đưa Bắc Triều Tiên hoặc một Triều Tiên thống nhất giành lấy vị trí cường quốc trên thế giới. Các vụ bắt cóc công dân Nhật Bản đã cản đường họ trong mối quan hệ với Nhật Bản nhưng có lẽ nó sẽ kết thúc với các lý do được viện dẫn rằng “Sự kiện này không liên quan trực tiếp tới chúng tôi”, “Suy cho cùng

đó là chuyện xảy ra vào thời của cha tôi”, hay “Cuối cùng thì trách nhiệm thuộc về thời đại trước”.

Bắc Triều Tiên phân trần rằng những người bị bắt cóc đều đã chết vì bệnh, vì tai nạn, không ai còn sống nhưng Nhật Bản không cần những lời biện minh trên danh nghĩa. Và Bắc Triều Tiên đang đầu tư rất lớn vào vũ khí một cách hiệu quả hơn để buộc Nhật Bản nhượng bộ và lôi kéo vốn đầu tư, công nghệ.

Quốc gia có khả năng thay đổi cục diện tại các cuộc hội nghị cấp cao

Tháng 6 năm 2019, Tổng thống Trump đã đích thân gửi bức thư bày tỏ việc ông đang cố gắng giải quyết vấn đề này đến cha của bé Arimoto Keiko, một nạn nhân của vụ bắt cóc. Hơn nữa, khi các nạn nhân này đến Washington, ông nhất định sắp xếp lịch làm việc với chức vụ Tổng thống để gặp họ.

Ông còn bình luận rằng: “Tôi sẽ ra sức giải quyết vấn đề vụ bắt cóc này cho mọi người”, tức là nếu không có khả năng thực hiện thì ông đã không đưa ra phát ngôn như vậy.

Điều đó đồng nghĩa với việc Tổng thống Trump hẳn đã xác nhận từ Kim Jong-un là Bắc Triều Tiên cuối cùng đã có ý định sẽ thả những nạn nhân trong vụ bắt cóc. Sau mỗi lần

hội đàm, Tổng thống Trump đều đề cập về vụ bắt cóc công dân Nhật Bản với Chủ tịch Kim. Tuy không biết rõ Chủ tịch Kim có những phản hồi như thế nào nhưng có vẻ tình hình khá thuận lợi.

Như phát ngôn của Thủ tướng Abe mà tôi có nhắc đến bên trên, “Tôi sẵn sàng gặp Chủ tịch Kim Jong-un mà không đặt điều kiện tiên quyết nào.” Động thái này chắc chắn cũng là bước chuyển hướng ngay sau khi nhận được tin trực tiếp từ Tổng thống Trump.

Tuy không có đàm phán, cũng chẳng có tiếp xúc nào giữa hai Chính phủ Nhật Bản và Bắc Triều Tiên nhưng ở cấp ngoại giao thông thường như Tổng thống Trump thì khác. Bởi Bắc Triều Tiên là một quốc gia toàn trị, mọi quyền hạn đều nằm trong tay Chủ tịch Kim Jong-un, nên đứng ở lập trường của Chủ tịch Kim cũng chỉ có thể trao đổi kiểu như vậy với Tổng thống Mỹ Trump. Đối với Nhật Bản, tôi cũng kỳ vọng nhiều vào cơ hội lớn trong tương lai.

Dù thích hay không nhưng bởi đó là Tổng thống Trump nên sẽ có những chuyện có thể xảy ra. Nhiều khả năng Bắc Triều Tiên sẽ thay đổi chiều hướng, hướng ra cộng đồng quốc tế. Như thế họ sẽ thay đổi lộ trình chỉ ưu tiên quân sự sang quan tâm tương ứng tới kinh tế để xây dựng lại nền kinh tế quốc nội. Hiện đã xuất hiện những động thái mạnh mẽ cho chiều hướng đó, các hoạt động nỗ lực

nhằm tích cực cải cách kinh tế quốc nội diễn ra sôi nổi. Trước đây họ có không quá 25 đặc khu kinh tế (thị trường tự do) nhưng giờ đã mở rộng lên đến gần 500 khu.

Dĩ nhiên để thực hiện được điều đó cần có vốn đầu tư nên chắc chắn họ đang tìm kiếm nhiều phương án để xóa bỏ các lệnh trừng phạt kinh tế của Mỹ. Tầng lớp trung lưu mới nổi Donju (hay còn được gọi là những bậc thầy về tiền bạc) vừa là hậu thuẫn cho đảng Lao động vừa nỗ lực kinh doanh với các nước Âu Mỹ.

Như những gì chúng ta tìm hiểu từ đầu sách đến đây thì những mặt hàng mà Bắc Triều Tiên có thể xuất khẩu cũng rất đa dạng như kim loại hiếm, cần sa, sức lao động. Thêm vào đó, Bắc Triều Tiên đang trữ 50 tấn chất plutoni mà họ có được trong việc phát triển hạt nhân cho đến hiện tại.

Với mô hình tái sử dụng plutoni, sau nhiều lần đàm phán, phương án mua vật chất hạt nhân từ Bắc Triều Tiên của Nhật có thể sẽ có khả năng thực thi. Có nghĩa là plutoni sẽ đóng vai trò là hàng xuất khẩu. Bắc Triều Tiên ngoài việc có được số vốn khổng lồ, đồng thời cũng có được uy tín quốc tế.

Công nghệ tái sử dụng plutoni là do Mỹ nghiên cứu phát triển và thử nghiệm thành công tại lò phản ứng hạt nhân IFR (lò phản ứng nhanh tích hợp) từ những năm

1960 đến những năm 1970. Tuy vậy, hiện vẫn chưa ứng dụng thực tế ở bất cứ đâu.

Ở IFR khi hiệu suất phát điện cao thì dù xảy ra sự cố như mất điện cũng không có nguy cơ phát nổ. Nếu Tổng thống Trump phối hợp với Nhật Bản thúc giục Bắc Triều Tiên về vấn đề này và Bắc Triều Tiên chấp thuận thì sẽ như thế nào? Đúng, như chúng ta đã đề cập, Bắc Triều Tiên sẽ “có trong tay số vốn khổng lồ, đồng thời có được sự tin cậy của quốc tế”. Đây được xem là nhiệm vụ khó khăn nhưng không phải là không thể thực hiện được.

Phân tích tính cách con người của Chủ tịch Kim Jong-un và Tổng thống Trump thì cả những chuyện ngoài dự tính và những chuyện tưởng chừng không thể cũng đều có thể xảy ra.

Lá bài đàm phán bất ngờ tiếp cận nhà lãnh đạo tối cao

Hình ảnh được xem là biểu tượng để giới thiệu về Bắc Triều Tiên là lễ hội Mass Game¹ với 20.000 - 30.000 người ngay hàng thẳng lối cùng nhảy múa hoặc tập động tác. Trong mắt chúng ta, số người đông đảo với động tác đồng nhất cùng tạo hình chân dung nhân vật thật kỳ diệu, có thể nói đó là nghệ thuật truyền thống chỉ có ở Bắc Triều Tiên.

¹ Còn gọi là Arirang Festival Show. (ND)

Một loại hình nghệ thuật đỉnh cao của Bắc Triều Tiên nữa đó là ảo thuật. Bắc Triều Tiên là cường quốc chưa được biết đến về ảo thuật. Loại hình này khởi nguồn từ ngôi trường ảo thuật và đoàn xiếc được xây dựng theo lời yêu cầu của vị cha già dân tộc Kim Il-sung¹ vào năm 1952 giữa thời kỳ Chiến tranh Triều Tiên.

Hằng năm, tuần lễ xoay quanh ngày 15 tháng 4 (sinh nhật của Kim Il-sung) được chọn là “tuần lễ ảo thuật”, khắp nơi tổ chức các sự kiện ảo thuật lớn nhỏ. Bắc Triều Tiên được gọi với một tên khác là cường quốc về ảo thuật có kỹ thuật điêu luyện đến mức ảo thuật gia nổi tiếng người Mỹ David Copperfield đã nhận định: “Tuyệt diệu! Họ thuộc đẳng cấp quốc tế”.

Tại buổi tiệc tối của Hội nghị Thượng đỉnh Nam - Bắc Triều được tổ chức vào tháng 4 năm 2018, một ảo thuật gia Bắc Triều Tiên đã xoa dịu không khí căng thẳng giữa vợ chồng Kim Jong-un và vợ chồng Tổng thống Hàn Quốc Moon Jae-in. Vị ảo thuật gia đã mượn tờ 50.000 won từ hàng ghế của Tổng thống Moon Jae-in và biến nó thành tờ 1 đô-la trước mắt mọi người. Sau đó lại biến các tờ tiền đã mượn thành 10 đô-la, 100 đô-la trong nháy mắt.

¹ Kim Nhật Thành, cha của Kim Jong-il, ông của Kim Jong-un và là người sáng lập ra nước CHDCND Triều Tiên. (ND)

Em gái Kim Jong-un là Kim Yo-jung cũng vô cùng thích thú. Đoàn đại biểu Hàn Quốc cũng hào hứng đưa ra những câu nói đùa: “Tuyệt vời! Nếu có người như thế này thì Bắc Triều Tiên muốn có bao nhiêu ngoại hối cũng được, không cần xuất khẩu sản phẩm cũng được ấy chứ. Nhờ vị ảo thuật gia kia biến toàn bộ thành 100 đô-la thì chúng ta sẽ dễ dàng có đủ tiền thống nhất Nam - Bắc.”

Đúng thời gian đó, năm 2018, Đại hội ảo thuật thế giới được gọi là Olympic giới ảo thuật được diễn ra tại Busan, Hàn Quốc. Tại đại hội ba năm mới được tổ chức một lần này có sự tham gia, tranh tài của 200 - 300 nhà ảo thuật đến từ 50 quốc gia.

Nước chủ nhà Hàn Quốc đã gửi lời mời đến Bắc Triều Tiên nhưng đáng tiếc là Bắc Triều Tiên đã không chấp thuận lời mời. Nếu các ảo thuật gia Bắc Triều Tiên tham dự thì dự định “sự kiện Nam - Bắc thống nhất nhờ ảo thuật” cũng có khả năng rộng đường rồi.

Không cần nói thì hẳn ai cũng biết giữa Mỹ và Bắc Triều Tiên không có bang giao. Tuy nhiên, mối giao lưu giữa các nhà ảo thuật thì rất phát triển, thực tế là những nhân vật lớn trong giới ảo thuật Mỹ cũng thường xuyên công diễn tại Bắc Triều Tiên.

Sự tiến bộ, phát triển về ảo thuật của Bắc Triều Tiên như vậy cũng có liên quan đến ảo thuật gia người Nhật. Bậc thầy

Yasuda Yuji có tầm ảnh hưởng lớn trong giới ảo thuật Nhật Bản. Với vai trò là Giáo sư tại Đại học Dong-Pusan Hàn Quốc, ông cũng đôi lần sang thăm Bắc Triều Tiên và dạy về ảo thuật. Ngay vị ảo thuật gia làm Moon Jae-in và Kim Jong-un trầm trồ tại bữa tiệc Hội nghị Thượng đỉnh Nam - Bắc Triều Tiên mà tôi vừa kể trên cũng là học trò của Yasuda.

Về mặt làm vui lòng nhà lãnh đạo Bắc Triều Tiên, bậc thầy về sushi từng chơi với Kim Jong-un từ khi còn nhỏ cũng khá nổi tiếng nhưng không chỉ riêng ông ta. Cha của Kim Jong-un, Kim Jong-il vì yêu mến Hikita Tenko¹ mà cũng từng mời cô ấy đến Bình Nhưỡng. Nhà lãnh đạo tối cao hiện nay Kim Jong-un cũng là một người hâm mộ ảo thuật.

Nhật Bản sở hữu những lá bài đàm phán bất ngờ có thể trực tiếp tiếp cận trái tim của nhà lãnh đạo Bắc Triều Tiên.

Làm thế nào để đặt trong “lòng bàn tay” của chúng ta?

Mọi người thường nghĩ rằng Bắc Triều Tiên là một “đất nước cô lập với cộng đồng quốc tế” nhưng suy nghĩ đó không chính xác, bởi chỉ căn cứ vào việc Nhật và Mỹ không bang giao với họ. Thực tế Bắc Triều Tiên đang kết bang giao với hơn 160 quốc gia. Tuy nhiên gần đây do chịu

¹ Princess Tenko, ca sĩ, ảo thuật gia người Nhật từng được mời đến dự đám tang của Kim Jong-il. (ND)

sự trừng phạt mạnh mẽ từ Liên Hiệp Quốc nên mới nảy sinh các vụ việc tạm dừng thương mại mậu dịch hay viên chức ngoại giao của Bắc Triều Tiên bị trục xuất. Hay nói cách khác, việc “Bắc Triều Tiên nâng cao được sự tín nhiệm của quốc tế” cũng là một phương án hấp dẫn đối với họ.

Trong thời gian sắp tới khi bắt đầu chính thức triển khai việc khai thác các kim loại quý hiếm, thì nền kinh tế của Bắc Triều Tiên, quốc gia hiện thuộc nhóm kém phát triển nhất thế giới này, cũng có khả năng cất cánh bay cao.

Là quốc gia mua nhiều vàng nhất của Bắc Triều Tiên từ trước đến nay, không cần phải nói, Trung Quốc rất quan tâm vấn đề này. Trung Quốc đang tiến tới đưa bán đảo Triều Tiên vào phần nổi dài của “Một vành đai, Một con đường” trong Sáng kiến vành đai và con đường do Trung Quốc đề xướng.

Nga cũng có mối quan tâm tương tự, họ muốn mở rộng tuyến đường sắt Siberia xuống phía nam, đi ngang qua bán đảo Triều Tiên để vận chuyển tài nguyên của Nga vào Nhật. Cả Trung Quốc lẫn Nga đều hướng ánh mắt háo hức về Bắc Triều Tiên.

Bắc Triều Tiên đang nắm giữ một sức mạnh tiềm ẩn là tài nguyên dưới lòng đất và công nghệ Blockchain hoàn toàn có đủ tư cách trở thành một cường quốc trong tương lai.

Chúng ta cũng nên suy nghĩ làm thế nào để đặt quốc gia có tiềm lực cao như thế vào “lòng bàn tay” của ta. Trong lúc đó, chúng ta cũng cần mài sắc “lá bài đối sách với Triều Tiên” mà Nhật Bản đang nắm giữ.

2. VIỆT NAM - QUỐC GIA THÂN NHẬT ĐANG CÓ TỐC ĐỘ PHÁT TRIỂN KINH TẾ CAO

Dân số bùng phát cùng với tầng lớp thượng lưu gia tăng

Năm 2018, Việt Nam và Nhật Bản chào mừng 45 năm thiết lập quan hệ ngoại giao.

Việt Nam hiện là quốc gia có nền kinh tế phát triển nổi bật nhất ở châu Á. Tầng lớp thượng lưu ở Việt Nam, những người sở hữu khối tài sản có khả năng đầu tư hơn 30 triệu đô-la (tương đương 3,3 tỷ yên) tăng đến mức 13% trong năm năm, vượt hơn 10.000 người. Với tốc độ như thế, năm 2026 tỷ lệ gia tăng tầng lớp thượng lưu sẽ vượt trội so với Trung Quốc, Ấn Độ, lọt vào danh sách hàng đầu thế giới.

Tuy đất nước theo chế độ đơn đảng nhưng chính sách kinh tế của Việt Nam phát triển theo hướng tự do hóa, ưu tiên nguyên lý thị trường. Nhờ đó, hiện có nhiều doanh nghiệp Nhật Bản đến Việt Nam đầu tư.

Đối với Nhật Bản, Việt Nam là quốc gia có mối gắn kết lâu đời. Mô hình luật pháp liên quan đến đầu tư, kế toán

và doanh nghiệp của Việt Nam hầu như đều học hỏi từ Nhật Bản. Đặc biệt là nỗ lực hợp tác xây dựng hệ thống kế toán Việt Nam từ con số 0 thông qua Ohara Gakuen Group hay thường được biết đến là “Trường sổ sách kế toán Ohara”. Cũng vì thế Việt Nam có sự đánh giá và tin cậy cao đối với Nhật Bản.

Ngoài ra, thị trường chứng khoán Việt Nam cũng được Nomura Holdings hay Nomura Group hỗ trợ phát triển và dẫn dắt cho đến ngày nay. Việt Nam có quá trình tiếp thu tích cực các hệ thống, cơ chế của Nhật Bản, nên các doanh nghiệp Nhật Bản vô cùng dễ dàng triển khai kinh doanh ở đây. Đó là Việt Nam ngày nay.

Ngoài ra, trái ngược hoàn toàn với tình trạng già hóa dân số, tỷ lệ sinh giảm ở Nhật Bản, tỷ lệ tăng dân số của Việt Nam rất cao. Dân số được dự đoán sẽ nhanh chóng đạt con số 100 triệu người, độ tuổi trung bình ở nước này là 26 tuổi. Người trẻ nhiều, kinh tế phát triển cũng nhanh nên nhu cầu tiêu dùng vô cùng mạnh mẽ. Việc có nhiều người trẻ dẫn đến tỷ lệ kết hôn cao, ngành công nghiệp cưới hỏi cũng phát triển thuận lợi. Kéo theo đó tỷ lệ sinh cao khiến hãng thời trang trẻ em Miki House của Nhật cũng đang thu được nguồn lợi lớn.

Tức là, trên đường phố tràn đầy nhựa sống giống như giai đoạn lâu dài phát triển mạnh mẽ của Nhật Bản sau chiến tranh.

Không chỉ co cụm ở các thành phố lớn như thủ đô Hà Nội ở miền Bắc, Đà Nẵng với cơ sở hạ tầng phát triển ở miền Trung hay đô thị lớn nhất miền Nam thành phố Hồ Chí Minh, đi đến đâu chúng ta cũng có thể nghe tiếng khóc, tiếng cười của con trẻ, bắt gặp hình ảnh chúng chạy vòng quanh. Quốc gia có nền công nghiệp phát triển, năng lượng trẻ tràn ngập như thế trên thế giới rất hiếm.

Chỉ riêng thị trường quốc nội phát triển nhanh chóng thì Việt Nam cũng đã có nhiều khả năng để trở thành một cường quốc trong tương lai. Lẽ ra một nước xã hội chủ nghĩa thì sẽ toàn là doanh nghiệp quốc doanh nhưng hiện nay việc tư nhân hóa đang phát triển nhanh chóng. Hơn thế, từ cơ sở hạ tầng cho đến sản xuất chế tạo, tinh thần khởi nghiệp cực kỳ thịnh hành cũng đáng được đề cập.

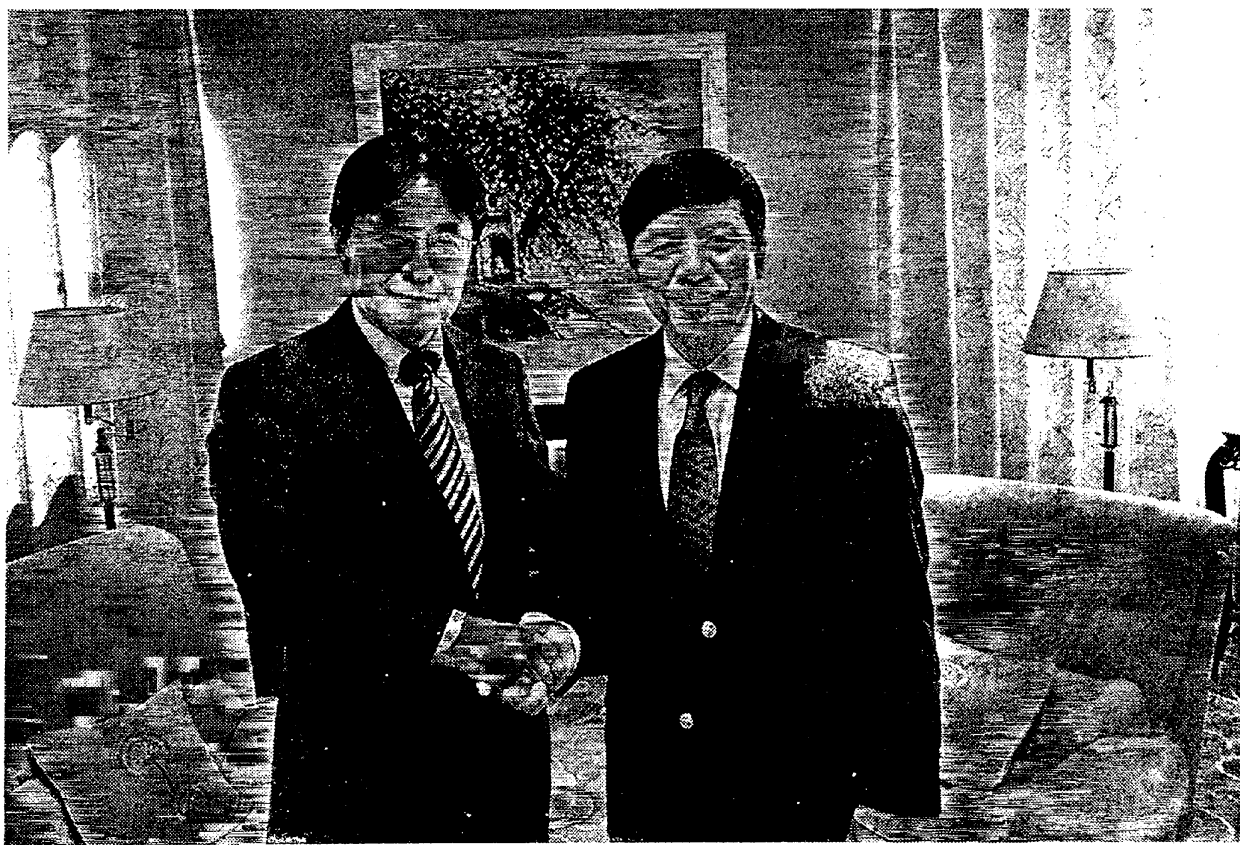
Ra đời dòng xe hơi Việt đầu tiên

Việt Nam hiện đang là quốc gia nhận viện trợ vốn ODA lớn nhất của Nhật Bản. Họ đang nâng cấp cơ sở hạ tầng hết sức mạnh mẽ như sân bay, cảng biển, đường cao tốc nhờ vào vốn viện trợ của Nhật Bản.

Tháng 6 năm 2019, nhà máy sản xuất ô tô đầu tiên tại Việt Nam, VinFast đã hoàn thành. Theo kế hoạch, công ty sẽ tung bán mẫu ô tô kích thước nhỏ đầu tiên mang tên Fadil. Trong tương lai, dòng xe quốc nội sẽ lưu hành khắp Việt Nam. Chính đây là biểu tượng của sự phát triển kinh tế.

VinFast là công ty con của Vingroup, tập đoàn lớn nhất Việt Nam triển khai kinh doanh trên nhiều mảng kinh doanh từ bất động sản cho đến bệnh viện, trường học.

Sôi sục với cơn đổ xô thành lập doanh nghiệp, nhiệm vụ cấp thiết tại Việt Nam là đào tạo nhân lực, và hỗ trợ cho điều này là chế độ thực tập kỹ năng cao của Nhật Bản. Đây là chế độ sau khi thực tập có thù lao ba năm với tư cách là thực tập kỹ năng, những nhân sự ưu tú sẽ có thể thực tập kỹ năng tiên tiến hơn thêm hai năm nữa. Trong các quốc gia Nhật Bản tiếp nhận thì thực tập sinh từ Việt Nam là nhiều nhất.

Thứ trưởng Bộ Ngoại giao Nguyễn Quốc Cường (nguyên Đại sứ Việt Nam tại Nhật Bản) và tác giả.

Trong bối cảnh đó, mối quan tâm của Việt Nam dành cho Nhật Bản càng được nâng cao. Ở Việt Nam, số người học tiếng Nhật trên tổng dân số thuộc hàng cao nhất thế giới. Số người học tiếng Nhật ở châu Á đã nhiều, Việt Nam lại càng nhiều hơn hẳn.

Vì có đông du học sinh và thực tập sinh đến Nhật thế nên cũng có nhiều tin tức nói rằng thực tập sinh Việt Nam vướng vào các vụ phạm tội hay bỏ trốn, nhưng nếu so sánh về tỷ lệ thì đó chỉ là một con số vô cùng nhỏ. Về cơ bản người trẻ Việt Nam có nhiệt huyết với công việc. Hơn nữa, với đôi tay khéo léo, họ tạo cảm giác gần gũi với người Nhật.

Có một câu chuyện tiêu biểu liên quan đến vốn ODA.

Cây cầu Nhật Tân ở thủ đô Hà Nội nằm trên tuyến đường nối liền Cảng hàng không quốc tế Nội Bài đến trung tâm Hà Nội là cây cầu dài nhất Đông Nam Á với tổng chiều dài khoảng 3.800 mét. Cầu được hoàn thành tháng 1 năm 2015 nhờ vốn ODA của Nhật Bản. Một vài vị trí trên cây cầu đánh dấu mối quan hệ hữu nghị của Việt Nam - Nhật Bản có treo tám biểu thiết kế quốc kỳ Nhật Bản, trên đó ta có thể thấy dòng chữ “Cây cầu này được hoàn thành nhờ vào sự hợp tác của Nhật Bản. Chúng tôi bày tỏ lòng biết ơn Nhật Bản.”

Cho đến nay Nhật Bản cũng đã đầu tư khoảng 7.000 tỷ yên vốn ODA cho Trung Quốc, xây dựng Cảng hàng không

quốc tế ở Bắc Kinh, Thượng Hải. Thế nhưng chẳng có đâu bày tỏ lòng biết ơn hay thể hiện việc cày nhờ vào Nhật Bản.

Có câu “Làm ơn đừng nên nhớ, mang ơn chớ nên quên”, không thể ép người ta mang ơn và không làm điều đó mới là điểm khác biệt của người trưởng thành. “Biết ơn” là tính dân tộc của người Việt Nam mà chắc chắn đã chạm vào trái tim của người Nhật.

Tinh thần biến đau thương thành sức mạnh

Tinh thần vượt lên nghịch cảnh của người Việt Nam cũng rất mạnh mẽ. Trong Chiến tranh Việt Nam, họ đã kiên trì chiến đấu và cuối cùng đánh đuổi được quân địch Mỹ với khả năng chiến đấu áp đảo. Trước Chiến tranh Việt Nam với xâm lược Mỹ, lịch sử Việt Nam cũng trải qua những thăng trầm đầy cam go. Việt Nam trở thành thuộc địa của Pháp vào cuối thế kỷ XIX, trong Chiến tranh thế giới thứ Hai, Việt Nam cũng chịu sự chiếm đóng của quân Nhật. Thế nhưng sau thế chiến, cuộc kháng chiến chống Pháp của người Việt cũng đã diễn ra hết sức gay gắt nhằm “xây dựng một quốc gia của riêng mình”.

Tháng 12 năm 1946, quân đội Pháp có các hành động quân sự nhằm đàn áp cuộc nổi dậy này dẫn đến bùng phát cuộc chiến tranh giành độc lập. Đây là cuộc Chiến tranh Đông Dương lần thứ nhất. Cuộc chiến của tổ chức nổi dậy

giành độc lập (Việt Minh) đánh du kích quân đội Pháp với vũ khí hiện đại kéo dài nhiều năm và được viện trợ từ các nguồn lực nước ngoài khác. Cụ thể là Việt Nam nhận viện trợ quân sự, vũ khí từ Liên Xô, Trung Quốc còn Pháp bị Mỹ cuốn vào một phần của Chiến tranh Lạnh.

Tuy nhiên tháng 6 năm 1950, Chiến tranh Triều Tiên bùng phát, Liên Xô, Trung Quốc, Mỹ không còn “nhúng tay” vào Việt Nam. Thế là quân Việt Minh trở nên áp đảo quân đội Pháp, chiến tranh kết thúc vào năm 1954, Pháp rút chân khỏi Việt Nam sau gần 80 năm đô hộ.

Vấn đề là Việt Nam từng trở thành một quốc gia bị chia cắt khi Mỹ không đồng ý Hiệp định đình chiến Geneve thời điểm ấy và thành lập chính phủ bù nhìn ở miền Nam. Các cuộc nội chiến giữa hai miền Nam - Bắc dẫn đến Chiến tranh Việt Nam (Chiến tranh Đông Dương lần thứ hai). Miền Bắc Việt Nam cùng những người ủng hộ Việt Minh ở miền Nam tổ chức Mặt trận Dân tộc Giải phóng Miền Nam Việt Nam, thường gọi là Việt Cộng, nhằm đánh đuổi quân Mỹ và lật đổ chính quyền Sài Gòn.

Số bom mà Mỹ thả xuống trong tám năm kháng chiến chống Pháp (Chiến tranh Đông Dương lần thứ nhất) và 20 năm Chiến tranh Việt Nam cao gấp ba lần số bom trong Chiến tranh thế giới thứ Hai. Đất nước trong hoàn cảnh

chiến lửa như thế nhưng người Việt Nam có tinh thần đoàn kết vững chắc, ý chí bất khuất, đánh đuổi cường quốc. Cái giá phải trả rất lớn, ở cả hai miền Nam - Bắc có 1,5 triệu binh lính và hai triệu dân thường mất mạng.

Năm 1979, Việt Nam xảy ra Chiến tranh biên giới với Trung Quốc, gần đây lại đụng độ với Trung Quốc về vấn đề phát triển tài nguyên biển tại Biển Đông, nhưng dù trong cuộc phân tranh, đối lập nào, người Việt Nam cũng không chịu thua, quyết không đầu hàng mà kiên trì tiếp tục cuộc chiến.

Chiều cao và thể trạng trung bình, dáng người nhỏ bé nhưng lại ẩn chứa tinh thần chiến đấu và nghị lực ngoan cường. Chúng ta không thể khinh thường, coi rẻ mà nên cộng tác với họ trên cương vị các quốc gia.

Tinh thần đoàn kết vượt qua nghịch cảnh, không nao núng dù kẻ địch là một nước lớn đã kết thành những chuỗi gen trong con người Việt Nam. Có lẽ vì có khí chất này nên hiện nay trên đất nước Việt Nam, rất nhiều nhà khởi nghiệp xây dựng các hình thức kinh doanh mới.

Không chỉ đi theo các ngành dịch vụ, sản xuất chế tạo đã có, mà hiện nay còn có cả những doanh nghiệp đầu tư phát triển khoa học vũ trụ ra đời.

Chiến lược ngoại giao khôn khéo với Trung Quốc

Khi đến Việt Nam, tôi đã quan sát được nhiều điều.

Một công trình mà hiện nay Việt Nam đang dồn sức đầu tư là đài thiên văn. Khi xây dựng đài thiên văn ở miền Bắc, người ta nhấn mạnh “Từ bây giờ là thời đại của vũ trụ”, “Chúng tôi cũng đang hướng ra vũ trụ”. Tuy nhiên, đây chỉ là một khía cạnh; đài thiên văn cũng dùng để tăng cường trạm radar phục vụ cho việc nắm bắt thường xuyên các hành động ngoài biên giới.

Tại vành đai biên giới Việt - Trung có các cửa hàng lưu niệm bày bán nhiều bàn ghế gỗ, đồ trang trí nhưng giá cả thì được ghi bằng nhân dân tệ. Không phải là tiền đồng Việt Nam, cũng không phải đô-la Mỹ, cũng chẳng phải tiền yên của Nhật Bản. Tiếp giáp với Trung Quốc, đường sắt, đường bộ hai nước cũng thông nhau, quả là sức ảnh hưởng của Trung Quốc rất lớn. Nhiều khách tham quan, người buôn bán từ Trung Quốc sang và có thể dễ dàng chất những chiếc bàn cực lớn lên xe tải chở về nên các đồ nội thất bằng gỗ, tượng đá bán rất chạy cho tầng lớp trung lưu Trung Quốc.

Bề ngoài Việt Nam và Trung Quốc là hai quốc gia hữu nghị, chung chế độ đơn đảng do đảng Cộng sản cầm quyền,

nhưng giữa họ cũng đã tồn tại một quá trình lịch sử nhiều đổi lập và cả chiến tranh. Dù vậy, Trung Quốc vẫn luôn muốn làm cách nào đó để hạn chế tốc độ phát triển của đất nước Việt Nam vốn thuộc loại nhanh nhất ở Đông Nam Á. Trung Quốc đang xây dựng một khu kinh tế thuộc loại quy mô lớn ở hải ngoại với vốn từ Trung Quốc tại Đà Nẵng. Hơn nữa, mô hình này lại giống đặc khu kinh tế Thâm Quyển và Trung Quốc cũng muốn nhân cơ hội này để phát triển đất nước họ. Từ đó giúp ta thấy rõ sự nghiêm túc trong quá trình thực hiện dự án.

Trung Quốc sẽ làm gì tại khu kinh tế này? Họ cung cấp những phần đất ưu tiên cho doanh nghiệp Việt Nam, thu hút các nhà xưởng. Ta cần nhìn qua chạm trán thương mại Mỹ - Trung để biết vì sao họ lại xúc tiến như vậy. Nếu chạm trán thương mại diễn ra thường xuyên thì họ sẽ bị đánh thuế càng cao bởi những biện pháp chế tài và trả đũa của Mỹ. Thế nhưng, nếu là sản phẩm từ Việt Nam thì sẽ không phải là đối tượng bị Mỹ đánh thuế cao nhằm trả đũa Trung Quốc. Họ đưa các sản phẩm Trung Quốc sản xuất sang các nhà máy Việt Nam và đóng mác *Made in Vietnam* rồi bán chúng vào thị trường Mỹ như từ trước đến nay. Đó là ý định của Trung Quốc.

Đối với Trung Quốc, nếu mối quan hệ với Mỹ tiếp tục căng thẳng thì việc xuất khẩu sang Mỹ sẽ gặp khó khăn.

Điều này cũng giống như doanh nghiệp Nhật Bản đến đầu tư tại Trung Quốc, hiện Nhật Bản cũng đang xem xét việc di dời nhà máy đến các nước khác ở châu Á. Trong hoàn cảnh đó, Việt Nam với trình độ kỹ thuật ngày càng cao là một ứng viên sáng giá. Vì lẽ đó nhiều doanh nghiệp Nhật Bản đang dần di dời các cơ sở từ Trung Quốc sang Việt Nam. Từ sau khi chi phí nhân công của Trung Quốc bắt đầu tăng vọt thì động thái này đã khá rõ rệt nhưng vì chạm trán thương mại từ năm 2018 khiến việc di dời càng tăng tốc nhanh hơn nữa. Chính phủ Trung Quốc đã đón bắt được điều đó và xây khu kinh tế ở Việt Nam, lợi dụng Việt Nam để bảo vệ lợi ích của doanh nghiệp tư nhân Trung Quốc.

Nhìn từ phía Việt Nam thì đó cũng không phải là việc xấu. Trung Quốc xây dựng khu kinh tế và đầu tư cho Việt Nam, lại còn bảo đảm việc làm cho người Việt. Nếu thay đổi cách nhìn, theo hướng “vây hãm” các doanh nghiệp Trung Quốc đầu tư vào Việt Nam thì vạn nhất mối quan hệ với Trung Quốc có xấu đi, khi đó Việt Nam cũng vẫn có thể tiến hành những đàm phán có lợi. Việt Nam cũng có những dụng ý riêng của mình, dựa trên việc nắm bắt tình thế của Trung Quốc trong mối quan hệ đối lập Mỹ - Trung.

Việt Nam đang có chiến lược đối ngoại vô cùng khôn ngoan.

Lý do Hội nghị Thượng đỉnh Mỹ - Triều được tổ chức tại Hà Nội

Mỹ cho rằng đối thủ sẽ trở thành mối đe dọa của chính họ là Trung Quốc nên Mỹ đặc biệt chú trọng vai trò thực sự lớn của Việt Nam trong mối quan hệ Mỹ - Trung.

Như quý vị cũng đã biết, Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của Mỹ không khác gì mạng lưới bao quanh Trung Quốc, là chiến lược nhằm khống chế các hành động của Trung Quốc.

Tiếp giáp biên giới với Trung Quốc, Việt Nam đụng độ với Trung Quốc trong Chiến tranh biên giới năm 1979. Với số quân áp đảo, quân đội Trung Quốc đã tấn công ồ ạt nhưng lại chịu tổn thất và rút lui sau gần một tháng. Lịch sử đã chứng minh sức nhẫn nại và tinh thần đấu tranh của người Việt Nam luôn được phát huy mãnh liệt.

Khi xưa Việt Nam chống lại quân đội Mỹ và cuối cùng đánh đuổi đội quân mạnh nhất thế giới này. Giờ đây Mỹ đang thu hút Việt Nam trở thành đồng minh để kìm hãm Trung Quốc.

Cả việc Hội nghị Thượng đỉnh Mỹ - Triều tháng 2 năm 2019 được tổ chức ở Hà Nội cũng khiến Việt Nam thu hút được sự chú ý của thế giới. Thử nghĩ xem vì sao Việt Nam lại cung cấp địa điểm tổ chức một cuộc hội nghị thu hút sự

chú ý của thế giới như vậy? Đó có thể xem là một kỹ thuật ngoại giao khôn ngoan. Việt Nam và Bắc Triều Tiên có mối bang giao vì cùng là nước xã hội chủ nghĩa. Là quốc gia mà Bắc Triều Tiên có thể dễ dàng đến thăm; Việt Nam cũng là đất nước có thể trở thành hình mẫu đạt thành quả cao dưới nền kinh tế thị trường như Chủ tịch Kim Jong-un đã có hiệu lệnh “Cần học tập chính sách đổi mới, tự do hóa của Việt Nam”.

Mặt khác tuy Việt Nam là nước giao chiến với Mỹ trong Chiến tranh Việt Nam nhưng cùng với sự giao lưu kinh tế, mối quan hệ cũng đã được cải thiện. Đôi bên mong muốn giữ gìn mối quan hệ tốt đẹp.

Nhìn từ phía Việt Nam, sự kiện cũng mang ý nghĩa lớn lao trong việc thúc đẩy mối quan hệ tốt đẹp với Mỹ. Vì ký ức bị tấn công trong Chiến tranh biên giới vẫn chưa phai nhòa, lại tranh chấp lãnh thổ quanh hai quần đảo ở Biển Đông, quả thực Việt Nam vẫn cần trông chừng Trung Quốc.

Ảnh hưởng của Liên Xô cũ và Nga

Tầng lớp lãnh đạo chính phủ hiện tại của Việt Nam, những người đang trở thành cán bộ của đảng ở chính quyền trung ương đều là những người du học Liên Xô trước đây.

Thế nhưng trước khi Liên Xô sụp đổ, năm 1986, Việt Nam đã đề xướng “chính sách đổi mới”, chuyển hướng sang con đường mở cửa, cải cách tự do.

Từng là một nước nghèo, bị tàn phá, trì trệ, không đủ lương thực do chiến tranh, nhưng nhờ cải cách này, Việt Nam đã làm dịu thiết chế kinh tế xã hội chủ nghĩa cũ, bẻ lái sang áp dụng nền kinh tế thị trường. Thành quả bắt đầu xuất hiện từ những năm 1990, đến khi bước vào những năm 2000, tỷ lệ tăng trưởng kinh tế bình quân đạt kỷ lục 7,6% một năm trong vòng 10 năm. Dân số gần 100 triệu người cùng với thị trường đầy triển vọng trở thành nơi sản xuất ra nguồn lao động phong phú.

Như tôi đã trình bày ở trên, trước đây hầu hết du học sinh đi học bằng ngân sách nhà nước đều đến học ở Liên Xô cũ; hiện nay cũng có nhiều trường hợp du học tại Nga. Rõ ràng Việt Nam vẫn không thể cắt đứt sợi dây kết duyên với Nga.

Tuy vẫn duy trì mối quan hệ với cả Trung Quốc nhưng Việt Nam vẫn không gạt hết e dè với nước này từ ký ức chiến tranh hay vấn đề tranh chấp chủ quyền. Dường như đối với Việt Nam, Moskva và Nga mới chính là điểm gốc ban đầu.

Không những không vứt bỏ những di sản từ thời Liên Xô mà Việt Nam còn gắn kết mạnh mẽ với văn hóa, kinh tế Nga bây giờ. Ở Việt Nam có những trung tâm mua sắm có vốn đầu tư của Nga, cả những cơ sở thường xuyên trình diễn xiếc của Nga. Các buổi triển lãm sản phẩm của Nga diễn ra hằng năm. Khách tham quan du lịch đến từ Nga cũng đông, ta có thể thấy cả những tấm biển có chữ Nga.

Tiêu biểu là Văn phòng Du lịch Quốc gia Liên bang Nga khu vực châu Á do Tổng cục Du lịch Liên bang Nga quản lý toàn bộ khu vực châu Á được đặt tại Hà Nội. Không phải là Tokyo hay Bangkok mà là Hà Nội, nhìn qua đã có thể hình dung mối gắn kết sâu sắc giữa Nga và Việt Nam. Tầng lớp trung lưu của Việt Nam đến Nga nên cũng cần sự hợp sức từ phía Nga. Đối với Nga, Việt Nam là đầu tàu chiến lược để tiến vào ASEAN.

Mối liên kết với Nga hiện tại vẫn vô cùng mật thiết. Nền thương mại giữa hai nước đồng lòng mở rộng, trên đà đạt đến con số 10 tỷ đô-la vào năm 2020. Có thể nhận thấy sự ảnh hưởng của Nga ở khắp nơi trên đất nước Việt Nam. Liên Xô cũ cũng là đất nước đổ bao công sức và chi viện nhiều nhất vào ngành đường sắt và nhà máy phát điện vào Việt Nam. Có lẽ do vậy hệ thống đường sắt Việt Nam theo kiểu cũ, hiện trạng đường ray xuống cấp, rung lắc nhiều hơn so với Nhật hay Trung Quốc.

Chiều dài đất nước kéo từ thủ đô Hà Nội ở phía Bắc, qua Đà Nẵng, Huế ở miền Trung rồi đến Thành phố Hồ Chí Minh ở miền Nam khoảng 1.700 kilômét. Nói như Nhật thì đó là khoảng cách gần bằng Aomori đến Hakata. Nếu có thể nối liền khoảng cách này bằng hệ thống đường sắt cao tốc, an toàn như tàu siêu tốc của Nhật Bản thì rõ ràng Việt Nam sẽ còn phát triển hơn nữa. Trong việc xây dựng hệ thống đường sắt ở Việt Nam chắc chắn Nhật Bản sẽ đóng vai trò rất lớn.

Ngoài ra, máy bay chiến đấu hay tàu ngầm của quân đội Việt Nam gần như 100% là hàng sản xuất của Nga. Mỗi giao lưu về quân sự giữa Việt Nam và Nga đã rất phát triển. Gần đây, như đã trình bày ở trên, Trung Quốc đang xây dựng các cứ điểm quân sự tại khu vực Biển Đông. Để phòng một lúc nào đó, Trung Quốc nắm quyền kiểm soát Biển Đông, Việt Nam đang bắt đầu tăng cường mối quan hệ với không chỉ Nga mà còn cả Mỹ nữa.

Có nghĩa là hiện tại Việt Nam đang tiến hành hợp tác bảo an, ngoại giao khéo léo với cả Mỹ và Nga. Những thông tin mà Việt Nam đang nắm giữ về việc Mỹ và Nga phòng chống, ngăn chặn Trung Quốc bành trướng ra vùng biển ra sao vô cùng có giá trị đối với Nhật Bản. Tôi nghĩ Nhật Bản cần tăng cường liên kết với Việt Nam hơn nữa.

Chiến lược “Trung Quốc + 1”¹

Trung Quốc đạt được mức phát triển kinh tế cao là vì ngành sản xuất chế tạo trên thế giới chọn nước này để đặt cơ sở sản xuất do ở đây dân số đông đúc và giá nhân công rẻ. Như quý vị đã biết, Trung Quốc được xem là “Công xưởng của thế giới” vì có thể sản xuất hàng loạt, các sản phẩm có giá thành thấp đến mức phá giá giúp tăng trưởng nhảy vọt.

Thế nhưng vì vốn đầu tư quốc nội tăng nên việc cắt giảm chi phí không mang lại hiệu quả. Mọi người cũng bàn tán về nhiều mối nguy như vấn đề đánh cắp tài sản trí tuệ, phá giá đồng nhân dân tệ. Hơn nữa, không biết khi nào chính sách kinh tế của Trung Quốc mới được đổi chiều.

Khoảng 10 năm gần đây, những nguy cơ rủi ro đó đang dần bộc lộ rõ ràng, các nước trên thế giới cho rằng sẽ nguy hiểm nếu chỉ chú trọng vào Trung Quốc. Để phòng ngừa rủi ro, các nhà đầu tư trên thế giới đã đưa ra chiến lược kinh doanh “Trung Quốc + 1”, đặt cơ sở tại một nước khác ngoài Trung Quốc. Đây là động thái hiện tại của các doanh nghiệp đầu tư vào Trung Quốc.

Đất nước thu hút sự chú ý trong chiến lược “Trung Quốc + 1” này là Việt Nam. Điểm mạnh lớn nhất của Việt Nam là

¹ China plus one. (ND)

chính quyền ổn định, không phải lo lắng về con đường phát triển kinh tế. Dự đoán GDP năm 2019 chuyển sang mức cao 6,7%. Tỷ lệ lạm phát thất nghiệp giảm 4%, nhìn từ góc độ của Mỹ hay Nhật thì Việt Nam là “sinh viên ưu tú”.

Dĩ nhiên trên Trái đất không tồn tại chốn bồng lai tiên cảnh nên chẳng có lý nào đất nước này lại không có những vấn đề cần giải quyết. Tuy các đô thị lớn vùng ven như Hà Nội, TP. Hồ Chí Minh, Đà Nẵng giàu có và phát triển nhưng nếu đi đến những vùng đồi núi thuộc khu vực nội địa thì khung cảnh lại thay đổi hoàn toàn. Hoàn cảnh sống của vùng dân tộc ít người còn cách xa sự giàu có đó.

Dĩ nhiên Chính phủ Việt Nam cũng hiểu việc đó và cũng đang cố gắng xóa bỏ cách biệt quá lớn giữa thành thị và nông thôn. Năm 1998, Việt Nam phát động “Chương trình phát triển kinh tế xã hội các xã đặc biệt khó khăn vùng dân tộc thiểu số và miền núi 135” nhằm xúc tiến phát triển kinh tế, xây dựng môi trường giáo dục, y tế trên 46 tỉnh, 135 khu vực. Năm 2020 là năm cuối của chương trình nên họ đang dồn nhiều sức lực cho nó.

Làm sao để xóa đi cách biệt giàu nghèo, sớm cải thiện đời sống nhân dân bị bỏ lại phía sau khi tầng lớp thượng lưu tăng lên một cách nhanh chóng là thách thức rất lớn

đối với chính phủ. Tuy vậy, nhìn tổng thể toàn quốc thì tỷ lệ nghèo chỉ chiếm 1.5%, so với các nước Đông Nam Á xung quanh, vẫn là một điều may mắn. Thực tế, trong quá trình loại bỏ cách biệt giàu nghèo thì vốn ODA và chuyển dịch công nghệ từ Nhật Bản đã đóng vai trò to lớn. Điều đó được Việt Nam thể hiện bằng lòng cảm kích với Nhật Bản như tôi đã chia sẻ khi nãy.

Sự tăng trưởng kinh tế và các ngành dịch vụ mới

Nâng đỡ sự phát triển của Việt Nam là nhờ Vingroup mà tôi đã giới thiệu ở phần trước. Vingroup là tập đoàn lớn nhất Việt Nam triển khai các dự án quy mô lớn như bệnh viện, bất động sản, shopping-mall,... cũng như xây dựng nhà máy sản xuất ô tô quốc nội đầu tiên của Việt Nam ở Hải Phòng mà tôi đã đề cập ở phần đầu. Kế hoạch sẽ mở bán 12 mẫu vào năm 2020.

Ngoài ra họ còn bắt tay vào sản xuất smartphone, trở thành nhà cung ứng lớn nhất đối với Samsung Hàn Quốc. Có một điều ít người biết là trong sự phát triển của Samsung có sự công hiến rất lớn của Vingroup. Đương nhiên đứng ở phía Vingroup, họ không muốn cứ mãi đứng ở vai trò nhà thầu thứ cấp. Không chừng là một, hai năm nữa họ sẽ tung ra thị trường nhãn hàng của riêng mình.

Dân số đông đúc giữa giai đoạn kinh tế phát triển nên tình trạng ùn tắc giao thông ở các vùng đô thị rất nghiêm trọng. Hiện nay, tại Việt Nam đang phổ cập nhanh dịch vụ gọi xe và chia sẻ chi phí dịch chuyển bằng ô tô. Nổi tiếng nhất trên thế giới là Uber của Mỹ nhưng ở Việt Nam ứng dụng gọi xe FastGo đang thịnh hành, người dân cài ứng dụng vào smartphone và sử dụng.

Ngay cả khi dịch vụ gọi xe này ra đời thì xe ôm vẫn đặc biệt được ưa chuộng. Dĩ nhiên vẫn có xe taxi bốn chỗ nhưng vì giá rẻ, kẹt xe nghiêm trọng nên những chiếc xe ôm có thể đến được nơi cần đến trong thời gian ngắn nhất vẫn được ưa chuộng hơn. Có hai hãng lớn, một là nón bảo hiểm xanh lá, hai là nón bảo hiểm xanh dương.

FastGo gọi xe ôm qua smartphone và có thể trả cước bằng quét mã QR. Không chỉ đối với khách du lịch, mà đối với dân địa phương, đây cũng là dịch vụ có tính tiện ích cao nên nó nhanh chóng được sử dụng rộng rãi. Hơn nữa, đối với cả tài xế, FastGo cũng mang lại nhiều lợi ích. Ứng dụng này không thu tiền hoa hồng từ tài xế. Thay vào đó, phía công ty vận hành sẽ thu một số tiền nhỏ xem như phí sử dụng dịch vụ trong trường hợp doanh thu một ngày của tài xế vượt qua định mức. Chiến lược của FastGo là nâng cao chất lượng dịch vụ thông qua hình thức tiền tips, công ty không thu thêm phí vào giờ cao điểm mà khách hàng vui vẻ cho thêm tiền tips nếu họ đến kịp giờ.

Vận hành dịch vụ mới này là một start-up thuộc Tập đoàn Công nghệ Next Tech của Việt Nam, công ty cũng đang gọi vốn từ cả Mỹ và Hàn Quốc. Dịch vụ này được đưa ra thị trường vào năm 2018 và nhanh chóng chiếm lĩnh thị trường quốc nội, sử dụng kinh nghiệm đó, FastGo cũng đã tiến ra Myanmar và Singapore. Ngoài ra họ còn đang lên kế hoạch tiến ra các nước Đông Nam Á khác ngoài bán đảo Đông Dương và cả Mỹ - vương quốc của Uber và Brazil ở Nam Mỹ.

Đơn vị có vai trò rất tích cực tới việc phát triển công nghiệp mới như thế này là VinCapital, công ty gánh vác một phần của Vingroup. Họ cung cấp vốn, kêu gọi “Đánh đuổi Uber của Mỹ”, “Không chịu thua Singapore”.

Singapore là nước phát triển hình thức chia sẻ phương tiện giao thông nhất châu Á, họ cũng đứng đầu thế giới về việc soạn thảo luật dành cho các công nghệ mới, dịch vụ mới, nổi bật là việc thực nghiệm xe bus không người lái. Có nghĩa là Việt Nam hình thành ý tưởng cho rằng bản thân cũng sẽ trưởng thành hơn qua việc thách thức đối thủ cạnh tranh. Điểm mạnh của người Việt Nam là tư duy chiến lược luôn thách thức những điều mới mẻ. Bản thân họ đang nghĩ như thế.

Hiện giờ FastGo đang được mở rộng nhanh chóng tại các nước Đông Nam Á quanh Việt Nam, và chiến lược nhắm vào người dùng trẻ châu Á đang mang lại những thành quả vững chắc. Tinh thần thách thức năng động như thế của Việt Nam, có lẽ người Nhật cũng nên học hỏi.

Chiến lược quốc gia nhắm đến vị trí số một thế giới bằng lĩnh vực công nghệ cao

Hiện nay, Việt Nam đang đầu tư phát triển ngành công nghiệp IT. Họ đặt mục tiêu đầy tham vọng trong chiến lược quốc gia liên quan đến khoa học công nghệ phát động năm 2012 rằng “trước năm 2020 sẽ tạo ra được 45% GDP nhờ ngành công nghiệp công nghệ cao”. Và Bộ Thông tin và Truyền thông là cơ quan ủng hộ mạnh mẽ phương châm phát triển ngành công nghiệp IT trong nước.

Người Việt Nam vốn yêu thích những điều mới mẻ. Như việc FastGo được phổ biến rộng rãi mà tôi trình bày phần trên cũng là một ví dụ cho việc đó. Trong nước hiện có 60 triệu người đang sử dụng Facebook, Youtube. Việt Nam đứng thứ bảy trên thế giới về lượng người dùng Facebook (trong khi Nhật Bản nằm ngoài top 10 nước đứng đầu).

Tiếp bước FastGo kỳ vọng hướng ra thị trường nước ngoài một cách tích cực thì gần đây ứng dụng nhắn tin Zalo cũng đang phát triển nhanh chóng. Trước đây Wechat của Trung Quốc hay WhatsApp của Facebook được sử dụng ở Việt Nam, nhưng với mong muốn thoát khỏi sự dựa dẫm vào các ứng dụng của Trung Quốc và Mỹ, Zalo xuất hiện để mở rộng SNS¹ của riêng Việt Nam.

¹ Dịch vụ mạng xã hội. (ND)

Chính phủ Việt Nam đang tập trung triển khai kế hoạch một cách toàn diện với mục tiêu là năm 2020, ứng dụng do Việt Nam sản xuất, đứng đầu là Zalo sẽ chiếm 70% thị trường mạng xã hội quốc nội. Thu nhập từ quảng cáo liên quan đến SNS chỉ riêng ở Việt Nam hàng năm đã tăng thêm 370 triệu đô-la (tương đương 40 tỷ yên), từ đó để thấy được tham vọng của Việt Nam muốn thay đổi tình trạng độc chiếm hiện nay của các doanh nghiệp Mỹ như Facebook hay Google.

Hơn nữa, rõ ràng từ bây giờ mạng online sẽ trở thành thương trường chính. Có thể nói các ứng dụng công nghệ hay công nghệ IT là cơ sở hạ tầng, là chỉ tiêu của sức mạnh quốc gia.

Người đứng đầu Bộ Thông tin và Truyền thông quốc gia đang tiến hành chiến lược này là nguyên Tổng Giám đốc công ty viễn thông lớn nhất Việt Nam - Viettel. Qua đó để thấy việc săn đầu người của chính phủ cũng đặt trọng tâm cho chiến lược quốc gia về IT.

Trên con đường nói dài đó thì Việt Nam đã bắt đầu thể hiện động thái cung cấp dịch vụ cho các nước đang phát triển lân cận như Myanmar, Campuchia, Lào. Như vậy một cường quốc mới trong tương lai được sinh ra từ châu Á với vũ khí là IT, đang có ý định khiêu chiến với Mỹ, Trung Quốc, Nga.

Có thể thấy những động thái quyết liệt thể này của Việt Nam đã khiến cả Trung Quốc cũng phải e ngại.

Ông lớn trong lĩnh vực thương mại điện tử JD.com (Jingdong) của Trung Quốc đang đầu tư và trở thành cổ đông của một công ty Việt Nam tên Tiki. Họ có ý định củng cố chỗ đứng thông qua việc đầu tư vào Tiki, một doanh nghiệp có khả năng thành công tại Việt Nam hơn việc họ trực tiếp tiến vào thị trường Việt Nam. Với nhiều động thái tương tự, ngành công nghiệp IT của Việt Nam đang chứng tỏ là họ có tầm ảnh hưởng đến cả Trung Quốc.

Chính phủ Việt Nam đang ấp ủ một kế hoạch phát triển có thể sánh ngang tầm với thung lũng Silicon của Mỹ, hơn thế còn vượt qua thung lũng Silicon. Dựa trên chiến lược quốc gia nhắm đến vị trí số một thế giới trong lĩnh vực công nghệ cao, Việt Nam liên tục có những động thái phát triển, áp dụng các dịch vụ mới có sử dụng IT trong nhiều lĩnh vực như y học, giáo dục, nông nghiệp, du lịch, họ còn kêu gọi nhân lực, vốn và công nghệ từ khắp nơi trên thế giới.

Kết quả triển khai đang hiện ra một cách rõ ràng, tổng số tiền huy động được từ các thương vụ phát hành cổ phiếu ra ngoài công chúng (IPO) của Việt Nam năm 2018 vượt qua Singapore đứng số một châu Á. Đây là điểm mà tôi quan tâm, chú ý nhất. Đúng là họ đã chuẩn bị đầy đủ những điều kiện cho một cường quốc trong tương lai.

Nhật Bản cần thắt chặt mối quan hệ với Việt Nam như thế nào?

Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 (Industrie 4.0) trong ngành sản xuất chế tạo được bắt đầu tại Đức có ý nghĩa to lớn trong việc ứng dụng Big data hay AI và robot vào lĩnh vực sản xuất chế tạo và các xưởng sản xuất thể hệ mới. Việt Nam cũng bày tỏ mối quan tâm lớn đến việc này và đang học hỏi từ người đi trước là Nhật Bản. Như tôi đã đề cập trong phần đầu của chương này, Việt Nam có quá trình học tập pháp luật liên quan đến kế toán, doanh nghiệp từ Nhật Bản và họ cũng muốn cùng nỗ lực trong cuộc cách mạng công nghiệp 4.0.

Tôi nghĩ Nhật Bản nên tận dụng tối đa cơ hội này, cần xem trọng Việt Nam như một cộng sự trong tương lai.

Tỷ lệ tăng trưởng kinh tế của các nước ASEAN gần đây trung bình vào khoảng 6% nhưng Việt Nam nằm ở top đầu với 6,8%. Hơn nữa khi khảo sát ngôn luận ở Việt Nam thì 82% người tiêu dùng trả lời rằng: “Thuế thu nhập năm nay tăng hơn năm ngoái.” 63% trả lời rằng “Năm 2019 là thời điểm thuận lợi cho việc sử dụng tiền bạc”. Việc có 60% - 80% người tiêu dùng tự tin vào hầu bao của mình chứng tỏ kinh tế Việt Nam đang phát triển mạnh mẽ.

Với câu hỏi muốn dùng tiền mua gì và dự định mua gì thì 40% người trả lời họ sẽ mua những thứ giúp tăng cường

sức khỏe. Ở Việt Nam, người Nhật Bản là tượng trưng cho sức khỏe và trường thọ nên các thực phẩm, thực phẩm chức năng, mỹ phẩm từ Nhật rất được ưa chuộng.

Việc đánh giá cao các nhãn hiệu hàng hóa của Nhật Bản ở Việt Nam, có thể giúp thắt chặt mối quan hệ với Việt Nam, điều đó mang ý nghĩa lớn đối với hai bên.

Tháng 10 năm 2018, “Mekong - Tokyo Summit” (Hội nghị Thượng đỉnh Mekong - Nhật Bản) được tổ chức tại Tokyo, là hội nghị thảo luận cách thức mở rộng hợp tác giữa Nhật Bản và các quốc gia thuộc lưu vực sông Mekong, và đây là lần tổ chức thứ 10. Hội nghị có sự tham gia của Thủ tướng Shinzo Abe cùng lãnh đạo cấp cao của các nước Campuchia, Lào, Myanmar, Thái Lan và Việt Nam. Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc từ Việt Nam sang tham dự hội nghị này.

Một trong những hạng mục được thông qua tại hội nghị này là: “Trong chương trình tiếp nhận nhân tài trình độ cao mà Nhật Bản xúc tiến, Nhật Bản sẽ ưu tiên những nhân tài ưu tú của Việt Nam.” Đồng thời để cải thiện vấn đề kiểm tra an toàn thực phẩm, một khâu không thể thiếu trong việc mở rộng xuất khẩu nông sản Việt Nam, Nhật Bản hứa sẽ viện trợ mức vốn 1,2 tỷ yên.

Ở Việt Nam có thể sản xuất số lượng lớn với giá rẻ các loại trái cây nhiệt đới như xoài, đu đủ,... Nông sản Việt Nam tươi ngon nên rất được ưa chuộng nhưng chúng có

một nhược điểm là hạn sử dụng ngắn, nếu bảo quản được lâu hơn thì có thể bán ra thế giới được nhiều hơn. Nhật Bản có thể hợp tác bổ sung hoàn thiện kỹ thuật bảo quản độ tươi ngon và tăng hiệu suất phân phối cho phía Việt Nam.

Aeon Mall của Nhật đã tiến vào thị trường Việt Nam, ở đó có bán nhiều bánh kẹo và thực phẩm từ Nhật và rất được ưa chuộng. Ngược lại, Nhật Bản cũng đang nhập khẩu trái cây tươi của Việt Nam. Đây cũng là một ví dụ cho mối quan hệ bổ khuyết lẫn nhau, tiềm năng cùng nhau phát triển rất lớn. Trung tâm thương mại Takashimaya cho đóng cửa trung tâm ở Thượng Hải, quyết định mở rộng đầu tư vào Việt Nam. Đến nay, Takashimaya ở Thành phố Hồ Chí Minh của miền Nam Việt Nam đã trở thành một điểm tham quan được nhiều người yêu thích, và họ cũng công bố kế hoạch tiến ra Hà Nội vào năm 2019.

3. INDONESIA - MỤC TIÊU TRỞ THÀNH CƯỜNG QUỐC KINH TẾ THỨ TƯ TRÊN THẾ GIỚI VÀO NĂM 2050

Quốc gia tiến bộ nhanh nhất thế giới trong lĩnh vực công nghệ thông tin

Dân số Indonesia hiện nay là 260 triệu người, là quốc gia có dân số đông nhất Đông Nam Á. Đây là một quốc gia trẻ với một nửa dân số, khoảng 130 triệu người - tương đương dân số Nhật Bản, dưới 30 tuổi.

Một đất nước có nhiều người trẻ như vậy đồng nghĩa sẽ có đông người dùng mạng xã hội như Twitter, Facebook và cuộc sống hằng ngày sẽ tiếp xúc nhiều với công nghệ thông tin. Hơn nữa, xu hướng đó sẽ ngày càng tăng trong tương lai. Chắc chắn đây là quốc gia đang sở hữu lượng tài sản big data vô cùng lớn khi lượng người dùng mạng xã hội vượt hơn 100 triệu người.

Indonesia - một quốc gia có nguồn nhân lực trẻ dồi dào - đưa ra mục tiêu quốc gia đạt vị thế cường quốc kinh tế thứ tư trên thế giới trước năm 2050. Nếu Indonesia được liệt vào vị trí thứ tư và giả sử Mỹ và Trung Quốc vẫn giữ hai ghế đầu thì liệu Nhật có khả năng đứng được vị trí thứ ba hay không? Tạm gác việc này lại và hãy nhắm đến quy mô kinh tế tầm cỡ đó để dũng cảm đương đầu.

Chặng đầu tiên của mục tiêu đó là “bước vào top 10 thế giới trước năm 2030”. Việc đặt mục tiêu cụ thể như vậy có ý nghĩa rất lớn trong việc đoàn kết một quốc gia đa dân tộc như Indonesia.

Đó không phải là một tuyên bố không có cơ sở, không có tầm nhìn. Hiện nay, ở Indonesia liên tiếp xuất hiện những công ty khởi nghiệp. Quốc gia có nhiều start-up nhất thế giới, như quý vị đều biết, đó là Mỹ, đứng thứ hai là Ấn Độ và ở vị trí thứ ba là Indonesia. Khi khảo sát những người trẻ ở độ tuổi 20 của Indonesia thì có tới 52% người trả lời

rằng: “Tương lai của Indonesia đầy tươi sáng.” Thật hiếm có quốc gia nào trên thế giới có quá nửa số người trẻ có ước mơ về tương lai như vậy. Có lẽ ở Nhật Bản ta sẽ không thể nào tưởng tượng ra được.

Indonesia là vùng lãnh thổ bao gồm khoảng 16.000 đảo¹, chiều dài từ Đông sang Tây rộng lớn gần bằng nước Mỹ nên việc truyền đạt thông tin qua mạng vô cùng quan trọng. Theo điều tra, 25% doanh nghiệp có ngành nghề liên quan đến công nghệ cao ở Indonesia đang tích cực ứng dụng AI. Ở Thái Lan là 17%, Singapore là 9,9%. Qua đó chúng ta cũng có thể nhận thấy Indonesia đang có kế hoạch vươn lên vị trí cao trong lĩnh vực công nghệ cao.

Theo những khảo sát gần đây của McKinsey, công ty tư vấn của Mỹ, thì thương mại điện tử ở Indonesia được dự đoán sẽ phình to từ 5 tỷ lên đến 45 tỷ đô-la trong năm năm từ 2017 đến 2022.

Hơn nữa, vì dân số đông người trẻ nên họ quen với việc ứng dụng các dịch vụ và phương tiện mới vào cuộc sống hằng ngày. McKinsey đánh giá là Indonesia đang phát triển với tốc độ nhanh nhất thế giới trong lĩnh vực công nghệ thông tin.

¹ Theo nguồn thông tin khác, con số này là khoảng 17.500 đảo lớn nhỏ, <https://www.britannica.com/place/Indonesia>, truy cập ngày 10/03/2020. (Chú thích của biên tập - BT)

Sự qua đời đột ngột của vị bộ trưởng đề xuất sử dụng tàu siêu tốc

Hơn 40 năm trước, khi còn là sinh viên tôi có nhiều hoạt động hỗ trợ du học sinh như tập trung du học sinh Indonesia ở thành phố Urawa của tỉnh Saitama (khi đó) để vận hành trường tư thục. Các du học sinh sau đó về nước và lần lượt thăng tiến trong công việc của riêng mình.

Trong số đó, có một người tên Darmin Nasution từng là luật sư trước khi trở thành chính trị gia và từng là Bộ trưởng Điều phối các vấn đề kinh tế Indonesia. Có vẻ những kinh nghiệm ở Nhật Bản đã tác động lớn đến ông nên ông có phát biểu rằng cần sự chuyển giao công nghệ và hợp tác kỹ thuật từ Nhật Bản để trang bị cơ sở hạ tầng giao thông trọng yếu trong công cuộc xây dựng đất nước.

Một trong những việc đó là đầu tư áp dụng công nghệ tàu siêu tốc của Nhật Bản vào hệ thống đường sắt cao tốc nối liền thủ đô Jakarta và thành phố giáo dục Bandung. Chính phủ Nhật Bản đã tiến hành khảo sát dự án và phía Nhật Bản gần như chắc chắn nhận đơn đặt hàng này nhưng năm 2015 ngay trước khi ký hợp đồng thì sự việc đã chuyển hướng nhanh chóng. Trung Quốc đã đưa ra một bản kế hoạch gần như giống hệt Nhật Bản, cứ như là một bản sao chép vậy. Có khác chỉ là điều kiện huy động vốn và thời gian thi công.

Đề án của Nhật Bản là cho vay 75% tổng kinh phí dự án với lãi suất 0.1%, 25% còn lại Indonesia sẽ huy động. Nếu bắt đầu thi công từ năm 2018 thì có thể đi vào vận hành từ năm 2022. Còn đề án của Trung Quốc là phía họ sẽ chuẩn bị toàn bộ kinh phí dự án. Lãi suất tương đối cao là 2% nhưng phần đó Trung Quốc cũng chịu. Nếu thi công ngay lập tức thì năm 2018 sẽ có thể đi vào hoạt động.

Khi Trung Quốc đưa ra bản kế hoạch thì Bộ trưởng Nasution đã nhận định: “Cách làm của Trung Quốc thật kỳ lạ. Chúng ta nên chọn đề án của Nhật Bản, họ có công nghệ không ai bằng mà chế độ hậu mãi cũng đang hoàng.” Thế nhưng ngay trước khi ký hợp đồng cuối cùng, khoảng trước ba tuần, ông ấy đột ngột qua đời.

Chúng ta không biết trước khi Trung Quốc ký hợp đồng, họ đã có những động thái gì.

Sau đó dù một lễ khởi công lớn đã được tổ chức nhưng đến bây giờ, sau hơn năm năm thậm chí việc giải tỏa còn chưa tiến hành, công trình vẫn hoàn toàn không tiến triển gì. Trong lúc đó, Indonesia đã xây dựng tàu điện ngầm để cải thiện tình trạng giao thông ở Jakarta. Công trình này là do Nhật Bản nhận thầu và theo kế hoạch thì năm nay 2019 sẽ hoàn thành. Tôi cũng đã đi xem qua, nó được đánh giá rất tốt.

Khả năng ngoại giao mà cả Trung Quốc cũng trông cậy

Một điều khiến tôi vô cùng ngạc nhiên và thán phục Indonesia chính là khả năng đàm phán thông thương mà họ đã triển khai với Mỹ. Thông qua đàm phán khéo léo, Indonesia đã thành công trong việc thuyết phục Mỹ cho Indonesia hưởng chính sách ngoại lệ về thuế quan mà Mỹ yêu cầu.

Bộ trưởng Bộ Thương mại Lukita của Indonesia nói: “Chúng tôi đã giải thích rõ ràng và nhận được sự chấp thuận từ phía Mỹ, đứng đầu là Đại diện Thương mại Mỹ Lighthizer về việc Indonesia sẽ xuất khẩu các mặt hàng mà ở Mỹ không sản xuất như các sản phẩm sắt thép.”

Có nghĩa là nhìn bề ngoài thì cả Mỹ và Trung Quốc đều nhường bước trước Indonesia. Tại sao chính quyền Trump lại có những ưu đãi thuế quan dành cho Indonesia? Qua tìm hiểu, tôi được biết việc này có liên quan sâu sắc tới công viên giải trí theo chủ đề¹ mà hai cậu con trai của gia đình Trump đang xây dựng ở Indonesia. Tôi cũng thấy cả sân golf và khách sạn mang tên Trump đang được xây dựng ở Lido thuộc vùng ngoại ô Jakarta.

Chủ thầu xây dựng là một doanh nghiệp tư nhân tên MNC Land của Indonesia nhưng hai người con của Tổng thống Trump

¹ Tiếng Anh là “theme park”. (ND)

lại có liên quan trực tiếp và có thể tạo nên những lợi ích ngầm. Chính phủ Trung Quốc cũng đã đổ mắt vào dự án đó và cung cấp số vốn 500 triệu đô-la cho resort đang xây dựng tại Lido.

Trung Quốc có chiến lược ban ơn đòi trả ơn đối với cả Indonesia và Mỹ nhưng thực chất người gợi ý phương án đó cho Trung Quốc chính là Indonesia. Indonesia cho thấy rằng họ nắm rõ quy luật điều khiển được gia đình Trump là điều khiển được nước Mỹ.

Nhật Bản không giỏi trong việc sử dụng các tiểu xảo như vậy nên tuy đối với Mỹ, Nhật là một đồng minh quan trọng nhưng trong các cuộc đàm phán thương mại Nhật lại không đạt được kết quả như mong đợi. Hiện tại, đối tượng đàm phán quan trọng nhất với Tổng thống Trump là Trung Quốc và ông ấy cũng đã tuyên bố rằng: “Vấn đề của Trung Quốc được giải quyết xong thì đến Nhật Bản.” Lại còn thản nhiên đăng lên Twitter đòi Thủ tướng Abe trả ơn khi Thủ tướng muốn tránh việc các đàm phán mậu dịch ảnh hưởng đến cuộc bầu cử tại Thượng nghị viện (tháng 7 năm 2019), “Nói chung là sau cuộc bầu cử của Nhật Bản. Tôi trông chờ một con số lớn.”

Lý do Nhật bị điểm mặt gọi tên là do sự thâm hụt thương mại của Mỹ với Nhật Bản là 67,6 tỷ đô-la vào năm 2018, đứng thứ tư sau Trung Quốc, Mexico, Đức. Thế nhưng

trong các cuộc thương thảo với Mỹ, bên bị ép luôn là Nhật Bản. Chúng ta luôn bị phía Mỹ đòi hỏi phải “giảm xuất khẩu xe hơi”, “mua nông sản nhiều hơn nữa”.

Tuy nhiên, cũng không thể nói là Nhật Bản nên bắt chước Indonesia vì nếu không chú ý mà để vướng vào những vụ sinh lợi ngầm thì có thể gây ra những tai tiếng hết sức bẽ bối.

Chuyển dời thủ đô và kế hoạch xin đăng cai Olympic

Indonesia có tiềm lực lớn hơn hẳn những gì người Nhật nghĩ.

Trụ sở Ban Thư ký ASEAN hiện được đặt tại Jakarta, trong số các nước ASEAN thì Indonesia có khả năng thu hút các nước xung quanh mạnh nhất. Hơn nữa, Indonesia còn là một quốc gia có tầm ảnh hưởng lớn, từng có giai đoạn họ nắm giữ vị trí trung tâm của phong trào không liên kết, không đứng về bên nào trong Chiến tranh Lạnh.

Indonesia còn được ưu ái nguồn tài nguyên năng lượng khí thiên nhiên và dầu khí; tài nguyên khoáng sản tiêu biểu là nhôm; cũng như tài nguyên biển với hải sản phong phú nên rất được Trung Quốc quan tâm. Indonesia đang có kế hoạch kêu gọi vốn đầu tư nước ngoài xây dựng đặc khu tại quần đảo Natuna và Trung Quốc rất nhiệt tình ủng hộ việc này. Dĩ nhiên đối với Trung Quốc, Indonesia có vị trí

trọng yếu không thể thiếu trong kết cấu con đường tơ lụa thế kỷ XXI - Sáng kiến “Một vành đai, Một con đường”.

Trong khi đó, thủ đô Jakarta lại là thành phố tồn tại tình trạng ùn tắc giao thông có thể nói là kinh khủng nhất thế giới. Vì vậy trong đợt bầu cử tổng thống hồi tháng 4 năm 2019, kế hoạch di chuyển thủ đô cũng là một vấn đề được các ứng viên dùng để vận động tranh cử. Tổng thống tái đắc cử Joko Widodo đã bày tỏ phương châm nhanh chóng dời thủ đô sang phía Đông đảo Kalimantan và kêu gọi các nghị viên và quốc dân chấp thuận và hợp tác. Việc di dời thủ đô sẽ hoàn thành trước khi nhiệm kỳ thứ hai của ông kết thúc vào năm 2024.

Tuy vẫn chưa xác định sẽ di dời bộ phận chức năng nào của thủ đô nhưng riêng trung tâm hành chính và giáo dục sẽ được dời đến Kalimantan, do đó nhu cầu về xây dựng cơ sở hạ tầng tại khu vực quanh thủ đô mới và cũ cũng được tính toán trước. Tổng thống Widodo nói rằng: “Jakarta sẽ là New York và thủ đô mới sẽ là Washington D.C.” Tổng kinh phí cho dự án này là 33 tỷ đô-la.

Indonesia cũng có kế hoạch đăng cai tổ chức Thế vận hội Olympic vào năm 2032, cũng giống như Nhật Bản trang bị tàu siêu tốc và mạng lưới đường cao tốc tại Olympic Tokyo, việc di dời thủ đô lần này là cơ hội để Indonesia nâng tầm ảnh hưởng quốc gia, phát triển kinh tế. Đây chính là lúc

Indonesia tô điểm lại lịch sử bị đàn áp suốt 400 năm khi còn là thuộc địa của Hà Lan.

Nhật Bản hỗ trợ công tác phòng chống thiên tai

Kinh tế Indonesia đang phát triển là việc quá rõ ràng, thế nhưng vì dân số của họ tới 260 triệu người nên chắc chắn ô nhiễm môi trường là vấn đề nổi trội. Đặc biệt khi Jakarta thuộc nhóm khu vực có tốc độ lún nhanh nhất trên thế giới. Do thành phố Jakarta không đủ lượng nước cung cấp nên hơn phân nửa người dân thành phố phải tự mình khoan giếng để hút nước ngầm, lấy nước uống. Thế nên toàn khu vực thành phố đang bị sụt lún với tốc độ nhanh, 15 centimét mỗi năm.

Lượng nước quốc gia cung cấp chỉ chiếm khoảng 40% lượng nước người dân cần dùng còn 60% người ta làm sạch nước bơm từ mạch nước ngầm, nước mưa, nước sông rồi sử dụng.

Tuy nhiên, đây cũng là tình trạng mà Nhật Bản gặp phải sau chiến tranh. Trước đây 50 năm Tokyo cũng phải đối mặt với vấn đề tương tự. Khi ấy Tokyo đã áp dụng cơ chế bù nguồn nước ngầm nhân tạo, nhờ thế đã khống chế được vấn nạn sụt lún nên Indonesia cũng mong mỏi có thể áp dụng công nghệ và kinh nghiệm đó của Nhật Bản.

Ngoài ra, Indonesia còn là quốc gia của núi lửa và động đất. Như Nhật Bản cũng thường đưa tin, đảo Bali, đảo Lombok thường xuyên xảy ra thiệt hại lớn. Nhật Bản cũng có thể hợp tác để phòng chống thiên tai này tại Indonesia.

Việc Indonesia ứng biến trước thảm họa tự nhiên có phần chậm trễ được cho là vì đất nước của họ có nhiều đảo nhỏ, nhưng dù nói thế nào thì kỳ thực nguồn ngân quỹ của họ cũng không đủ. Do đó, để xây dựng đất nước phát triển thì kế hoạch của họ là xúc tiến trang bị cơ sở hạ tầng phòng chống thiên tai nhờ vào sự phát triển kinh tế thông qua ngành công nghệ thông tin.

Số lần Nhật Bản đứng ra xử lý với vai trò là một nước tiên tiến bị thiên tai ngày càng tăng. Với ý nghĩa này, Nhật Bản lại càng cần quan tâm đến Indonesia hơn nữa, và chúng ta kỳ vọng vào những sự hợp tác sâu rộng với Indonesia trong tương lai.

4. ISRAEL - XÂY DỰNG QUỐC GIA SIÊU KỸ THUẬT NHỜ VÀO BỘ ÓC

Lý do Israel sản sinh ra nhiều nhân tài ưu tú

Israel được biết đến là một cường quốc công nghệ thông tin, cường quốc về an ninh. Israel là quốc gia được Chính phủ Nhật Bản tin tưởng nhất nên phía Nhật đã tha thiết đề nghị hợp tác công nghệ tại Olympic Tokyo năm

2020 về vấn đề bảo vệ an ninh như thế nào, chống bị tấn công mạng hay bị hack ra sao.

Trung tâm nghiên cứu và phát triển của Microsoft cũng ở thành phố cảng Haifa của Israel, ngay cả Bill Gates cũng không ngại bày tỏ rằng Israel có tiềm lực công nghệ tiên tiến, với sức mạnh vô cùng siêu việt. Do đó đang có 400 nhân tài ưu tú của Israel làm công tác nghiên cứu phát triển, gánh vác vận mệnh của Microsoft.

Không chỉ Microsoft mà còn cả Intel, Motorola, Apple, Google,... từ các hãng linh kiện bán dẫn cho đến các tập đoàn thiết bị viễn thông, phần mềm, điện toán đám mây, hết thảy đều có đặt cơ sở tại Israel. Nhân tài của Israel không những cực kỳ ưu tú lại còn vô cùng đông đảo, dường như họ tạo được niềm tin nơi các doanh nghiệp tiên tiến hàng đầu trong giới công nghệ thông tin.

Tại sao đất nước Israel có thể giữ chân được đông đảo nhân tài ưu tú như thế? Tôi cho là có hai nguyên nhân lớn.

Thứ nhất, là nguyên nhân bắt nguồn từ việc những người Do Thái không giữ được quốc gia mà phải nhận quốc thổ tại “Miền đất hứa” Palestine. Để sống được trong vùng đất 60% là sa mạc thì phải khắc phục hoàn cảnh và phát triển bằng công nghệ. Vì lý do đó họ nỗ lực nâng tầm quốc gia trong công tác giáo dục, bồi dưỡng nhân tài.

Thêm một lý do nữa là Israel bị bao vây bởi các nước Ả Rập đối địch nên họ cần củng cố sức mạnh quốc phòng. Vì vậy hiện nay cả nam lẫn nữ đều đi quân dịch, kế hoạch bồi dưỡng nhân tài ưu tú trong quân đội được thực thi triệt để. Hai nguyên nhân cốt lõi đó kết hợp với nhau đã mang đến thành quả to lớn.

Ngoài ra tại cả tám trường thuộc đại học tổng hợp đều triệt để triển khai việc học công nghệ thông tin trong sinh viên. Khi vào quân đội, mọi người cũng sẽ được học cách áp dụng công nghệ thông tin vào việc bảo vệ tổ quốc như thế nào. Ngoài ra, đối với những nhân tài ưu tú, chính phủ còn trao học bổng hậu hĩnh để họ đi du học các nước trên thế giới như Mỹ. Đó là một Israel tập trung nâng sức mạnh quốc gia bằng sức mạnh khối óc. Có thể nói Israel là phiên bản quốc gia của thung lũng Silicon ở Trung Đông.

Diện tích của Israel là 22.000 kilômét vuông, tương đương Shikoku của Nhật Bản. Dân số cũng không nhiều hơn 8,7 triệu người. Như chúng ta biết, đất nước Israel ra đời khi họ được trao mảnh đất này thông qua quyết định tách đôi quốc gia của người Do Thái và người Ả Rập năm 1948, vì vậy họ liên tục bị phản đối gay gắt từ các nước Ả Rập. Chiến tranh lặp lại bốn lần, đến nay vẫn còn căng thẳng.

Đại học Ben-Gurion của Negev ở khu vực miền Nam đặt gần ngay Cục tình báo của quân đội Israel. Israel xây dựng

Cyber Industrie Park ở đây thông qua việc kêu gọi các doanh nghiệp có công nghệ tiên tiến từ khắp các nơi trên thế giới đến thực hiện. Họ cung cấp nhân tài ưu tú, đãi ngộ về chế độ thuế đối với các doanh nghiệp nước ngoài. Hơn nữa, họ còn tiến hành sát sao vấn đề an ninh mạng, không để rò rỉ thông tin nên được các doanh nghiệp tiên tiến thế giới đánh giá rất cao.

Thủ tướng Benjamin Netanyahu đã hào hứng nói rằng:

“Trong thế giới internet chưa có vị cảnh sát trưởng của miền Tây hoang dã nên những kẻ phạm pháp nghênh ngang khắp nơi. Vì thế Israel có nhiệm vụ đào tạo các cảnh sát trưởng đó.”

Ngoài ra, ông còn gây ấn tượng rất sâu sắc khi nhấn mạnh với những người trẻ rằng “Không nên bị bó buộc bởi những quan niệm cũ mà phải bay ra ngoài, khỏi môi trường đã được dành sẵn cho mình.”

Tuy là đất nước sa mạc nhưng lại giải quyết được vấn đề nước sạch

Ngang tầm với kỹ thuật quân sự bao gồm cả an ninh mạng, Israel còn ưu tú trong các công nghệ liên quan về nước và kỹ thuật nông nghiệp. Thật khó tin về một Israel nằm trong vùng sa mạc mà nông nghiệp lại trở thành ngành sản xuất chủ yếu.

Ví dụ, chỉ bằng việc tưới nhỏ giọt lượng nước vừa đủ cho những nơi cần thiết, họ có thể trồng cây được nguồn nông sản phong phú. Israel đã nghiên cứu nhiều kỹ thuật nông nghiệp, nổi bật là “nông nghiệp tưới nhỏ giọt” này. Kỹ thuật nông nghiệp của Israel rất được các quốc gia đang đau đầu vì thiếu nước chủ động tiếp thu. Do vậy Israel cũng đang khai thác thị trường mới ở nước ngoài.

Điều tôi cảm thấy hết sức kinh ngạc là ở tại Israel, họ cũng đang triển khai việc nuôi bò sữa, điều đặc biệt là bò cho sản lượng sữa nhiều gấp ba lần bò sữa Nhật. Qua đó để thấy là họ đang không ngừng phát triển công nghệ tiên tiến vượt qua hết thảy những ý tưởng xưa nay để vượt qua hoàn cảnh khắc nghiệt. Và tôi muốn giới thiệu những kỹ thuật ấy cho Nhật Bản.

Ngoài ra, vì nước rất khan hiếm nên họ quý trọng nước. Tỷ lệ tái sử dụng nước thải từ nhà máy và gia đình là 87%, đứng đầu thế giới. Quốc gia đứng thứ hai trên thế giới về tỷ lệ tái sử dụng nước là Tây Ban Nha nhưng ở Tây Ban Nha chỉ trên dưới 20% mà thôi. Việc tái sử dụng đến 87% lượng nước thải có thể nói là quá đẳng cấp. Trung Quốc đang bày tỏ sự quan tâm đặc biệt tới hệ thống này và đang hướng đến hợp tác công nghệ.

Tôi cũng từng đi tham quan học hỏi tại các khu vườn nhỏ, hộ nuôi gia súc, họ tái sử dụng triệt để cả phần nước thải

sinh hoạt gia đình bắt đầu từ phân và nước tiểu. Dĩ nhiên vì họ vẫn phát triển công nghệ khử muối từ nước biển nên hiện nay về cơ bản vấn đề nước cũng đã được khắc phục hoàn toàn. Không những thế, cũng giống kỹ thuật nông nghiệp, công nghệ tái sử dụng nước cũng đạt đến mức kiện toàn, hoàn toàn có thể xuất khẩu ra nước ngoài.

Israel là một quốc gia trẻ chỉ vừa trải qua 70 năm thành lập, nhưng trong khoảng thời gian ấy dân số đã tăng lên gấp 10 lần. Tỷ lệ tăng trưởng GDP cũng cao, phình to 40 lần trong 70 năm. Năm 2018, GDP đầu người tại Israel là 42.000 đô-la, vượt qua Nhật Bản chỉ với 41.500 đô-la. Việc cùng lúc có thể gia tăng dân số và phát triển kinh tế sẽ đòi hỏi họ buộc phải phát triển các công nghệ liên quan đến nước và kỹ thuật nông nghiệp để phục vụ cho nhu cầu sinh tồn cơ bản của con người.

Chuyển đổi kỹ thuật quân sự trình độ cao vào dân sự

Kỹ thuật quân sự của Israel không phải nhằm khoa trương sức mạnh với tàu sân bay to lớn hay máy bay tàng hình, tàu ngầm mang đầu đạn hạt nhân như Mỹ mà nó mang đặc trưng sử dụng khối óc làm yếu tố quyết định như kỹ thuật an ninh sẵn sàng cho chiến tranh mạng hay kỹ thuật đặt bẫy tấn công mạng, máy bay trinh sát không người lái có tính năng cao, điển hình là Harpy¹ hay kỹ thuật

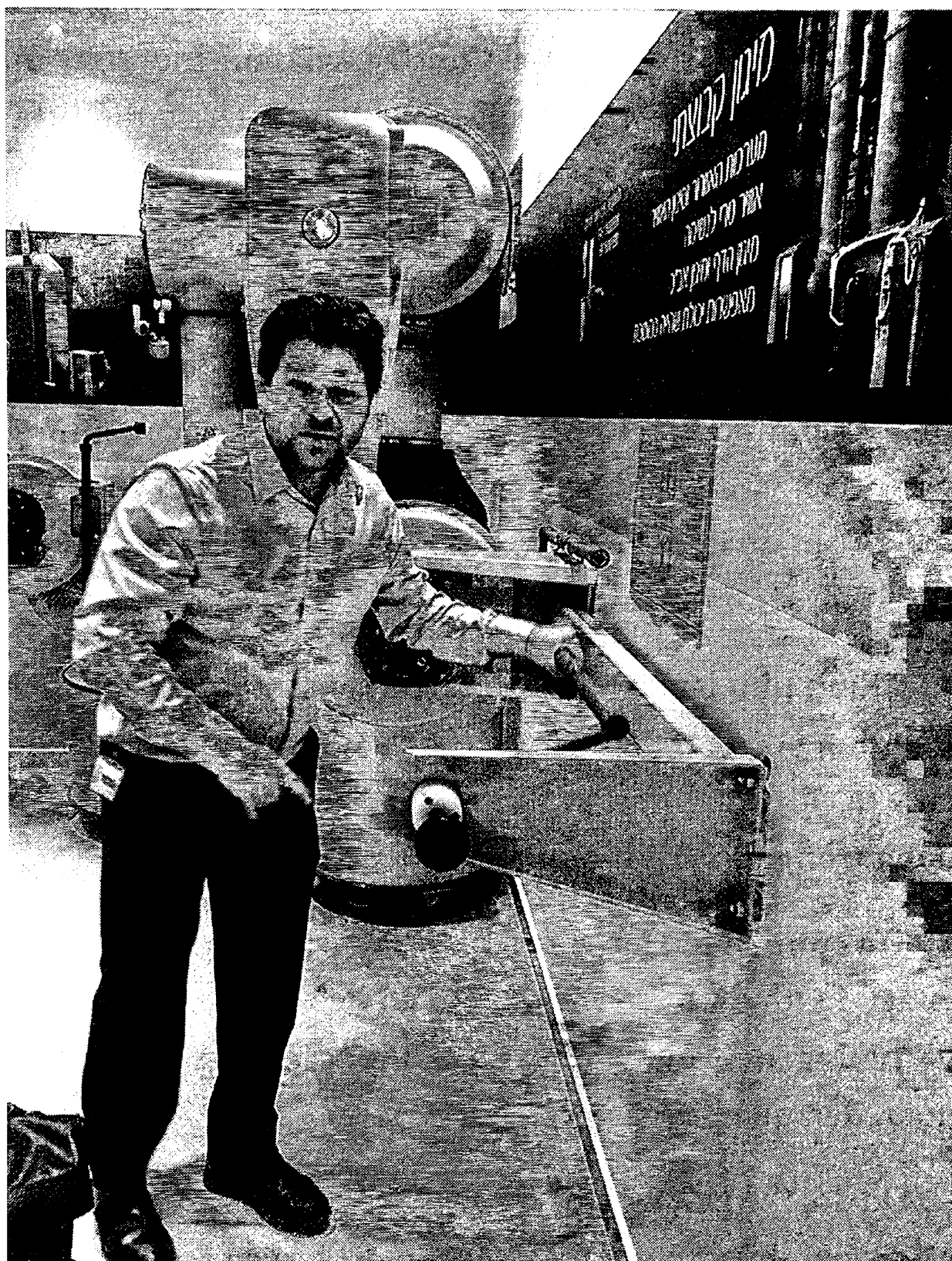
¹ Máy bay không người lái cảm tử hoặc vũ khí tự sát của Israel. (ND)

phân tích hình ảnh trình độ cao mà các sân bay trên thế giới đang sử dụng.

Tổ hợp quân sự - công nghiệp dân sự đang được nhà nước Israel chủ trương có kinh phí nghiên cứu phát triển và đầu tư về con người cao ngút trời nên kỹ thuật quân sự trình độ cao đang tiếp tục phát triển. Do vậy nếu nói rằng, các kỹ thuật cao hầu hết đều được sinh ra từ tổ hợp quân sự - công nghiệp cũng không phải nói quá. Và Israel cũng đang rất nhiệt huyết trong công nghệ lưỡng dụng quân dân, tức là chuyển đổi các kỹ thuật quân sự sang dùng trong dân sự.

Ví dụ về máy bay không người lái hay còn gọi là drone. Tháng 6 năm 2019, Iran tuyên bố đã bắn hạ máy bay trinh sát không người lái của Mỹ. Phía Mỹ khẳng định là “Bay trên vùng biển quốc tế mà bắn là bắn thế nào?” thì Iran đưa ra lập luận “Không, anh đã xâm phạm không phận của đất nước chúng tôi”. Nhưng máy bay trinh sát không người lái hay drone lại chính là kỹ thuật gia truyền của Israel.

Ngày nay, drone được ứng dụng vào cả dân sự như chụp ảnh, quản lý nông sản, rải thuốc trừ sâu. Trong tương lai gần, nghe nói còn có thể hoạt động trong việc chuyển phát các kiện hàng. Từ năm 1985 (tức hơn 30 năm trước) Israel đã chiếm giữ vị trí số một thế giới về việc chế tạo và xuất khẩu các loại máy bay như thế.

Shelter (hầm tránh bom) ở Israel
(dùng trong gia đình hay công sở).

Với sự hậu thuẫn của kỹ thuật đó, họ cũng đang phát triển máy bay động cơ điện. Công ty Aviation, một start-up của Israel, đã cho ra mắt chiếc máy bay động cơ điện chở người mang tên Alice vào năm 2019. Kế hoạch là từ năm 2020 sẽ bay như một chiếc máy bay cỡ nhỏ ở cự ly gần.

Ngoài ra, Israel còn là quốc gia công bố nhiều luận văn nghiên cứu về công nghệ nano hàng đầu thế giới. Được phát triển nhờ vào tổ hợp quân sự - công nghiệp, những nghiên cứu về công nghệ này xoay quanh kỹ thuật xử lý vật chất ở cấp độ nguyên tử và phân tử, phát triển các nguyên liệu mới, sản phẩm mới.

Chính phủ Israel nhắm đến vị trí siêu cường trong việc ứng dụng công nghệ nano vào y học, từ dược phẩm, dụng cụ y tế cho đến phương pháp phẫu thuật, gần 1.600 dự án đang trong quá trình tiến hành.

Tôi cũng nhiều lần được đến thăm các cơ quan y tế của Israel, kỹ thuật nền tảng của họ có nguồn gốc từ quân sự và những nhà nghiên cứu đều thuộc những nhóm liên quan đến quân sự.

Do đó, thế giới viễn tưởng đang dần được hiện thực hóa như kiểu những con robot nhỏ xíu di chuyển trong cơ thể, huyết quản, tác động vào các tế bào. Hậu thuẫn cho điều đó là công nghệ cao, công nghệ laser phục vụ cho phát triển tên lửa, đang thu hút sự chú ý lớn trên thế giới.

Điều mà tôi quan tâm nhất là việc họ chế xuất silicon từ cát sa mạc và sử dụng nó trong pin. Là loại pin thế hệ mới, pin sạc silicon.

Silicon có thành phần là cát và khoáng vật nên trên địa cầu bất cứ đâu cũng có. Tuy nhiên, để chế xuất silicon có độ tinh khiết cao thì cần lượng điện lớn, nên sẽ khó mà thu được lợi nhuận. Vậy mà ngay cả lĩnh vực này, Israel cũng đang phát triển công nghệ có tính đột phá. Israel đã có trong tay yếu tố quyết định để thay đổi tình trạng năng lượng và phương pháp ứng dụng tài nguyên.

Từ không đến một

Cả ở công nghệ Blockchain mà tôi đã đề cập ở phần nói về Bắc Triều Tiên, Israel cũng đang được chú ý. Để phát hành tiền mã hóa trên công nghệ này cần thao tác Mining (đào) kết nối liên tục với sổ cái ghi giao dịch nhưng công việc này khiến máy tính cần tiêu tốn lượng điện khổng lồ cho việc tính toán. Thế nên càng là quốc gia phổ biến tiền ảo thì lại càng dần mắc kẹt vào cái tròng điện lực này.

Thực ra gần đây Israel được cho là đã phát triển công nghệ đào tiết kiệm điện, khắc phục được vấn đề nan giải này.

Trong lúc ứng dụng kỹ thuật quân sự như thế này vào dân sự, Israel thường xuyên phải chấn hưng các doanh nghiệp mới, huy động vốn dựa vào thị trường chứng khoán.

Trên NASDAQ (thị trường chứng khoán dành cho các công ty khởi nghiệp lớn nhất thế giới ở Mỹ) nếu xét về “nguyên quán” của các công ty lên sàn thì Mỹ đứng vị trí số một, Trung Quốc thứ hai và ở vị trí thứ ba là Israel. Israel đã tạo nên xu hướng huy động vốn từ thế giới rộng lớn để hiện thực hóa chuyển giao công nghệ lưỡng dụng từ quân sự sang dân sự, đặc biệt là từ Mỹ.

Trong nước, Israel cũng thúc đẩy thu hút đầu tư từ thế giới. Năm 2015 là 12 tỷ đô-la nhưng hai năm sau, năm 2017, đã đạt mức 20 tỷ, gần gấp đôi. Tiền vốn từ thế giới đang được đổ vào.

Không chỉ có nguồn lực từ Mỹ như Microsoft hay Intel mà cả các công ty tốt, các nhà đầu tư từ châu Âu, Trung Quốc hay Hàn Quốc cũng đổ xô đến. Ngay Nhật Bản cũng có khoảng 70 công ty đến đầu tư và phát triển dự án tại Israel. Số tiền đầu tư gần đây là bốn tỷ đô-la, tăng gần 120% so với bốn năm trước. Các công ty thương mại tổng hợp của Nhật Bản tất cả đều có cơ sở ở Israel.

Như đã nói trên, dân số Israel chưa đầy chín triệu người, nhưng có hơn tám triệu công ty khởi nghiệp đang hoạt động mạnh. Dù là linh kiện bán dẫn hay mother board (bảng mạch chính của laptop) trong lĩnh vực máy tính, mọi công nghệ đều không thể thiếu bộ óc Israel.

Cả lĩnh vực môi trường và nông nghiệp như sinh khối hay nhà máy trồng trọt, Israel cũng thường phát triển những công nghệ tiên tiến.

Chúng ta hãy nói xa hơn nữa. Israel đứng đầu thế giới về tỷ lệ khởi nghiệp, tỷ lệ phát triển nghiên cứu chiếm GDP, số người có bằng tiến sĩ, đặc biệt là tiến sĩ ngành khoa học tự nhiên, số người có bằng sáng chế,...

Điểm mạnh của Israel là những ý tưởng “từ không đến một”. Tại vùng sa mạc không có gì cả, cỏ cây cũng không thể sống mà họ giữ được nước, trồng được cây xanh. Nhật Bản không giỏi đi từ không đến một nhưng lại khéo léo và giỏi giang trong việc biến một thành mười. Theo nghĩa đó, có thể nói Nhật và Israel là mối quan hệ bổ khuyết. Đối với một quốc gia sản xuất như Nhật Bản thì việc bắt tay với một cường quốc khai phá như Israel là vô cùng quan trọng.

Nhiều người trẻ Israel rất thích anime của Nhật Bản. Võ sĩ đạo cũng được biết đến và thức ăn Nhật cũng được yêu thích. Đến mức Yaffa Ben-Ari, Đại sứ của Israel tại Nhật hiện nay đã nói: “Tôi rất mê những con Pokemon ở thập niên 1980.” Sức hút của Nhật Bản ngày càng được thể hiện rõ. Tuy nhiên về mặt gắn kết quốc gia, kết nối doanh nghiệp thì tôi cảm thấy vẫn còn nhiều vấn đề cần nỗ lực.

Mỹ vận hành tiền Israel

Israel có quan hệ như thế nào với Mỹ?

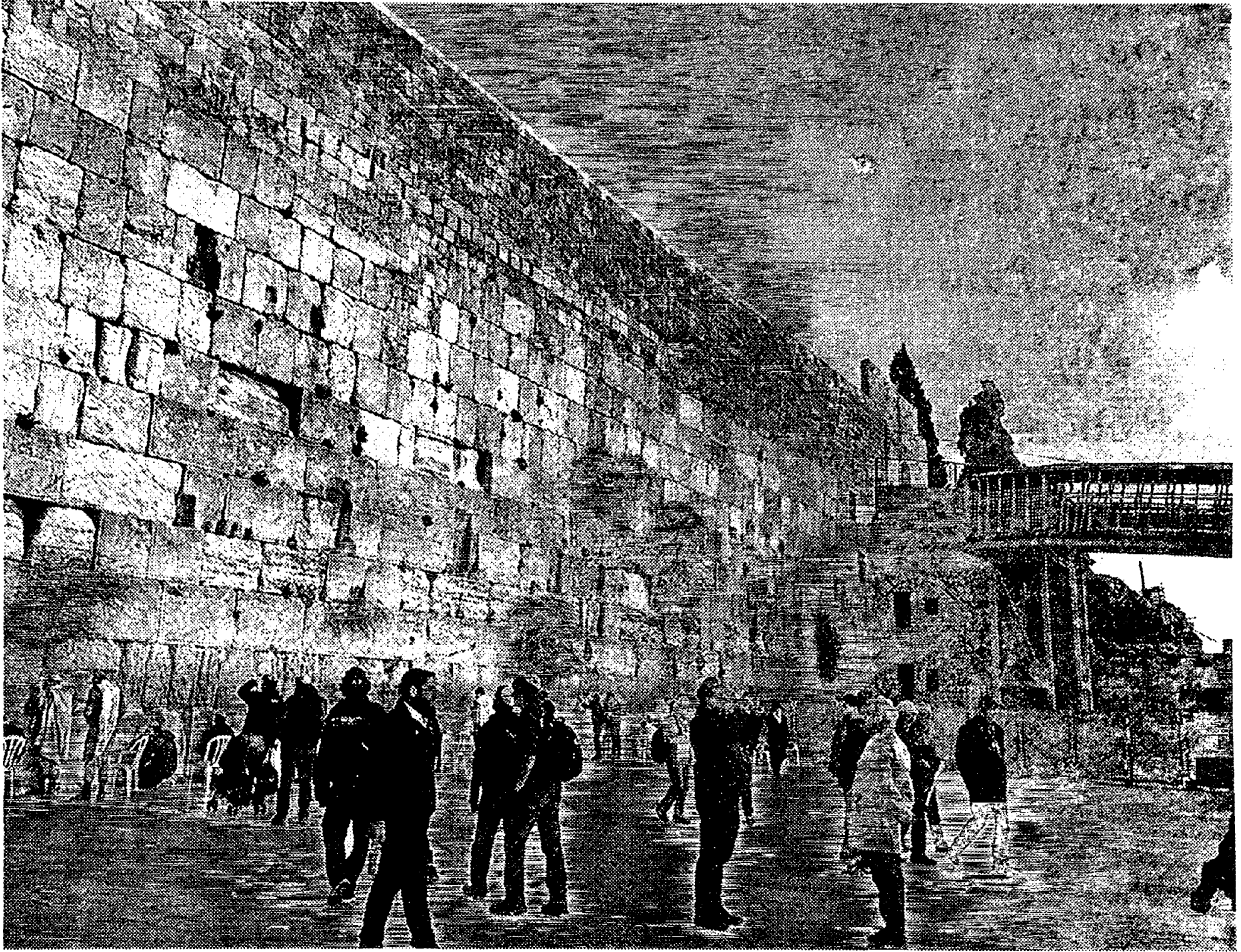
Tháng 5 năm 2018, Đại sứ quán Mỹ chuyển đến Jerusalem. Mỹ công nhận Jerusalem là thủ đô của Israel. Jerusalem là thánh địa trong đạo Do Thái, đạo Ki-tô, đạo Hồi nên việc Israel đơn phương khẳng định nó là của mình và Mỹ công nhận điều đó đã làm các nước Ả Rập theo đạo Hồi phẫn nộ, mối quan hệ căng thẳng tăng cao.

Động thái này của Mỹ dĩ nhiên là đã trao đổi trước với Israel. Tổng thống Trump đứng về phía Israel trong vấn đề Trung Đông.

Diện tích của Israel tương đương Shikoku của Nhật Bản là điều tôi đã trình bày ở những phần trước. Có lẽ ấn tượng về Israel từ Nhật Bản xa xôi là một đất nước nhỏ bé, tập trung nhiều bộ não về quân sự và công nghệ cao. Thế nhưng “Miền đất hứa” theo Kinh Thánh Do Thái còn rộng hơn lớn hơn, bao gồm cả Syria, Liban, Jordan. Người Do Thái còn nhận thức rằng họ được “hứa” một vùng đất rộng lớn bao gồm cả một phần Iraq và một phần Ả Rập Saudi.

Với suy nghĩ đó, việc chuyển dời thủ đô của Israel có khả năng là động thái bắt tay với Mỹ dựa trên chiến lược dài hạn với ý muốn khuếch trương lãnh thổ, khiến Syria,

Liban, Jordan hỗn loạn, để rồi Israel bước qua đám hỗn loạn đó mà có được lãnh thổ rộng lớn gấp nhiều lần.

“Bức tường than khóc” ở phố cổ Jerusalem
mà Tổng thống Trump từng ghé thăm.

Tôi sẽ trình bày rõ ở phần sau, nhưng vì Israel đã tìm thấy dầu mỏ ở Địa Trung Hải ngay trước cửa nhà mình nên họ phải tăng cường lực lượng hải quân để bảo vệ. Theo đó mối quan hệ quân sự giữa Mỹ và Israel vô cùng chặt chẽ, có cơ cấu đặc biệt trong hợp tác phòng vệ. Vì vậy Israel được cung cấp kỹ thuật quân sự, trang thiết bị của Mỹ với giá rẻ đến mức các nước khác không tài nào nghĩ đến được.

Theo như chúng ta biết, người Do Thái có tầm ảnh hưởng lớn trong các lĩnh vực chính trị, tài chính, truyền thông tại Mỹ. Đối với các đời tổng thống Mỹ, Israel là nhà tài trợ nòng cốt đáng tin cậy nhất. Có nhiều tỷ phú người Do Thái ở Mỹ. Đứng đầu là nhà kinh doanh sòng bạc Sheldon Gary Adelson¹, là nhà tài trợ lớn nhất của Tổng thống Trump. Ngoài Bernard Marcus - nhà sáng lập công ty bán lẻ đồ điện gia dụng Home Depot, hay Paul Singer - người kiếm lời bằng Quỹ phòng hộ, những người Do Thái giàu có đều là những nhà tài trợ lớn nhất đối với đảng Cộng hòa và cả Trump.

Trong bối cảnh Tổng thống Trump tiếp tục duy trì thái độ gay gắt với Iran, quốc gia đang đối địch với Israel, thì có lẽ sẽ thỏa đáng nếu cho rằng sức mạnh tiền bạc của Israel đang thay đổi.

Mặt khác, xét đến sức ảnh hưởng của Israel đến Mỹ thì Trung Quốc dường như cũng đang cố gắng lôi kéo Israel, qua đó nhằm tận dụng lợi ích trong vấn đề mậu dịch với Mỹ.

Không biết kế hoạch đó là có thật hay không nhưng sự thật như tôi đã trình bày khi nãy, không chỉ có công nghệ về nước, mà Trung Quốc còn tiếp cận Israel trên nhiều phương diện khác nữa. Hai nước này có điểm chung là

¹ Sheldon Gary Adelson sinh ngày 4/8/1933, tỷ phú tự thân mệnh danh là ông trùm casino. (ND)

phát triển công nghệ và áp dụng kỹ thuật quân sự vào dân sự nhờ vào tổ hợp công nghiệp - quân sự, khá phù hợp.

Theo những gì tôi thấy thì hai, ba năm nay Trung Quốc đang triển khai các dự án chung, mời gọi các doanh nghiệp tư nhân có công nghệ liên quan lĩnh vực quân nhu của Israel đến những tỉnh thành chưa phát triển, mở các buổi seminar với các doanh nghiệp sẽ trở thành đối tác của Trung Quốc. Phía Israel cũng có những nỗ lực tương tự. Việc cả hai nước liên tục triển khai những sự kiện như vậy thể hiện mối quan hệ chặt chẽ giữa họ.

Năm 2018, Phó Chủ tịch Vương Kỳ Sơn đã có chuyến thăm chính thức Israel, bước đầu thể hiện quyết tâm tăng cường quan hệ đi đến thực chất. Ngay cả trong sáng kiến “Một vành đai, Một con đường” do Trung Quốc đề xướng, Israel cũng chiếm vị trí quan trọng ở Trung Đông. Đối với Trung Quốc, Israel là một nhân tố lớn cần hợp tác.

Không chỉ có thế, Trung Quốc còn bắt tay với Israel trong công nghệ siêu tưởng mang tên đảo nhân tạo. Vài năm trước, khi tìm thấy dầu mỏ ở khu vực Địa Trung Hải thuộc Israel, Trung Quốc đã hợp tác phát triển mỏ dầu với Israel. Trung Quốc lấp đá ngầm ở Biển Đông, xây đảo nhân tạo, xây dựng căn cứ quân sự, nảy sinh gây hấn với các nước xung quanh, trong khi Israel lại quan tâm đến công nghệ đó.

Quốc gia ở sa mạc, không có tài nguyên gì cả, cho đến giờ cũng chỉ dựa vào sức mạnh khối óc, nhưng lại có tiềm năng lớn để thay đổi tình trạng trong tương lai. Chúng ta cũng cần chú ý cả động thái của Israel với niềm tự hào về sức mạnh khối óc khi bắt tay với Trung Quốc, nơi có trong tay tiềm lực vốn và thị trường khổng lồ.

5. IRAN - CƯỜNG QUỐC TẬP HỢP NHIỀU GIÁ TRỊ QUAN KHÁC NHAU

Nhật Bản là quốc gia chủ nghĩa tự do duy nhất có mối quan hệ tốt với Iran

Tên cũ của Iran là Ba Tư. Vương triều Achaemenes thành lập cách đây 2.500 năm, vào thế kỷ VI TCN, được cho là khởi đầu của Đế quốc Ba Tư, họ bắt đầu liên hệ với Nhật Bản xa xôi qua con đường tơ lụa từ thời Vương triều Sassanid sau là Vương triều Achaemenes. Tại Kho lưu trữ báu vật hoàng gia Shosoin¹ hiện còn cất giữ nhiều báu vật từ Ba Tư mang qua.

Hiện nay, Iran là quốc gia rất tự hào về văn hóa phong phú, có bề dày lịch sử hơn Mỹ, quốc gia đang ở vị trí đối lập hiện nay.

¹ Nằm trong Đông Đại tự ở Nara (Nhật Bản), lưu trữ nhiều bảo vật quốc gia. (ND)

Thời cận đại, khi dầu mỏ được phát hiện ở Trung Đông, dầu mỏ của các nước sản xuất dầu Trung Đông bị tư bản dầu khí Âu Mỹ (Seven Sisters) khống chế. Thế nhưng sau Chiến tranh thế giới thứ Hai, chủ nghĩa dân tộc dâng cao, năm 1951 Iran đã quốc hữu hóa và tự bán dầu. Anh rất giận dữ với việc này và đã phái tàu chiến tuyên bố đánh chìm tàu chở dầu thô từ Iran.

Khi đó, người phái cử tàu Nitsushomaru đi mua dầu thô từ Iran là ông Idemitsu Sazo¹ của Nhật Bản. Ông thoát khỏi sự truy kích sát sao của hải quân Anh và mang dầu thô về Nhật Bản. Đó là câu chuyện xảy ra vào năm 1953. Trong thế cô độc, Iran bày tỏ lòng cảm kích vô cùng đối với Nhật Bản khi chìa tay cứu giúp. Do có quá trình như thế nên Nhật Bản là quốc gia duy nhất trong các nước chủ nghĩa tự do có mối quan hệ tốt với Iran.

Như phần Dẫn nhập chúng ta có nói đến, tháng 6 năm 2019, Thủ tướng Shinzo Abe đến thăm thủ đô Tehran của Iran nhằm hòa giải mối quan hệ với Mỹ. Thủ tướng đã gặp những nhân vật trọng yếu của chính phủ, đứng đầu là Lãnh tụ tối cao Khamenei để gửi đi thông điệp của Mỹ, trong khi lãnh đạo các nước khác hiếm có cơ hội gặp trực tiếp Lãnh tụ Khamenei. Cha của Thủ tướng Shinzo Abe, ông Shintaro Abe cũng từng đến thăm Iran khi ông làm Bộ trưởng Bộ Ngoại giao, có lẽ họ có mối liên kết cá nhân

¹ Nhà sáng lập công ty dầu khí Idemitsu Kosan. (ND)

từ lúc đó chẳng (Thủ tướng Shinzo Abe khi ấy từng đồng hành với cha với vai trò là thư ký). Bởi Nhật Bản nhận được sự tin cậy đặc biệt từ phía Iran nên mới được gặp Lãnh tụ Khamenei như vậy.

Vốn có truyền thống giao hảo thân thiết với Nhật Bản nên khi Nhật Bản gặp thảm họa động đất và sóng thần Tohoku, Iran đã gửi hơn 50.000 hộp thức ăn sang viện trợ cho Nhật. Đại sứ Iran tại Nhật khi đó là Abbas Araghchi cũng sắp xếp người Iran của Đại sứ quán làm đầu bếp, nhiều lần đến thăm nơi xảy ra thảm họa và cung cấp món ăn Iran. Đại sứ phu nhân Bahareh cũng vẽ một bức tranh cầu nguyện cho Nhật Bản sớm hồi sinh, đó là một hành động khích lệ người dân vùng thảm họa.

Mùa thu năm đó, ông ấy kết thúc nhiệm kỳ đại sứ ở Nhật nên đã mở tiệc tối cùng nhiều bạn bè và người quen. Tôi vốn là người thân quen ông ấy nên được ông ấy tặng một bức bản đồ thế giới cổ của Iran làm kỷ niệm. Trên bản đồ dĩ nhiên có vẽ Nhật Bản nhưng quần đảo Kuril cũng được tô màu giống phần đảo chính, thể hiện rõ ràng đó là lãnh thổ của Nhật Bản.

Tên ông có âm trong tiếng Nhật là A-ra-gu-chi, trên danh thiếp ông cũng dùng Hán tự “Tân Cửu Địa” nhưng 100% ông là người Iran.

Nhìn như vậy cũng đã biết người Iran chu đáo đến thế nào.

Tại sao hiện nay Iran lại có quan hệ căng thẳng với Mỹ đến vậy?

Hiện nay Iran đang có quan điểm đối lập với Mỹ, căng thẳng leo thang đến mức có khả năng xảy ra xung đột quân sự. Nguyên nhân dẫn đến căng thẳng hiện nay là vì Tổng thống Trump đơn phương rút khỏi “Thỏa thuận hạt nhân với Iran” và áp lệnh trừng phạt lên Iran.

Tôi xin trình bày đôi nét về “Thỏa thuận hạt nhân với Iran”. Trước đây khi mỗi nghi ngại Iran phát triển vũ khí hạt nhân lên cao, các nước Âu Mỹ đã áp dụng biện pháp chế tài kinh tế với Iran. Đó là vào năm 2002. Cũng như Bắc Triều Tiên bây giờ, các biện pháp chế tài làm kinh tế tài chính Iran đóng băng, hạn chế giao dịch dầu thô, đời sống nhân dân khốn khó, tuy vậy họ vẫn không ngừng phát triển hạt nhân. Tuy nhiên, khác biệt lớn với Bắc Triều Tiên chính là Trung Đông là nguồn năng lượng của thế giới.

Căng thẳng leo thang mười năm ở Trung Đông, đến thời điểm nguy cấp thì chính quyền Mỹ Obama xúc tiến việc cải thiện quan hệ với Iran. Năm 2015, nhằm hạn chế việc phát triển rộng rãi hạt nhân ở Iran, IAEA (Cơ quan Năng lượng Nguyên tử Quốc tế) cũng đã tiến hành kiểm tra. Đổi lại là “Thỏa thuận hạt nhân với Iran” được đưa ra với điều khoản đồng ý tháo dỡ lệnh trừng phạt kinh tế.

Đây là thỏa thuận giữa Iran và sáu nước: Mỹ, Anh, Pháp, Đức, Trung Quốc, Nga. Thế nhưng tháng 5 năm 2018, Tổng thống Trump đơn phương rút khỏi thỏa thuận và nói rằng “Thỏa thuận đầy sai sót” và áp đặt lệnh trừng phạt kinh tế nghiêm ngặt lên Iran. Lỡ gương nấp đâm lên cao thì không thể rút xuống, các hành động như đưa tàu sân bay đến khu vực eo biển Hormuz khiến tình trạng căng thẳng hiện nay đang dần lên mức đỉnh điểm. Đây chính xác là mối nguy hiện tại.

Tổng thống Trump thẳng thừng tuyên bố: “Tịch thu tài sản cá nhân của Lãnh tụ Khamenei.” Hay “Ông ta nguy trang dưới vỏ bọc tu sĩ để giấu tài sản cá nhân lên đến vài ngàn tỷ yên.” Vì lẽ đó, thái độ bất mãn của quốc dân Iran bùng nổ, trong nội bộ cũng xuất hiện những động thái nhằm thay đổi chính quyền.

Thật khó để biết Trump thật sự nghĩ gì về chuyện đổi đầu với Iran nhưng việc ông ta rút khỏi “Thỏa thuận hạt nhân với Iran” cũng là một câu hỏi lớn.

Một giả thuyết không thể hiểu được cho là chính quyền Trump muốn lật lại tất cả những thành tích của chính quyền Obama trước đây.

Ít ra phía Iran đã theo đúng điều khoản trong thỏa thuận hạt nhân. Thế mà Mỹ lại tự ý rút khỏi thỏa thuận.

Đứng ở vị trí của Iran sẽ cho rằng thỏa thuận không phải trò đùa và không thể nào tin tưởng Mỹ được nữa.

Trước tình hình đó, dù Thủ tướng Abe của Nhật Bản đến thăm Iran với vai trò là người đưa tin đi chăng nữa thì câu chuyện cũng chỉ kết thúc ở mức tiếp nhận thông tin mà thôi.

Liên kết với Trung Quốc, Nga, Ấn Độ

Iran vốn là quốc gia nằm trên con đường tơ lụa nên Trung Quốc xem trọng nó như một quốc gia nằm trên lộ trình trong sáng kiến “Một vành đai, Một con đường”. Trung Quốc kêu gọi Iran gia nhập Tổ chức Hợp tác Thượng Hải¹ và Iran đã tham dự với tư cách là quan sát viên. Quyết định và chuẩn bị từ năm 2020, Iran cùng Thổ Nhĩ Kỳ sẽ trở thành thành viên chính thức.

Tổ chức Hợp tác Thượng Hải này do Trung Quốc bắt tay với Nga, nhằm mục đích gắn kết kinh tế của các nước Trung Á. Gần đây, tổ chức đã mở Hội nghị Thượng đỉnh tại thủ đô Bishkek của Cộng hòa Kyrgyzstan với sự góp mặt của những người đứng đầu các cường quốc như Chủ tịch Tập Cận Bình, Tổng thống Putin, Thủ tướng Narendra Modi của Ấn Độ.

¹ Là một tổ chức an ninh, kinh tế khu vực hoạt động từ năm 2001. (ND)

Riêng với Iran, quốc gia liên tục căng thẳng trong mối quan hệ với Mỹ, muốn duy trì hòa bình và tìm kiếm sự nổi lên trên trường quốc tế. Muốn được như thế, thì không thể thiếu sự liên kết với các nước Trung Quốc, Nga, Ấn Độ. Tổng thống Hassan Rouhani của Iran dùng việc tham gia Tổ chức Hợp tác Thượng Hải khéo léo triển khai ngoại giao để né tránh lệnh trừng phạt kinh tế bị Mỹ áp đặt.

Iran có lãnh thổ rộng thứ hai Trung Đông, dân số hơn 80 triệu người, đây là cường quốc số một khu vực Trung Đông, là điểm chuyển tiếp Đông - Tây, chiếm vị trí vô cùng quan trọng trên con đường thông thương mang tính chiến lược. Điều đó có nghĩa, Iran là con át chủ bài của Trung Đông để sáng kiến “Một vành đai, Một con đường” của Trung Quốc đi đến thành công. Iran tự hào về đất nước mình, và muốn thể hiện năng lực mạnh mẽ nhất của mình với Trung Quốc. Có thể nói truyền thống của thương nhân Ba Tư, những người thành thực trong việc đàm phán hãy còn tồn tại mạnh mẽ.

Vậy mối quan hệ với các nước châu Âu như Pháp, Đức, Anh thì như thế nào? Vì họ không chỉ trích Iran như Mỹ nên Iran vẫn duy trì được mối quan hệ với họ. Tuy nhiên, họ cũng không bày tỏ ý kiến của mình với Mỹ về chính sách chống Iran mà đứng ở lập trường quan sát. Tổng thống Emmanuel Macron của Pháp đã đề xuất hạn mức

tín dụng 15 tỷ đô-la cho Iran nhằm bày tỏ xu hướng lạc quan xóa bỏ lệnh trừng phạt kinh tế đối với Iran nhưng không đủ nhiệt tình để thuyết phục Tổng thống Trump.

Vậy là nhóm nước đáng tin cậy được vẫn là Trung Quốc, Nga, Ấn Độ. Trung Quốc và Ấn Độ là khách hàng mua dầu quan trọng đối với Iran.

Từ sau hành động của người đàn ông được gọi là hải tặc Idemitsu Sanzo, Nhật Bản luôn có mối quan hệ tốt với Iran, nhưng giờ lại đang thu mình nghe theo lời của Tổng thống Trump cấm nhập khẩu dầu thô Iran.

Quốc gia không khuất phục Mỹ

Điểm đáng quan tâm ở đây là tiền tệ dùng thanh toán khi nhập khẩu dầu thô Iran. Cho đến hiện tại, tiêu chuẩn thế giới trong giao dịch dầu mỏ là đồng đô-la của Mỹ. Tuy nhiên tôi sẽ trình bày cụ thể về cụm từ “đô-la dầu lửa”, nguồn gốc sức mạnh của Mỹ ở phần sau.

Lần này, Iran chuyển hướng nhận thanh toán các giao dịch không qua đô-la Mỹ mà với Ấn Độ thì chấp nhận đồng rupee, với Trung Quốc thì chấp nhận nhân dân tệ. Tóm lại, họ tuyên bố không khuất phục lệnh trừng phạt kinh tế của Mỹ.

Nhìn từ phía Mỹ, động thái đó của Iran ngày càng khó tha thứ. Mỹ vô cùng tức giận và nhất quyết không thể bỏ qua

chuyện đó. Kết quả là trong “Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương Mở và Tự do”, Mỹ đã tăng cường phong tỏa Iran hơn nữa.

Hay nói cách khác, Mỹ tạo áp lực lên Trung Quốc, Ấn Độ, Nga là để các nước này hướng về Mỹ thay vì Iran. Dĩ nhiên, đối với các nước khác cũng tồn tại những đối lập và căng thẳng xoay quanh chính sách chống Iran của Mỹ rằng theo Mỹ hay theo phía Trung Quốc, Nga, Ấn Độ.

Trong mối quan hệ cạnh tranh giữa Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương và sáng kiến “Một vành đai, Một con đường” thì rõ ràng Trung Quốc đang ngày một gia tăng cảnh giác đối với chủ nghĩa đơn phương của Mỹ.

Ngoài ra, ở đây còn có sự xuất hiện của một người chơi mới là Pakistan. Tôi từng đề cập việc Tổ chức Hợp tác Thượng Hải đã lôi kéo Iran ở phần trước, tuy nhiên trong quá trình lôi kéo đó, Pakistan lại đang được chú ý. Mối quan hệ ba nước Trung Quốc, Ấn Độ, Pakistan mang ý nghĩa to lớn.

Có nghĩa là từ khu vực phía Tây Trung Quốc đi ra Ấn Độ Dương buộc phải đi qua Pakistan. Nước này trở thành hành lang đến con đường tơ lụa trên biển của Ấn Độ Dương và biển Ả Rập. Trong khi cả Iran và Ấn Độ đều nằm ở vị trí trọng yếu trên con đường tơ lụa. Do đó các nước này đang

xây dựng một dòng chảy thông thương mới và Mỹ đang cố ngăn chặn việc đó. Bộ cục tổng quan đang dần lộ diện.

Chính vì thế, trong tương lai vai trò của Iran chắc chắn rất được kỳ vọng. Mỗi quan hệ đối địch giữa Mỹ và Iran càng căng thẳng thì Trung Quốc lại càng ngư ông đắc lợi.

Chống lại hành động và âm mưu của Mỹ

Mục đích của Tổng thống Trump nằm ở đâu thì hãy còn là dấu chấm hỏi, nhưng dụng ý của Mỹ chính là “liên kết với Ả Rập Saudi và Israel để vẫn duy trì sức ảnh hưởng của Mỹ tại Trung Đông”.

Nếu vậy phe cứng rắn sẽ vẽ nên một kịch bản từ kết luận “Tiêu diệt Iran khi họ không theo ý chúng ta”. Nhật Bản cần suy nghĩ khách quan hơn xem cách làm của Mỹ thỏa đáng đến đâu.

Trước khi nhờ Thủ tướng Shinzo Abe của Nhật là cầu nối thì Mỹ đã nhờ Thụy Sĩ thúc đẩy Iran bước lên bàn đàm phán với Mỹ. Việc này kết thúc trong thất bại, cuối cùng người được nhờ cậy là Thủ tướng Abe nhưng cả lần này cũng không suôn sẻ.

Trước cục diện như thế, Mỹ buộc phải mạnh tay. Đưa quân đội và tàu chiến đầu đến quanh eo biển Hormuz. Có lẽ thực sự Mỹ cũng không muốn lao mình vào chiến tranh nhưng tình thế đã khó thay đổi.

Lệnh trừng phạt kinh tế đối với Iran không được Hội đồng Bảo an Liên Hiệp Quốc chính thức thông qua. Hành động trừng phạt kinh tế đó chỉ là đơn phương từ phía Mỹ. Mỹ cũng biết không được phớt lờ luật pháp quốc tế mà đơn phương tấn công bằng vũ lực đối với Iran.

Liên quan đến lệnh trừng phạt kinh tế của Mỹ là vụ việc Phó Chủ tịch kiêm CFO (Giám đốc tài chính) Mạnh Văn Chu của Huawei đã bị bắt ở Canada. Với lý do Huawei đã cung cấp những linh kiện phi pháp cho Iran. Tuy nhiên nếu áp dụng nghiêm ngặt luật pháp quốc tế thì ngay từ đầu lệnh trừng phạt này hoàn toàn là vô căn cứ.

Mỹ gần như bắt giữ Mạnh Văn Chu với một tội danh khác, lấy danh nghĩa Trung Quốc dính líu đến các hành động của Iran nhằm lật đổ Huawei.

Châu Âu nhìn nhận những hành động đó của Mỹ như thế nào? Tuy Anh có đồng tình với Mỹ ở một mức độ nào đó nhưng Pháp và Đức thì lộ vẻ nghi ngại.

Nếu Iran chống đối Mỹ, kiên quyết thúc đẩy phát triển hạt nhân và có những hành vi khủng bố đối với Mỹ thì Mỹ sẽ có lý do chính đáng để tấn công Iran. Mỹ nhắm vào điều đó và liên tục khiêu khích Iran.

Vì vậy, Iran không rơi vào cái bẫy của sự khiêu khích đó, ông Khamenei giữ tâm thế thận trọng, hoàn toàn không mong muốn chiến tranh với Mỹ.

Dù vậy, có thể Mỹ vẫn sẽ triển khai quân sự. Trước đây Mỹ từng mượn cớ sự kiện Vịnh Bắc Bộ để can thiệp quân sự vào Chiến tranh Việt Nam, khi vu cáo quân đội miền Bắc Việt Nam đã bắn ngư lôi vào khu trục hạm Mỹ, thế nhưng đằng sau đó lại là mưu đồ Mỹ tạo nên để hợp thức hóa việc họ can thiệp quân sự là chuyện bắt buộc. Iran cần tránh đi vào vết xe đổ đó.

Để được như vậy, Iran đang cố gắng kiềm chế bản thân, lôi kéo Trung Quốc, Ấn Độ, một phần châu Âu, Thổ Nhĩ Kỳ lân cận làm đồng minh, gây áp lực khổng chế những hành động phi lý của Mỹ.

Những hoạt động ngoại giao đó của Iran liệu có hiệu quả hay không thì tôi chưa rõ. Nhưng nếu Mỹ vẫn có ý định tiêu diệt Iran thì dù họ có hành động can trọng đến thế nào cũng sẽ có những tác động giả. Trong chuyến công du của Thủ tướng Abe, khi tàu chở dầu của Nhật bị tấn công, Mỹ đã cáo buộc rằng đó là do Iran tấn công. Bộ trưởng Ngoại giao Mike Pompeo đã đưa ra hình ảnh lực lượng Vệ binh Cách mạng Iran đang thu hồi những quả mìn chưa nổ. Thế nhưng, thủy thủ trên tàu lại làm chứng rằng họ bị tấn công từ trên không. Nếu là ngư lôi sẽ gây ra thiệt hại dưới mặt biển vậy mà trong hình ảnh, khu vực phát nổ lại ở vị trí cao hơn hẳn mặt nước.

Khi xét đến mâu thuẫn hiển nhiên giữa hai nước như thế thì sẽ rất khó để phán đoán lời nói của Mỹ và Iran đâu mới là chính xác.

Nhật Bản sẽ chuyển hướng như thế nào?

Đại sứ quán Iran tại Nhật trong khu vực thủ đô Tokyo định kỳ sẽ tổ chức buổi lễ kỷ niệm cách mạng Hồi giáo vào tháng Hai hằng năm. Có lẽ do lo ngại Mỹ mà vài năm trước đây giới tài chính và Chính phủ Nhật không còn xuất hiện tại buổi lễ này. Tuy nhiên, hai ba năm gần đây, doanh nghiệp, truyền thông, giới chức đều đến tham dự sự kiện này, đông đến mức không còn chỗ đứng.

Xu hướng chống Iran của Mỹ càng gay gắt. Tuy nhiên, sự thay đổi trong việc tham gia sự kiện này của đa số người Nhật cũng là minh chứng cho thấy lời nói giữa Mỹ và Iran là ai đúng hơn. Và lại xét trên phương diện tài nguyên, thị trường hay tầm ảnh hưởng đối với các nước xung quanh mà Iran đang sở hữu, đặc biệt là xét tới nỗ lực ngoại giao giữa Iran với Trung Quốc, Nga, Ấn Độ thì số người nhận thức Iran là quốc gia quan trọng ở Nhật Bản chắc chắn đang tăng lên.

Iran là một sự tồn tại không thể thiếu cho sự ổn định ở Trung Đông. Có một điều chắc chắn rằng Iran là quốc gia có tổng hợp sức mạnh văn hóa, sức mạnh tôn giáo mang tính lịch sử và có sức thu hút mạnh nhất ở Trung Đông. Cùng với ấn tượng về lãnh thổ, dân số thì sức mạnh mang tính lịch sử vẫn rất lớn. Ở Nhật Bản sẽ khó mà cảm nhận được sức mạnh của Iran nhưng không thể xem thường sức hút và tầm ảnh hưởng của nó.

Hay nói cách khác, Iran có thể trở thành nhân tố trung tâm của các quốc gia có ý kiến trái chiều đối với giá trị quan của Mỹ, với đáp trả rằng hành động của Mỹ “chỉ như thế thì không phải là chính nghĩa”. Chắc chắn là Iran có khả năng tập hợp các quốc gia có chung sự nghi ngờ đối với Mỹ.

Ngay cả trong mối quan hệ với Trung Quốc, quốc gia đang ngày càng trở thành mối đe dọa đối với Mỹ, Iran cũng chưa thể hiện thái độ rõ ràng. Có lẽ Iran muốn vừa sử dụng sức mạnh của Trung Quốc vừa mượn cả sức mạnh của Nga, liên kết với Ấn Độ, để không bị Mỹ đè bẹp.

Cần nhìn nhận và nắm bắt một cách đa nguyên về đất nước Iran. Phải khắc cốt ghi tâm rằng nếu đánh giá thấp sức mạnh đó thì có thể nó sẽ trở thành mối đe dọa lớn. Nhật Bản sẽ duy trì mối quan hệ với Mỹ, Trung Quốc và Iran như thế nào? Có thể nói đó sẽ là đá thử vàng cho tương lai.

6. OMAN - TRUNG QUỐC ĐANG ĐẦU TƯ VÀO CÁC ĐẶC KHU KINH TẾ

Tầm quan trọng của vị trí chiến lược ngày càng cao

Oman có lẽ là quốc gia còn xa lạ với Nhật Bản.

Oman là một đất nước ở Trung Đông, nằm ở rìa đông bán đảo Ả Rập, ngay đoạn mở ra biển của eo biển Hormuz, đối diện với biển Ả Rập (Ấn Độ Dương). Từ xưa Oman đã là

một quốc gia quan trọng trên tuyến đường biển của biển Ả Rập, cũng là đất nước nổi tiếng vì là quê hương của thuyền trưởng Sinbad trong câu chuyện *Nghìn lẻ một đêm*.

Mối quan hệ căng thẳng giữa Mỹ và Iran đã khiến bản đồ khu vực Trung Đông được đăng tải trên các phương tiện truyền thông, nếu nhìn qua, quý vị sẽ hiểu rõ mối quan hệ vị trí của Oman. Nằm ở Đông Nam Ả Rập Saudi, phía Nam có Yemen, quốc gia bị cho là có “thảm họa nhân đạo tồi tệ nhất trong lịch sử” bởi nội chiến.

Nằm trong khu vực Trung Đông đối lập về tông phái trong đạo Hồi, tranh chấp không ngừng, nhưng đặc trưng của Oman lại là tính dân tộc ôn hòa. Lý do của sự yên bình đó là họ đang thực thi chính sách ngoại giao hết sức khéo léo trên toàn khu vực với Ả Rập Saudi, với cả Yemen, hơn nữa còn có Iran và các quốc gia đối lập với Iran như Kuwait, Các Tiểu vương quốc Ả Rập thống nhất (UAE).

Vì sao tôi lại đánh giá Oman là quốc gia đáng được chú ý? Đó là vì vị trí quan trọng chiến lược của Oman ngày càng cao. Dầu mỏ, khí thiên nhiên dù là sản xuất ở Ả Rập Saudi hay Iran, Qatar hay Kuwait đều được vận chuyển từ vịnh Ba Tư qua eo biển Hormuz đến châu Á. Tức là vấn đề thành bại trong việc cung cấp năng lượng cho Nhật Bản và Trung Quốc đều phụ thuộc vào tình hình của eo biển này.

Thế mà, trong khu vực lãnh hải thuộc Oman ở biển Ả Rập lại tìm thấy dầu mỏ và khí thiên nhiên. Nếu khai thác ở đây thì có thể vận chuyển sang châu Á mà không cần qua eo biển Hormuz. Trong chiến lược hướng đến bảo đảm nguồn năng lượng ổn định của các nước lớn thì Oman nằm ở vị trí vô cùng quan trọng. Hơn nữa, không chỉ có dầu mỏ và khí thiên nhiên dưới đáy biển mà ở vùng núi xa xôi hẻo lánh của Oman cũng có nguồn tài nguyên khoáng sản phong phú. Nếu có thể khai thác nghiêm túc tài nguyên biển và núi thì chắc chắn Oman sẽ trở thành quốc gia có sức ảnh hưởng trên thế giới với vai trò là một cường quốc về tài nguyên.

Phần lớn các nước Ả Rập đều được thiên nhiên ưu ái cho dầu mỏ, khí thiên nhiên, tài nguyên khoáng sản. Vì lẽ đó, Oman là một quốc gia trong mơ khi không thu thuế, miễn phí giáo dục và y tế, nếu nhân dân có nguyện vọng thì sẽ được cấp đất vô điều kiện. Nếu phân tranh và chiến loạn xảy ra liên miên thì Oman sẽ trở nên nguy hiểm nhưng đằng này Oman yên bình lại duy trì hòa bình, hưởng thụ sự phong phú nhờ vào nguồn tài nguyên thiên nhiên ban tặng.

Tuy vậy, 85% nền tài chính quốc gia Oman được trang trải bởi xuất khẩu dầu thô. Từ khi Mỹ phát triển khí đá phiến (shale gas) thì nhu cầu giảm nên giá dầu thô cũng đi xuống, khiến kinh tế Oman đối mặt với tình trạng khó khăn. Tỷ lệ tăng trưởng kinh tế năm 2018 ở mức 1.5%, so với

hai năm trước có xu hướng tụt dốc nhanh chóng. Tỷ lệ thất nghiệp cũng cao, làm gia tăng sự bất mãn trong nhân dân.

Tham quan triển lãm đặc khu kinh tế Docomo dưới sự hướng dẫn của Đại sứ Oman tại Nhật Bản Al-Busaidi (phải) và Công sứ (trái).

Đang cứu thế xuất hiện

Tuy nhiên, đẳng cấp thế của họ đã xuất hiện. Đó là ai? Chính là quốc gia đề xướng sáng kiến “Một vành đai, Một con đường” - Trung Quốc.

Thủ đô Muscat của Oman là một thành phố cảng nổi eo biển Hormuz và biển Ả Rập. Cách đó khoảng 500 kilômét,

tại làng chài Docomo nằm ở phía Nam duyên hải miền Đông, Chính phủ Oman phát động kế hoạch xây dựng đặc khu kinh tế công nghiệp lớn nhất bán đảo Ả Rập. Ngay lập tức Trung Quốc đã đầu tư hơn 100 tỷ yên vào đó.

Làng chài nhỏ trước đây không có gì, giờ đây đang trong quá trình xây dựng các công trình quy mô lớn liên quan đến dầu mỏ, cơ sở hạ tầng sản xuất và xã hội như bệnh viện, khách sạn, khu phố mua sắm cũng nhanh chóng được mọc lên. Ngoài ra, cả Hàn Quốc cũng quan tâm đến tầm quan trọng chiến lược của Oman và đang đầu tư quy mô lớn.

Đặc biệt Oman sẽ trở thành vị trí chuyển tiếp khi Trung Quốc bán hàng của mình sang châu Phi vì Oman đầu tư rất nhiều cho châu Phi. Vì lẽ đó, Ủy ban Cải cách và Phát triển Quốc gia Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa đã khởi đầu một cách toàn diện. Sau khi chính phủ khuyến khích các doanh nghiệp Trung Quốc biến Oman thành cơ sở xuất khẩu, cứ địa tiền tuyến khai thác thị trường châu Phi, các căn cứ lưu thông hàng hóa cực lớn từ xe hơi, đồ điện gia dụng cho đến nhu yếu phẩm thường thì các doanh nghiệp Trung Quốc đang ngày một mọc lên như nấm tại Oman.

Bằng bất cứ giá nào Trung Quốc cũng sẽ đầu tư và giữ chắc Oman. Thông qua đó họ sẽ đồng thời đảm bảo ổn định dầu thô của Trung Đông, còn đặt vị trí chiến lược

mạnh mẽ làm cứ điểm chuyển hàng hóa và dịch vụ của Trung Quốc vào châu Phi.

Oman là vùng thuộc Anh bảo hộ cho đến năm 1971 và từ lâu Anh đã đặt cơ sở thu thập tin tức tình báo tại nước này. Ngoài ra, hiện Anh còn thiết lập đặc khu Docomo, căn cứ khổng lồ nhằm chặn viễn thông như sóng điện, cáp dưới biển.

Khu vực quanh biển Ả Rập và eo biển Hormuz là nút giao thông tin tập trung cáp quang dưới biển. Trường hợp cáp là dây điện thì khi dòng điện chạy sẽ phát ra sóng điện từ nên có thể đọc được. Dù là cáp quang thì khi bóc tách lớp phủ fiber và bẻ cong thì có thể đọc được tín hiệu.

Thực ra làng Docomo này cũng là căn cứ hải quân của Anh. Anh cùng với Mỹ, Úc đã phái tàu sân bay tinh nhuệ mới HMS Queen Elizabeth đến Biển Đông để cố gắng khống chế các hành động của Trung Quốc. Anh cũng đã hoàn thành cứ địa có thể neo đậu chiếc tàu sân bay lớn nhất lịch sử hải quân Anh này.

Oman nằm ở vị trí được ưu ái để gây ra các hành động quân sự từ biển lên Ấn Độ, Trung Quốc, Mỹ. Oman giữ vị trí xung yếu không thể bỏ qua đối với quốc gia chi phối bảy vùng biển như Anh. Hơn nữa vì từng có quá trình lịch sử thuộc bảo hộ nên công ty Royal Dutch Shell đã đầu tư 34%

vào công ty quốc doanh phát triển dầu khí Oman. Đối với Anh, Oman là căn cứ thông tin và dầu mỏ cực kỳ quan trọng.

Vùng kinh tế mới mà Mỹ không tạo được ảnh hưởng

Việc sản xuất và lưu thông dầu mỏ, khí thiên nhiên của thế giới hiện nay vẫn chủ yếu là ở Ả Rập Saudi và Iran, nhưng Oman đang nhắm đến việc thay đổi lớn cục diện này với sự hậu thuẫn của Trung Quốc.

Quốc vương Quaboos chọn phương châm tận dụng tối đa điểm mạnh mang tính địa lý như tài nguyên, căn cứ chiến lược mà Oman đang sở hữu. Trước năm 1970 dưới thời chính quyền Quốc vương Said cha cũng có xu hướng độc tài một cách quyết liệt, sau được Anh chống lưng, gây ra đảo chính, đưa Hoàng thái tử Quaboos lên kế vị.

Quốc vương Quaboos từng được thụ hưởng nền giáo dục quốc phòng Anh và có mối quan hệ rất sâu sắc với Anh. Do đó Trung Quốc và Hàn Quốc đổ xô kéo tới. Giờ đây vùng kinh tế mới hoàn toàn không phụ thuộc sức ảnh hưởng của Mỹ dần được ra đời tại vùng đất này.

Thực ra trong khi phát triển Docomo, Chính phủ Oman thường xuyên bày tỏ mong muốn tích cực liên kết với Nhật Bản. Họ thường xuyên thúc giục Nhật Bản rằng Nhật đang phụ thuộc vào dầu mỏ và khí thiên nhiên của Trung Đông

như thế nên nếu Nhật mua dầu và khí thiên nhiên của Oman thì an tâm hơn vì sẽ không còn chịu ảnh hưởng của eo biển Hormuz nữa. Nhật Bản nghĩ như thế nào về việc trang bị cơ sở hạ tầng đó? Trung Quốc và Hàn Quốc đang đầu tư vào rồi đấy. Tôi cũng nhiều lần đứng chung trong các buổi đàm phán nên biết rõ lời mời gọi của họ nhiệt tình đến thế nào.

Nhật Bản vương phải rào cản, hành động chậm chạp

Thế nhưng tiếc thay Nhật Bản lại bị trói buộc bởi mối quan hệ với Ả Rập Saudi và Qatar, khiến việc khai thác và tận dụng mối quan hệ mới dù thế nào vẫn nảy sinh những bất lợi. Thế nên Nhật Bản đã trì hoãn rằng mình sẽ suy nghĩ. Và ba năm, bốn năm, năm năm trôi qua mà Nhật Bản vẫn chưa có động thái gì. Khi tôi đến Oman năm 2018, tôi đã bị hỏi liệu khi nào Nhật Bản sẽ vào Oman nhưng Nhật vẫn chưa đưa ra động thái nào cả.

Trung Quốc đề nghị “Nhật - Trung hợp tác xúc tiến triển khai các dự án ở thị trường nước thứ ba”, Thủ tướng Abe cũng thể hiện thái độ hưởng ứng rõ rệt. Giống như tài nguyên thiên nhiên của Bắc Triều Tiên mà tôi đã giới thiệu ở phần đầu chương này, nếu Nhật Bản không thể có những hành động đơn lẻ thì biết đâu việc hợp tác theo tổ hợp Nhật - Trung lại là lựa chọn hữu hiệu cho vấn đề tài nguyên ở Oman.

Cho đến nay giữa Nhật Bản và Oman đã trao đổi hơn 50 biên bản ghi nhớ trong các lĩnh vực ngoại giao, kinh tế, văn hóa. Vậy mà vẫn chưa thực hiện cái nào. Hành động thực sự quá chậm chạp. Hơn nữa, lại mắc phải rào cản quá lớn với các quốc gia mà Nhật Bản đã giao thiệp từ trước đến nay.

Ở Oman có vài trường đại học và cơ quan nghiên cứu, có những người trẻ khao khát đến châu Á để nghiên cứu, đặc biệt là nghiên cứu Nhật Bản, nghiên cứu Trung Quốc nhưng mãi vẫn chưa có cơ hội giao lưu với Nhật Bản. Và có vẻ như Oman đang rất sốt ruột vì Oman rất quan tâm đến Nhật Bản như thế nhưng không được đáp lại.

Tài nguyên có, vấn đề về địa lý cũng luôn sẵn sàng. Những năm gần đây, tăng trưởng kinh tế có hơi chậm lại nhưng 10 - 20 năm nay, Oman phát triển vô cùng ổn định. Hơn nữa sự phát triển đó lại không khiến người ta có cảm giác ngạo mạn mà giới Ả Rập thường có, tâm tính quốc dân chất phác là thứ đáng giá ở đây.

Vì chưa có doanh nghiệp Nhật nào vào đầu tư nên đối với Nhật, Oman vẫn là vùng chưa khai hoang. Thế nhưng họ lại đang ẩn chứa tiềm năng nhảy vọt lớn trong tương lai không xa.

7. LIÊN MINH CHÂU PHI - VÙNG ĐẤT CHƯA KHAI PHÁ CUỐI CÙNG CỦA THẾ KỶ XXI

Nhật Bản dần khẳng định tầm quan trọng của châu Phi

Xếp thứ bảy trong danh sách các cường quốc trong tương lai là châu Phi. Có thể quý vị sẽ thấy kỳ quặc khi tôi xem châu Phi như một quốc gia, nhưng châu Phi tôi nói ở đây là Liên minh châu Phi. Liên minh châu Phi là tổ chức liên minh khu vực với sự tham gia của 55 quốc gia và vùng lãnh thổ.

Châu Phi được gọi là “vùng đất chưa khai phá lớn nhất của thế kỷ XXI”. Tôi chú ý đến châu Phi là vì Nhật Bản đóng vai trò lớn trong việc biến vùng đất hoang sơ này thành một vùng đất màu mỡ và tràn đầy hy vọng.

Người ta nói nhiều về những khả năng tiềm ẩn của châu Phi. Ngoài ra, sự tăng trưởng kinh tế của châu Phi cũng được nhìn nhận là rất quan trọng đối với thế giới. Thế nhưng đến giờ châu Phi vẫn chưa phát triển được là vì sự độc tài trong chính trị, sự hủ bại của chính quyền và nội chiến không dứt. Trái ngược với các nước đang phát triển ở châu Á, kinh tế phát triển nhanh chóng, còn châu Phi thì bắt đầu muộn màng.

Một thời kỳ sau Chiến tranh Lạnh kết thúc, khi các nước phát triển đã không còn hứng thú với việc viện trợ cho

châu Phi và cũng chẳng thềm ngõ ngang đến châu lục này thì Nhật Bản vẫn khẳng định tầm quan trọng của châu Phi. Từ năm 1993, Nhật Bản cùng với Liên Hiệp Quốc, Chương trình Phát triển Liên Hiệp Quốc (UNDP), Ủy ban Liên minh châu Phi (AUC) và Ngân hàng Thế giới đã mở ra diễn đàn phát triển châu Phi mang tên Hội nghị quốc tế Tokyo về phát triển châu Phi (TICAD). Tháng 7 năm 2019, TICAD lần thứ bảy được tổ chức tại Yokohama.

Những năm gần đây, Mỹ và Trung Quốc cũng thường mở các diễn đàn tương tự nhưng có thể nói TICAD đi tiên phong. Hơn nữa, đặc trưng của TICAD là trong quá trình khai thác, phát triển không tìm cách đùn đẩy hay phụ thuộc vào các nước tiên tiến. Xem trọng tính tự phát của châu Phi, ý thức tham gia của các bên liên quan, mối quan hệ hợp tác của các nước tiên tiến,... những tôn chỉ này được các nước hoan nghênh và tiếp nhận.

Trước đây Nhật là quốc gia viện trợ lớn nhất cho châu Phi thông qua ODA, nhưng những năm gần đây, Trung Quốc đã đánh vào điểm sở trường này. Dù vậy, việc Trung Quốc trang bị cơ sở hạ tầng cho châu Phi bị dính chỉ trích là Chiến lược ngoại giao “Bẫy nợ”. Mọi người nghi hoặc rằng trong trường hợp không thể hoàn trả tiền viện trợ cho Trung Quốc thì quốc gia đó sẽ bị đặt dưới ảnh hưởng chính trị của Trung Quốc. Về điểm này thì các nước châu Phi có

sự tin cậy sâu sắc đối với Nhật khi Nhật luôn đứng trên lập trường của đối tác để viện trợ và hợp tác.

Châu Phi muốn phát triển, sử dụng sức hút và tiềm năng của mình thì cần hợp tác với Nhật Bản. Còn Nhật Bản cũng có thể nâng cao tầm ảnh hưởng của mình ở châu Phi thông qua việc thể hiện tinh thần hợp tác.

TICAD hai, ba năm sẽ tổ chức đại hội nhằm thắt chặt mối giao lưu giữa Nhật Bản và các nước châu Phi. Hiện nay, tổ chức này vừa xây dựng cơ sở ở Ethiopia và tiến hành vô vàn dự án, các hoạt động sắp tới cũng đang được kỳ vọng.

Học tập EU, AU đi vào hoạt động

Chúng ta hãy điểm lại một chút về quá trình phát triển của châu Phi.

Những năm 1960, số quốc gia và vùng lãnh thổ nằm dưới sự đô hộ của châu Âu dần được độc lập là 54. Nhằm bảo vệ chủ quyền lãnh thổ quốc gia, tăng sức mạnh phát ngôn, hợp tác cùng nhau để nâng cao đời sống người dân sống tại châu Phi sau khi giành độc lập, năm 1963 Tổ chức châu Phi thống nhất (OAU) đã đi vào hoạt động.

Tuy nhiên, số quốc gia không phải ít cộng với nền chính trị độc tài, nội chiến diễn ra liên miên nên các nước không thể tập trung sử dụng tài nguyên, không thể thoát cảnh

nghèo khó, mà chỉ thoi thóp trong nghèo khổ. Trong khi đó nguyên tắc của OAU là không can thiệp vào chính trị nội bộ các nước, tuy nhiên nó cũng không phải là tổ chức kìm hãm xung đột cho nên hầu như nó cũng không thể thực hiện được nguyên tắc này.

Sau khi Chiến tranh Lạnh kết thúc, ở châu Âu bắt đầu manh nha thúc đẩy Liên minh châu Âu (EU). Lấy Cộng đồng châu Âu (EC) ra đời năm 1967 làm nền tảng, tìm kiếm hình thái phát triển.

Mỗi quốc gia riêng lẻ dù nhỏ bé thì khi tập hợp toàn thể các nước như một vùng kinh tế cũng sẽ trở nên lớn mạnh và sẽ có lợi trong cạnh tranh quốc tế. Nếu lại thống nhất được tiền tệ thì việc phân phối hàng hóa cũng có cơ hội phát triển. Tất cả các nước tạo thành liên minh xây dựng hòa bình, cùng tồn tại cùng phồn vinh. Sau đó năm 1993, Hiệp ước Maastricht¹ phát huy hiệu lực, Liên minh châu Âu đã được thành lập. Học tập EU, năm 2002 châu Phi chấm dứt Tổ chức châu Phi thống nhất (OAU) và thành lập Liên minh châu Phi (AU) nhằm tập hợp thống nhất và phát triển kinh tế châu Phi, duy trì hòa bình và thoát khỏi đói nghèo.

Ở châu Phi có vô số các cuộc xung đột sắc tộc, xung đột bộ lạc. Cho đến tận bây giờ vẫn thường xuyên xảy ra

¹ Hiệp ước thành lập Liên minh châu Âu và đồng tiền Euro. (ND)

những cuộc nội chiến, khiến nhiều người dân đổ máu, mất mạng, đó là nguyên nhân tạo ra số lượng lớn dân tị nạn.

Rút kinh nghiệm OAU không đủ sức mạnh, nên phỏng theo PKO¹ của Liên Hiệp Quốc, Lực lượng dự phòng châu Phi² được thiết lập. Đây là cơ chế hoạt động quân sự từ cảnh báo sớm để duy trì hòa bình, điều đình, hòa giải, can thiệp và chi viện hòa bình hướng đến phòng chống và giải quyết xung đột trong khu vực. Cho đến nay, Lực lượng dự phòng châu Phi được xây dựng bởi quân đội và cảnh sát các nước đã được phái cử đến Burundi, Sudan, Somali, Mali, Nam Phi. Lực lượng này hoạt động giám sát và củng cố hòa bình, có khi phải can thiệp quân sự, góp phần ổn định tình hình chính trị.

Thái độ hoài nghi đối với châu Âu và Trung Quốc, mong chờ vào Nhật Bản

Năm 2015, AU đã thông qua tầm nhìn dài hạn Chương trình nghị sự 2063. Đây là chương trình đưa ra mục tiêu đạt được triển vọng về chính trị, kinh tế, xã hội châu Phi trước năm 2063. Theo đó, bắt đầu xúc tiến những hoạt động mang tính thực chất như khu vực tự do thương mại

¹ Hoạt động gìn giữ hòa bình. (ND)

² African Standby Force. (ND)

lục địa châu Phi nhằm thúc đẩy kế hoạch phát triển tổng hợp, toàn diện lục địa.

Mục tiêu phát triển bền vững (SDGs) đóng vai trò quan trọng trong sự phát triển này nhưng TICAD cùng Chương trình nghị sự 2063 cũng đang thúc đẩy mạnh mẽ cho Mục tiêu phát triển bền vững.

Hiện nay Nhật Bản đang tăng cường quan hệ với châu Phi nhưng tôi cho rằng trong tương lai, châu Phi sẽ có những đóng góp mang tính quốc tế và trở thành sân khấu chính của ngoại giao Nhật Bản.

Đó là bởi các nước châu Phi hiện nay đang kỳ vọng rất lớn đối với Nhật. Đằng sau đó thể hiện mối hoài nghi đối với các quốc gia đô hộ cũ ở châu Âu và sự cảnh giác, phản đối với sự hiện diện ngày càng rõ rệt của Trung Quốc.

Hiện trạng châu Phi hiện nay có thể nói là kết quả của nền cai trị thuộc địa. Các tuyến biên giới châu Phi phần lớn thẳng hàng là vì các nước đô hộ tạo đường biên giới thuộc địa theo ý con người chứ không suy nghĩ về địa hình hay dân tộc. Vì lẽ đó, cơ sở hạ tầng không được trang bị, xung đột sắc tộc và xung đột bộ lạc xảy ra triền miên, hợp tác kinh tế khu vực hoàn toàn không có tiến triển. Sự chia cắt do sắc tộc gay gắt khiến việc giáo dục và bồi dưỡng nhân tài bị tụt hậu, nền độc tài và những

phong tục hủ bại lan rộng, chính trị bất ổn. Dù thế nào cũng không thể vứt bỏ sự nghi hoặc đối với châu Âu khi các nước này gây ra những vãn nạn đó.

Hơn nữa, dù trong trường hợp được châu Âu chi viện đó cũng là một bầu không khí hoạt động từ thiện mang đậm sắc thái Thiên Chúa giáo. Mọi người sẽ đánh giá rằng châu Âu giàu có đang chìa tay ra giúp đỡ, bổ thí cho châu Phi nghèo khó. Trong khi châu Phi có lòng tự hào dân tộc và văn hóa độc đáo đương nhiên sẽ không cảm thấy vui mừng vì việc đó.

Ngoài mối nghi ngờ âm mưu “bẫy nợ” của Trung Quốc như tôi đã trình bày ở trên, còn một nguyên nhân chủ yếu khác tạo nên sự phản đối của châu Phi. Đó là kế hoạch không tưởng của Trung Quốc cho 300 triệu người di cư sang châu Phi, kết hôn với người châu Phi, thay đổi thành bản sắc Trung Quốc. Hành động quá cực đoan và thấp thoáng chủ nghĩa tôn thờ đồng tiền như thế đang được châu Phi cảnh giác.

Nhờ những thành quả tích lũy bằng ngoại giao ODA, Nhật Bản rất được châu Phi tin tưởng. Ngoài ra, phía Nhật Bản luôn giữ vững quan điểm rằng “sự tăng trưởng kinh tế là phước lành lan rộng đến cả những người nghèo và sự phát triển đó phải được nâng cao về chất”. Tinh thần hợp tác của Nhật Bản chính là nguồn nguyên liệu thô mà các nước châu Phi dễ dàng chấp thuận.

Trong sự phát triển kinh tế của châu Phi, vấn đề xây dựng cơ sở hạ tầng, thúc đẩy lưu thông là hết sức cần thiết nhưng cũng không thể thiếu hợp tác khu vực. Nhật Bản đang muốn thông qua AU xúc tiến từ những phần căn bản của các dự án.

Năm 2018, Nhật Bản mở văn phòng đại diện tại trụ sở AU ở Addis Ababa của Ethiopia, đại sứ từ Nhật Bản cũng đến nhậm chức, với đầy đủ nhân viên như một văn phòng đại diện ở EU.

Đứng cùng phe châu Phi trong quan điểm chiến lược

Hiện nay, ngoài Indonesia, tại nhiều nước châu Á cũng phổ biến hình thức Kaizen của Nhật Bản. Học theo điều này, Ethiopia thành lập tổ chức Kaizen Ethiopia. Họ đầu tư xây dựng cả văn phòng như một chiến lược quốc gia cho việc học tập và mở rộng tinh thần cải tiến của Nhật Bản giúp nâng cao chất lượng và năng lực sản xuất.

Nhật Bản đang vận dụng hết sức khéo léo những điểm tương thích giữa các quốc gia. Những tích lũy nhỏ như thế là biệt tài của Nhật Bản mà các nước khác không thể theo kịp và đó cũng là nguyên nhân khiến Nhật Bản nhận được sự tín nhiệm của các nước.

Năm 2018, Nhật Bản tổ chức Hội nghị hiền nhân châu Phi tại Tokyo, đã có nhiều nhà lãnh đạo chính trị châu Phi

sang tham dự. Hội nghị tạo ra cơ hội giao lưu giữa những người Nhật Bản và Thủ tướng Joaquim Alberto Chissano của Mozambique, Thủ tướng Soglo của Bénin, Tổng thống Mkapa của Tanzania, Tổng thống Obasanjo của Nigeria, Tổng thống Mbeki của Nam Phi,...

Do khoảng cách địa lý xa xôi nên chưa đến được giai đoạn đầu tư và giao lưu kinh tế một cách thực chất. Tuy nhiên, lục địa châu Phi là kho báu năng lượng trong tương lai, một lượng tài nguyên khổng lồ chưa được khai thác. Ngoài nguồn tài nguyên dưới lòng đất, châu Phi còn tiềm ẩn khả năng sinh lời vô cùng lớn trong cả ngành thủy hải sản và nông nghiệp.

Nếu nhìn tổng quan thế giới, lĩnh vực Nhật Bản phải đóng vai trò quan trọng nhất là chính sách năng lượng và chính sách môi trường. Để chủ trương đó lan rộng ra toàn thế giới, cần tập hợp sự ủng hộ rộng khắp của các nước.

Liên Hiệp Quốc hiện có 193 thành viên, trong đó 54 thành viên thuộc châu Phi. Con số này chiếm vị trí nặng ký nên sự ủng hộ từ châu Phi là tuyệt không thể thiếu.

Kết bạn với châu Phi như thế nào? Đây là quan điểm chiến lược vô cùng quan trọng trên nhiều mặt đối với tương lai của Nhật Bản.

NHỮNG ỨNG VIÊN DỰ BỊ + α CHO VỊ TRÍ CƯỜNG QUỐC TRONG TƯƠNG LAI

Ngoài bảy nước tôi giới thiệu ở trên còn vài quốc gia nữa có thể trở thành cường quốc trong tương lai trên thế giới. Có thể gọi là “Bảy + α quốc gia”. Tôi sẽ nói thêm về phần “+ α ” trong đoạn kết của chương.

Bahamas - Kho báu ngủ yên cùng các con tàu đắm

Quốc gia Bahamas trên biển Caribe là một đảo quốc nhỏ với dân số chưa đầy 400.000 người. 700 đảo nhỏ, 2.400 rặng đá ngầm hầu như đều là rặng san hô, những hòn đảo xinh đẹp, trời xanh biển biếc là điểm hấp dẫn của quốc gia này. Series phim *Điện viên 007* - James Bond từ phần Thunder Bond tổng cộng tám phần được quay ở Bahamas. Diễn viên chính thời kỳ đầu là Sean Connery có vẻ rất yêu mến phong cảnh thiên nhiên tuyệt vời nơi đây, nghe nói ông đã chọn đây là nơi nghỉ ngơi cho đến cuối đời và hiện đang sống bình yên tại đó.

Tại quốc gia thiên đường nam hải này, ngoài cảnh sắc thiên nhiên còn có một điều tuyệt vời nữa. Đó là những kho báu còn đang chìm dưới đáy biển. Đây không phải tài nguyên thiên nhiên mà nó đúng nghĩa đen là “kho báu” đang ngủ yên cùng những con tàu đắm. Đây đang trở thành sức hấp dẫn mãnh liệt của Bahamas.

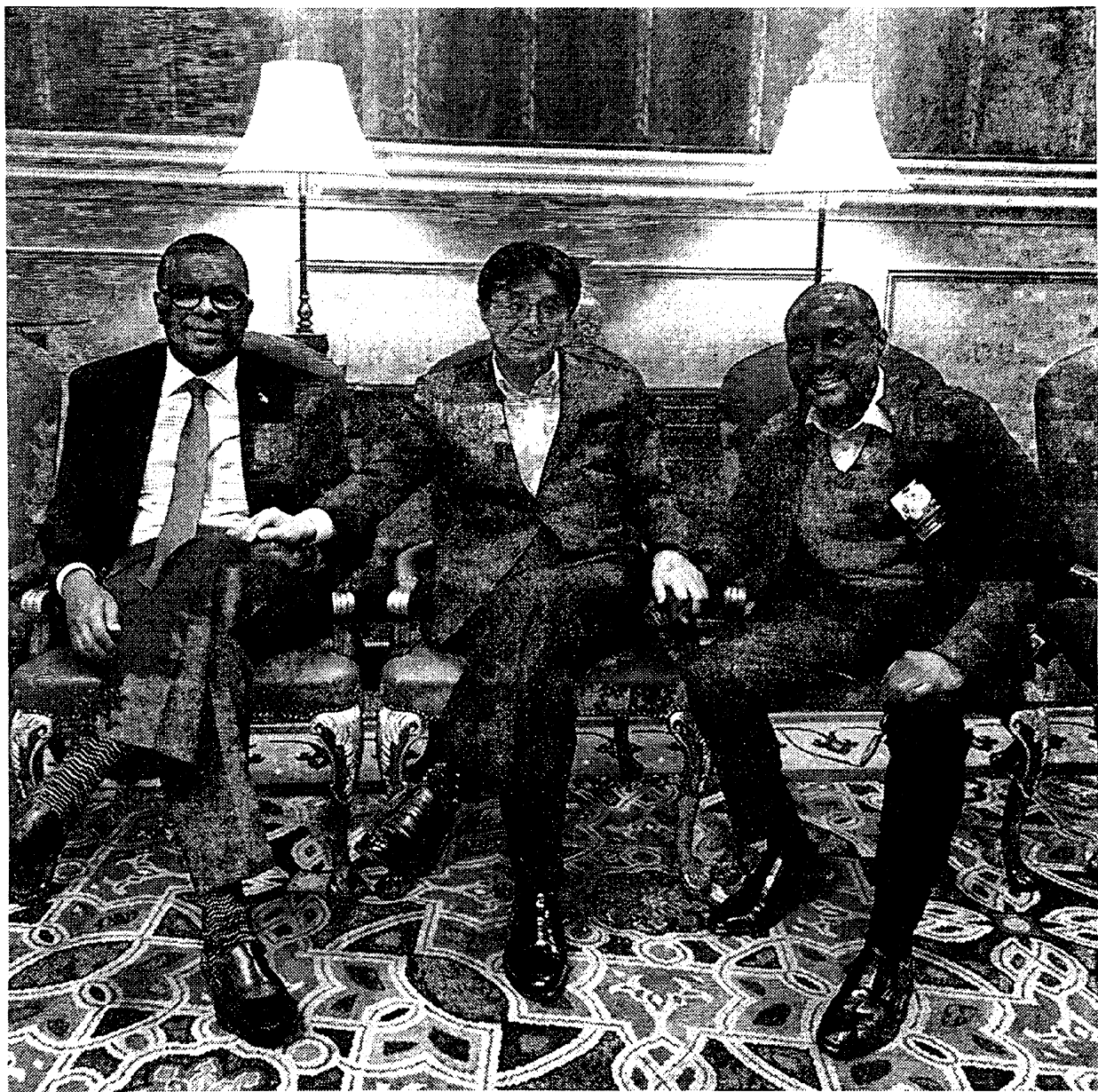
Như quý vị đã biết từ sau Thời đại Khám phá¹ vào thế kỷ XV, nhiều con tàu từ châu Âu như Tây Ban Nha đã hướng đến lục địa mới. Đặc biệt là đến thế kỷ XVIII, XIX người ta chở đến đó số lượng lớn vàng bạc châu báu được xem như tiền vốn để mở rộng tầm ảnh hưởng ở lục địa mới. Tuy nhiên vào thời đó, kỹ thuật hàng hải chưa phát triển, thân tàu chưa thể làm chắc chắn như ngày nay được. Dự báo khí tượng cũng chỉ có thể dựa vào kinh nghiệm nên những con tàu gặp giông bão và bị đắm nhiều không kể xiết.

Đương nhiên, có cả những chiếc thuyền bị hải tặc tấn công. Nhiều trường hợp thủy thủ phải ném toàn bộ châu báu xuống biển, để chúng chịu chung số phận chìm xuống đáy biển như mình thay vì bị hải tặc cướp đi. Theo điều tra của Chính phủ Bahamas, trong hải phận của Bahams có hơn 500 chiếc tàu đắm mà họ nghĩ rằng có chất vàng bạc châu báu.

Nhờ vào việc thu hồi chúng, Bahamas sẽ có trong tay khối báu vật khổng lồ. Nếu đem bán đấu giá những món được nhiều người khao khát sưu tập như tiền vàng có khắc dấu của Tây Ban Nha chẳng hạn thì ước tính một chiếc thuyền sẽ có giá trị từ vài trăm triệu yên đến vài tỷ yên, có khi lên đến vài chục tỷ yên.

Biển Bahamas là một kho vàng bạc châu báu.

¹ Thời đại của những khám phá địa lý, cùng các con tàu thám hiểm. (ND)

Cùng Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Mitchell (trái).

Ngồi bên phải là thư ký.

Hiện Bahamas cũng đang xúc tiến việc trục vớt các bảo vật nhưng phương châm của chính phủ lại thể hiện sự thông minh, tuyệt nhiên không đem ra đấu giá để thu lợi nhất thời. Họ cho trưng bày công khai ở các cơ sở triển lãm

như viện bảo tàng và đặt định danh cho nó là báu vật quý giá mang tính lịch sử. Họ cho rằng cùng với cảnh sắc thiên nhiên bên ngoài tươi đẹp, kết hợp với những di sản quý giá mang tính lịch sử thì lượng khách tham quan và học tập đến từ khắp nơi trên thế giới sẽ tăng lên.

Người ta ước tính số báu vật chìm dưới hải phận của Bahamas nếu thu hồi tất cả thì không dưới 100 tỷ đô-la (10 ngàn tỷ yên). Nếu tính cả những trường hợp chưa xác định thì số tiền còn nhiều hơn thế. Như lịch sử ghi chép lại thì những con tàu chiến của Nga bị đánh chìm vào đầu thế kỷ XXI, chỉ một chiếc chở vàng thôi thôi giá trị đã vượt xa 100 tỷ đô-la.

Những thông tin như thế tràn lan, hơn 100 chuyên gia trong việc thu hồi báu vật đang tập trung tại Bahamas, lập kế hoạch và cạnh tranh khốc liệt. Trong đó có cả nhà thám hiểm David Gallo, người có công trực vớt tàu Titanic.

Dĩ nhiên chúng ta không thể biết được liệu họ có trực vớt được toàn bộ 500 chiếc thuyền hay không. Thế nhưng ước tính giá trị tiềm tàng ít nhất cũng tương đương 100 tỷ đô-la. Hơn nữa, đó lại không phải là tài nguyên thiên nhiên như methane hydrate hay đất hiếm mà là những món có giá trị tài sản rõ ràng, là báu vật của Tây Ban Nha và Anh - những kẻ từng chi phối bảy vùng biển. Bahamas đang chú trọng đẩy mạnh kế hoạch trực vớt những đồ báu vật và biến chúng thành tài nguyên du lịch.

Hơn nữa, Chính phủ Bahamas cũng công khai phát biểu phương châm sử dụng công nghệ Blockchain vào giám định và bảo chứng giá trị của những món bảo vật được trục vớt lên. Tôi vô cùng thán phục trước việc này.

Nguyên lý tương tự như việc nhờ Blockchain mà tiền mã hóa (tài sản mã hóa) có thể trở thành tài sản thật. Bằng việc đưa những bảo vật hiện có lên quyển sổ cái (được giám sát bởi tất cả người tham gia) có kết nối mạng thì không thể sửa đổi lịch sử vận chuyển hay giao dịch. Vàng bạc châu báu trục vớt từ tàu đắm cũng được quản lý chặt chẽ, mọi người sẽ xác minh giá trị đó cho nhau.

Ngành công nghiệp chính của Bahamas từ xưa đến nay là ngành du lịch và ngành tài chính tax heaven (khu vực tránh thuế). Hẳn nhiên họ cũng đang nghiên cứu cách để sử dụng Blockchain. Ý tưởng tích cực áp dụng các công nghệ mới và kết nối với bảo vật thật độc đáo và xuất chúng. Có lẽ chúng ta cũng nên học hỏi để vận dụng điểm mạnh của bản thân vào tương lai từ Bahamas.

Công nghệ Blockchain hiện nay không chỉ được dùng để thanh toán tiền mà trên thế giới còn đang thử nghiệm ứng dụng trong nhiều trường hợp khác như truy xuất nguồn gốc sản phẩm chẳng hạn.

Giả sử trên bàn ăn có một món đậu phụ nguội được dọn ra. Món đậu phụ này được chế biến ở đâu, khi nào,

qua quá trình phân phối ra sao? Nguyên liệu của đậu phụ được ghi là trong nước nhưng là đậu trồng ở đâu trên Nhật Bản, được chuyển đến công ty đậu phụ như thế nào? Những thông tin như thế cũng có thể tra ra nhanh chóng và hiệu quả. Điều này giúp cho ta cảm thấy an toàn và yên tâm hơn.

Nếu có thể truy xuất sát sao được phẩm từ công ty được đi theo lộ trình nào đến bệnh viện, đến bệnh nhân; từ đó có thể phán đoán chính xác bệnh nhân có đang uống đúng thuốc hay không. Nếu dược phẩm không được sử dụng thì có thể thu hồi, cần xử lý chất thải, hay nếu có thể tái sử dụng thì cũng giúp hạn chế giá thuốc tăng.

Chính phủ Bahamas đã sáng tạo ra cụm từ Blue Economy, gợi hình ảnh về một vùng biển xanh, và đó cũng là khẩu hiệu quảng cáo mà Bahamas dùng để thu hút các nhà thám hiểm, nhà đầu tư cho đến khách du lịch từ nước ngoài.

Tình trạng nóng lên của toàn cầu cũng đang ảnh hưởng đến việc trục vớt tàu đắm. Không chỉ có khí hậu mà cả dòng chảy cũng thay đổi nên dường như việc trục vớt trở nên khó khăn hơn trước. Do đó Bahamas đã trở thành một nước gây chú ý trong việc áp dụng công nghệ mới vào cả biến đổi môi trường tự nhiên trong số các nước ở vùng biển Caribe.

Tháng 9 năm 2019, Bahamas bị cơn bão Dorian lớn nhất trong lịch sử tấn công và phải chịu thiệt hại to lớn. Cảng hàng không và cảng biển đều bị phá hủy. Nhưng nhờ nhận được viện trợ từ các nước mà Bahamas đã nhanh chóng khắc phục được tình hình. Thực ra, số lượng lớn tàu thuyền chuyên dụng của Chính phủ Bahamas đều là do Nhật Bản chế tạo. Bahamas đánh giá rất cao các công ty đóng tàu Nhật Bản, do đó việc sửa chữa tàu thuyền và cảng biển sau trận bão không thể thiếu sự hợp tác của Nhật Bản. Sau cơn mưa trời lại sáng. Tôi hy vọng qua thảm họa bão vừa rồi sẽ khiến mối quan hệ của Nhật và Bahamas nhanh chóng trở nên vững chắc.

Tuvalu - “hòn đảo có nguy cơ biến mất” tư duy không theo lối mòn

Tuvalu ở Nam Thái Bình Dương là một thành viên của Khối thịnh vượng chung Anh¹, dân số chưa đến 10.000 người, trừ Vatican thì đây là quốc gia độc lập có dân số ít nhất thế giới.

Đất nước này được cho là sẽ biến mất sau vài năm cho đến 10 năm nữa bởi mực nước biển dâng cao do sự ấm lên toàn cầu. Trái đất nóng lên làm tan băng ở Nam Cực khiến

¹ Là tổ chức liên chính phủ, gồm 53 nước từng là thuộc địa của Anh. (ND)

mực nước biển dâng lên, hòn đảo này sẽ bị nhấn chìm và trước khi chuyện đó xảy ra, các cư dân phải chuyển đến New Zealand hoặc Úc. Người ta luôn lo ngại như thế.

Hòn đảo sẽ bị sóng biển bào mòn và nhỏ lại bởi mực nước biển dâng cao. Tuy nhiên, nhóm nghiên cứu địa chất học của Đại học Auckland thuộc New Zealand sau khi khảo sát sự biến đổi từ năm 1971 đến 2014 thì lại cho ra kết quả trái ngược với suy nghĩ của nhiều người. Dù mực nước biển dâng cao với tốc độ gấp hai lần bình quân thế giới nhưng tám rặng san hô thuộc phạm vi chín đảo khảo sát và khoảng ba phần tư trong số 101 rặng đá ngầm đã mở rộng thêm diện tích. Tổng diện tích đất nước rộng thêm khoảng 3%.

Một khi bị chìm vì nước biển dâng thì trầm tích sẽ bị sóng và bão dạt vào. Ngoài ra trong địa chất học cũng có trường hợp hình thành đảo mới sau khi núi lửa phun hoặc lục địa mới nổi lên từ biển. Cùng với nguy cơ bị biến mất do mực nước biển dâng thì hoạt động của địa cầu lại diễn ra mạnh mẽ vượt xa suy nghĩ của con người.

Theo kiến thức phổ thông, người ta cho rằng các đảo nhỏ phía nam sẽ bị chìm vì Trái đất nóng lên nhưng Tuvalu lại nằm trong một môi trường đặc thù. Hơn nữa dù khoảng cách đến vị trí cường quốc trong tương lai còn khá xa nhưng Tuvalu cũng là một ví dụ điển hình giúp chúng ta

biết được rằng những việc đi ngược với suy nghĩ thông thường vẫn có thể xảy ra.

Tôn chỉ của quyển sách này là “đừng nghĩ về các quốc gia trong tương lai bằng những kiến thức phổ thông từ trước đến nay”. Thế nên hòn đảo nhỏ này cũng đáng được chú ý khi nó giúp chúng ta thực sự nhận ra rằng không phải lúc nào các kiến thức phổ thông cũng đúng.

Ả Rập Saudi - Biến cát sa mạc thành năng lượng

Khi giới thiệu về Israel chúng ta đã đề cập đến pin silicon có nguyên liệu từ cát sa mạc. Đây cũng là một ví dụ tiêu biểu về việc đi ngược lại tư duy thông thường. Pin silicon là bước ngoặt thay thế pin liti đang được sử dụng rộng rãi hiện nay, có mật độ năng lượng cao (tích nhiều năng lượng so với trọng lượng).

Pin liti hiện nay được sử dụng rất rộng rãi từ smartphone, máy tính cho đến xe hơi điện nhưng lại có không ít nhược điểm. Trước tiên là nguy cơ hỏa hoạn do phát nhiệt. Tin tức về việc liti bốc cháy trong khi sạc điện thoại có chiều hướng gia tăng. Lượng điện tích tụ trong xe hơi điện lại càng nhiều nên chúng ta càng cần quan tâm tính mức độ an toàn của nó.

Thời gian sạc pin lâu cũng là một bài toán cần giải quyết. Không thể sạc đầy pin trong thời gian ngắn như ta đổ xăng được.

Pin này không tiện dụng đối với xe hơi. Hơn nữa, nguyên liệu làm pin là đất hiếm liti nên cũng có thể xảy ra rủi ro trong việc huy động nguồn nguyên liệu.

Những vấn đề đó có thể giải quyết nhanh gọn bằng pin silicon. Pin silicon không phát nhiệt nên sẽ không có nhiều nguy cơ gây hỏa hoạn. Ngoài ra, mật độ năng lượng cao nên xe hơi điện sạc một lần có thể chạy 400 - 500 kilômét. Tính bền cũng cao, được cho là có tuổi thọ ngang ngửa xe hơi. Hơn nữa, silicon không phải là đất hiếm mà có thành phần từ cát đá nên có nguồn nguyên liệu vô tận. Pin silicon được dùng làm pin xe hơi điện là thích hợp nhất, xe hơi sắp chuyển từ chạy bằng xăng dầu sang thời đại chạy bằng điện. Như vậy để thấy những thương thức đã thay đổi.

Chính phủ Ả Rập Saudi đã đầu tư 500 tỷ (khoảng 53 ngàn tỷ yên) trong vòng 12 năm cho dự án phát triển pin silicon thành trụ cột của nền công nghiệp phát triển mới. Đầu tiên là kế hoạch tổ chức đua xe hơi chạy bằng pin đầu tiên trên thế giới. Nó được dự đoán là sẽ mở ra một thời đại mới như nguồn năng lượng thay thế cho dầu hỏa.

Việc lấy cát sa mạc làm nguồn nguyên liệu của pin silicon cũng vượt qua những kiến thức phổ thông. Silicon chế xuất từ dioxit silic trong cát nhưng lại cần khối lượng điện lớn cho việc đó. Người ta đang cung cấp lượng điện đó nhờ vào năng lượng điện mặt trời. Phần lớn lãnh thổ

của Ả Rập Saudi là cát, nên nếu xây nhà máy phát điện mặt trời và nhà máy chiết xuất tinh luyện silicon ở sa mạc thì ta có thể lấy cát thoải mái và vì là sa mạc không mưa nên có thể sử dụng năng lượng mặt trời với hiệu suất tối đa. Ả Rập Saudi đang tận dụng điều kiện địa lý thuận lợi, bước lên con đường trở thành cường quốc năng lượng trong tương lai.

Thực ra ngoài bóng đèn dây tóc và máy điện thoại thì “vua phát minh thế giới” Thomas Edison còn để lại vô số phát minh chưa hoàn thiện. Một trong số đó là pin silicon sản xuất từ cát. Lời tiên đoán từ 150 năm trước của Edison chính xác đã thành hiện thực. Khả năng sáng tạo tương lai nằm ở khả năng sáng tạo của cá nhân. Bản chất quốc gia cũng sẽ thay đổi lớn bởi ý thức cá nhân. Có thể nói thời đại đó đang dần hiện ra trước mắt chúng ta.

CHƯƠNG 2

QUYỀN BÁ CHỦ THẾ GIỚI - CÁC CƯỜNG QUỐC HIỆN NAY

Mỹ đang mất dần tư cách của một cường quốc

Từ trái nghĩa với “Cường quốc trong tương lai” có lẽ là “Cường quốc hiện nay” và “Cường quốc trong quá khứ”. Bỏ qua các cường quốc trong quá khứ, trong chương này tôi sẽ phân tích hiện trạng và tương lai của các “cường quốc hiện nay”. Các “cường quốc hiện nay” được nói đến ở đây là Mỹ và Trung Quốc, tôi cũng muốn đề cập đến Nga và Ấn Độ khi họ sắp bắt kịp hai quốc gia trên. Chúng ta hãy nhìn toàn cảnh hướng chuyển động của các cường quốc quanh vị trí bá chủ thế giới.

Ở Nhật Bản, Mỹ vẫn được cho là siêu cường quốc duy nhất và số một, Trung Quốc chỉ xuất hiện với dáng dấp cạnh tranh với Mỹ. Nhưng cách nghĩ đó liệu có thỏa đáng?

Chúng ta hãy xem xét lại thực lực hiện tại của Mỹ. Mỹ có hơn 800 căn cứ quân sự ở nước ngoài. Ngân sách quốc phòng của nước Mỹ đứng đầu thế giới với 716 tỷ đô-la (khoảng 73 ngàn tỷ yên, thống kê năm 2019). Đây là con số áp đảo mà dù cộng dồn của tất cả các quốc gia đứng từ vị trí thứ hai đến thứ mười cũng không bằng Mỹ, chứng tỏ họ đang đầu tư khối lượng ngân sách khổng lồ cho quân sự. Tuy là đầu tư lớn như vậy nhưng trong các tác chiến quân sự sau Chiến tranh thế giới thứ Hai ở nước ngoài, họ đều không giành được phần thắng.

Qua đó có thể thấy tình trạng u ám về sức mạnh kinh tế, khiến Mỹ bị đẩy vào thế phải từ bỏ vai trò “cảnh sát thế giới” mà họ vốn tự nhận lâu nay, nhưng vì có trong tay nền công nghiệp quân nhu khổng lồ nên chắc chắn họ sẽ không buông tay khỏi vị trí số một thế giới.

Trong thời đại hiện nay, việc dựa dẫm vào quân sự sẽ mang đến hiệu quả rất tệ. Vì phải hao tốn chi phí trực tiếp cho chiến tranh, vả lại sau khi dùng sức mạnh quân sự gây ảnh hưởng đến thế giới lại cần phải phát huy cả những kỹ năng mềm nào nhằm kết nối với những quốc gia đối địch trong chiến tranh khi những quốc gia ấy đã

phục hưng, xây dựng lại mối quan hệ ra sao, làm sao để chinh phục trái tim của người dân ở nước mà mình từng đối địch. Hơn nữa, khi Chiến tranh thế giới thứ Hai kết thúc vào năm 1945, Mỹ chiếm 50% sự giàu có trên thế giới nhưng đến năm 2019 tỷ lệ chỉ chưa đến 23%.

Nếu chỉ đơn giản dựa vào tiềm lực kinh tế và quân sự hùng mạnh thì chưa đủ điều kiện cho vị trí cường quốc.

Hơn nữa từ sau khi Tổng thống Trump nhậm chức, ông đã phát động khẩu hiệu “America First” và ông luôn chỉ trích những người từ nước ngoài đến Mỹ, bất kể là dân tị nạn, di dân hay du học sinh đều là gián điệp ngầm hoặc là những tên khủng bố đang có tư tưởng phá hoại và đặc biệt là ông đi theo chủ nghĩa đơn phương.

Họ cũng bày tỏ dự định rút khỏi Thỏa thuận chung Paris, thỏa thuận về việc các nước thiết lập mục tiêu giảm thải carbon dioxit để chống hiện tượng nóng lên toàn cầu. “Hiện tượng nóng lên toàn cầu là tin giả, là dựng chuyện. Không hề có chuyện Trái đất nóng lên. Ngược lại, địa cầu còn đang tiến tới kỷ băng hà kia kìa.”

Trump cũng từ bỏ Hiệp định đối tác xuyên Thái Bình Dương (TPP) do chính Mỹ khởi xướng trong ngày đầu nhậm chức, ông cho rằng hiệp định này không mang lại lợi ích cho nước Mỹ. Như tôi đã trình bày ở chương trước,

ông Trump cũng tự ý rút khỏi Thỏa thuận hạt nhân với Iran phớt lờ sự phản đối của châu Âu và Ủy ban thường trực Hội đồng Bảo an Liên Hiệp Quốc.

Nhìn qua chúng ta hẳn đã thấy với tình trạng hiện tại, Mỹ thực sự đang “hướng nội”. Các thế lực phản đối Trump cũng không phải ít nhưng lượng người ủng hộ ông cũng nhiều.

Khi Mỹ được công nhận là siêu cường, điều đó đồng nghĩa nó hấp dẫn nhiều người từ khắp nơi trên thế giới rằng đó là một “quốc gia tự do và rộng mở”. Kết quả Mỹ sẽ trở thành nơi những người có lịch sử và văn hóa khác nhau gặp gỡ và tạo ra những giá trị mới. Điện ảnh, âm nhạc và các ngành khoa học công nghệ tạo đột phá và nhiều loại hình dịch vụ lần lượt xuất hiện. Do đó lại càng thu hút người trên thế giới hơn nữa.

Tuy nhiên hiện tại nước Mỹ “hướng nội” chạy theo hướng kiểm chế diễn tiến của những chu trình tốt.

Chấm dứt “sức mạnh của đồng đô-la”

“Hướng nội” cũng không hẳn sẽ làm cho người dân nước mình hạnh phúc. Cách biệt giàu nghèo quá lớn khi “1% thuộc tầng lớp thượng lưu và 99% dân nghèo khổ”, sẽ biến Mỹ dần trở thành một quốc gia rời rạc. Trong bối cảnh

ngày càng phát sinh nhiều vụ việc phá hoại như xả súng hàng loạt, khiến ta có thể dễ dàng hình dung sự bất mãn và phản đối của 99% dân nghèo kia đối với xã hội.

Hiện nay ở Mỹ vẫn có những động thái thừa nhận và bảo vệ tính đa dạng của các nhóm thiểu số về tôn giáo, giới tính, nhưng ngay cả như thế các thế lực cũng nảy sinh xung đột, kéo đến hỗn loạn. Mỹ không còn chứng tỏ được với thế giới rằng “Mỹ, đất nước tự do là đây” nữa.

Kết cấu dân số Mỹ hiện nay gần phân nửa là người Anglo Saxon da trắng, còn lại là nhiều nhóm người châu Phi, người châu Á, người Hispanic, người Ả Rập,... Là một quốc gia với nhiều người có bối cảnh văn hóa đa dạng như thế mà Tổng thống Trump lại không chút e dè trong ngôn từ và hành động, đến mức khẳng định chắc nịch chủ nghĩa độc tôn của người da trắng. Việc đó đã khiến nhân dân, hay nói đúng hơn là quốc gia đang bị chia rẽ. Cứ dựa theo những phát ngôn gây chia rẽ của tổng thống, thì nước Mỹ đang dần xa rời khả năng lãnh đạo và tinh thần trách nhiệm đứng trên lập trường của một cường quốc.

Có câu “Cái khó bó cái khôn”. Có nghĩa là cuộc sống khốn khổ thì tâm hồn cũng nghèo nàn nhưng nếu ta thay đổi trật tự hai vế thì ta cũng lập được logic rằng nếu tâm hồn nghèo nàn thì kinh tế cũng khó khăn.

Từ sau khi Tổng thống Trump nhậm chức, chúng ta có thể thấy nền kinh tế Mỹ vô cùng tươi sáng nhưng sức mạnh có tính áp đảo trước kia, năng lực kinh tế đứng đầu thế giới thực chất đang suy yếu. Ví dụ rõ ràng cho chuyện đó là sự kết thúc nền kinh tế chịu sự chi phối bởi tiền đô-la.

Một trong những thế mạnh của Mỹ là tiền đô-la. Như tôi đã chỉ ra ở phần Dẫn nhập, trước khi việc chuyển đổi giữa vàng và đô-la bị đình chỉ vào năm 1971 thì đồng đô-la là trung tâm của thị trường hối đoái quốc tế với vai trò là đồng tiền chính, trở thành hậu thuẫn của Mỹ dẫn dắt kinh tế thế giới. Tức là dưới Hệ thống Bretton Woods, Mỹ dẫn dắt trật tự thế giới sau chiến tranh như thành lập Ngân hàng Thế giới, Quỹ Tiền tệ Quốc tế (IMF), ổn định kinh tế thế giới, nâng đỡ các nước đang phát triển.

Còn có cả thời kỳ người ta gọi Petrodollar để xưng tụng đồng đô-la. Đó là từ kết hợp giữa petroleum (dầu mỏ) và dollar (đồng đô-la), tên gọi này được tạo ra từ việc các giao dịch dầu thô quốc tế đều phải thanh toán bằng tiền đô-la. Mỹ đã tạo ra hệ thống này để duy trì vị thế của đồng đô-la với vai trò là tiền tệ chính của quốc tế.

Ngay cả hiện nay, đồng đô-la vẫn chiếm vai trò quan trọng như tiền tệ thanh toán chính trên thế giới nhưng đã mất dần vị thế như trước đây.

Giáo dục bị bỏ bê

Năm 2019 là tròn 50 năm kể từ khi con người đổ bộ lên mặt trăng bằng con tàu vũ trụ Apollo. Thời điểm ấy tôi còn học trung học, đến giờ tôi vẫn nhớ bản thân đã ấn tượng mạnh mẽ đến thế nào về sự tuyệt vời của khoa học công nghệ Mỹ khi đó. Thế nhưng nước Mỹ giờ đây lại khá ảm đạm và u tối trong việc đào tạo những người trẻ tiếp nối khoa học thế hệ mai sau.

Giáo dục bị bỏ bê cùng với tình trạng phạm tội gia tăng, khiến hiện nay ở Mỹ số người ngồi tù trong trại giam còn nhiều hơn số sinh viên học tại các trường đại học, viện khoa học công nghệ. Không những thế, số lượng du học sinh, nghiên cứu sinh về lĩnh vực công nghệ thông tin đến từ nước ngoài như Trung Quốc và Ấn Độ thì vượt trội, còn số sinh viên Mỹ lại liên tục giảm.

Kết quả của việc đó là những nhân tài làm việc tại thung lũng Silicon phần nhiều là người Trung Quốc và người Ấn Độ. Và có thể nói rằng nếu không dựa vào họ, dù là Apple hay Google cũng không thể phát triển nghiên cứu được.

Tổng thống Trump từng nói rằng: “Du học sinh và nghiên cứu sinh Trung Quốc là những gián điệp ăn cắp công nghệ, hoạt động phá hoại nên Mỹ sẽ không cấp visa cho các đối tượng này.” Điều này là Mỹ đang tự thất cổ chính mình mà thôi.

Dù là xét trên phương diện chuỗi cung ứng hay nghiên cứu phát triển công nghệ mới thì cả thế giới đều đang ở trong thời đại “cho và nhận”, thế nhưng Tổng thống Trump vẫn giữ vững quan điểm “America First” cho đến cùng, và hướng mũi giáo chỉ trích nhắm vào Trung Quốc và cả Nhật Bản.

“Từ trước đến nay Mỹ đã cống hiến cho thế giới rất nhiều, bao nhiêu lợi lộc đều do Trung Quốc hưởng hết. Giải quyết vấn đề Trung Quốc xong thì sẽ đến Nhật Bản. Tôi sẽ đánh thuế cao ô tô và phụ tùng xe. Chẳng phải Nhật đã đạt được hiệp ước an ninh rồi hay sao?”

Tổng thống Trump vẫn đang ném những câu nói kiểu như vậy vào cả Nga, EU và Ấn Độ.

Mỹ chỉ trích các nước khác, kết quả là Mỹ đang tạo ra nhiều kẻ thù cho chính mình. Tự tạo ra tình thế các kẻ thù của Mỹ kết thành liên minh. Và sự thật là Trung Quốc, Nga, Ấn Độ đã bắt đầu có những động thái bắt tay nhau.

Nhóm doanh nghiệp của “siêu cường quốc”

Một trong những chủ đề của Hội nghị Thượng đỉnh G20 được tổ chức vào tháng 6 năm 2019 tại Osaka là xây dựng luật về dữ liệu thu thập qua mạng. Đây đã trở thành vấn đề trọng yếu đối với kinh tế thế giới trong tương lai đến mức tham gia thảo luận không chỉ có các chuyên gia công nghệ

mà còn cả các chính trị gia, quan chức là lãnh đạo các nước và những người đứng đầu các tổ chức quốc tế.

Trong thời hiện đại khi mà nhiều thiết bị có thể kết nối internet thì lượng dữ liệu số khổng lồ được sản sinh ra hàng ngày. Ví dụ Google đang tổng hợp thông tin ai, khi nào, đang tìm kiếm gì. Các công ty như Apple thì tập hợp các thông tin từ vị trí do chức năng định vị GPS của smartphone cung cấp cho đến nhịp tim, số bước đi từ đồng hồ thông minh. Facebook thì có đủ thông tin về người dùng như mối quan hệ, các sở thích, yêu ghét cá nhân của họ thông qua những nội dung mà người dùng nhấn nút like. Các thông tin như định mua gì trên mạng, định mua món hàng như thế nào sẽ được thu thập bởi các công ty nền tảng kỹ thuật số như Amazon.

Những dữ liệu này là nguồn tài nguyên quý giá được sử dụng trong kinh doanh nhằm hiển thị các quảng cáo phù hợp mà nhiều khả năng người dùng sẽ hứng thú hoặc dùng để phát triển các sản phẩm mới, dịch vụ mới. Nó cũng là nguồn tài nguyên sản sinh nguồn lợi khổng lồ giống như dầu mỏ của thế kỷ XX vậy.

Hơn nữa, dữ liệu này không có ranh giới quốc gia, việc thu thập và dịch chuyển được thực hiện trong tích tắc. Ngay các hãng công nghệ khổng lồ như GAFA (Google, Apple, Facebook, Amazon) vẫn hoạt động hàng ngày mà chẳng liên quan gì đến biên giới các nước. Và hiện đã xuất hiện nhóm

doanh nghiệp “siêu quốc gia” có sức mạnh tài chính và sức ảnh hưởng hơn cả cấp độ quốc gia.

Tại Hội nghị Thượng đỉnh G20 có hai vấn đề lớn được nêu lên liên quan đến các hãng công nghệ khổng lồ và dữ liệu kỹ thuật số. Thứ nhất là xoay quanh vấn đề lưu thông dữ liệu tự do và thứ hai là đánh thuế đối với các hãng công nghệ khổng lồ có lợi nhuận cực lớn xuyên quốc gia.

Vấn đề đặt ra là dữ liệu từ khắp nơi trên thế giới có thể sử dụng, lưu thông tự do (tùy ý) đến đâu, thêm vào đó nên xây dựng luật như thế nào để việc lưu thông được tự do, an toàn.

Cố gắng xây dựng luật và cơ chế trong sự xung đột giữa hai luồng ý kiến là “cần thả tự do để nảy sinh và phát triển hình thức kinh doanh mới” và “sẽ nguy hiểm nếu cho công ty và cá nhân sử dụng tự do. Đất nước cũng không ổn định. Cần hạn chế”.

Tại Hội nghị Thượng đỉnh G20, các nước đã thống nhất là “Dù cho lưu thông tự do thì cũng cố gắng bảo mật thông tin cá nhân và quyền tài sản trí tuệ của doanh nghiệp”.

Luật thuế quốc tế lỗi thời

Ngoài ra, vấn đề các công ty công nghệ thu nguồn lợi lớn nhưng chỉ đóng phần thuế ít ỏi cũng được đặt ra. Theo điều tra của Ủy ban châu Âu, tỷ lệ chịu thuế của các hãng

công nghệ là 9.5%, so với 23,2% của các doanh nghiệp thường thì chưa đến phân nửa. Có nghĩa là cơ chế thuế đã hoàn toàn lỗi thời, không còn thích hợp trong thời đại các công ty như GAFA hoạt động mạnh mẽ hiện nay.

Theo cơ chế thuế hiện tại thì nếu không có văn phòng đại diện hay cơ sở lâu dài như chi nhánh, nhà máy tại quốc gia sử dụng thì thuế doanh nghiệp sẽ thu tại quốc gia đặt trụ sở chính. Trong trường hợp các công ty công nghệ, ví dụ dù có phát nhạc qua mạng cũng không nhất thiết phải có cơ sở lâu dài tại quốc gia có người dùng. Người dùng ở Nhật Bản, châu Á hay châu Âu mà cơ sở phát sóng là doanh nghiệp ở Mỹ thì dù họ có lợi nhuận như thế nào cũng không cần nộp thuế cho Nhật, châu Á, châu Âu.

Cũng là lẽ đương nhiên khi có người cho rằng không nộp thuế vào quốc gia có lượng người dùng nhiều là không hợp lý, không công bằng. Đơn cử một ví dụ, Google thu tiền quảng cáo lớn ở Nhật Bản nhưng thuế doanh nghiệp chỉ đánh vào các hoạt động của tập đoàn Nhật Bản. Rakuten hay Yahoo, những công ty Nhật Bản cung cấp dịch vụ tương tự vẫn đang phải nghiêm túc đóng thuế.

Để điều chỉnh sự bất công về thuế này, có phương án là đánh thuế vào lượt sử dụng như bao nhiêu lượt xem, bao nhiêu lượt download chứ không phải đánh thuế vào cơ sở, nơi đặt trụ sở chính. Thế nhưng, Mỹ ôm trọn GAFA

và Trung Quốc với sự phát triển của BAT (Baidu, Alibaba, Tencent) bày tỏ quan điểm phản đối vì nếu thay đổi luật họ sẽ bị giảm lợi nhuận.

Kết cục, thỏa thuận đạt được tại Hội nghị Thượng đỉnh G20 là xây dựng luật thuế mới.

So với tốc độ tăng lợi nhuận của các hãng công nghệ qua việc cung cấp dịch vụ internet mới không bị giới hạn biên giới quốc gia thì tốc độ thay đổi của đất nước quả thật rất chậm. Cả tiền mã hóa ứng dụng Blockchain chắc chắn sẽ phát triển nhanh trong tương lai nhưng các quốc gia vẫn ứng biến khá chậm chạp.

Nếu miễn cưỡng chấp nhận việc ứng biến chậm trễ thì sự tranh luận giữa các nước sẽ dễ đi theo hướng duy trì hiện trạng hơn. Đây là một trong những điểm phân nhánh quan trọng để có thể tiếp tục giữ vị trí cường quốc trong tương lai hay là không.

Các “cường quốc hiện nay” có xu hướng muốn kiểm soát công nghệ thông tin

Ở phần Dẫn nhập chúng ta đã nói qua về Libra, tiền mã hóa mới do Facebook công bố. Mark Zuckerberg của Facebook nhấn mạnh “Libra sẽ trở thành phương thức thanh toán, chuyển tiền không mất phí. Đối với gần 100 triệu dân

tị nạn trên thế giới và 1,7 tỷ người không có tài khoản ngân hàng ở các nước đang phát triển thì chỉ cần có một chiếc smartphone kết nối mạng là có thể sử dụng được. Đây là một dịch vụ tiện ích cho nhiều người.”

Quốc hội Mỹ và FRB không chấp nhận điều này. Tổng thống Trump viết trên Twitter rằng: “Tiền mã hóa không được kiểm soát sẽ có khả năng tiếp tay cho các hoạt động phi pháp như buôn bán ma túy và các hành vi phạm pháp khác”, ông cũng chủ trương tiền ảo này cần được quản lý như một ngân hàng. Chính phủ và ngân hàng Nhật Bản cũng đứng về phía muốn kiểm soát.

Ngay cả Mỹ với tôn chỉ kinh tế chủ nghĩa tự do, cho phép các doanh nghiệp tự do cạnh tranh trong cả công nghiệp lẫn công nghệ cũng đa phần đi theo khuynh hướng cho Libra của Facebook là nguy hiểm và cần kiểm soát. Trung Quốc là quốc gia luôn nỗ lực kiểm soát công nghệ và thông tin, lại là nước luôn đi đầu trong lĩnh vực công nghệ và sản xuất, nên hiển nhiên họ sẽ cấm đoán và kiểm soát.

Các cường quốc hiện nay về cơ bản đều có động thái kiểm soát Libra. Cuộc chiến này tương lai sẽ ra sao? Nếu so về con số thì dân số Mỹ là 300 triệu người, Nhật Bản là 100 triệu người, Trung Quốc là 1,4 tỷ người. Riêng Facebook đang sở hữu 2,4 tỷ người dùng trên toàn thế giới. Có nghĩa là chúng ta đang tiến vào thời đại mà sức mạnh của các

công ty nền tảng kỹ thuật số - những nhà cung cấp dịch vụ internet thế giới đã vượt xa phạm vi quốc gia.

Dù Google hay Amazon thì doanh thu, tiền vốn, nhân viên và cả cơ sở nghiên cứu phát triển đều phân tán khắp thế giới. Nay đã là thời đại chúng ta không thể hiểu một cách đơn thuần “Google là công ty Mỹ”. Do đó chúng ta cũng có thể nói điều tương tự về Huawei của Trung Quốc. Dù trụ sở chính nằm ở Thâm Quyển nhưng họ thành lập cơ sở và bố trí 400.000 nhân viên trên khắp thế giới.

Dù là chủ nghĩa tự do hay chủ nghĩa xã hội, điều này cũng không thay đổi. Càng chịu giám sát, quản lý của nhà nước thì càng dễ dàng vượt qua, đặt nền tảng vào không gian ảo trên mạng. Thế giới đã thay đổi cục diện khác so với 10 hay 20 năm trước.

Chắc chắn là mạng lưới được cấu thành bởi sức mạnh nền tảng kỹ thuật số, sự sáng tạo và các cá nhân có tầm ảnh hưởng đã vượt qua giới hạn quốc gia và đó được xem như là trào lưu của thế giới. Có nghĩa là chính việc tiếp nhận và vun bồi các công nghệ và sáng kiến mới giúp các quốc gia sinh tồn trong cuộc cạnh tranh, chứ không phải là đè bẹp nó.

Càng cố gắng kìm hãm thì các công ty, tổ chức có khả năng cung cấp ý tưởng, dịch vụ mới sẽ càng chuyển sang

các quốc gia có môi trường chấp nhận họ. Chúng ta phải sẵn sàng về mặt tâm lý rằng họ sẽ rời đi khỏi Mỹ và cả Nhật.

Mối liên kết giữa các cá nhân và tổ chức phi chính phủ chính là chìa khóa

Mỹ bị dồn vào tình thế vô cùng khó khăn. Sức mạnh quân sự quá áp đảo, khả năng chi phối của đồng đô-la không còn, giáo dục bị bỏ bê, cả tài chính cũng gần như ở tình trạng tan vỡ. Lại thêm nội bộ thì chia rẽ.

Bị vướng vào tình trạng như thế lại vừa phải đối mặt (cạnh tranh) với Trung Quốc, Nga, EU và Ấn Độ. Chúng ta cần bình tĩnh đánh giá việc tình trạng ấy đang đi đến gần giới hạn.

Đối với Nhật Bản, Mỹ là cộng sự có thể dựa dẫm về mặt an ninh, cũng có ảnh hưởng lớn về kinh tế, văn hóa. Có thể sẽ có người tức tối cho rằng: “Dù là vậy, Mỹ mới rơi vào tình trạng có chút u ám mà chúng ta đã thay đổi hay sao?” Và hẳn cũng sẽ có người đánh giá: “Quốc gia mà từ bỏ đồng minh của mình thì cũng không đáng tin cậy.”

Đương nhiên rồi. Tôi cũng không đồng ý nếu bảo “Nhật Bản chúng ta tìm một minh chủ đáng tin hơn Mỹ” hay “tìm một quốc gia sẽ lớn mạnh kế tiếp”. Điều tôi muốn nói là trong thời đại sắp tới đây, ý nghĩa của từ “quốc gia” sẽ thay đổi.

Từ nay trở đi không còn là thời đại mà quốc gia kiểm soát tất cả. Mà các cá nhân và tổ chức phi chính phủ như doanh nghiệp, đô thị vượt khỏi giới hạn quốc gia, sở hữu sức mạnh to lớn sẽ liên kết với nhau theo chiều ngang và vận hành xã hội. Điển hình vẫn là các công ty nền tảng kỹ thuật số như GAFA của Mỹ và BAT của Trung Quốc. Hoặc là các cá nhân, NGO¹, NPO² đề cao và hoạt động vì mục tiêu phát triển bền vững. Chúng ta cần chú ý vào khả năng các cá nhân và tổ chức như thế liên kết với nhau.

Nếu không hướng tầm nhìn đến những vận động mới mà bị mê hoặc bởi những vinh hoa, ảo ảnh của Mỹ trong quá khứ, Nhật Bản cũng sẽ chìm theo Mỹ. Để không như thế, mà tiếp tục thịnh vượng với vị trí là một cường quốc trong tương lai, Nhật Bản phải suy xét kỹ càng xem mình cần làm những gì.

Trung Quốc đặt mục tiêu đứng “số một thế giới” vào năm 2049 nhân kỷ niệm 100 năm ngày Quốc khánh

Vậy còn Trung Quốc, đất nước thách thức Mỹ, và Mỹ cũng xem là mối nguy lớn nhất thì thế nào? Vì là thị trường khổng lồ với 1,4 tỷ người nên ngay các công ty Mỹ cũng sẽ gặp nguy hiểm sống còn nếu không có thị trường Trung Quốc.

¹ Tổ chức phi chính phủ. (ND)

² Tổ chức phi lợi nhuận. (ND)

Khoảng 70 năm trước khi Mao Trạch Đông thành lập nước, gương cao lý tưởng “Xây dựng xã hội bình đẳng dù nghèo khó”, nhân dân ai cũng ăn vận kiểu áo mũ Tôn Trung Sơn, và trong tay cầm quyển *Mao Trạch Đông ngữ lục*. Như quý vị đã biết, năm 1980, Đặng Tiểu Bình chuyển hướng cải cách mở cửa và đạt được tăng trưởng thần kỳ.

Năm 2010, GDP của Trung Quốc vượt qua Nhật Bản, phát triển nhanh chóng đứng thứ hai thế giới. Nhiều báo cáo dự đoán năm 2030, Trung Quốc sẽ vượt qua Mỹ và đứng số một thế giới.

CÁC LĨNH VỰC TRỌNG ĐIỂM VÀ HẠNG MỤC CỤ THỂ CỦA “MADE IN CHINA 2025”		
1	Công nghệ thông tin thế hệ mới	Chất bán dẫn, 5G
2	Robot	Máy móc, robot kiểm soát kỹ thuật số
3	Hàng không, vũ trụ	Máy bay hàng không cỡ lớn, phi hành vũ trụ có người lái, tên lửa
4	Thiết bị hàng hải, tàu thuyền	Khai thác biển sâu, tàu thuyền công nghệ cao

5	Đường sắt tiên tiến	Xe và thiết bị đường sắt có độ tin cậy cao
6	Xe tiết kiệm năng lượng, năng lượng mới	Xe hơi điện, xe hơi pin nhiên liệu
7	Thiết bị điện lực	Máy phát điện nước, máy phát điện nguyên tử cỡ lớn
8	Máy móc nông nghiệp	Phát triển máy kéo cỡ lớn
9	Nguyên liệu mới	Kim loại đặc thù, vật liệu siêu dẫn, vật liệu nano
10	Dược phẩm tính năng cao	Dược phẩm y học, kỹ thuật tế bào gốc IPS

Qua thời kỳ khó khăn bị các nước Âu - Mỹ đô hộ, Nhật Bản xâm lược vào thế kỷ XIX, cục diện hiện tại Trung Quốc đang cố gắng nâng cao vị thế quốc tế với khẩu hiệu “Sự phục hưng vĩ đại của dân tộc Trung Hoa là giấc mơ lớn nhất của Trung Quốc”.

Như chúng ta đã đề cập, Trung Quốc xúc tiến triển khai các dự án đầu tư cơ sở hạ tầng kết nối thế giới từ châu Á

sang châu Âu đến châu Phi qua sáng kiến “Một vành đai, Một con đường”. “Một vành đai” là chỉ con đường tơ lụa nối phía Tây Trung Quốc qua Trung Á đến châu Âu, “Một con đường” là chỉ con đường tơ lụa trên biển từ duyên hải Trung hải Trung Quốc trải dài qua duyên hải Đông Nam Á, Sri Lanka, bán đảo Ả Rập đến bờ Đông châu Phi. Đây là sáng kiến xây dựng đường sá, cảng biển, đường ống, nhà máy phát điện, kêu gọi vốn đầu tư từ tài chính đến công nghệ, tạo dựng một vùng kinh tế khổng lồ.

Sau đó, Trung Quốc sẽ lấy lại Đài Loan và nhất thể hóa “Một Trung Quốc”, rồi vươn lên vị trí hàng đầu thế giới trước năm 2049 nhân kỷ niệm 100 năm ngày Quốc khánh. Họ đang cố gắng kêu gọi 1,4 tỷ nhân dân bằng “Giấc mơ Trung Quốc” đó.

Chủ tịch nước Tập Cận Bình từng phát biểu về chính sách công nghiệp “Made in China 2025” như là cốt lõi của việc hiện thực hóa mục tiêu đứng đầu thế giới. Đặt mục tiêu phát triển mạnh ngành công nghiệp sản xuất thông qua việc thiết lập 10 lĩnh vực trọng điểm, 23 hạng mục từ công nghệ thông tin thể hệ mới cho đến dược phẩm sinh học, thiết bị y tế.

Những dấu hiệu rõ rệt của mục tiêu đó là Trung Quốc tuyên bố đã đuổi kịp Mỹ ở công nghệ tiên phong, là 5G biểu tượng của công nghệ viễn thông thể hệ mới, là Huawei mà Mỹ bài trừ.

Điểm yếu của “Made in China 2025”

Trong “Made in China 2025”, Trung Quốc thiết lập thị phần sản phẩm, đặt mục tiêu cho từng ngành hàng. Họ đưa ra những con số như vào năm 2025 robot dùng trong sản xuất là 70%, thiết bị hệ thống viễn thông di động với 5G là nòng cốt sẽ chiếm 80% thị trường Trung Quốc và 40% thị trường quốc tế. Nếu thị phần này có thể phát triển thành công thì không chỉ Mỹ mà đối với Nhật và EU cũng là một tình thế đáng báo động.

Vậy thì, ngành sản xuất chế tạo của Trung Quốc đã phát triển nhanh chóng và hiện đang băng băng lao thẳng đến mục tiêu sao? Suy cho cùng thì họ cũng có nhiều vấn đề cần phải giải quyết (Đương nhiên chúng ta cũng không thể xem thường hay lơ là).

Dù Chính phủ Trung Quốc đã phát động chính sách viện trợ nhằm hỗ trợ tài chính và nâng cao công nghệ nền tảng đối với các ngành liên quan nhưng ngành sản xuất chế tạo của Trung Quốc vẫn mắc phải những điểm yếu cơ bản.

Ngành sản xuất chế tạo của Trung Quốc phần nhiều tiếp thu từ “công nghệ” của Nhật và Mỹ, rồi họ làm cho nó tiến bộ và phát triển nhanh hơn nhờ vào thị trường khổng lồ của mình. Tuy nhiên nó lại không đồng hành cùng lĩnh vực cơ bản là “khoa học”. Cuối cùng vào năm 2015 cũng có một người

mang quốc tịch Trung Quốc (Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa) đoạt giải Nobel Y sinh học thuộc lĩnh vực khoa học nhưng nếu so với tổng dân số của Trung Quốc thì tỷ lệ lại cực thấp. Đây chính là điểm yếu lớn nhất của họ, có công nghệ mà không có khoa học.

Việc vô số sản phẩm *Made in China* làm mưa làm gió khắp thế giới là sự thật không thể chối cãi. Ngoài khả năng cạnh tranh về giá, còn có công nghệ kèm theo nên hàng hóa thông dụng (các sản phẩm thường dùng không cần thương hiệu) vô cùng áp đảo. Thế nhưng nhiều sản phẩm Trung Quốc không phải là do tự họ sáng tạo ra mà chẳng qua chỉ là sản xuất hàng loạt với giá rẻ những món hàng mà Mỹ và Nhật đã tạo ra. Đương nhiên họ cũng cải thiện, cải tiến nhưng khả năng sáng tạo cái mới từ số 0 thì thật tiếc là hiện giờ Trung Quốc chưa phát triển.

Điển hình là Iphone của Apple. Đó là chiếc smartphone thuộc dòng cao cấp, được thế giới ưa chuộng về chức năng và thiết kế, Iphone được sản xuất tại Trung Quốc. Thế nhưng phần nhiều phụ kiện là hàng Nhật, các bộ phận thiết lập đặc biệt là phần mềm được sản xuất ở Mỹ.

Dù có xuất hiện những chiếc smartphone được quảng cáo là có chức năng, tính năng vượt qua Iphone như Huawei, Xiaomi nhưng bản chất *Made in China* vẫn chỉ là cải thiện, cải tiến và giảm giá.

Động lực chính khiến Trung Quốc muốn cạnh tranh và vượt qua Mỹ là vì thể diện và lòng tự hào sau một thời gian dài bị đàn áp, thì đến bây giờ đã có thể vượt qua, đuổi kịp Nhật, đuổi kịp Mỹ. Trong vai trò là một quốc gia thì họ ưu tiên hàng đầu cho ý thức tự tôn đó, chứ chưa lưu tâm gắn kết với việc “Nhân dân Trung Quốc được hạnh phúc” hay “Vì một châu Á và thế giới phồn vinh tiến bộ”.

Ngập mình trong những lời chỉ trích về “bẫy nợ”

Vì vậy họ dồn sức giải quyết theo hướng chính trị. Các nước Anh, Hà Lan, Đức, Singapore, Ba Lan, Thái Lan đã hưởng ứng lời kêu gọi “Một vành đai, Một con đường”, cho biết họ sẽ hợp tác và đầu tư. Trung Quốc cho thành lập AIIB (Ngân hàng đầu tư cơ sở hạ tầng châu Á), xây dựng quỹ Con đường tơ lụa, vận động tiền vốn lên đến 100.000 tỷ yên.

Sáng kiến kinh tế do Trung Quốc khởi xướng nếu là tốt đối với thế giới thì không có vấn đề gì. Nhưng nó lại bộc lộ một số biểu hiện đáng ngờ. Trung Quốc cấp vốn cho xây dựng cơ sở hạ tầng ở các nước công nghiệp mới và các nước đang phát triển nằm trên lộ tuyến của “Một vành đai, Một con đường” nhưng nếu các nước đó không thể hoàn trả tiền vay thì sẽ bị tước đất, cơ sở hạ tầng. Cuối năm 2017, Sri Lanka đã không thể trả nổi tiền vay nhằm xây dựng

bến cảng, vậy nên họ đã phải chuyển nhượng 70% cổ phần của công ty quản lý cảng sang cho Trung Quốc.

Nhân cơ hội này, ở Malaysia, một cuộc tổng tuyển cử đã được tiến hành trong tình trạng đất nước đang tranh cãi về việc xem xét lại các dự án quy mô lớn, và Thủ tướng Mahathir 93 tuổi, thuộc nhóm đòi kiểm duyệt đã tái đắc cử. Ngay khi vừa đắc cử, Thủ tướng Mahathir đã tuyên bố dừng các công trình đường sắt và đường ống dẫn mà Trung Quốc đang triển khai, “Chúng ta không có hy vọng thu hồi kinh phí. Hiện nay chúng ta không cần những dự án này”.

Cuối cùng, tuy đã tái ký hợp đồng qua việc cắt giảm 30% chi phí dự án, nâng tỷ lệ tham gia dự án của Malaysia lên 40% nhưng có thể nói Malaysia đã thành công trong việc hạ lãi vay.

Cho vay vốn nhiều đến mức người vay không thể hoàn trả với mức lãi suất cao rồi chiếm hữu tài sản thế chấp là mảnh của những nhà tài chính làm ăn không chính đáng. Hiển nhiên không chỉ có Malaysia mà Trung Quốc cũng có những hành động tương tự ở Cộng hòa Djibouti tại châu Phi.

Cách làm đó của Trung Quốc đến một thời điểm nào đấy tự nhiên sẽ đi đến giới hạn. Thực tế, nó đã được gọi là “bẫy nợ” và bị thế giới chỉ trích, các đánh giá xấu đi

rõ rệt. Hơn nữa, Trung Quốc còn vướng phải cạnh tranh thương mại với Mỹ nên số lượng quốc gia phản ứng với Trung Quốc đang ngày một nhiều lên, điều đó không phải là chuyện tốt đối với Trung Quốc. Và thực sự Trung Quốc cũng đã có những hành động để cải thiện tình hình.

Nhật Bản bỏ khuyết vào điểm yếu của Trung Quốc

Tôi cho rằng muốn loại bỏ những đánh giá tiêu cực, Trung Quốc hãy bắt tay với Nhật Bản. Bởi đối với các nước đang phát triển, ODA được đánh giá rất cao. Trong khi Nhật Bản luôn hiểu cho những nước nhận viện trợ, hỗ trợ với tâm thế ưu tiên tối đa cho tình trạng của đất nước họ như số tiền cấp vốn chỉ gói gọn trong phạm vi cần thiết, tiền lãi cũng ở mức thỏa đáng trong khả năng hoàn trả được.

Ở những nước đang phát triển, có thể có các chính trị gia quan liêu đòi bồi trơn hay đòi được trả ơn vì họ đã tạo những điều kiện thuận lợi như ưu tiên đấu thầu chẳng hạn, trong khi đó Nhật Bản lại khá dở trong chuyện này, có thể nói là thanh liêm minh bạch. Hoàn toàn trái ngược với khả năng hành động “không cảm cảm gì” Trung Quốc.

Vì vậy, Trung Quốc sẽ muốn mượn những thành tích, đánh giá, tầm ảnh hưởng từ xưa đến nay của Nhật Bản. Trung Quốc đang nỗ lực xóa bỏ mọi hoài nghi, ngờ vực của các nước đang phát triển qua việc bắt tay với Nhật Bản.

Tháng 5 năm 2018, kết hợp tham dự Hội nghị Thượng đỉnh Nhật - Trung - Hàn, Thủ tướng Lý Khắc Cường đã đến thăm Tokyo và Hokkaido với vai trò là vị khách chính phủ. Đây là chuyến viếng thăm đầu tiên của Thủ tướng Lý Khắc Cường trong năm thứ sáu ông giữ chức vụ này. Vào tháng 10 năm 2018, Thủ tướng Abe cũng có chuyến công du Bắc Kinh. Ngoài việc tham dự hội nghị với các nước, đây còn là chuyến thăm Trung Quốc sau bảy năm ông làm thủ tướng.

Sau đó tháng 6 năm 2019, Chủ tịch Tập Cận Bình đến Nhật dự Hội nghị Thượng đỉnh G20, Thủ tướng Abe đã ngỏ ý “mời ông Tập làm quốc khách vào mùa hoa anh đào”, mối quan hệ xung đột Nhật - Trung từ sau vụ việc tranh chấp quần đảo Senkaku vào năm 2010 đã quay lại quỹ đạo bình thường.

Ngoài ý đồ kìm hãm Mỹ, kẻ đang đối đầu với mình ở các vấn đề thương mại, Trung Quốc còn muốn mượn danh Nhật Bản để tái khởi động chiến lược “Một vành đai, Một con đường”. Thực tế thì qua Hội nghị các Bộ trưởng Tài chính và Thống đốc Ngân hàng trung ương của G20 (tổ chức tại Fukuoka vào tháng 6 năm 2019) Trung Quốc đang thúc đẩy các dự án chung với Nhật để xây dựng cơ sở hạ tầng ở các nước đang phát triển mà không dùng danh xưng “Một vành đai, Một con đường”.

“Cơ sở hạ tầng chất lượng cao” đã trở thành từ khóa tại hội nghị này, ngoài ra hội nghị còn thống nhất cả nội dung cảnh báo Trung Quốc đang bán những sản phẩm “làm nhanh” và “rẻ tiền” và “để tránh việc các nước nhận viện trợ gặp phải vấn đề về nợ công, cần phải xem xét kỹ càng khi lập kế hoạch”.

Tuy Chính phủ Nhật Bản cũng như kinh tế thế giới không thể phớt lờ sáng kiến “Một vành đai, Một con đường” nhưng cũng không muốn bị nó cuốn đi. Vì lẽ đó, thực chất Nhật Bản cũng muốn lợi dụng sáng kiến này để thúc đẩy việc chuyển giao công nghệ Nhật Bản. Hiện nay giữa Nhật Bản và Trung Quốc đang đàm phán 54 dự án, trao đổi xem Nhật Bản có thể bổ khuyết đến mức độ nào.

Chỉ một mình Trung Quốc thì không thể xóa đi thái độ phản đối và mối hoài nghi từ các nước đang phát triển và làm thế nào để khắc phục được vấn đề bấy nợ là một bài toán khó đối với Trung Quốc. Mặt khác, đối với một quốc gia có xu hướng giảm dân số, thị trường ngày càng bị thu hẹp như Nhật Bản thì đối tác thông thương mậu dịch lớn nhất chính là Trung Quốc. Nếu không có thị trường Trung Quốc thì kinh tế Nhật Bản không thể phát triển thuận lợi. Trung Quốc và Nhật Bản thống nhất lợi ích đôi bên, xây dựng các dự án chung này.

An ninh kém, tình hình chính trị bất ổn tạo khoảng cách giàu nghèo

Đề ra mục tiêu quốc gia là đuổi kịp Mỹ, Trung Quốc tuy có tiến về phía trước nhưng khi nhìn lại thì sự chênh lệch giữa các khu vực và khoảng cách giàu nghèo đang ngày càng rộng ra. Một khi đi đến khu vực nông thôn Trung Quốc, người ta hẳn sẽ phải bật lên suy nghĩ “làm sao để thoát khỏi cảnh đói nghèo”. Bắc Kinh, Thượng Hải, Thâm Quyển đều có nhà cao tầng mọc san sát hơn cả Tokyo. Tầng lớp trung lưu Trung Quốc đến Nhật, chỉ riêng năm 2018, đã hơn tám triệu người. Số người hưởng cuộc sống giàu có lên đến 100 - 200 triệu người, ngược lại số người dân chịu khổ về sức khỏe và ô nhiễm môi trường, thoi thóp trong cái nghèo lại nhiều vô số kể.

Các con số thống kê toàn quốc đều biểu thị sự phát triển kinh tế vượt đuổi Mỹ. Nhưng hằng năm ở Trung Quốc đều có tới 200.000 - 300.000 vụ biểu tình lộn xộn, còn chính phủ thì luôn giám sát các hành động bất ổn trên mạng và công an, cảnh sát phải ứng phó với từng cuộc một.

Dù tổn hao bao nhiêu chi phí, chính phủ cũng nhất quyết không bỏ qua những vụ việc nảy sinh từ sự suy thoái an ninh trong nước dẫn đến người dân bất mãn với chính quyền. Đó là phương châm của Chính phủ Trung Quốc.

Các hoạt động phản đối Dự luật dẫn độ về Trung Quốc ở Hồng Kông bùng nổ vào tháng 6 năm 2019, rồi lan rộng thành những cuộc biểu tình lên đến một, hai triệu người. Ở Trung Quốc chưa từng xảy ra phong trào nào lớn như thế nhưng tương lai không ai nói chắc được rằng nó cũng sẽ không xảy ra.

Đây là vấn đề mà Trung Quốc không muốn nước khác can thiệp vào nhất, nếu nó lan rộng, ngay lập tức sẽ châm ngòi cho cả Đài Loan. Đài Loan đang lên kế hoạch bầu cử tổng thống vào tháng 1 năm 2020. Từ trước đến nay, phe Quốc dân đảng luôn có mối liên kết chặt chẽ với Trung Quốc đại lục được cho là đang có lợi, nhưng nếu vấn đề Hồng Kông không lắng xuống thì Tổng thống Thái Anh Văn của đảng Dân tiến sẽ giành thắng lợi và vẫn sẽ tiếp tục đối đầu với Trung Quốc. Đảng này nhờ Mỹ chống lưng, Mỹ cũng xem đây là cơ hội tốt để cung cấp các vũ khí tinh nhuệ tối tân cho Đài Loan.

Viện Hoa Kỳ tại Đài Loan được tổ chức như một Đại sứ quán thực thụ của Mỹ, tòa nhà mới ở Đài Bắc của cơ quan này đã được hoàn thành. Ngay phía sau tòa nhà là một ngọn núi nhỏ, ở đó đang xây dựng căn cứ quân sự khổng lồ của Mỹ. Hải quân Mỹ luôn đứng canh phòng xung quanh.

Trước dịp kỷ niệm 100 năm ngày Quốc khánh vào năm 2049 của nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa, các động thái Trung Quốc áp chế Đài Loan diễn ra hằng ngày. Nếu Đài Loan muốn giữ độc lập thì chỗ dựa đáng tin cậy nhất của họ là sức mạnh quân sự của Mỹ. Hiện Mỹ đứng ở thế đối lập với Trung Quốc, và đang tăng cường chu cấp đều đặn về mặt quân sự cho Đài Loan.

Việc Mỹ tăng cường cho căn cứ quân sự không chỉ riêng ở Đài Loan. Ở châu Á, họ cũng dồn lực cho Thái Lan, thực chất Đại sứ quán Mỹ ở Bangkok có cơ cấu 4.000 người. Trong khi đó người, hàng hóa, tiền của từ Trung Quốc cũng liên tục được đổ vào Thái Lan, dần đưa Thái Lan trở thành vị trí đầu cầu để Trung Quốc bao phủ tầm ảnh hưởng ở châu Á. Chuẩn bị sẵn sàng khi cần thiết.

Trung Quốc hoạt động mạnh mẽ để bành trướng thế lực không chỉ ở lĩnh vực kinh tế. Họ còn cố hết sức chứng tỏ sức mạnh quân sự đối với các nước xung quanh hòng bảo vệ lợi ích của đất nước mình. Không thể phủ định nguy cơ chiến tranh tại eo biển Đài Loan chực chờ bùng nổ ngay khi có cơ hội. Ngoài ra, cũng có rất nhiều khả năng xảy ra mối nguy hiểm cận kề xung đột vũ trang với các nước khẳng định chủ quyền trên quần đảo Trường Sa như Việt Nam, Philippines, Malaysia,... Cả hai nước Mỹ, Trung đều đang có những động thái như mang ngòi nổ.

Dù tài chính bí bách vẫn không dừng tăng cường sức mạnh quân sự

Trong một thời gian dài Trung Quốc liên tục duy trì chính sách một con dãn đến thực trạng ngoài tỷ lệ sinh giảm còn nảy sinh nguyên nhân đáng ngại hơn nữa. Đó là sức mạnh quân sự suy yếu. Các ông bà cha mẹ đều có quan điểm rằng không thể để đứa cháu, đứa con duy nhất mà họ yêu quý ra chiến trường. Do vậy nếu chiến tranh xảy ra thật thì khó đoán biết được sẽ có bao nhiêu người có thể ra chiến đấu.

Các viện nghiên cứu như Tập đoàn Rank, Viện nghiên cứu Y khoa Hudson của Mỹ đã cho ra báo cáo về sức mạnh Mỹ - Trung. Theo họ, “Hiện giờ Mỹ vẫn chiếm ưu thế nhưng 5 - 10 năm nữa, khi công nghệ thông tin của Trung Quốc phát triển, rất có khả năng sẽ phá hủy nghiêm trọng mạng lưới viễn thông Mỹ. Mỹ cũng không thể bàng quan.”

Lấy lý do xuất hiện mối đe dọa từ Trung Quốc, Chính phủ Mỹ tăng cường ngân sách quốc phòng vì cho rằng cần phải nâng cao sức mạnh. Tuy nhiên, sự thật là chúng ta cũng không biết Trung Quốc có khả năng uy hiếp được đến mức độ nào.

Hiện nay Trung Quốc đã bắt tay vào chế tạo chiếc tàu sân bay thứ ba. Chiếc đang hoạt động là tàu Liêu Ninh, được cải tạo từ chiếc tàu mua của Ukraina, nhưng bộ phóng

không được tốt và bị đánh giá thấp. Dù có đem ra thực chiến cũng không phải là mối đe dọa quá lớn. Sự tiến bộ về sản xuất tàu sân bay cũng đáng quan tâm thế nhưng chiến tranh của những thời đại sau này được dự đoán sẽ là những cuộc chiến trên mạng và máy tính hơn là cuộc chiến mà các binh đội đưa tàu chiến, tàu sân bay ra để đánh nhau.

Tranh giành quyền lực trên không gian mạng là cuộc chiến của những bộ óc. Theo đó, việc bồi dưỡng các bộ óc ưu tú sẽ là chìa khóa của vấn đề hơn là trang bị vũ khí đắt tiền, tối tân. Trung Quốc vốn đang tăng cường cả chất và lượng về con người cho mục đích đó, và dường như Mỹ đang trong tình thế bất lợi.

Chỉ có điều chắc chắn là Mỹ và Trung Quốc đều đang đổ tiền vào những nơi lãng phí. Bởi lẽ trong thời hiện đại có ngày càng ít khả năng binh đội và hỏa lực đụng độ nhau nhưng cả hai lại đều đang xây dựng ngân sách quốc gia dựa trên tiền đề đó.

Dù tài chính bị bức bách, Trung Quốc cũng không chú trọng đến ngân sách dành cho dân sinh. Nếu nới lỏng việc cạnh tranh tự do bằng chính sách kinh tế nhằm bảo đảm thu thuế thì sự chênh lệch giàu nghèo sẽ ngày càng gay gắt, đó sẽ trở thành vấn đề xã hội và làm dấy lên sự bất mãn trong người dân. Điều này lại đang được thể hiện rõ ở cả Mỹ và Trung Quốc.

Trung - Nga chịu sự trừng phạt kinh tế bởi Mỹ

Chúng ta đã nhiều lần nhắc đến Hội nghị Thượng đỉnh G20 tổ chức vào ngày 28 - 29 tháng 6 năm 2019. Lãnh đạo cấp cao của các nước phát triển, các nước mới nổi và các cơ quan quốc tế trao đổi ý kiến về các vấn đề kinh tế thế giới, môi trường cho đến vấn đề thời đại kỹ thuật số. Diễn đàn kết thúc với “Tuyên bố Osaka”.

Tại đây hội nghị tuyên bố “Đầu tư và mậu dịch quốc tế là lực hút quan trọng của sự tăng trưởng toàn cầu, năng suất, sự sáng tạo, khả năng tạo việc làm và sự phát triển chung”. “Chúng tôi sẽ cố gắng tạo ra được một môi trường thương mại - đầu tư tự do, công bằng, không phân biệt, minh bạch, có thể dự đoán, ổn định, đồng thời luôn giữ các thị trường của chúng tôi rộng mở.” Vì gặp khó khăn trong việc điều chỉnh ngôn từ do chạm trán thương mại Mỹ và Trung Quốc nên hội nghị có xu hướng đề cao những nỗ lực trước tuyên bố chung là sự thắng lợi của ngoại giao Nhật Bản. Mặc dù vậy, hội nghị đã không thể đưa cụm từ “chống chủ nghĩa bảo hộ” vào tuyên bố chung nên thực chất không tiến triển gì từ hội nghị lần trước ở Buenos Aires¹.

Tuy nhiên, “Hội nghị Thượng đỉnh G20” cũng không phải là bàn suông, vô nghĩa. Tôi nhìn thấy hội nghị đã tạo ra

¹ Thủ đô của Argentina. (ND)

một khoảng thời gian ý nghĩa. Điều tôi chú ý là lãnh đạo các nước đã tận dụng cơ hội tập trung ở Osaka này để tránh được con mắt của truyền thông và xúc tiến việc đàm phán giữa hai bên hay nhiều bên.

Cụ thể là có thể truyền thông không chú ý nhưng có một sự kiện được cho là có khả năng ảnh hưởng lớn đến tình hình thế giới trong tương lai. Đó là việc Tổng thống Nga Putin, Chủ tịch nước Trung Quốc Tập Cận Bình và Thủ tướng Ấn Độ Modi đã nhiều lần tiến hành hội đàm bí mật tại Osaka. Bên đứng ra kêu gọi là Nga và Trung Quốc. Hai nước này có điểm chung là muốn thoát khỏi sự trừng phạt kinh tế của Mỹ và muốn chống lại Mỹ.

Nếu nhìn từ phía Mỹ thì Trung Quốc đã trở thành mối đe dọa to lớn. Mỹ phát động Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương nhằm phong tỏa Trung Quốc, cùng Ấn Độ, Úc, Đài Loan, Nhật Bản tạo thành mạng lưới bao vây Trung Quốc. Năm 2018, khi Phó Tổng thống Mike Pence đến Nhật đã bày tỏ việc này.

Phó Tổng thống Pence chưa hề hội ý với phía Nhật Bản mà đã khẳng định như sau:

“Chúng ta sẽ kiểm soát sáng kiến ‘Một vành đai, Một con đường’ của Trung Quốc. Bởi lẽ sáng kiến ‘Một vành đai, Một con đường’ rõ ràng ẩn chứa ý đồ quân sự. Các nước

đang phát triển nhận hỗ trợ sẽ bị nuốt chửng bởi bấy nợ và lần lượt đầu hàng trước Trung Quốc. Chúng ta không thể dễ như vậy được.”

Thêm vào đó kêu gọi “Mỹ và Nhật Bản hợp tác, cùng với cả Ấn Độ sẽ tạo ra một vùng kinh tế mới thông qua Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương”. Ngoài ra, Nhật còn bị thúc ép “[Vì hiện nay Mỹ không có tiền nên] Chúng tôi mong Nhật Bản sẽ chu cấp vốn cần thiết. Trông cậy vào các anh.”

Tiếp nhận điều này, chính quyền Abe chỉ thị Ngân hàng hợp tác quốc tế Nhật Bản (JBIC) thành lập quỹ Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, và giải thích rằng “Vì khi bức thiết Nhật Bản vẫn cần sự giúp đỡ của Mỹ nên trước hết phía Nhật sẽ tạo quỹ 8.000 tỷ yên”.

Số tiền 8.000 tỷ yên thật sự không thể so sánh với 100.000 tỷ yên của “Một vành đai, Một con đường” mà Trung Quốc đang triển khai nhưng dù sao cũng bày tỏ lập trường của Nhật với cương vị là đồng minh của Mỹ.

Ý tưởng “tiếp nối” của Nga và Trung Quốc

Trước các động thái của Mỹ, phía Nga cũng cho rằng phải phản đối mạnh mẽ.

Nga đang có ý tưởng liên kết với các nước bên ngoài ở khắp mọi nơi như Liên minh kinh tế Á - Âu - liên minh

kinh tế khu vực Trung Á lấy trục là Nga; hay Diễn đàn kinh tế phương Đông được tổ chức hằng năm ở Vladivostok thúc đẩy đầu tư nước ngoài đến vùng cực Đông nước Nga; và cả các hội nghị chiến lược kinh tế mời gọi các nước Trung Á thuộc Xô Viết cũ ở cả Moscow hay Saint Petersburg.

Xây dựng Liên minh kinh tế Á - Âu - vùng thương mại tự do với sự tham gia của Nga, Belarus, Kazakhstan, Tajikistan, Kyrgyzstan,... Chính quyền Putin đặt phương châm tiếp nối sáng kiến “Một vành đai, Một con đường” của Trung Quốc. Nơi bắt nguồn của ý tưởng này là Diễn đàn kinh tế phương Đông và Tổ chức hợp tác Thượng Hải do Trung Quốc chủ trì.

Trong chuỗi hành động này, cũng phát sinh cả việc bắt tay quân sự với Trung Quốc. Cuộc diễn tập quân sự giữa Nga và Trung Quốc đã được thực hiện. Đây là cuộc diễn tập quân sự có quy mô lớn nhất từ sau Chiến tranh thế giới thứ Hai được thực hiện tại miền Đông Syberia nên rõ ràng kẻ địch giả định là Mỹ và Nhật. Đáp lại lời kêu gọi của Nga, Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc đã nhiệt tình hợp tác. Qua đó có thể thấy mối liên kết về kinh tế và quân sự của Nga và Trung Quốc ngày càng được đẩy mạnh.

Trung Quốc và Nga không hẳn đã có mối quan hệ tốt. Dù vậy, Mỹ xem hai nước này là hai đối thủ lớn nhất, do đó mới xúc tiến việc áp chế qua sự trừng phạt kinh tế và chính sách

bảo an lên cả hai nước. Chính vì thế Trung Quốc và Nga mới cùng chung chiến tuyến khi “Kẻ thù của kẻ thù chính là bạn”.

Nhưng nếu chỉ có Trung Quốc và Nga thì không đủ sức chống lại Mỹ. Do đó, họ đã kêu gọi thêm Ấn Độ. Dân số Ấn Độ là 1,3 tỷ người, trong vài năm nữa chắc chắn sẽ vượt Trung Quốc, trở thành quốc gia theo chủ nghĩa dân chủ lớn nhất thế giới. Trong mối liên kết giữa Trung Quốc và Nga không chỉ có sự kết nối về địa lý như lục địa Á - Âu mà còn có sự phòng bị.

Chắc quý vị còn nhớ nhóm các quốc gia phát triển kinh tế đáng kể được gọi là BRICS từng được chú ý. Năm nước mới nổi gồm Brazil, Nga, Ấn Độ, Trung Quốc và theo sau là Nam Phi, tạo ra diễn tiến mới trong trật tự thế giới do Mỹ dẫn đầu. Brazil vì suy thoái kinh tế giờ khuất phục Mỹ, Nam Phi cũng vì giới chính trị hủ bại mà mất đi hào quang.

Do đó Trung Quốc đã kêu gọi liên minh ba nước cùng với Nga và Ấn Độ.

Đề xuất mua dầu thô của Iran từ phía Trung Quốc là một ví dụ. Từ sau khi Tổng thống Trump nhậm chức, Mỹ và Iran đối địch gay gắt, Mỹ duy trì lệnh trừng phạt kinh tế với Iran. Nhật Bản cũng theo Mỹ ngừng nhập khẩu dầu thô của Iran (từ tháng 5 năm 2019). Như vậy đây là cơ hội

để Trung - Nga - Ấn mua dầu thô chất lượng tốt của Iran với giá rẻ. Hơn nữa, lại có thể thanh toán bằng nhân dân tệ và rupee, không cần dùng tiền đô-la như mua dầu hỏa.

Ba nước đã tổ chức những cuộc họp như thế tại Osaka.

Tổng thống Putin cùng giấc mơ khôi phục Liên Xô cũ

Hàng năm vào ngày 9 tháng 5, để kỷ niệm chiến thắng Chiến tranh thế giới thứ Hai, Nga đều tổ chức cực kỳ long trọng. Trong cuộc Chiến tranh Vệ quốc¹ với Đức, Liên Xô cũ đã hy sinh khoảng 27 triệu người. Số người Nhật Bản hy sinh bao gồm binh lính và thường dân là 3,1 triệu người, qua đó có thể đoán biết được đó là cuộc chiến tranh tàn khốc đến nhường nào.

Ngay sau Chiến tranh thế giới thứ Hai, nhóm các nước chủ nghĩa tư bản đi theo sự dẫn dắt của Mỹ, còn các nước chủ nghĩa xã hội hướng theo sự dẫn dắt của Liên bang Xô Viết, tạo thành thời kỳ Chiến tranh Lạnh Đông - Tây. Liên Xô không chỉ tự hào về sức ảnh hưởng lớn với nhóm các nước chủ nghĩa xã hội mà cả về sức mạnh quân sự, kỹ thuật khám phá vũ trụ cũng đối đầu và giữ được thế cân bằng với Mỹ.

¹ Thường được gọi là Chiến tranh Xô - Đức hoặc Mặt trận Phía Đông (1941 - 1945). (ND)

Đặc biệt trước giai đoạn 1950, Liên Xô còn vượt trội hơn Mỹ. Đây là thời kỳ độc diễn của Liên Xô khi đi tiên phong trong việc khai phá và triển khai tên lửa đạn đạo bắn từ tàu ngầm; thành công với vệ tinh nhân tạo đầu tiên trên thế giới Sputnik 1; phi hành gia Yuri Gagarin là người đầu tiên lên vũ trụ bằng chiếc Vostok 1¹;...

Tuy nhiên sau đó thể chế chủ nghĩa xã hội tại Liên Xô bị mắc kẹt, chạy đua vũ trang, kinh tế trì trệ khi cả nước toàn là doanh nghiệp quốc doanh không có năng suất. Vào lúc này, Mikhail Gorbachev được bầu làm Tổng Bí thư đảng Cộng sản Liên Xô. Ông đã đem tự do hóa vào chế độ chủ nghĩa xã hội qua chính sách Perestroika (cải tổ) và Glasnost (công khai thông tin) nhưng kết quả của sự tự do hóa này đã dẫn đến sự tan rã của Liên Xô vào năm 1991.

Nga có nguồn tài nguyên thiên nhiên phong phú nên đầu những năm 2000 là thời kỳ tăng trưởng mạnh mẽ với giá dầu ngất ngưỡng trên thế giới. Thế nhưng khi giá dầu giảm, nền kinh tế quá ỷ lại vào tài nguyên thiên nhiên cũng lại mất ưu thế.

Việc tôi lướt nhanh lịch sử hiện đại của Liên Xô và Nga là nhằm làm rõ mục tiêu mà Tổng thống Nga Putin đang hướng đến là gì.

¹ Tàu Phương Đông. (ND)

Nga có dân số ít hơn Mỹ và Trung Quốc, kinh tế hiện nay cũng khá trầm lắng khi giá dầu mỏ suy thoái. Trong bối cảnh đó, Tổng thống Putin đang cố gắng lãnh đạo nhân dân hướng đến tương lai. Và động lực cho việc đó là kêu gọi người dân với tấm lòng yêu nước khôi phục Liên Xô cũ đã sụp đổ. Có nghĩa là khôi phục Liên Xô cũ chính là “Giấc mơ của Putin”.

Giống như “Giấc mơ của Trung Quốc” là khôi phục Trung Quốc vĩ đại, quay lại thời kỳ rực rỡ trước khi bị các nước Tây Âu xâm chiếm, “Giấc mơ của Putin” cũng đuổi theo lý tưởng vinh quang của Liên Xô hùng mạnh.

Hiện trạng vấn đề Lãnh thổ phương Bắc

Hiện nay giữa Nhật Bản và Nga vẫn còn tồn đọng vấn đề tranh chấp Lãnh thổ phương Bắc. Tại Hội nghị Thượng đỉnh G20, Tổng thống Putin và Thủ tướng Abe đã tiến hành hội đàm lần thứ 26 nhưng Tổng thống Putin kiên định với quan điểm của Nga nên vấn đề lãnh thổ vẫn chưa có tiến triển nào.

Quan điểm của người Nga về vấn đề Lãnh thổ phương Bắc như sau:

“Trong Tuyên bố chung Xô - Nhật năm 1956, điều tám đã viết rằng ‘Nga sẽ trao trả chủ quyền của hai đảo Habomai và Shikotan cho Nhật Bản sau khi Hiệp ước hòa bình được ký kết’.

Nhưng quan trọng hơn là điều một của tuyên bố chung có viết ‘Nhật Bản và Nga ký kết hiệp ước hòa bình, xây dựng mối quan hệ tin cậy thông qua giao lưu chính trị, kinh tế, văn hóa’. Vậy mà người Nhật chỉ chăm chăm vào điều tám là đòi trả lại hai đảo, chứ chẳng thèm đếm xỉa gì đến điều một cả. Đó là vì Nhật Bản vẫn chưa công nhận chiến thắng của Nga trong Chiến tranh thế giới thứ Hai.”

Lập luận của phía Nga là vậy.

Còn chủ trương của Nhật Bản lại hoàn toàn trái ngược. Sau khi Nhật Bản thừa nhận Tuyên bố Potsdam, Nga đã phá vỡ Hiệp ước Xô - Nhật, từ Kamchatka tiến vào Lãnh thổ phương Bắc. Việc Nga dòm ngó đến Hokkaido rõ ràng là vi phạm luật pháp quốc tế.

Phía Nga cho rằng Nhật Bản đã tạo phe Trục Nhật - Đức - Ý cùng với Đức quốc xã. Nhật đã hợp tác với Đức quốc xã tấn công xâm chiếm Nga ở chính diện châu Âu. Rõ ràng Nhật đã phá vỡ Hiệp ước Xô - Nhật vào thời điểm đó nên không có lý do gì để gộp vào vấn đề của quần đảo Kuril được. Nhưng cuối cùng, nếu Nhật đồng ý ký Hiệp ước hòa bình để minh chứng cho mối quan hệ hữu hảo thân thiện Nhật - Xô thì Nga sẽ bày tỏ “thiện ý” sẵn sàng trả lại hai đảo. Do đó, trước tiên Nhật Bản hãy bày tỏ thiện ý của mình.

Điều đó có nghĩa là phía Nga cho rằng việc họ giành thắng lợi trong Chiến tranh thế giới thứ Hai đã xác định lãnh thổ hiện tại của họ. Thế nên cả Tổng thống Putin lẫn Thủ tướng Medvedev không thể nhượng bộ Nhật Bản. Còn nếu Nhật Bản bày tỏ “một hình thức nào đó” như quyết định nhượng bộ của Nga thì họ sẽ suy nghĩ lại.

Một phần của “hình thức nào đó” là kế hoạch cùng phát triển kinh tế ở Lãnh thổ phương Bắc. Tuy nhiên, dù đã đặt lên bàn đàm phán hơn ba năm nhưng hiện trạng vẫn chưa tiến triển được bước nào. Nga cho rằng Nhật Bản không có ý muốn giải quyết vấn đề này nên đã chuyển hướng phát triển cùng với Trung Quốc, Bắc Triều Tiên và Hàn Quốc.

Có một thời kỳ khi kinh tế Nga kiệt quệ họ đã có ý trả lại (bán) bốn đảo nếu Nhật chi tiền. Tuy nhiên sau đó, kinh tế Nga hồi phục, họ xúc tiến trang bị cơ sở hạ tầng, xây dựng sân bay, cảng biển, bệnh viện, trường học,... Có nhiều người dân Bắc Triều Tiên làm việc cho các công trình này, và phần nhiều nguyên vật liệu là hàng Trung Quốc, Hàn Quốc.

Trước đây vùng Viễn Đông nước Nga không những chưa phát triển mà cả trường học lẫn bệnh viện đều không được trang bị đầy đủ. Hẳn là trong số quý vị cũng có người nhớ việc một em bé bị bỏng nặng đã được đưa bằng trực thăng

của cảnh sát và máy bay tự vệ đến Sapporo để cứu chữa. Đó là chuyện của năm 1990, nay thì việc cấp cứu không còn đến mức phải huy động trực thăng của cảnh sát như thế nữa.

Thực chất Nga vẫn chưa tin tưởng Trung Quốc

Dưới ảnh hưởng của tình trạng nóng lên toàn cầu, lượng băng ở Bắc Cực tan chảy ngày càng lớn, gần đây người ta đã có thể đi từ Trung Quốc đến châu Âu bằng đường biển thông qua biển Nhật Bản và biển Bắc Cực. Trước đây, con đường này chỉ đi được vào mùa hạ và có lẽ chúng ta cũng chẳng cần phải bàn xem nó đã giúp tiết kiệm được chi phí và thời gian như thế nào so với con đường vòng xuống phía Nam qua kênh đào Suez và Mũi Hảo Vọng.

Bến cảng của Nga nằm giữa cung đường nhưng hầu như xuống cấp đến mức không thể sử dụng được. Do đó Nga lên kế hoạch muốn Trung Quốc chi tiền và công nghệ cho nơi đây.

Nếu Trung Quốc và Nga hợp tác, cùng nhau bảo đảm lộ trình vận chuyển mới này thì bốn đảo phương Bắc sẽ trở thành cứ điểm cực kỳ quan trọng, là cửa ngõ của con đường hàng hải vùng Bắc Cực. Theo đó, Nga lại càng không dễ dàng buông tay bốn hòn đảo.

Trước đây, Tổng thống Putin đã nhấn mạnh ý tưởng Liên minh Á - Âu, tận dụng tối đa hai tuyến đường sắt Siberia và cả lộ trình hàng hải vùng Bắc Cực. Kế hoạch kết hợp Liên minh Á - Âu này và sáng kiến “Một vành đai, Một con đường” của Chủ tịch Tập Cận Bình vẫn đang được triển khai.

Mối quan hệ này giữa Trung Quốc và Nga đang được tăng cường. Dù vậy, hai quốc gia này cũng không hẳn đều đặt trọn niềm tin cho nhau. Tháng 3 năm 1963, thời Xô Viết, hai nước từng xảy ra tranh chấp quyền sở hữu cồn đất giữa nhánh sông Amur và sông Ussuri, dẫn đến nguy cơ xảy ra chiến tranh toàn diện và chiến tranh hạt nhân Trung - Xô.

Trước đó, hai nước cũng có những quan điểm trái chiều trên con đường xây dựng xã hội chủ nghĩa. Đảng Cộng sản Trung Quốc, đứng đầu là Mao Trạch Đông phản đối quyết liệt việc đảng Cộng sản Liên Xô chuyển sang hướng ủng hộ việc cùng tồn tại hòa bình với nhóm các nước tư bản dù trước đó họ thường xuyên xảy ra xung đột.

Thêm nữa, hiện nay kinh tế Nga khá trì trệ, còn Trung Quốc với sức mạnh kinh tế thần kỳ lại bắt đầu chủ trương hồ Baikal vốn thuộc về lãnh thổ Trung Quốc. Hồ Baikal lớn nhất nước Nga từng được Đế chế Nga dùng vũ lực ép buộc Trung Quốc nhượng lại. Nay Trung Quốc đang muốn đòi lại nó.

Người Nga không sinh sống nhiều tại khu vực hồ Baikal. Thay vào đó, hồ là cảnh thiên nhiên tuyệt đẹp được bầu chọn là di sản thiên nhiên thế giới nên khách du lịch và công ty du lịch Trung Quốc đổ xô đến đó rất đông. Ngoài phát triển các resort quanh hồ, một nhà máy Trung Quốc còn xây dựng thương hiệu nước hồ Baikal và bán sang châu Âu.

Phía Nga cũng e ngại rằng liệu đông đảo nông dân và dân di cư từ Trung Quốc có theo chân khách du lịch, công ty du lịch đến những vùng có ít người Nga sinh sống hay không. Do đó tuy là trước đây cùng thể chế nhưng ngay cả bây giờ, Nga vẫn không thực sự tin tưởng Trung Quốc.

Và có một quốc gia mà cả Nga lẫn Trung Quốc đều giữ khoảng cách.

Đó là Nhật Bản.

Nga cũng gặp phải vấn đề dân số giảm mạnh nên không dễ dàng gì thực hiện “Giấc mơ của Putin” được. Ngoài ra, Nga còn có sức thu hút lớn vì nhiều tài nguyên chưa khai thác.

Chính xác là có những hành động Nga, Trung hợp tác cùng tiến. Thế nhưng, thực chất là mức độ chênh lệch giữa hai quốc gia là vô cùng lớn. Ất hẳn Nhật Bản cần tính đến vấn đề đó và lợi dụng sức mạnh của Mỹ, suy nghĩ làm sao để chống lại sự hợp nhất của Nga và Trung Quốc.

“Ý tưởng đảo sông bài Kunashir” của Tổng thống Trump

Trước đây Tổng thống Trump đã hâm nóng ý định xây dựng casino và resort trên hòn đảo lớn thứ hai của Lãnh thổ phương Bắc, Kunashir.

Tại sao lại là đảo Kunashir? Bối cảnh của chuyện này có phần phức tạp. Quý vị chắc cũng biết Charles Lindbergh, người đầu tiên bay xuyên Thái Bình Dương một mình chứ. Sau khi thành công trong chuyến bay thám hiểm ở Thái Bình Dương, ông cũng đã thành công trong chuyến bay từ New York qua Canada, Alaska sang Nhật và Trung Quốc.

Giữa đoạn đường đó, do sương mù dày đặc cản trở, ông từng hạ cánh khẩn cấp xuống đảo Kunashir. Ông được ngư dân Nhật Bản cứu sống và giúp đỡ. Sau khi trọ lại nhà của người Nhật ở địa phương một đêm, ông lại tiếp tục cất cánh. Tại Kunashir hiện còn có tấm bia tưởng niệm Lindbergh do người Nhật dựng lên, để ghi nhớ sự kiện này. Tôi trình bày có hơi ngoài lề một chút nhưng con đường hàng hải nối Nhật Bản và duyên hải miền Đông nước Mỹ đang được sử dụng là lộ trình Bắc Thái Bình Dương mà Lindbergh đã khai phá khi đó.

Lindbergh nổi tiếng là nhà thám hiểm nhưng ông còn được biết đến như là một thành viên của đảng Cộng hòa ca ngợi chủ nghĩa biệt lập (học thuyết Monroe) nên việc

ông được Tổng thống Trump, người chủ trương “America First” mê mẩn cũng không có gì là kỳ lạ. Tuy nhiên, việc ông để mắt tới mối duyên giữa Kunashir và Lindbergh là sau này, còn trước đó là cả một câu chuyện nữa.

Từ trước khi nhậm chức tổng thống, ông Trump từng có nguyện vọng xây tháp Trump ở Moscow và đã cùng các con trai của mình đàm phán với phía Nga. Thế nhưng điều kiện xây dựng casino nước ngoài ở Nga nằm ở chính diện châu Âu là khá nghiêm ngặt, đàm phán gặp khó khăn.

Mặt khác miền Viễn Đông từ Siberia, nhất là bốn đảo ở Lãnh thổ phương Bắc, đang ở trong thế cân bằng chưa khai thác nên nếu Tổng thống Trump đầu tư resort thì có khả năng nó bị xem như là một ngoại lệ. Sau khi nhậm chức tổng thống, ông Trump đã thương lượng với Nga thông qua Nhật Bản.

Sau casino ở Kunashir hoàn thành thì Nhật, Nga, Mỹ sẽ cùng nhau xúc tiến việc kinh doanh. Đối tượng khách hàng trong kế hoạch sẽ là khách thuộc tầng lớp trung lưu Trung Quốc. Ông Trump thường nói vòng vo về việc yêu cầu Nhật Bản đầu tư. Chủ tịch Takahashi Harunori (đã mất) của tập đoàn EIE International Corp, người được mệnh danh là Donald Trump của Nhật Bản lúc còn sống cũng tranh cãi nhiều xoay quanh kế hoạch này.

Dĩ nhiên thực tế không đến mức như vậy nhưng đó là một ví dụ để hiểu rằng Nga có nhiều mối liên hệ với Mỹ bằng nhiều hình thức khác nhau. Ngoài ra, Nga còn có thể điều khiển Trung Quốc, tạo ảnh hưởng lên Bắc Triều Tiên. Tuyến đường sắt từ Nga xuyên suốt bắc nam bán đảo Triều Tiên cũng có thể xem là cơ hội của Nga trong việc bắt tay với Bắc Triều Tiên. Ngay cả Trung Quốc cũng sẽ kéo dài “Một vành đai, Một con đường” đến bán đảo Triều Tiên. Như vậy thực tế là cả Trung Quốc và Nga đã thống nhất với nhau về suy nghĩ.

Kế hoạch đường hầm dưới biển nối Busan của Hàn Quốc và Fukuoka được đưa ra bàn luận từ 20 năm trước nhưng chưa có triển vọng thực hiện. Nga cũng hoàn toàn có khả năng thúc đẩy việc này.

Tấn công mạng trong cuộc bầu cử tổng thống Mỹ

Chính quyền Trump đã cáo buộc Nga can thiệp vào bầu cử tổng thống Mỹ năm 2016. Mở đầu cáo buộc này là phán đoán dựa trên phân tích của Văn phòng tình báo quốc gia, nơi quản lý Cơ quan tình báo Mỹ rằng “Nga triển khai tấn công mạng vào ứng viên Hillary Clinton, nhằm hậu thuẫn cho sự ra đời của chính quyền Trump”. Truyền thông đeo bám, FBI xúc tiến điều tra, cáo buộc trở nên nghiêm trọng.

Việc Chính phủ Nga có ý kiến ủng hộ nhóm bầu cử của ông Trump, sau đó trưởng ban bầu cử khi đó và con trưởng Junior

cùng con rể Jared Kushner của ông Trump cùng tham gia đồng lõa đã được đưa ra ánh sáng. Xuất hiện cả các lời khai là hãng công nghệ thông tin của Nga dùng SNS tự xưng là một công ty của người Mỹ đăng bài và quảng cáo ủng hộ ông Trump, đưa những tin giả gây bất lợi cho ứng viên đối lập Clinton. Sự can thiệp này bị xem là có mục đích gây chia rẽ nội bộ nước Mỹ.

Ngoài ra, kết quả điều tra còn cho thấy Tổng cục tình báo quân đội Nga (GRU) đã hack máy tính của nhân viên và tình nguyện viên phía bà Clinton, cướp thông tin về việc gây quỹ và kế hoạch tranh cử. Nga đã liên tục truy cập phi pháp và tấn công mạng ở mức chính phủ.

Việc Tổng thống Trump cho sa thải Giám đốc FBI trong khi đang tiến hành điều tra càng làm dấy lên mối lo ngại mới rằng phải chăng Trump đang cản trở Bộ Tư pháp.

Tuy có những diễn tiến gay gắt như cách ly những người thân cận của Tổng thống Trump, xuất hiện những lời khai mới từ hoạt động tư pháp nhưng dĩ nhiên bản thân ông Trump vẫn kiên quyết phủ nhận. Không rõ Mỹ có xúc tiến điều tra với chính bản thân ông Trump hay không, nhưng nếu đúng như cáo buộc này thì mối liên kết của ông với Nga là rất lớn.

Chắc chắn Nga cũng rất mong chờ ông Trump trả ơn. Khi ông Trump nhiều lần kinh doanh sòng bài thua lỗ, người cứu giúp cuối cùng chính là các sòng bài của Nga.

Tại Hội nghị Thượng đỉnh G20, ông Trump đã đùa với Tổng thống Putin rằng: “Đừng can thiệp vào bầu cử tổng thống lần tới nữa nhé.” Như vậy ít nhiều hẳn có góc khuất trong chuyện này.

Ấn Độ - “Quốc gia trẻ nhất thế giới” đang phát triển

Dân số Ấn Độ hiện nay đứng thứ hai thế giới với 1 tỷ 340 triệu người. Con số này được dự đoán sẽ vượt qua Trung Quốc, đứng số một thế giới sau 4 - 5 năm nữa. Bởi Trung Quốc duy trì chính sách một con nên tỷ lệ sinh đang giảm. Trong khi đó Ấn Độ không hạn chế sinh đẻ nên dân số sẽ tiếp tục tăng. Hơn nữa, tại Ấn Độ lớp người trẻ vô cùng đông đúc, nhìn vào kim tự tháp dân số thì số người dưới 25 tuổi chiếm quá nửa dân số. Do vậy không hề quá lời khi nói rằng đây là quốc gia trẻ nhất thế giới.

Điều đó có nghĩa là trong tương lai gần, Ấn Độ sẽ có nguồn cung cấp sức lao động dồi dào. Và cùng với việc xúc tiến xây dựng cơ sở hạ tầng thì Ấn Độ cũng được dự đoán là có nền kinh tế phát triển mạnh mẽ.

Nếu so với đất nước Trung Quốc có dân số khổng lồ thì chúng ta sẽ hiểu được đặc trưng của Ấn Độ. Ở Trung Quốc tuy có giới siêu giàu hết sức đông đảo nhưng như tôi đã trình bày ở trên, tại các vùng thôn quê Trung Quốc tầng lớp nghèo khổ cũng chiếm tỷ lệ rất lớn, khoảng cách giàu nghèo

cực kỳ nghiêm trọng. Ngược lại Ấn Độ tuy không có giới siêu giàu nhưng tầng lớp trung lưu lại dày đặc hơn Trung Quốc. Tầng lớp trung lưu này có sức mua lớn và phát ngôn cũng có sức nặng.

Người Ấn Độ thường nói “Nếu trong tương lai Ấn Độ và Trung Quốc đụng độ nhau thì sau rốt Ấn Độ chúng ta sẽ thắng vì chúng ta có tầng lớp trung lưu”.

Dù vậy, ở Ấn Độ vẫn còn tồn tại những tàn dư của chế độ đẳng cấp ngày xưa. Hiến pháp hiện nay nghiêm cấm sự phân biệt đối xử trong công việc, dù việc này cũng được cải thiện nhiều nhưng về chuyện hôn nhân không cùng đẳng cấp thì họ vẫn chưa chấp nhận. Kết quả là tuy không gay gắt như Trung Quốc nhưng vẫn nảy sinh chênh lệch giàu nghèo, cách biệt giữa các khu vực.

Hơn nữa, Ấn Độ là một quốc gia đa dân tộc, có đến 21 thứ tiếng được hiến pháp công nhận. Trên các tờ tiền rupee có in mấy mươi ngôn ngữ, dân tộc. Thống nhất từng ấy dân tộc thành một quốc gia, đối với người Nhật Bản chúng ta mà nói là một điều vô cùng khó khăn.

Thế nhưng, đối với người dân Ấn Độ, Thủ tướng Narendra Modi là người có kỹ năng giao tiếp tốt và có khả năng thu phục nhân tâm như cách ông đã chiến thắng áp đảo ở lần tranh cử trước. Nhờ thế tính mới lạ và cơ hội mới

được nảy sinh từ trong tính đa dạng của thời kỳ hỗn mang (Chaos) nên nếu lèo lái giỏi, chắc chắn sẽ phát huy được sức mạnh của quốc gia đa dân tộc.

Quả thật Ấn Độ là quốc gia xoay xở được tất cả, luôn duy trì được sự phát triển.

Thêm nữa Ấn Độ còn có một đặc trưng nữa, đó là quốc gia chủ nghĩa dân chủ lớn nhất thế giới. Mỹ đã nhận thấy những giá trị chiến lược ở Ấn Độ, Ấn Độ cũng có cảm giác thân thuộc với một quốc gia đánh giá cao giá trị của chủ nghĩa dân chủ như Mỹ.

Tình cảm thân thiết với Nhật đã được gây dựng từ lâu trong lịch sử

Ấn Độ là một quốc gia rộng lớn nằm trong khu vực tiểu lục địa Ấn Độ, ở phía Nam đại lục Á - Âu. Trước đây tôi từng di chuyển bằng đường sắt từ Kolkata (Calcutta) ở miền Tây Ấn Độ đến New Delhi ở miền Bắc. Khoảng cách là khoảng 1.500 kilômét, mất khoảng 20 tiếng ngồi tàu. Khi ấy tôi đã thực sự cảm nhận được lãnh thổ rộng lớn của Ấn Độ khi phong cảnh nông thôn rộng mở ở cửa sổ tàu không hề thay đổi suốt mấy tiếng tàu chạy, cảm giác như chỉ có mặt trời là dịch chuyển vị trí. Ở Ấn Độ, bò là loài động vật thiêng liêng nên trên đường đi xuất hiện cả xe và động vật. Thời gian vĩnh cửu và sự hỗn độn phồn tạp đều tồn tại ở nơi đây.

Quốc gia như thế này tuy cũng có những giá trị quan khác Nhật Bản nhưng về phương diện tình cảm thì người Ấn Độ lại rất đối thân thiết với Nhật Bản.

Ngược dòng lịch sử, Ấn Độ là nơi khởi nguồn của Phật giáo nên đã có mối giao lưu văn hóa với Nhật Bản từ xa xưa. Nửa trước của thế kỷ XX, khi các cuộc đấu tranh giành độc lập trong nước dâng cao ở Ấn Độ thì nhà tư tưởng Okawa Shumei¹ người Nhật đã có những sự hỗ trợ nhất định cho Ấn Độ. Ngoài ra, vào thời kỳ đầu niên hiệu Chiêu Hòa, Rash Behari Bose² trước khi mất ở Nhật Bản đã dạy cho vợ chồng nhà bảo trợ Soma Aizo và Koko món cơm cà ri ở tiệm Shinjuku Nakamura, Tokyo. Đến nay đó vẫn là món ăn được yêu thích mà mọi người đều biết.

Vào Chiến tranh thế giới thứ Hai vì Nhật cố xúi cho nền độc lập của Ấn Độ nên nhà hoạt động cách mạng và là chính trị gia được đánh giá cao của Ấn Độ Chandra Bose (khác với ông Bose của tiệm Nakamura) đã dẫn dắt quân đội nhân dân Ấn Độ cùng quân Nhật chiến đấu với Anh. Sau chiến tranh, tại Tòa án quân sự quốc tế Viễn Đông³, người bên vực Nhật Bản chỉ có Thẩm phán Radhabinod Pal

¹ Okawa Shumei (1886 - 1957) là nhà tư tưởng, nhà nghiên cứu Ấn Độ giáo và Hồi giáo người Nhật Bản. (BT)

² Nhà lãnh đạo cách mạng Ấn Độ vào thế kỷ XX. (ND)

³ Các phiên tòa tại Tokyo. (ND)

người Ấn Độ. Ông ấy đã có chủ trương cực kỳ đúng đắn rằng: “Dựa vào luật của các nước chiến thắng lập ra sau chiến tranh mà phán xử thì không chấp nhận được”.

Qua quá trình lịch sử hỗ trợ nhau những lúc khó khăn như vậy, mối cảm tình thân Nhật của người Ấn Độ rất mạnh mẽ. Chúng ta phải quý trọng mối quan hệ hữu hảo này.

Từ sau năm 2005, các nhà lãnh đạo của hai nước đều có những chuyến thăm viếng và tổ chức Hội nghị Thượng đỉnh hằng năm. Thủ tướng Abe cũng thường xuyên hội đàm với Tổng thống Trump, cũng có cơ hội hội đàm vài lần với Tổng thống Putin nhưng hình thức viếng thăm nhau hằng năm như thế này thì chỉ có riêng với Ấn Độ.

Thủ tướng Abe và Thủ tướng Modi đã hội đàm thượng đỉnh 13 lần, do đó cần phải đánh giá cao chính sách thắt chặt mối quan hệ hữu hảo của hai nước.

Đường sắt cao tốc Ấn Độ được thiết kế theo kiểu tàu Shinkansen của Nhật Bản cũng là thành quả của nỗ lực qua nhiều năm. Tuyến đường sắt này dài 500 kilômét nối trung tâm tài chính Mumbai và phố kinh doanh quy mô lớn Ahmedabad, rút ngắn thời gian di chuyển từ tám tiếng xuống còn ba tiếng.

Nhật Bản đã cung cấp vốn và công nghệ cho dự án này, tập huấn nhân viên Ấn Độ như huấn luyện lái tàu và các nhân viên bảo an cần thiết cho quá trình vận hành an toàn.

Nghiên cứu phát triển vượt qua Huawei

Người Ấn Độ có truyền thống giỏi toán, họ nổi tiếng với việc tìm ra số 0. Hệ thống ghi số đếm có sử dụng số 0 có ưu điểm vượt trội trong tính toán.

Ví dụ số 73.801 mà viết theo chữ Hán của Nhật sẽ là 七万三千八百一, nếu cộng thêm 18.325 tức 一万八千三百二十五 vào thì tôi cũng chẳng cần phải nói cách ghi nào để tính toán hơn thì hẳn mọi người cũng thấy.

Còn nếu sử dụng số La Mã, 10 là X, 50 là L, 100 là C, 500 là D, 1.000 là M, thì vị trí của hàng chục hàng trăm không thống nhất. 610 sẽ là DCX nhưng 349 thì sẽ là CCCXLIX. Đọc thôi cũng đã khó khăn rồi. Đến đây chắc là bạn cũng hiểu hệ thống ghi số đếm có sử dụng số 0 ưu việt đến thế nào rồi phải không?

Ấn Độ có truyền thống xem trọng những học vấn kiến thức mang tính trừu tượng như triết học và số học.

Người Ấn Độ hiện nay giỏi toán tin là do họ dựa trên nền tảng đó và đầu tư nhiều cho giáo dục toán học ở trường. Ở trình độ giáo dục phổ cập, Nhật Bản dạy bảng cửu chương đến 9x9 nhưng ở Ấn Độ học sinh nhớ đến 19x19.

Ở nước ngoài người Nhật cũng được đánh giá là giỏi toán. Đó là nhờ học thuộc lòng bảng cửu chương. Khả năng

làm toán và tính nhẩm cao là nhờ bảng cửu chương. Có lẽ cũng sẽ có những đứa trẻ gặp khó khăn nhưng việc dạy toàn bộ học sinh ở giáo dục phổ cập là điều quan trọng. Ở Ấn Độ học sinh phải học nhớ đến 19x19 nên cũng có thể hiểu trình độ toán học của họ cao đến mức nào.

Là mảnh đất đào tạo toán học, nên người Ấn Độ rất giỏi lý hóa và tin học, đó cũng là lý do khiến Ấn Độ là cường quốc công nghệ thông tin hiện nay dù các Ấn kiều (người Ấn Độ ở nước ngoài) rải rác khắp thế giới.

Giáo dục trên đại học của Ấn Độ cũng rất hoàn bị, trình độ cũng cao. Lượng kỹ sư ưu tú vô cùng đông đảo. Trong buổi bình minh của ngành công nghệ thông tin, người đặc biệt quan tâm đến bộ não ưu tú của người Ấn Độ là những Ấn kiều sang Mỹ. Có thể nói trong ngành công nghệ thông tin thế giới, Mỹ và Ấn Độ có mối quan hệ vô cùng mật thiết, tác động tương hỗ lẫn nhau.

Ở đây có lẽ tôi cũng không cần phải nói đến việc những người từ Ấn Độ sang Mỹ du học ngày càng tăng. Người Ấn Độ ở thung lũng Silicon của California hoạt động sôi nổi, các công ty nền tảng kỹ thuật số có thể thay đổi thế giới như GAFA cũng không thể được ra đời nếu không có người Ấn Độ.

Lấy việc phát triển 5G mà bàn thì người Ấn Độ cũng tự tin rằng họ đã bắt tay vào nghiên cứu phát triển trước Huawei, không sớm thì muộn cũng sẽ vượt mặt Trung Quốc.

Tầng lớp tinh hoa của Ấn Độ luôn biết cách bảo vệ quan điểm cá nhân, họ ưa tranh biện đến cùng. Người Nhật thì lại không quen tranh luận, thường hay than phiền nhưng vì trí óc thông minh và năng lực về mặt công nghệ cao tuyệt vời của người Ấn Độ là điều chắc chắn, cho nên Nhật Bản chúng ta cần tích cực giao thiệp với họ.

Phát huy sự khôn ngoan, nhạy bén trong Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương

Không có gì phải nghi ngờ về việc Ấn Độ tiềm ẩn khả năng phát triển mạnh trong tương lai, có thể tạo sức ảnh hưởng lớn trên thế giới đúng với danh hiệu cường quốc công nghệ thông tin.

Thời đại hiện nay được gọi là Thời đại Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, giữa Ấn Độ và các nước Mỹ, Đài Loan, Úc, Nhật đang xúc tiến trao đổi thông tin định kỳ, tổ chức hội nghị giữa các chính phủ.

Các buổi hội đàm giữa Chính phủ Nhật Bản và Ấn Độ được diễn ra định kỳ và ngay tổ chức vận động hành lang của Bộ Ngoại giao nơi nghiên cứu các vấn đề quốc tế của Nhật Bản cũng liên kết mạnh mẽ với các viện nghiên cứu của Ấn Độ, cả Đài Loan cũng có mặt trong mỗi liên kết này.

Tuy nhiên, Ấn Độ không bị Mỹ cuốn hoàn toàn theo Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Họ kẻ một

đường ranh giới với Mỹ qua việc mua các chiến đấu cơ từ Nga. Ngoài ra Ấn Độ còn mua dầu thô của Iran. Họ bước trên con đường riêng về mặt bảo an, ngoại giao. Còn Trung Quốc và Nga nhắm vào đó nên đã lên kế hoạch tìm cách lôi kéo Ấn Độ.

Ấn Độ hiểu rõ những kế hoạch và dụng ý chiến lược của các nước, cũng như luôn giữ được sự khôn khéo và nhạy bén của mình. Hiểu biết sâu rộng đó chính là phong cách của một cường quốc.

Tôi đã trình bày ở Chương 1 phần Iran rằng Trung Quốc đang nóng lòng tranh giành Pakistan, một nhân tố quan trọng cho sáng kiến “Một vành đai, Một con đường”. Bởi từ miền Tây Trung Quốc qua Pakistan ra Ấn Độ Dương nối với con đường tơ lụa trên biển. Trung Quốc đặt vị trí này là “Hành lang Pakistan” và nỗ lực chiếm hữu.

Tuy nhiên, cả hai nước Ấn Độ và Pakistan đều cảnh giác với động thái này của Trung Quốc. Hơn nữa cả ba nước này đều có hạt nhân. Đây là nguyên nhân chính gây bất ổn giữa các bên.

Hôm trước tôi có dịp gặp một vị giám đốc của viện nghiên cứu hàng đầu Ấn Độ ở một hội nghị quốc tế nọ. Vốn là đại tướng của quân đội Ấn Độ, ông ấy rất cảnh giác và có thái độ chống đối Trung Quốc, ông ấy cho rằng

“Trung Quốc là nhân tố chính khiến thế giới trở nên xáo trộn”. Như vậy là những người xuất thân trong quân đội Ấn Độ khó gỡ bỏ được mối nghi ngại với Trung Quốc.

Nhật Bản vẫn đang xây dựng mối quan hệ tương đối thân thiện, tin cậy với cả Ấn Độ và Pakistan. Dù vậy chúng ta cũng không được để Ấn Độ rời khỏi tầm mắt.

CHƯƠNG 3

TIỀM NĂNG CỦA NHẬT BẢN

Nhật Bản dưới góc nhìn là đất nước tài nguyên

Ở Nhật Bản, khi còn là học sinh cấp một cấp hai, có lẽ rất nhiều người đều được dạy là “Nhật Bản là quốc gia không có tài nguyên, là đất nước gia công mậu dịch, tức là nhập khẩu nguyên liệu từ nước ngoài rồi sau khi gia công sẽ xuất khẩu các sản phẩm đó”. Quả đúng là những nhiên liệu hóa thạch như than đá, khí tự nhiên, dầu thô... hầu như đều phụ thuộc vào nhập khẩu từ quốc gia khác. Ngay cả những mặt hàng như mủ cao su, bông xơ, lông cừu và quặng sắt... gần như cũng là nhập khẩu 100%. Tình trạng khan hiếm nguồn tài nguyên như vậy, dù là ngày xưa hay

bây giờ vẫn không có sự thay đổi. Có thể nói đó là “sứ mệnh” mà Nhật Bản phải gánh vác.

Liên quan đến vấn đề gia công mậu dịch, 4 - 5 năm trước, sản phẩm xuất khẩu chủ yếu là hàng dệt may, được vận chuyển bằng đường thủy (tàu, thuyền). Sau đó trải qua thời kỳ thay đổi, các sản phẩm chủ lực lại là xe đạp và đồ điện gia dụng. Bây giờ, Nhật Bản đang đổi hướng đến các nguyên liệu như linh kiện điện tử, sợi carbon,... tức là đang hướng đến dịch vụ xuất khẩu làm gia tăng giá trị thặng dư trong thời đại khoa học công nghệ tiên tiến.

Theo nghĩa đó, có thể nói rằng Nhật Bản là “quốc gia không có tài nguyên” và “quốc gia gia công mậu dịch”. Nếu nhìn từ khía cạnh ngành nghề thì vì có những tiền đề này nên Nhật Bản mới đạt tới sự tăng trưởng kinh tế như một nước công nghiệp, nước thương mại. Tuy nhiên, đối với độc giả cũng như những người quan tâm tới vấn đề này, họ sẽ không nhìn Nhật Bản dưới góc nhìn một chiều. Không phải từ bỏ đi “sứ mệnh” mà hãy thử thay đổi quan điểm và mở rộng tầm nhìn xem sao.

Ví dụ, Nhật Bản là cường quốc biển hàng đầu thế giới. Diện tích vùng đặc quyền kinh tế (EEZ) là 4.470.000 kilômét vuông, đứng thứ sáu trên thế giới. Nhờ có dòng hải lưu và tầng địa hình đáy biển nên những vùng biển gần Nhật Bản được xem như một kho tàng tài nguyên thủy hải sản với

trữ lượng khổng lồ. Không chỉ lượng đánh bắt cá nhiều mà ngay cả sự phong phú các loại cá cũng thuộc top đầu.

Hơn thế, 75% lãnh thổ là rừng rậm cũng là đặc trưng của Nhật Bản. Đặc trưng này có mối quan hệ mật thiết với việc cung cấp (có thể là cứu trợ) nguồn nước. Nước của Nhật Bản được coi là nguồn tài nguyên có sức hấp dẫn hơn bất cứ thứ gì mà người ta muốn sở hữu cho bằng được, giống như việc Trung Quốc lùng sục tìm mua đất ở Hokkaido - vùng đầu nguồn. Dĩ nhiên cũng có mặt khác, “người không sở hữu” thì rất dễ thích, mong muốn có bằng được nhưng “người đã sở hữu” thì lại nhanh chán và không mấy mặn mà. Đương nhiên đó không nhất thiết phải là tài nguyên thiên nhiên.

Ở chương này, tôi sẽ bàn về điều kiện cần thiết để Nhật Bản trở thành “cường quốc tương lai” tức là hãy nhìn về những điểm mạnh của mình. Đầu tiên, có thể bắt đầu từ việc đi tìm những tài nguyên có sức hấp dẫn của Nhật Bản.

Công nghệ thì có nhưng kinh doanh lại kém

Những cánh rừng đang đem đến cho Nhật Bản nguồn nước vô cùng dồi dào, không chỉ có vậy, ở đất nước bao quanh bốn phía đều là biển, quá trình tích lũy các công nghệ liên quan đến nước ngày càng được công nhận là tốt nhất trên thế giới. Hệ thống cung cấp nước (nước dùng cho

công nghiệp, nước uống, nước ngầm và nước cho các dòng sông) được coi là một phần của công nghệ “xử lý nước”.

Chẳng hạn việc làm sạch trong quy trình chế tạo chất bán dẫn thì cần loại bỏ hầu hết những tạp chất, khi ấy nước sạch tinh khiết là hết sức cần thiết. Công nghệ tái xử lý nước thải cũng vô cùng quan trọng, sao cho mức độ ảnh hưởng đến môi trường là thấp nhất. Công nghệ giảm thiểu lãng phí nước, tái chế nước và khử độ mặn của muối trong nước biển cũng là một phần của công nghệ xử lý nước.

Đặc biệt là công nghệ sử dụng màng lọc RO (màng lọc thẩm thấu ngược) khi khử độ mặn của muối trong nước biển của Nhật Bản được đánh giá rất cao trong khu vực Trung Đông. Màng lọc này có lỗ trống rất nhỏ, rất khó có thể nhìn thấy được cho dù quan sát bằng kính hiển vi điện tử; khi ta tạo một lực ép lên nước biển thông qua màng lọc sẽ lấy được nước ngọt vì ion trong lượng muối không thể lọt xuyên qua. Công nghệ đó cũng có thể làm ra nước tinh khiết, loại bỏ hoàn toàn không chỉ lượng muối mà còn cả các tạp chất khác. Nhật Bản đang chiếm ưu thế một cách tuyệt đối trên thế giới về công nghệ màng lọc đặc biệt này.

Đây là một minh chứng cho thấy Nhật Bản đang tích lũy các công nghệ sâu rộng liên quan đến vấn đề xử lý nước trong thực tế. Tuy nhiên, điều đáng tiếc là không thể nói Nhật Bản đã áp dụng, phát huy được toàn bộ những

công nghệ đó. Đất nước đô thị Singapore đã mua một lượng nước rất lớn thông qua đường ống dẫn nước từ nước láng giềng Malaysia trong suốt nhiều năm liền vì trong nước không có tài nguyên nước. Việc phụ thuộc nguồn cung cấp nước vào nước khác, quả thật là điều cực kỳ mạo hiểm. Chính vì vậy đối với nước đã qua sử dụng hay khử độ mặn của nước biển đã được Chính phủ Singapore đưa vào hệ thống tái chế một cách tối đa. Nước thải sinh hoạt cũng như nước thải công nghiệp đều đang được thông qua hệ thống làm sạch và tái sử dụng. Hệ thống làm sạch này gần như 100% đều có nguồn gốc từ Nhật Bản. Thậm chí, Singapore còn đang cải tiến công nghệ mua lại này và bán cho Trung Quốc đại lục, các nước Trung Đông dưới nhãn mác *Made in Singapore*.

Tại vùng Bắc châu Phi hay là Trung Cận Đông, công nghệ xử lý nước của Nhật Bản được đánh giá rất cao. Tuy nhiên, việc triển khai kinh doanh sử dụng công nghệ đó trên các phương diện như trả phí sử dụng bằng sáng chế, hay số tiền họ bị thu liên quan đến phí quản lý nước khiến Nhật Bản hoàn toàn không thu được lợi nhuận như những gì họ đang nói. Dầu công nghệ là do Nhật Bản phát triển.

Mặc dù công nghệ thì đang phát triển nhưng Nhật Bản lại rơi vào vị thế tổn thất nhất; những nơi tốt, béo bở thì lại rơi vào “thước đo nước” của các nước Âu Mỹ. Đó là thực tế.

Hướng đến việc phát triển kinh doanh nước ra nước ngoài

“Thước đo nước” là nói đến những tập đoàn lớn dẫn đầu thế giới về dịch vụ cấp thoát nước. Có thể gọi tầm ảnh hưởng rộng lớn của họ như là một thước đo (nguồn vốn dầu khí quốc tế). Có thể dễ dàng nhận thấy, ba công ty đang chi phối nguồn nước của thế giới bao gồm hai công ty của Pháp là Suez S.A., Veolia Water và một công ty của Anh là Thames Water. Nhật Bản đơn thuần chỉ là nhà sản xuất phụ hay nhà cung cấp và vẫn đang cam chịu với vị trí đó.

Về cơ bản, lợi ích trong vấn đề quản lý kinh doanh dịch vụ cấp nước có tăng nhưng Nhật Bản lại đang trao những nơi tốt nhất, béo bở nhất cho ba ông trùm “thước đo nước”.

Quả thật, trong tình thế “không ổn chút nào” thì cuối cùng thật may mắn Chính phủ Nhật Bản cũng ngồi vào bàn cùng họp bàn với các cấp chính quyền và người dân, chung tay thành lập quỹ cho hoạt động kinh doanh nước.

Bộ Công thương đã phụ trách kế hoạch huy động vốn, kêu gọi Công ty mẹ Nomura, JBIC (Ngân hàng hợp tác quốc tế Nhật Bản) với quy mô 10 tỷ yên thông qua quỹ dành riêng cho hoạt động kinh doanh nước. Ngoài ra để giúp các công ty nước Nhật Bản có thể hoạt động tốt hơn, lợi nhuận cao hơn, cũng đã xuất hiện những hoạt động hỗ trợ phát triển kinh doanh ở nước ngoài đều còn chậm chạp.

Lại thêm, Tokyo - nơi đang bán “nước của Tokyo” đã thay những chai đựng hàng hiệu bằng chai nhựa hiện cũng đang xúc tiến việc hợp tác công nghệ một cách toàn diện với ngành cung cấp nước sạch của Việt Nam.

Trong số các công đoạn để làm ra nước sạch, tinh khiết thì công đoạn cơ bản nhất chính là lọc và khử trùng. Vốn có rất nhiều phương pháp lọc khác nhau nhưng gần đây mọi người đều tập trung chú ý vào phương pháp sử dụng vai trò của vi sinh vật được gọi là “lọc sinh học”. Trong lĩnh vực xử lý nước thải, biện pháp xử lý để cho vi sinh vật ăn chất hữu cơ trong quá trình thoát nước rất phổ biến nhưng tại Nhật Bản đang nỗ lực hiện thực hóa việc dù là hệ thống cung cấp nước cũng sẽ sử dụng công nghệ làm sạch bằng vi sinh vật.

Ở một vài quốc gia như Lào, Campuchia, Việt Nam, phương pháp sử dụng vi sinh vật này cũng đã được đưa vào ứng dụng nhằm chỉnh trang lại môi trường sống và cơ sở hạ tầng.

Những vấn đề liên quan đến công nghệ xử lý nước khi bắt đầu làm sạch nước bao gồm từ vật liệu cao cấp đến kỹ thuật lắp đặt. Nhật Bản có những cống hiến to lớn trên thế giới ở nhiều lĩnh vực, và khả năng ứng dụng vào kinh doanh là rất cao.

Phong cách sống của Nhật Bản “cường quốc của nước”

Quý vị đã từng nghe qua khái niệm “nước ảo¹” chưa?

Khái niệm này dùng để đoán định lượng nước cần dùng để sản xuất lượng lương thực nhất định. Ví dụ, sản xuất 1 kilôgam ngô cần khoảng 1.800 lít nước. Chính vì vậy với tỷ lệ tự cung ứng thực phẩm còn hạn chế, Nhật Bản đang phải nhập khẩu một lượng “nước ảo” khá lớn từ nước ngoài.

Vấn đề về nước cũng chính là vấn đề lương thực. Chúng ta cũng cần suy nghĩ nghiêm túc về vấn đề nước và cả vấn đề bảo đảm lượng lương thực an toàn, đầy đủ.

Dân số thế giới ngày càng tăng dẫn tới việc tăng gia sản xuất lương thực ngày một nhiều nhưng vẫn không đủ cung cấp. Chẳng hạn như, theo số liệu năm 1980, có thể thấy trên toàn cầu, 1 héc-ta đất nông nghiệp đủ cung ứng nhu cầu lương thực cho 2,5 người. Đến năm 2005 thì đã tăng lên thành 4,5 người. Tương lai, vào năm 2050 cứ 1 héc-ta đất sẽ sản xuất lương thực đủ cung ứng cho nhu cầu của 6 - 7 người. Tức là nếu giữ nguyên hiện trạng thì lương thực sẽ trở nên khan hiếm, và có nguy cơ dẫn đến tình trạng thiếu lương thực.

¹ Virtual Water. (ND)

Ở Nhật Bản, 1 héc-ta đất có khả năng sản xuất đủ lương thực cung cấp cho 30 người. Để có khả năng đó, chúng ta cần có nước.

Trên quần đảo Nhật Bản bị bao quanh bởi biển, gió thổi qua biển gặp đồi núi sẽ bị ngăn lại và tạo mưa nên từ thời tiền sử, Nhật Bản đã được bao phủ bởi rừng cây rậm rạp. Mưa xuống, do có rừng nên nước được giữ lại vào đất, theo thời gian rồi chảy thành sông. Nếu không có rừng, mưa rơi xuống sẽ chảy trên bề mặt của đất khi ấy mặt đất sẽ bị bào mòn hoang phế.

Nhờ rừng mà Nhật Bản có lượng nước dồi dào, nên từ thời Jomon lúa nước đã được trồng cấy rồi. Người Nhật quý trọng và kiểm soát chặt chẽ nguồn nước, nhờ đó có thể thu hoạch được lúa gạo, duy trì cuộc sống.

Khi trồng lúa nước, trước lúc trồng một khoảng thời gian nhất định, người ta sẽ dẫn nước vào ruộng. Mục đích là để diệt trừ mầm bệnh và sâu hại trong đất vì khi đất không có oxy thì chúng không thể sống được. Kỹ thuật canh tác nông nghiệp này được truyền từ đời này sang đời khác. Bên cạnh đó nguồn nước dồi dào cũng đồng nghĩa với thảm họa từ nước gây ra cũng nhiều. Quý trọng nguồn nước và làm như thế nào đối diện với nó chính là nhận thức chung của người Nhật.

Gần đây, hiện tượng đất đai bỏ hoang tăng lên do những người nông dân già đi và không có người kế nghiệp. Dầu vậy, tâm thái quý trọng nước, duy trì ngành nông nghiệp thuận theo tự nhiên, tăng khối lượng lớn sản lượng lương thực vẫn là hình ảnh vốn có của người Nhật.

Thêm nữa vào thế kỷ XIX, Edo được biết đến là thành phố đông dân bậc nhất thế giới với một triệu dân. Dân cư tập trung đông đúc ở Edo cũng là nhờ có kỹ thuật đường dẫn nước trình độ cao, đào kênh Tamagawa ở cao nguyên Musashino với độ dốc thoải thoải, có thể cung cấp đủ nước cho cư dân thành phố.

Không chỉ dừng lại ở hình ảnh một quốc gia có nguồn nước dồi dào mà Nhật Bản còn ứng dụng nước và công nghệ xử lý nước vào đời sống xã hội, do vậy có thể nói Nhật Bản hoàn toàn đủ tư cách là một cường quốc về nước. Lối sống “sống cùng nước” “cộng sinh cùng tự nhiên” mà người Nhật xây dựng qua nhiều năm kết hợp với kỹ thuật hoàn toàn có khả năng phát huy được nhiều hơn nữa.

Trung Quốc có nguy cơ bị “hủy hoại” vì nước

Trái ngược với Nhật Bản có nguồn nước dồi dào là quốc gia đông dân nhất thế giới, Trung Quốc. Ở khắp nơi trên toàn cõi Trung Quốc xảy ra tình trạng thiếu nước, ô nhiễm nguồn nước. Sông Hoàng Hà không đủ lưu lượng nước

nên trở nên khô cằn, nhánh sông Dương Tử thì nước đỏ tươi, do nước thải từ các nhà máy xung quanh và nước dùng trong nông nghiệp bị ô nhiễm vì chăn nuôi gia súc cứ thế đổ ra sông.

Rau cải trồng từ đất và nước đó được gọi là “rau độc”.

Đến mức tại Olympic Bắc Kinh 2008, Ủy ban Olympic quốc tế đã ra thông cáo về bữa ăn được cung cấp ở làng Olympic rằng “Rau quả lấy từ Trung Quốc sẽ ảnh hưởng xấu đến sức khỏe của các tuyển thủ nên không được sử dụng”. Từ ví dụ này chúng ta cũng có thể dễ dàng nhận thấy nông sản được thu hoạch ở Trung Quốc là thứ có thể gây nguy hại đến nhường nào.

Gần đây báo chí đưa tin về lượng cát vàng kinh khủng bao phủ bầu trời làm ô nhiễm không khí, nổi bật là bụi mịn PM2.5. Tác hại đến sức khỏe của cát vàng vượt biển, kéo đến cả Nhật Bản, đây là minh chứng cho tốc độ phát triển nhanh chóng của tình trạng sa mạc hóa ở Trung Quốc. Nếu tình trạng đó cứ tiếp diễn, thì nguy cơ 60% dân số bị sa mạc nuốt chửng sẽ trở thành hiện thực.

Ô nhiễm nguồn nước, sa mạc hóa, thiếu nước, nếu không giải quyết những vấn đề này thì sản xuất nông nghiệp của Trung Quốc không thể được cải thiện. Do vậy, nói đất nước Trung Quốc có thể bị “hủy hoại” bởi nước cũng không phải thái quá.

Nhật Bản đã ký công ước chống sa mạc hóa của Liên Hiệp Quốc vào năm 1998 và liên tục viện trợ cả vốn lẫn công nghệ để phòng chống sa mạc hóa ở các nước trên thế giới, đứng đầu là Trung Quốc.

Để duy trì tăng trưởng kinh tế, Trung Quốc không thể bỏ qua những công nghệ xử lý làm sạch nguồn nước, bảo đảm nước tinh khiết dùng trong sinh hoạt, trong nông nghiệp, và chống sa mạc hóa. Đây có lẽ cũng là con bài vô cùng hiệu quả về mặt ngoại giao đối với Nhật Bản.

Vì thế Nhật Bản cần tìm cách để chứng tỏ cho nhân dân Trung Quốc biết rằng Nhật Bản biết phía Trung Quốc đang hết sức đau đầu về vấn đề môi trường và sức khỏe đến thế nào, phía Trung Quốc khổ sở với vấn đề nước ra sao và rằng Nhật Bản đang có đối sách giải quyết các vấn đề đó, Nhật Bản rất muốn giúp đỡ Trung Quốc. Bởi dưới áp lực của nhân dân thì Chính phủ Trung Quốc sẽ phải lắng nghe.

Nguồn tài nguyên dưới đáy biển của Nhật Bản

1. Methane hydrate

Như đã trình bày ở trên, Nhật Bản là một cường quốc có diện tích vùng đặc quyền kinh tế (EEZ) đứng thứ sáu thế giới. Dưới đáy biển của vùng đặc quyền kinh tế rộng đến mức khó tin 4.470.000 kilômét vuông có hai nguồn tài nguyên

quan trọng đang ngủ yên. Và có thể khẳng định rằng Nhật Bản có tận dụng được khối tài sản này hay không sẽ quyết định vận mệnh của Nhật Bản từ nay về sau.

Tài nguyên thứ nhất là methane hydrate còn được gọi là “băng cháy”. Khí methane kết hợp với phân tử nước tạo thành băng. Có một khối lượng lớn tài nguyên này ở khu vực biển gần Nhật Bản. Từ một nước nghèo tài nguyên năng lượng phải dựa vào nước ngoài, giờ đây Nhật Bản hoàn toàn có khả năng chuyển hướng trở thành một cường quốc về năng lượng.

Theo phân tích của Hiệp hội dự án công nghiệp Nhật Bản (JAPIC), hiệp hội có sự tham gia của các công ty xây dựng và công ty công nghệ hàng đầu Nhật Bản thì giá trị thương mại của lượng methane hydrate nằm dưới vùng đặc quyền kinh tế Nhật Bản không dưới 20.000 tỷ yên, nếu thương mại hóa được sẽ tạo ra việc làm cho 55.000 người mỗi năm.

Có thể có người cho rằng đây là chuyện viễn vông nhưng Chính phủ Nhật Bản lại nhận thức được tiềm năng của methane hydrate và tức tốc lập Chương trình khai thác khí methane (gọi tắt là MH21), từ năm 2013 Nhật đã tiến hành thử nghiệm sản xuất khí methane từ biển đầu tiên trên thế giới ở ngoài khơi các tỉnh Wakayama, Tottori, Shima.

Thế nhưng, không thể chỉ nhìn về hướng lạc quan. Khác với khí thiên nhiên, khoan một lỗ trống thì khí sẽ phun lên, methane hydrate là dạng rắn nên không thể dễ dàng thu gom được. Có nghĩa là chúng ta cần có công nghệ khai thác và ngay cả về phương diện đó quả thật Nhật Bản cũng đang đi tiên phong trên thế giới.

Khoảng 20 năm trước tại tầng băng vĩnh cửu của Canada, bốn nước Canada, Mỹ, Nhật Bản, Đức đã bắt đầu thử khai thác methane hydrate. Khi đó, công nghệ của Nhật Bản ưu việt đến mức khiến Đức và Mỹ phải sửng sốt. Như có thêm được động lực, đến năm 2017, Chính phủ Nhật Bản đã đầu tư chi phí nghiên cứu vượt hơn 100 tỷ yên, tháng 5 năm 2017 Nhật Bản đã thành công trong việc khai thác ở Bồn trũng Nankai (Nankai Trough, vùng trũng dưới đáy biển Nhật Bản).

Hiện tại methane hydrate đang trong giai đoạn cạnh tranh phát triển nghiên cứu công nghệ sản xuất nhưng chắc chắn Nhật Bản sẽ dẫn đầu thế giới. Để thực sự có thể đưa vào ứng dụng, cần phải giảm chi phí khai thác, đặt cơ sở thương mại nên hẳn là vẫn còn một chặng đường vô cùng chông gai đang đợi chúng ta. Dù vậy, dự đoán là trong giai đoạn từ 2023 đến 2027 Nhật Bản có thể đưa vào ứng dụng.

Ngày càng có nhiều khả năng phá bỏ quan niệm cố hữu “Nhật Bản không có tài nguyên năng lượng”.

2. Bùn chứa đất hiếm

Một tài sản khác nằm dưới vùng đặc quyền kinh tế EEZ của Nhật Bản là bùn chứa đất hiếm ở sâu dưới biển.

Như chúng ta biết các nguyên tố đất hiếm được sử dụng làm chất xúc tác cần thiết trong xử lý môi trường, pin nhỏ nhẹ, động cơ tính năng cao cấp của xe hơi đời mới, các phụ kiện điện tử như LED hay IC. Đất hiếm nắm giữ chiếc chìa khóa tính năng từ hệ thống giao thông vận tải, viễn thông, smartphone cho đến các trang thiết bị phòng thủ như hệ thống điều khiển tên lửa. Nền công nghiệp sử dụng đất hiếm có quy mô thị trường 5.000 tỷ yên mỗi năm, nó được xem là sinh mệnh của ngành công nghiệp công nghệ cao.

Trong khi đó quặng đất hiếm trên thế giới lại tập trung ở Trung Quốc, điều đó khiến chế độ cung ứng bất đối xứng khi Trung Quốc nắm 97% lượng sản xuất.

Người ta tìm thấy lượng lớn bùn chứa những vật chất chiến lược cần cho thời đại như thế tại đáy biển xung quanh đảo Minamitori. Trữ lượng khổng lồ có khả năng đáp ứng nhu cầu cho cả thế giới trong vài trăm năm. Năm 2011, người ta đã có thể xác định ở đáy biển Thái Bình Dương đang phân bố lượng bùn có độ dày 10 - 70 mét, hơn nữa còn tiến hành điều tra và biết rõ dự án phát triển này có khả năng thực hiện được.

Ngoài ra, so với đất hiếm được sản xuất ở Trung Quốc thì nồng độ các nguyên tố đất hiếm chứa trong bùn cao gấp 2 - 5 lần, dưới đáy biển Minamitori còn phát hiện bùn chứa đất hiếm có nồng độ siêu cao tới xấp xỉ 20 lần. Hơn nữa có cả “đất hiếm nặng” có giá trị cao hơn như dysprosi, terbi, yttri,... Đồng thời còn có thể khai thác cùng scandi, nguyên tố được sử dụng trong pin nhiên liệu có nhu cầu tăng cao gần đây. Trữ lượng đủ dùng cho khoảng 2.400 năm.

Thực nghiệm cho thấy chỉ cần ngâm bùn chứa đất hiếm đã khai thác vào acid loãng khoảng ba tiếng là có thể chiết xuất được đất hiếm chất lượng cao.

Tại các mỏ đất hiếm ở Trung Quốc, vì người ta trực tiếp đổ acid clohydric và acid sulfuric vào mỏ nên môi trường xung quanh bị tàn phá nghiêm trọng. Thêm vào đó đất hiếm trong các mỏ còn chứa các nguyên tố có tính phóng xạ như thori, uran nên việc xử lý các chất thải của chúng cũng là một vấn đề lớn. Ngược lại bùn chứa đất hiếm ở đảo Minamitori lại hoàn toàn không chứa các nguyên tố mang tính phóng xạ nên cũng chiếm ưu thế ở đặc điểm không phá hoại môi trường.

Đất hiếm không những là nguyên liệu thiết yếu đối với ngành công nghiệp tiên tiến, mà nó còn có ảnh hưởng vô cùng lớn trên cả phương diện ngoại giao và an ninh. Ở phần

nói về Triều Tiên của Chương 1 chúng ta cũng đã nói qua về việc Trung Quốc hạn chế xuất khẩu đất hiếm sang Nhật Bản. Nên các công ty Nhật Bản có sử dụng đất hiếm đều buộc phải chi số tiền quá mức 300 tỷ yên để mua từ các nước khác. Chính phủ Nhật Bản cũng xây dựng ngân sách hơn 100 tỷ yên để đối phó với tình trạng nguy cấp này. Bởi việc dừng sử dụng đất hiếm, sẽ gây ra tổn thất vượt quá 400 tỷ yên một năm.

80% lượng đất hiếm Mỹ cần dùng là do Trung Quốc cung cấp nhưng chạm trán thương mại Mỹ - Trung đang trở nên gay gắt thì Mỹ có nguy cơ đối mặt với việc Trung Quốc sẽ cắt giảm tỷ lệ xuất khẩu đất hiếm. Và thực tế Trung Quốc cũng đang bắt đầu manh nha ý định đó.

Thật ra chưa bao giờ Trung Quốc quan tâm đất hiếm như bây giờ, nhưng hiện nay họ đã nhận ra đất hiếm như là thứ vật chất mang tính chiến lược. Năm 1992 khi Đặng Tiểu Bình phát lá cờ cải cách mở cửa đã nói trong tập sách nổi tiếng *Nam tuần giảng thoại* rằng: “Trung Đông có dầu mỏ. Trung Quốc có đất hiếm. Nếu hoạt động tối đa có thể đạt được sức ảnh hưởng hơn hẳn dầu mỏ của Trung Đông”. Kết quả của việc nỗ lực phát triển và thương mại hóa đất hiếm nâng tầm quốc gia là Trung Quốc đã nắm được cả quyền kiểm soát giá thị trường.

Thế nhưng giờ đây Nhật Bản hoàn toàn có thể đánh sục thế độc tôn đó của Trung Quốc. Trữ lượng bùn chứa đất hiếm cực lớn tìm thấy ở đáy biển quanh đảo Minamitori là gợi ý về khả năng Nhật Bản chuyển mình thành một quốc gia có tài nguyên thiên nhiên.

Con đường đi đến “chiến lược cường quốc tài nguyên biển” của Nhật Bản

Hiện nay ở Okinawa đang xúc tiến việc chế tạo nhiên liệu sinh học từ nguyên liệu tảo biển. Dự án tinh chế nhiên liệu dành cho máy bay phản lực từ trùng roi xanh, một loại tảo biển đang được triển khai tại đảo Ishigaki. Đây là lĩnh vực thu hút mọi quan tâm lớn từ cả Bộ Quốc phòng.

Cồn pha xăng sản xuất từ mía và bắp là nhiên liệu sinh học đang được ứng dụng thế nhưng đặc trưng của nhiên liệu sản xuất từ trùng roi xanh là không có sự cạnh tranh với sản xuất lương thực. Do đó sẽ không chịu ảnh hưởng của biến động giá cả lương thực thế giới. Hơn nữa cũng không tạo ảnh hưởng ngược lại.

Euglenna là doanh nghiệp đi tiên phong, đầu tư hợp tác với Đại học Tokyo, nỗ lực phát triển công nghệ sản xuất nhiên liệu sinh học từ tảo biển và thương mại hóa nó. Công ty này có cơ sở tại thành phố bảo trợ dự án Ishigaki.

Thông qua quá trình quang hợp, tảo hấp thụ CO_2 , cố định carbon rồi tạo ra nhiên liệu nên hoàn toàn khác với xã hội văn minh hiện tại đốt nhiên liệu hóa thạch và thải ra CO_2 một chiều. Đây có thể gọi là năng lượng tái tạo cuối cùng.

Ngoài ra, nó còn được trông đợi sẽ là tài nguyên sinh hóa, Nhật Bản đang nỗ lực xúc tiến việc nghiên cứu phương pháp sử dụng nâng cao giá trị bổ sung như ứng dụng vào dược phẩm, thu hồi đất hiếm được ngưng tụ trong tảo,...

Ngày nay, tác dụng làm sạch của tảo còn hữu dụng đối với vấn nạn ô nhiễm biển đang ngày càng trở nên trầm trọng từ rác thải nhựa. Dựa trên các thành quả nghiên cứu này, Nhật Bản có tiềm năng phát huy tinh thần lãnh đạo trong hoạt động bảo vệ và nuôi dưỡng tài nguyên thủy hải sản.

Phải nói rằng việc các nước thống nhất đến năm 2050 sẽ không tạo thêm ô nhiễm biển do rác thải nhựa tại Hội nghị Thượng đỉnh G20 (Osaka Blue Ocean Vision) đã thể hiện vô cùng vô trách nhiệm. Bởi không ai trong những người thống nhất ở đó sẽ nhận trách nhiệm vào năm 2050. Thế nhưng, nghĩ về tương lai con cháu chúng ta, chúng ta phải giữ vững và bảo tồn tài nguyên biển và môi trường để chúng có thể an tâm mà sống.

Đương nhiên sẽ có ý nghĩa rất lớn nếu Nhật Bản đi tiên phong thế giới trong việc cung cấp phương pháp vận dụng tối đa khả năng làm sạch của tảo biển.

Chất xơ Ficoidan có nhiều trong chất nhờn của các loại tảo như Mozuku, kompu, wakame đang thu hút sự chú ý trong lĩnh vực dược phẩm, sức khỏe. Năm 1996, Hiệp hội ung thư Nhật Bản đã có báo cáo rằng chất này có khả năng chống ung thư. Sau đó, nó trở thành điểm chú ý của các cơ quan y tế trong và ngoài nước khi xác định được những tác dụng tốt như cải thiện chức năng gan, hạn chế tăng huyết áp, cải thiện thể trạng dị ứng, giảm lượng cholesterol.

Có cả lời đề nghị muốn áp dụng công nghệ này từ nhiều khu vực Trung Đông, nơi đặc biệt có nhiều người bị bệnh tiểu đường và béo phì.

Hơn thế nữa ở Nhật Bản còn đang tiến hành các nghiên cứu kết hợp công nghệ tiên tiến và năng lượng tự nhiên như phát điện gió và phát điện thủy triều trên biển (lợi dụng sự chênh lệch giữa nhiệt độ trên mặt biển và nhiệt độ dưới sâu để phát điện). Có nghĩa là Nhật Bản đang phát động chiến lược tài nguyên biển mới có tính ứng dụng cao, đồng thời xây dựng kế hoạch bán smart city (tổ hợp, cộng đồng thông minh) kết hợp công nghệ đó ra nước ngoài.

Nhờ vào chiến lược cường quốc tài nguyên biển này mà việc Nhật Bản được đánh giá số một thế giới và đạt được sự phát triển kinh tế tuyệt đối không phải là mơ. Chúng ta nên có niềm tin mạnh mẽ vào một tương lai đầy hy vọng.

Nhanh chóng trang bị hệ thống quản lý quốc tế

Trung Quốc đang dòm ngó và hết sức quan tâm tới tài nguyên biển của Nhật Bản, cả methane hydrate đất hiếm. Họ mang ý đồ ngênh ngang bước vào vùng đặc quyền kinh tế Nhật Bản như một ông chủ. Không chỉ Nhật Bản mà đối với các quốc gia biển có nguồn tài nguyên trước mắt, cuộc chiến tranh giành tài nguyên sẽ trở thành một vấn đề lớn trong tương lai. Cùng với việc làm cách nào để thúc đẩy công nghệ phát triển còn gặp phải vấn đề khó khăn về mặt quốc phòng là làm sao giữ được chủ quyền và lợi ích.

Các quốc gia duyên hải được thừa nhận tất cả quyền lợi chủ quyền trong khu vực đặc quyền kinh tế. Tuy nhiên khi xuất hiện quốc gia phá vỡ quy tắc đó thì làm sao để bảo vệ quyền của mình? Khó có thể lập tức đưa ra các hành động quân sự. Trên cơ sở đó, tôi cho rằng hiện nay cần tạo ra một hệ thống quản lý quốc tế, nghiêm túc xây dựng đối sách.

Ngoài ra, ở các nơi quanh Thái Bình Dương như đảo Bali của Indonesia, núi Baekdu ở bán đảo Triều Tiên cũng đang xảy ra hiện tượng núi lửa phun trào hay biến động của lớp vỏ Trái đất. Bao gồm cả Bồn trũng Nankai, nơi được cho là sẽ gây ra động đất lớn cho Nhật Bản.

Vấn đề biến động môi trường Trái đất là không thể tránh khỏi. Hơn nữa, đó cũng không phải là vấn đề mà

một quốc gia có thể giải quyết được. Quan trọng nhất là sẵn sàng cho thảm họa đồng thời không gây ô nhiễm môi trường và đảm bảo tính an toàn tuyệt đối trong khi khai thác và ứng dụng tài nguyên dưới đáy biển.

Trải qua thời gian dài 1.000 - 2.000 năm thực hiện giá trị quan cùng sinh tồn với tự nhiên, Nhật Bản phải chăng nên nắm thế chủ động trong xã hội quốc tế.

Cường quốc sống trong ý thức của từng cá nhân

Ngày nay không chỉ có Mỹ mà ngày càng có nhiều quốc gia “hướng nội” và đang hình thành xu hướng “ưu tiên chính quốc”. Cả những động thái xây dựng vùng kinh tế cũng thể hiện các quốc gia đang cố gắng tạo ảnh hưởng bằng sức mạnh kinh tế, sức mạnh quân sự, phương cách đó về cơ bản đều là đi theo hướng đảm bảo quyền lợi của đất nước mình. Đó đương nhiên là điều các quốc gia hiện đại đang theo đuổi. Thế nhưng mạng lưới cá nhân và doanh nghiệp xuyên quốc gia trở nên mạnh mẽ thì xu hướng này ắt sẽ tự thay đổi.

Và dù ở trong thời đại đó vẫn sẽ tồn tại quốc gia có tầm ảnh hưởng. Dù là không gian kết nối bằng mạng lưới thì cấu thành nó vẫn là con người nên sức mạnh của ý thức và giá trị quan của con người chính là nguồn gốc của sức ảnh hưởng đó.

Ngày xưa khi đặt câu hỏi “Bạn muốn trở thành công dân nước nào?” thì trên thế giới sẽ có người trả lời “Nước Mỹ giàu có và tự do!” Nhưng giờ đây, chẳng phải là chúng ta đã không còn có thể nêu lên một cái tên quốc gia cụ thể nào nữa hay sao? Bởi đây là thời đại xuất hiện nhiều quốc gia có tiềm năng. Trong cuộc chiến giữa các quốc gia đó, quốc gia khiến người ta yêu mến sẽ chiến thắng sau cùng...

Yếu tố thu hút có thể là ý thức thẩm mỹ.

Có thể dẫn ra một ví dụ cụ thể, như chương trước tôi có trình bày rằng trong vùng EEZ của Nhật có methane hydrate và bùn chứa đất hiếm. Đây là tài sản mà Trái đất đã sản sinh ra từ rất lâu rất lâu, không phải là cá nhân, doanh nghiệp hay đất nước Nhật Bản tạo ra. Quốc gia tạo được cơ cấu đồng sở hữu trên toàn thế giới mới có tư cách là cường quốc được thế giới tôn trọng.

Phát triển các nguồn tài nguyên được ban tặng thành các ngành công nghiệp mới. Hoặc cống hiến cho nhân loại các công nghệ nhằm duy trì và cải thiện môi trường Trái đất. Quyết tâm và hành động đó có lẽ sẽ là điều kiện cần ở một cường quốc trong tương lai. Không phải quốc gia đè đầu cưỡi cổ nước khác, giành phần lợi cho mình mà là những quốc gia cảm thấy vui vẻ vì tạo ra được cơ chế cộng sinh.

Tiến sĩ, nhà vật lý lý thuyết Stephen Hawking trước khi mất năm 2017 đã nói “Thời gian còn lại của nhân loại là

100 năm”. Có nghĩa là cường quốc trong tương lai là quốc gia có thể phát huy khả năng lãnh đạo nhân loại vượt qua nghịch cảnh đó.

Quốc gia có người dân huênh hoang rằng mình là thành viên của một cường quốc có binh lực hùng mạnh, có sức mạnh kinh tế tài chính, có tài nguyên dồi dào, có lãnh thổ rộng lớn thì không phải là một cường quốc. “Cường quốc nằm trong nhận thức của mỗi cá nhân.”

Ngày xưa Mishima Yukio¹ viết *Văn hóa phòng vệ luận* (tạm dịch: Bàn về việc phòng vệ văn hóa) đã đề xướng rằng để Nhật Bản tồn tại được thì phải “giữ sự sáng tạo”, “Xác lập lý tưởng văn hóa cộng đồng”. Tôi xin giới thiệu trích đoạn đó:

“Và thành tựu vinh quang nhất của việc khước từ bản ngã không phải nằm ở hư vinh có được từ việc chăm chăm loại bỏ những vấn đề đang tồn tại mà là nằm ở việc nhìn nhận lại một cách khách quan những mặt tích cực của chúng và nếu xét trong dòng chảy liên tục của sinh mệnh văn hóa thì những thứ chúng ta nên bảo tồn tự nó sẽ hiện rõ. Như vậy, cần phải bảo vệ sự sáng tạo, sự thống nhất của chủ thể và khách thể văn hóa đã hiện hữu trong đời sống thực

¹ Nhà văn lớn của nền văn học hiện đại Nhật Bản, từng hai lần được đề cử giải Nobel. (ND)

文化防衛論

三島由紀夫

三島由紀夫の論理と行動の書

偽善や感傷の横行と学生のラディカリズムに揺れる戦後二十余年の日本、混迷の予想される「70年」を前に、破壊と創造の過程で〈最後に護られねばならぬ日本〉を求めて展開される論文、対談、学生とのティーチ・インを収録。

新潮社版

価 400円

Bìa cuốn *Văn hóa phòng vệ luận*,
xuất bản lần đầu năm 1969,
NXB Shinchosha.

tiến. Đó cũng chính là tư tưởng của hai con đường “văn đạo” và “võ đạo” trong văn hóa Nhật Bản. Điểm cốt lõi không phải nằm ở chỗ khẳng định và duy trì những giá trị hiện tại mà nằm ở chỗ sự gìn giữ ấy sẽ tạo tiền đề cho sự đổi mới, sản sinh và phát triển những giá trị mới tốt đẹp.

Như vậy, cần bảo vệ tự do ngôn luận, cần xác lập được những triết lý

văn hóa chung từ việc ưu tiên những tư tưởng riêng. Điều này có thể đối kháng với ý thức hệ nhưng vẫn nằm trong nguyên tắc chung: triết lý văn hóa cộng đồng có giá trị luận tuyệt đối, đồng thời kết hợp với tính bao quát, chấp nhận sự đa dạng, không phân biệt sự khác biệt văn hóa”.

Mishima đã nghiêm túc đặt câu hỏi cho nước Nhật có một nền kinh tế phát triển tốc độ cao rằng “Chúng ta đang có những gì?”.

Xã hội được thiết lập trong mạng lưới sẽ có khả năng đồng nhất nên sức mạnh văn hóa và ý thức thẩm mỹ sẽ lôi kéo trái tim con người.

KẾT LUẬN: THỜI ĐẠI CỦA CÁC SIÊU QUỐC GIA

Quốc gia giả tưởng Liberland

Đây là quốc gia có lãnh thổ tại vùng đất cạnh sông Danube, giữa biên giới Serbia và Croatia. Tên chính thức là Cộng hòa Tự do Liberland với diện tích chỉ vỏn vẹn 7 kilômét vuông, tức xấp xỉ 70% diện tích Sân bay Quốc tế Kansai, sân bay nằm trên vịnh Osaka có diện tích khoảng 10 kilômét vuông.

Liberland được thành lập vào tháng 4 năm 2015, bởi chính trị gia người Cộng hòa Czech, Vít Jedlicka. Ông ấy nỗ lực “muốn chính trị quốc nội theo chủ nghĩa dân chủ trực tiếp hơn nữa” thế nhưng lại quá khó khăn để thay đổi

cơ cấu chính trị vốn có. Do đó, ông đã tự xây dựng một quốc gia lý tưởng để thực hiện mong muốn của mình bằng cách dùng Google Maps tìm một mảnh đất.

Xác định rõ cả Serbia và Croatia đều chưa khẳng định chủ quyền với cồn đất này, ông đã cấm cờ thành lập đất nước. Thoạt trông như chuyện đùa nhưng cũng có nhiều người tán đồng việc này, lại thêm có vô số chuyên gia trong nhiều lĩnh vực cũng đang hợp tác xây dựng đất nước.

Triết lý quốc gia được thể hiện trong hiến pháp là truy cầu một quốc gia tự do vô hạn đối với các cá nhân. Xem trọng quyền và trách nhiệm của các cá nhân, đất nước không can thiệp vào hành vi và hoạt động của cá nhân, quy chế kinh tế cũng hạn chế ở mức tối đa. Quyền lực của chính trị gia cũng bị giới hạn một cách đáng kể. Những người tán đồng triết lý này đều có thể đăng ký xin quyền công dân qua mạng internet. Nếu được chấp thuận, người đăng ký sẽ đóng 5.000 đô-la và trở thành công dân nước này. Người đăng ký cũng có thêm sự lựa chọn là cống hiến sức lao động, kiến thức chuyên môn thay vì nộp tiền.

Trong số người đăng ký, chiếm đa số là người Mỹ, người Thụy Sĩ và cũng có nhiều người Ả Rập ứng tuyển. Họ cố gắng thoát khỏi sự áp chế từ thể chế của quốc gia mình.

Kế hoạch quốc gia là khuyến khích khởi nghiệp các ngành công nghệ, ca ngợi sự giàu có bởi tự do kinh doanh. Họ cũng đang xem xét tạo và áp dụng loại tiền ảo riêng, không đánh thuế mang tên Merit. Cùng với việc mày mò dịch vụ tài chính mới, đây là thử nghiệm áp dụng công nghệ Blockchain vào vận hành đất nước.

Cơ cấu được lên ý tưởng hiện nay như sau:

- Công dân Liberland sẽ nhận tiền ảo Merit tương ứng với số tiền nạp vào.
- Trong bầu cử, người dân sẽ có số phiếu bầu tương đương với lượng Merit họ sở hữu.
- Đối với tự do cá nhân, đất nước sẽ không can thiệp, nên sẽ không đánh thuế.
- Từng công dân có thể trực tiếp tham gia chính trị.

Tuy nhiên, Liberland vẫn chưa được công nhận là một quốc gia, các nước láng giềng là Serbia và Croatia đều chưa công nhận. Một bộ phận người tiếp nhận nó như câu chuyện đùa của một nhóm người thí nghiệm tưởng tượng, xây dựng quốc gia trên một không gian ảo.

Thế nhưng theo những triển khai sau này, những quốc gia ảo như thế này có thể kết thành liên minh và tạo ra trào lưu mới.

Thời đại 65 triệu dân tị nạn, quốc gia không thể ứng phó nổi

Hiện nay trên thế giới có 60 - 70 triệu dân tị nạn, lấy con số trung bình là 65 triệu người. Con số đó thể hiện số lượng người bị trục xuất hoặc rời bỏ quê hương vì giao tranh, xâm phạm nhân quyền, hạn hán, nghèo đói rất nhiều. Như vậy là không có nơi nào yên ổn dành cho nam nữ lão ấu những người dân tị nạn không có quê hương để trở về. Dù họ có nguyện vọng cư trú ở Mỹ, muốn đến Ý, muốn đến Úc thì việc họ được chấp thuận cũng vô cùng nghiêm ngặt. Nhật Bản cũng đang nhận một số ít dân tị nạn nhưng tình hình có vẻ vô cùng tiêu cực.

Đưa tay ra giúp đỡ và tìm kiếm giải pháp đối với các vấn đề mà các quốc gia hiện tại đang gặp khó khăn là NPO (các tổ chức phi lợi nhuận) và NGO (các tổ chức phi chính phủ). Các tổ chức này là trung tâm của các hoạt động viện trợ dân tị nạn.

Facebook đề cao sự tiện dụng đối với dân tị nạn khi công bố tiền ảo Libra. Dân tị nạn, không có tài khoản, không thể giữ tài sản của mình (dù ít dù nhiều) một cách an toàn. Việc thanh toán các chi phí cũng vô cùng khó khăn. Do đó Facebook quảng bá rằng họ có thể giải quyết vấn đề đó nếu các nạn dân có smartphone.

Dĩ nhiên Facebook là một công ty kiếm lời, nên đó hẳn là dự án sinh lãi cho họ. Đồng thời họ cũng bày tỏ rằng họ nghiêm túc quan tâm đến những người dân tị nạn.

Từ đây chắc hẳn số lượng doanh nghiệp chú ý đến vấn đề này sẽ tăng lên. Ngoài ra cũng sẽ có khả năng cao là các doanh nghiệp, tổ chức này sẽ tạo thành một mạng lưới.

Hình dung bối cảnh từng bước, từng bước phát triển như thế, tôi nghĩ họ sẽ có những hành động nhằm tạo dựng một “quốc gia” không người, nơi những người dân tị nạn có thể yên tâm sinh sống. Liberland vừa nêu tuy không đặt mục tiêu bảo vệ dân tị nạn nhưng có lẽ họ cũng sẽ thực hiện được chức năng đó.

Nếu NPO, NGO và các doanh nghiệp liên quan về mạng quản lý dân tị nạn, nỗ lực phát triển các ngành nghề mới thông qua việc bồi dưỡng nhân tài thì có khả năng sẽ sinh ra một quốc gia hoàn toàn khác trước đây.

Hẳn cũng sẽ có người cười mà mỉa mai đây là chuyện viễn vông. Nhưng dự đoán tương lai bằng những kiến thức phổ thông hiện tại lại là một việc vô nghĩa. Đặc biệt là hiện tại đang ở giữa dòng xoáy biến đổi nhanh chóng của công nghệ, đi đầu là công nghệ thông tin. Những yếu tố làm biến động xã hội như Blockchain, AI, robot là nhiều không kể.

Chiến tranh giành quyền thống trị của cường quốc đã không còn ý nghĩa

Trước khi Libra xuất hiện 30 năm, Bill Gates của Microsoft và Steve Jobs của Apple đã có những dự đoán như thế này.

“Tương lai chúng ta có thể giao dịch tự do bất cứ gì bằng không gian ảo trên mạng. Có thể hoạt động mà không bị trói buộc trong phạm vi quốc gia.”

“Sức mạnh cá nhân được giải phóng bởi mạng và máy tính. Tương lai chúng ta không còn gắn kết với quốc gia nữa.”

Từ thời đó đã có các doanh nghiệp đa quốc gia hoạt động vượt phạm vi quốc gia. Nhưng lại chưa có người nào nghĩ rằng trí tuệ của con người sẽ thay đổi thế giới thông qua các doanh nghiệp khổng lồ liên quan đến bào chế thuốc và hóa dầu.

Đúng như lời tiên đoán của những thiên tài sản sinh ra ngành công nghệ thông tin, thế giới đã có sự thay đổi lớn.

Các cá nhân có những ý tưởng tiên bộ và xa rộng dẫn dắt các tổ chức doanh nghiệp, phát triển công nghệ, dần dần thay thế vai trò của quốc gia. Những hoạt động đó đang tăng mạnh trên thế giới. Tạp chí kinh doanh *Forbes* của Mỹ hàng năm đều công bố “Những nhân vật có tầm ảnh hưởng nhất thế giới”, họ chọn ra 75 người trong bản năm 2018.

Trong đó, cùng với những người đứng đầu cơ quan quốc tế, chính trị gia các nước thì còn liệt kê những cái tên như Jeff Bezos (Amazon), Bill Gates (Microsoft), Mark Zuckerberg (Facebook), Tim Cook (Apple), Elon Musk (Tesla Motors, Space X), Son Masayoshi (Softbank), Mã Hóa Đằng (Tencent), Lý Ngạn Hoàn (Baidu).

Tầm nhìn, lời nói và hành động mà họ chỉ ra bắt đầu có sức ảnh hưởng vượt giới hạn quốc gia. Đã đến thời mà những cá nhân giữ năng lực tưởng tượng vượt qua thường thức và sức công phá sáng tạo sẽ tự do liên kết với các doanh nghiệp, tổ chức và tạo thành các mạng lưới.

Như thế, việc tranh giành vị thế hàng đầu giữa các quốc gia bị trói buộc bởi lãnh thổ và công dân đang mất đi ý nghĩa.

Tại Hội nghị Thượng đỉnh G20 mà tôi đã đề cập nhiều lần từ phần Dẫn nhập của quyển sách này, những người đứng đầu 37 quốc gia, cơ quan quốc tế đã tập trung và nghị bàn nhiều vấn đề. Tuyên bố chung cũng được thông qua. Thế nhưng, liệu chúng ta đã đạt được cách thức giải quyết các vấn đề diễn ra ngày nay như tài chính, thương mại, môi trường nhân quyền hay chưa? Phải chăng chúng ta không thể nói rằng chúng ta đã có những thành quả nhìn thấy được khi tiến hành theo hướng đó. Bởi quan điểm của các nước luôn đan xen lẫn nhau, rất khó đưa đến hành động.

Các cơ quan quốc tế, đứng đầu là Liên Hiệp Quốc hằng năm đều tổ chức các hội nghị quốc tế tập trung các nhà lãnh đạo từ khắp nơi. Các buổi hội nghị tập trung những nhân vật quan trọng ngày càng tăng, mùa đông ở Thụy Sĩ thì Hội nghị Davos (Diễn đàn kinh tế thế giới), mùa hè thì có Hội nghị Davos mùa hè (Annual meeting of new champions, Hội nghị thường niên của những nhà tiên phong), ở Nga

thì có Diễn đàn kinh tế phương Đông, Trung Quốc cũng mở các hội thảo về “Một vành đai, Một con đường”,... Thật cảm thấy vô cùng lo ngại rằng những cuộc hội họp như vậy liệu có đưa đến kết quả thực tế hay không.

Nếu không có một cơ quan nào chịu trách nhiệm, giám sát quá trình thì có lẽ chúng ta chỉ hài lòng ở việc trao đổi, mà không có bất cứ tiến triển nào trong thực tế.

Tôi cho rằng nếu hiện trạng như thế vẫn cứ tiếp tục, thì có lẽ phải xuất hiện một xã hội có công nghệ mới mẻ, ý tưởng vượt qua thường thức, hoàn toàn khác với các quốc gia từ xưa đến nay.

Ví dụ, nếu là ở mặt đoàn kết nhân dân thì các công ty nền tảng kỹ thuật số như GAFA đang cung cấp những dịch vụ tốt hơn hẳn vai trò của quốc gia.

Sức ảnh hưởng kinh tế và văn hóa dần lan rộng, vượt qua ranh giới quốc gia.

Chọn đất nước, tạo dựng đất nước

Những chuyện tưởng thấy trong mơ 20, 30 năm trước giờ đây đã không còn là mơ nữa. Tất cả những chuyện tưởng trong mơ ấy giờ đây hầu như ai cũng có thể thực hiện được một cách dễ dàng bằng một chiếc smartphone. Công nghệ phát triển mạnh đến mức ứng dụng của smartphone có thể trở thành cơ sở hạ tầng của xã hội. Trái ngược với

điều đó, điểm tụt hậu nhất là quan điểm quốc gia bắt buộc phải có ba điều kiện là lãnh thổ, quốc dân và chế độ chính trị. Nói cách khác đó là những quốc gia hiện đại nhưng lại bám lấy các khái niệm xưa cũ.

Chúng ta hãy nói về một kết luận có chút cực đoan.

Nếu nghĩ về tương lai 50 năm, 100 năm nữa thì chúng ta sẽ chẳng bao giờ có chuyện các cường quốc lại giành quyền thống trị thế giới. Chúng ta đang đi đến thời đại G0, không có siêu cường nào cả, là thời đại mà mỗi người sẽ tạo ra đất nước lý tưởng, không gian lý tưởng cho riêng mình.

Chúng ta không phải tự chọn sinh ra ở Nhật Bản. Mà là vì ngẫu nhiên chúng ta sinh ra ở Nhật Bản và trở thành người Nhật, nhưng rất có thể chúng ta đã là người Trung Quốc, hoặc là người Mỹ. Mọi chuyện quả thực là ngẫu nhiên, không phải do chúng ta lựa chọn. Cho đến khi chúng ta trưởng thành, chúng ta có thể bỏ quốc tịch và nhập quốc tịch vào nước khác nhưng sẽ có nhiều khó khăn.

Tuy nhiên, tương lai có lẽ sẽ là thời đại của sự CHỌN LỰA tùy cơ ứng biến. Sẽ không còn các siêu cường quốc và năng lực của từng cá nhân sẽ được phát huy tối ưu. Giờ đây chúng ta đang đứng trước cửa ngõ để bước vào thời đại đó.

Phải chăng chúng ta nên thử lấy dũng khí, mở cánh cửa ấy, đặt chân vào thế giới mới. Lúc đó, chắc hẳn quý vị sẽ có trong tay tấm hộ chiếu đến các cường quốc trong tương lai.

NIÊN BIỂU TƯƠNG LAI ĐẾN NĂM 2100

NĂM 2020	- Khu vực châu Á - Thái Bình Dương trở nên bất ổn vì chính sách “Ưu tiên chính quốc” của Mỹ. - 30.000 chiếc drone (máy bay không người lái) đảm trách công việc canh gác trên bầu trời nước Mỹ. - Số người sử dụng internet vượt mức 5 tỷ người. - Cho ra đời “Siêu chuỗi” biến đổi gen giúp tăng khả năng vận động và khả năng chống chịu. - Olympic và Paralympic diễn ra ở Tokyo (Siêu chuỗi được các vận động viên yêu chuộng). - Hội chợ triển lãm thế giới được tổ chức tại Dubai. - Ba Lan xúc tiến kế hoạch mới giải trừ bất bình đẳng giữa EU và thế giới. - Tình trạng băng tan ở Bắc Cực và Nam Cực lan rộng nhanh chóng.
-------------	--

NĂM 2021	- Tình trạng thiếu nước ở khắp nơi trên thế giới, đặc biệt là Mỹ bước vào tình trạng nguy cấp. - Ôtô bay phổ biến rộng rãi (Đi tiên phong là chiếc ô tô bay khai mạc Olympic Tokyo của Toyota). - Thuật đọc tâm được đưa vào phòng chống khủng bố, tội phạm. - Ấn Độ phóng tàu vũ trụ có người điều khiển đầu tiên. - Hòn đảo Tổng thống Trump từng tỏ ý muốn mua giành được độc lập từ Greenland. - Nhiệt độ trung bình của Trái đất tăng 1°C.
NĂM 2022	- Dân số Ấn Độ vượt Trung Quốc, trở thành nước có dân số đông nhất thế giới. - Thế vận hội mùa đông tổ chức tại Bắc Kinh Trung Quốc. - Trung Quốc hoàn thành trạm không gian vũ trụ đầu tiên. - Đức hoàn thành loại bỏ năng lượng hạt nhân. - Taxi bay không người lái xuất hiện ở Dubai. - Qatar đăng cai World Cup. - Chiến tranh giành nguồn nước bùng nổ ở khắp nơi trên thế giới (đặc biệt là Trung Đông và châu Phi). - Thịnh hành thời trang vải sợi nano (tăng cường sức khỏe cho người mặc).

NĂM 2023	- Chủ tịch Tập Cận Bình của Trung Quốc gia hạn nhiệm kỳ. - Công nghệ Blockchain phổ cập một cách nhanh chóng. - Pháp bắt đầu vận hành tàu siêu tốc không người lái. - Chiến tranh giữa Ả Rập và Israel bùng nổ. - Năng lực xử lý rác thải đạt mức đáng kinh ngạc (đặc biệt là châu Phi). - Tivi hiển thị hình ảnh ba chiều được sử dụng rộng rãi.
NĂM 2024	- Tổng thống Nga Putin tuyên bố tiếp tục sự nghiệp chính trị. - Các cuộc vận động chống Putin trong nước Nga trở nên gay gắt. - Dân tị nạn trên thế giới tăng nhanh chóng. - Hải quân Mỹ bắt đầu sử dụng Railgun (súng điện từ). - Hội chợ triển lãm châu Âu tổ chức tại Đức. - Pháp tổ chức Thế vận hội mùa hè Paris. - Indonesia bắt đầu dời thủ đô (từ Jakarta sang miền Đông đảo Borneo). - Cuộc cách mạng phương tiện vận chuyển với máy bay vận tải. - Hoàn thành tim nhân tạo bằng công nghệ in 3D.

NĂM 2025	- Thế giới bước vào thời kỳ khủng hoảng và thất nghiệp. - Gọi vốn cộng đồng (Crowd funding) đột phá 100 tỷ đô-la trên toàn thế giới. - Phổ cập nhà máy điện hạt nhân di động cỡ nhỏ. - Những chuyến bay chở người lên Mặt trăng hoạt động mạnh, trên đà phát triển tài nguyên. - Chính thức thám hiểm sao Hỏa. - Hoàn thành việc phân tích 99% tiểu hành tinh quanh Trái đất (liên kết quốc tế tránh va chạm).
NĂM 2026	- Việt Nam nhảy vọt thành cường quốc kinh tế kỹ thuật số. - Cấm xe chạy bằng xăng dầu tại các thành phố lớn trên thế giới. - Ngư nghiệp tập trung nuôi trồng thủy sản. - Nguy cơ khủng bố sinh học tăng cao. - Trang bị thực chiến tên lửa siêu tốc. - Kết thúc thời kỳ hưng thịnh của smartphone, VR (thực tế ảo) trở thành trào lưu chính trong cả viễn thông và giáo dục. - Xác định liệu pháp điều trị bệnh Alzheimer.

NĂM 2027	- Bahamas rục rĩ ở biển Caribe chuyển từ cường quốc tài nguyên du lịch sang cường quốc công nghệ Blockchain. - Maldives chìm ngang mực nước biển dâng. - Than đá đạt mức sử dụng đỉnh điểm ở Trung Quốc. - Có khả năng phòng chống phát tác bệnh tim bằng mạch điện tử chế tạo từ công nghệ in 3D. - Bàn tay robot đạt trình độ tiến bộ giống như con người. - Ba nước Canada, Mỹ, Mexico đăng cai World Cup.
NĂM 2028	- Áp dụng rộng rãi chế độ “Thu nhập cơ bản vô điều kiện”. - BRICS vượt qua G7 về quy mô kinh tế. - New Delhi của Ấn Độ trở thành thành phố đông dân nhất thế giới. - Trung Quốc phát triển máy gia tốc hạt lớn nhất thế giới. - Hoàn thành tàu đệm từ nối Tokyo và Nagayo (xe điện đồng cực từ tính). - Tổ chức Thế vận hội Los Angeles. - Báo giấy biến mất.

NĂM 2029	- Hoàn thiện robot có trí thông minh nhân tạo hình dáng con người. - Ra đời robot có ý thức và tình cảm. - Phi công máy bay chiến đấu cũng được robot hóa. - Các công ty bán lẻ và siêu thị gần như không người bán. - Cacao giảm sản lượng nên chocolate có nguy cơ biến mất. - Cà phê trở thành món hàng xa xỉ.
NĂM 2030	- Bình quân thu nhập trên năm của người Việt Nam tăng bốn lần năm 2018, bứt phá 10.000 đô-la. - Băng ở Bắc Cực tan chảy hoàn toàn. - Công nghệ khử muối trong nước biển được sử dụng phổ biến trên thế giới. - Thành công trong việc hồi sinh chuột đông lạnh. - Nguy cơ bùng nổ dân số (đặc biệt là cộng đồng Hồi giáo). - Bắt đầu sử dụng 6G.

NĂM 2031	- Sân bay quốc tế Oman đạt lượng khách 40.000 người một năm (trở thành điểm tiếp chuyển của Trung Đông, châu Á, châu Phi). - Thủ đô Bangkok Thái Lan bị chìm. - Cây trồng hàng năm lúa mì và bắp trở thành nguồn thu nhập cao. - Hình thức kết hôn nam nữ giảm thiểu.
NĂM 2032	- Nền kinh tế thị trường phát triển sâu sắc trên thế giới. Không chỉ xe và quần áo mà cả nhà ở và người yêu cũng sẽ trở thành trào lưu chính. - Ả Rập Saudi có lượng điện mặt trời chiếm $\frac{1}{3}$ tổng lượng điện cả nước. - Ra đời chiếc áo cơ bắp nhân tạo sử dụng gel polymer. Người thường cũng có sức mạnh siêu nhiên (ứng dụng trong cả điều dưỡng).
NĂM 2033	- Oman xây dựng cơ sở phát triển tài nguyên thủy hải sản trong đặc khu kinh tế Docomo. - Máy bay phản lực tốc độ siêu âm đi vào hoạt động (thời gian di chuyển từ Tokyo đến New York là một giờ đồng hồ). - Bắt đầu tour du lịch sao Hỏa. - Design foods ra đời, đáp ứng nhu cầu sức khỏe cá nhân.

NĂM 2034	- Số robot dịch vụ bứt phá 1 tỷ con. - Binh lính chủ yếu trên chiến trường là robot. - Bắt đầu dịch vụ nói chuyện với người đã mất Holography. - EU cấm toàn bộ thực phẩm biến đổi gen (khuyến khích nguyên liệu hữu cơ).
NĂM 2035	- Việt Nam xác lập nền tảng mạnh nhất châu Á bằng chiến lược môi trường công nghệ thông tin. - Xác định sự tồn tại của vật thể sống ngoài con người. - Xây dựng cơ sở hoạt động của con người trên Mặt trăng. - Liên minh EU cuối cùng đã giải thể. - Nga phục hồi là một cường quốc xuất khẩu nông nghiệp. - Kết thúc thời đại ăn thịt.
NĂM 2036	- Tuyển thủ sinh vật cơ khí hóa độc chiếm ngành thể thao. - Có nhiều người cao tuổi tăng sức mạnh tay, chân bằng phương pháp cấy ghép cơ bắp (người cao tuổi tham gia mạnh mẽ vào xã hội). - Chữa hoàn toàn bệnh Alzheimer. - Vì tính cần thiết của việc tăng sản xuất lương thực nên việc trồng thuốc lá trở nên khó khăn, sản xuất thuốc lá gần như bằng không.

NĂM 2038	- Máy tính đời cũ đồng loạt tê liệt chức năng. - Có khả năng thực hiện Dịch chuyển tức thời các phân tử phức tạp (Teleportation). - Bãi bỏ tử hình trên thế giới. - Phát triển cấy ghép trí nhớ cho phạm nhân. Rút ngắn thời gian phục dịch trong trại giam nhằm cải tạo hành vi phạm tội (nhiều phạm nhân được cấy ghép cải tạo nhân cách, thay đổi trong một ngày).
NĂM 2039	- Hơn phân nửa ngành sản xuất chế tạo biến mất ở các nước tiên tiến. - Thị trường giao dịch bán ý tưởng trở nên sôi nổi. - Sóng nhiệt khác thường trên thế giới (gấu Koala ở Úc tuyệt chủng).
NĂM 2040	- Trung Quốc ngang tầm Mỹ trong cuộc cạnh tranh khai thác vũ trụ. - Ấn Độ đạt sức mạnh kinh tế ngang Mỹ - Trung. - Triển khai khai thác tài nguyên dưới biển sâu ở tốc độ đỉnh cao. (khai thác bùn đất hiếm cả khu vực đặc quyền kinh tế của Nhật Bản). - Oman tiến hành khai thác tài nguyên biển Ả Rập, tiến triển mạnh mẽ trong vai trò căn cứ chuyển tiếp hàng hóa giữa châu Á và châu Phi.

NĂM 2041	- Động đất và núi lửa phun trào liên tục xảy ra ở Nhật Bản, điển hình là núi Phú Sĩ. - Cuộc di cư lớn của dân tộc chạy khỏi vùng bị tàn phá Kanto sang Hokkaido, Kyushu. - Dân số Nhật Bản giảm còn 60 triệu người. - Phát triển thiết bị sóng âm dưới lòng đất (mục đích là để quan trắc biến động của lớp vỏ Trái đất, phòng chống núi lửa phun trào). - Chính thức nghiên cứu thiết bị chống động đất. - Nhiệt độ tăng cao bất thường lan rộng trên thế giới.
NĂM 2042	- Dân số thế giới đạt con số chín tỷ người. - Người da trắng trở thành thiểu số ở Mỹ. - Tiền ảo trở thành xu hướng chính trong hoạt động kinh tế (thời đại tiền giấy kết thúc).
NĂM 2045	- Năm đầu tiên của “Điểm kỳ dị công nghệ” do Ray Kurzweil đề xướng. - Nhất thể hóa con người và robot (sinh vật cơ khí hóa) nhanh chóng mở rộng. - Khởi động website chuyên dụng AI. - Xác nhận danh tính bằng bước sóng não thay cho vân tay và nhãn cầu. - Có khả năng xóa và khôi phục trí nhớ con người.

NĂM 2046	- Dân số Nhật Bản xấp xỉ mức 60 triệu người. - Phổ cập cấy ghép não (tin vui cho người khuyết tật, entertainer). - Xe tự động lái chiếm 70%. - Mỗi cá nhân mang trên người 22 loại máy điện tử. - Ngành công nghiệp cảm giác dẫn đầu (trải nghiệm cái chết cũng được thương mại hóa).
NĂM 2047	- Kết thúc “Một quốc gia, hai thể chế” ở Hồng Kông (chuyển giao cho Trung Quốc). - Y học tiên bộ nhảy vọt, có khả năng phòng chống và điều trị phần lớn bệnh tật, đặc biệt là ung thư.
NĂM 2048	- Việt Nam lọt vào top 20 thế giới về quy mô kinh tế. - Phân nửa băng trên đỉnh Everest tan chảy vì ảnh hưởng của hiện tượng nóng lên toàn cầu. - Động thực vật trên Trái đất đối diện nguy cơ tuyệt chủng.

NĂM 2049	- Trung Quốc hoàn thành kế hoạch “Một vành đai, Một con đường”. - “Công xã kinh tế tân chủ nghĩa xã hội” do Nga và Trung Quốc đồng xây dựng “tập hợp” các quốc gia vừa và nhỏ. - Biên giới Biển Chết của Israel và Jordan bị khô hạn. - Loại bỏ hoàn toàn ô nhiễm phóng xạ ở Fukushima.
NĂM 2050	- Phân nửa rừng nhiệt đới ở lưu vực sông Amazon bị biến mất. - Do ảnh hưởng của tình trạng nóng lên toàn cầu không thu hoạch được nho nên ngừng sản xuất rượu vang. - Kích thước các loài cá giảm còn một phần tư. - Tiến hành thông minh hóa nhà ở và tòa nhà văn phòng. - Trung Quốc hoàn thành dự án vận chuyển nước từ sông Dương Tử sang sông Hoàng Hà.
NĂM 2051	- Dân số Mỹ đạt mức 400 triệu người. - Các tập đoàn đa quốc gia có sức ảnh hưởng và sức mạnh kinh tế vượt qua giới hạn quốc gia xây dựng quốc gia giả tưởng trong không gian mạng.

NĂM 2053	- Designer baby (những đứa trẻ được thiết kế sẵn) được tăng lớp trung lưu ưa chuộng. - Sòng bạc trực tuyến trở thành ổ tội phạm có tổ chức. - Yakuza Nhật Bản tìm đường sống ở nước ngoài.
NĂM 2055	- Dân số thế giới đạt mức 10 tỷ người. - Khả năng của máy tính vượt xa toàn nhân loại. - Người lao động biểu tình vì bị AI cướp việc làm.
NĂM 2056	- Nhiệt độ trung bình của Trái đất tăng 2°C. - Kỹ thuật công nghiệp tiên bộ, lương thực có khả năng cấp phát miễn phí.
NĂM 2059	- Chấm dứt thời đại dầu mỏ. - Sau Mặt trăng, con người xây dựng các cơ sở hoạt động của nhân loại trên cả sao Hỏa, bắt đầu di cư.
NĂM 2060	- Xây dựng bức tường chắn sóng chống lũ lụt ở New York. - Xuất hiện siêu bão trên toàn khu vực Địa Trung Hải. - Làn sóng dân số già trên toàn thế giới.

NĂM 2062	- Thành lập đặc khu ưu tiên con người nhằm đối ứng các cuộc biểu tình chống AI đang lan rộng.
NĂM 2065	- Tiến bộ trong việc kéo dài tuổi thọ, người già có thể trẻ lại. - Phát triển vaccine DNA có thể tăng cường cơ bắp dù không hoạt động. - Kỹ thuật di truyền phát triển. Trên lý thuyết tuổi thọ con người có thể kéo dài đến 600 tuổi. - Nhờ tiến bộ của công nghệ nano mà không cần con người trong việc xây dựng các tòa nhà.
NĂM 2067	- Thu nhập nam nữ hoàn toàn bình đẳng.
NĂM 2070	- Dân số thế giới tăng 12 tỷ người. - Tuổi thọ trung bình đạt mức 100 tuổi.
NĂM 2071	- Đạo Hồi có giáo dân nhiều nhất thế giới. - Nhiệt độ trung bình của Trái đất tăng 4°C.
NĂM 2072	- Ứng dụng Pico Technology (một phần ngàn tỷ).

NĂM 2074	- Trung Quốc hoàn thành “Bức tường xanh”.
NĂM 2075	- Tự động hóa hoàn toàn việc lái xe (phần lớn các nước trên thế giới sẽ xử lý vi phạm luật nếu xe do con người điều khiển). - Hầu hết các công việc chuyển giao cho AI và robot. - Con người tìm ra lẽ sống ở các lĩnh vực sáng tạo như nghệ thuật, văn hóa, triết học,...
NĂM 2077	- Bắt đầu vận hành “Thang máy vũ trụ”.
NĂM 2080	- Đến thời đại con người tồn tại cùng Android. - Con người và người máy AI (Android) tương đương số lượng. - Nền nông nghiệp truyền thống không còn (nhà máy rau và thực vật theo mô hình đô thị chiếm chủ yếu). - Gấu Bắc Cực tuyệt chủng.
NĂM 2081	- Xây dựng đường hầm cắt ngang Thái Bình Dương.

NĂM 2082	- Mỹ cắt nhượng một phần lãnh thổ cho Mexico.
NĂM 2083	- Ngưng hoạt động các nhà máy điện nguyên tử.
NĂM 2084	- Nghiệp vụ cảnh sát chủ yếu do Android thực hiện.
NĂM 2085	- Tình trạng nóng lên toàn cầu trở nên trầm trọng. - Mở rộng các cơ sở trữ tuyết và băng trên thế giới, tăng cường phòng chống tăng nhiệt độ. - Ra đời loại tiền tệ chung trên thế giới.
NĂM 2087	- Bắt đầu thám hiểm sao Mộc.
NĂM 2090	- Tình trạng con người và máy móc hợp nhất nhanh chóng. - Phần lớn nhân loại là sinh vật cơ khí hóa. - Tôn giáo biến mất khỏi văn hóa Âu - Mỹ.
NĂM 2093	- Hai triệu người di cư lên sao Hỏa.

NĂM 2094	- Đặt căn cứ hoạt động ở sao Thổ.
NĂM 2095	- Không sử dụng ngôn ngữ vốn có ở từng quốc gia mà chuyển sang dùng chung “Ngôn ngữ ý thức” có thể giao tiếp với AI (xử lý bằng con chip cấy vào cơ thể).
NĂM 2096	- 80% rừng nhiệt đới Amazon biến mất.
NĂM 2097	- Do mực nước biển dâng trên toàn thế giới. - Bán đảo Florida của Mỹ và Thượng Hải của Trung Quốc đứng trước nguy cơ bị nhấn chìm.
NĂM 2099	- Thời gian làm việc bình quân của người lao động là 20 giờ một tuần.
NĂM 2100	- Bắt đầu sản xuất năng lượng phản ứng nhiệt hạch, các thiết bị ngoài bầu khí quyển, có khả năng sử dụng trực tiếp năng lượng mặt trời.

THÔNG TIN TÁC GIẢ HAMADA KAZUYUKI

Học giả kinh tế chính trị thế giới. Chủ tịch Viện Nghiên cứu Khoa học Tương lai Quốc tế. Sinh năm 1953 tại tỉnh Tottori. Tốt nghiệp khoa Ngôn ngữ Trung Quốc của Đại học Ngoại ngữ Tokyo. Tiến sĩ chính trị học Đại học George Washington của Mỹ. Năm 2010 trúng cử vào Hạ viện Quốc hội. Hoạt động ở tuyến đầu trong lĩnh vực ngoại giao như Thứ trưởng Bộ Nội vụ và Truyền thông, Thứ trưởng Bộ Ngoại giao kiêm thành viên Hội nghị xúc tiến chính sách phục hồi sau động đất và sóng thần Tohoku. Là ủy viên ban đấu thầu Olympic, Paralympic Tokyo 2020. Ông là tác giả của nhiều cuốn sách nổi tiếng và trở thành best seller như *Quỹ phòng hộ* (NXB Shinshun Shinsho), *Edison hào sảng* (NXB Nihon keizai Shimbun), *Nhật Bản - Cường quốc bị đào mỏ* (NXB Shodensha).

TỦ SÁCH KINH TẾ - LỊCH SỬ

1. *Bàn cờ lớn*, Zbigniew Brzezinski
2. *Biến động: Các quốc gia ứng phó với khủng hoảng và thay đổi như thế nào*, Jared Diamond
3. *Cẩm nang kinh tế*, Ha-Joon Chang
4. *Châu Á vận hành như thế nào*, Joe Studwell
5. *Cú sốc tương lai*, Alvin Toffler
6. *Cục diện kinh tế thế giới hiện nay*,
Võ Đại Lực, Nguyễn Mạnh Hùng (chủ biên)
7. *Cuộc đào thoát vĩ đại*, Angus Deaton
8. *Cường quốc trong tương lai - Vẽ lại bản đồ thế giới năm 2030*,
Hamada Kazuyuki
9. *Dầu mỏ, tiền bạc và quyền lực*, Daniel Yergin
10. *Dịch chuyển quyền lực* (sắp xuất bản), Alvin Toffler
11. *Đồng tiền lên ngôi - Lịch sử tài chính thế giới*, Niall Ferguson
12. *Làn sóng thứ ba*, Alvin Toffler
13. *Lịch sử Do Thái*, Paul Johnson
14. *Lịch sử giao thương*, William J. Bernstein
15. *Người châu Á có biết tư duy?*, Kishore Mahbubani
16. *Những đỉnh cao chỉ huy*, Daniel Yergin & Joseph Stanislaw
17. *Sapiens: Lược sử loài người*, Yuval Noah Harari
18. *Stalingrad: Trận chiến định mệnh*, Antony Beevor
19. *Súng, Vi trùng và Thép*, Jared Diamond
20. *Sụp đổ*, Jared Diamond
21. *Sự minh định của địa lý*, Robert D. Kaplan
22. *Sự va chạm giữa các nền văn minh và sự tái lập trật tự thế giới*,
Samuel Huntington
23. *Tại sao phương Tây vượt trội?*, Ian Morris
24. *Thế giới cho đến ngày hôm qua*, Jared Diamond
25. *Trật tự thế giới*, Henry Kissinger
26. *Văn minh phương Tây và phần còn lại của thế giới*, Niall Ferguson

CÔNG TY TNHH MTV
NHÀ XUẤT BẢN THẾ GIỚI

Trụ sở chính:

Số 46 Trần Hưng Đạo, Hoàn Kiếm, Hà Nội

Tel: 0084.24.8253841

Chi nhánh:

Số 7, Nguyễn Thị Minh Khai, Quận 1, TP. Hồ Chí Minh

Tel: 0084.28.38220102

Email: marketing@thegioipublishers.vn

Website: www.thegioipublishers.vn

CƯỜNG QUỐC TRONG TƯƠNG LAI VỀ LẠI BẢN ĐỒ THẾ GIỚI NĂM 2030

Chịu trách nhiệm xuất bản:
GIÁM ĐỐC - TỔNG BIÊN TẬP
TS. TRẦN ĐOÀN LÂM

Biên tập: Phạm Trần Long
Sửa bản in: Nguyễn Mạnh Sơn
Thiết kế bìa: Phạm Ngọc Diệp
Trình bày: Minh Thái

In 2.000 bản, khổ 14x20.5 cm, tại Công ty Cổ phần In Bản Việt.
Địa chỉ: Thôn Hậu Ái, xã Vân Canh, huyện Hoài Đức, TP. Hà Nội.

Số ĐKXB: 1237-2020/CXBIPH/02-73/ThG.

Quyết định xuất bản số: 689/QĐ-ThG cấp ngày 1 tháng 7 năm 2020.
ISBN: 978-604-77-7855-3. In xong và nộp lưu chiểu quý III năm 2020.

CÔNG TY CỔ PHẦN SÁCH OMEGA VIỆT NAM (OMEGA PLUS)

VP HN: Tầng 3, số 11A, ngõ 282 Nguyễn Huy Tưởng, P. Thanh Xuân Trung,
Q. Thanh Xuân, Hà Nội

Tel: (024) 3233 6043

VP TP. HCM: 138C Nguyễn Đình Chiểu, phường 6, quận 3, TP. Hồ Chí Minh

Tel: (028) 38220 334 | Ext: 120

Website: www.omegaplus.vn

Tìm mua ebook của Omega Plus tại: waka.vn, mkiapp.com, Alezaa.com